UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Lauacrum conciencie omnibus sacerdotibus perutile

Jacobus <de Gruytrode>

[Leipzig], 1495

urn:nbn:de:hbz:466:1-30750

Visual Library

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

J 42.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Maste fructum nesi sit delatila parte et com-
pleta isto mitra :

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Omnibus in rebus modus est pulcherrima virtus

Obsequium amicos, veritas odium parit

Mala mens, malus animus

~~[illegible]~~ possessor
huius libri

Meus amor tantus est

Hb 69

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

liber Spiritualis praecipuè
pro Sacerdotibus conscriptus.

Sub finem est adhuc Epla de
Miseria Curatorum, idest, Parochorum.

Item q̄dam alia adhuc Capitula.

Lauacrum conſcien cie omnibus ſacer dotibus perutile

[redacted]

Ex donatione R. D. Sebastiani Schilla Collegij Societatis Jesu Paderborn 1592

[redacted]

Prefatio huius libri.

Lauamini mundi estote Iſa. j. Ex quo nos ſacer
dotes oı̄no nō cōmunem ſtatum cū popularib⁹
ſed ſegregatum ab eis habemus et longe dignio
rem. quia clerici ſum⁹ et ſacerdotes Clerici enim
cuiuſcūq; ſtatus ſint exemplū eſſe debent et ſpeculū layco
rū vt habetur. viij. q. i. Qualis Sed ex quo mi frater ⁊ pre
amāde germane mihi in quadā epiſtola ſiue miſſiua ſcri
bis. ex intimis deſiderijs cordis tui. quomō ad intra pias et
deuotas amonitōes emēdandi vitā tuā in melius ſepius
habueris et recedere intēdas ab iſta vita carnali voluptu
oſa et luxurioſa quā duxiſti pluſq; ad vigītí tres ānos. in
terim videlicet ꝙ rexiſti tuam ꝓchialem eccleſiā in ciuita
te. N. Sed cum receſſeris ab oracionibus tuis. et intres tue
habitatōis domū. tunc occurrat tibi tua dalida cū ſuis ge
mitiuis ad q̄ꝫ nimio carnali amore afficiaris. que mox ex=
pellat diuinū ac ſpiritualē amorē a corde tuo. Et ſic habe
as continuū bellū intra te. Sed amor cōcubine tue ⁊ puero
rum tuoꝝ ſuperent omnē amorem diuinū. vt non poſſis
temetipſū ſuꝑare. Deinde mihi ſcribis ꝙ tu prebeas omnī
bus ꝓchianis tuis malum exemplū. nec audeas vt debe=
res publicanū peccatorem et adulterū vtriuſq; ſexus cor
rigere. cum tu ipſe ſis talis vt in tali ciuitate aſſeris neceſſa
rium eſſet Et petis a me in prefata epiſtola vt ſcribā tibi
aliquas conſolacōnes īformatōes deuotas. nec nō et ſtric
tas amonitōes per quas poſſis teipſum vincere. et recede
re a via tua mala et peſſima. et per conſequens damnoſa
O germane cariſſime. epiſtolā a te miſſam legi. et iterum ꝑ
legi. et ex vna parte cū lacrimoſis oculis. deplorās tuū dā=
noſum ſtatū. et ex alia parte cū magno gaudio cōſiderās
ex ſcriptis tuis. Quia miſericors deus viſitat cor tuū. et pul
ſat cum magna caritate ad tue mētis ianuā Stude ergo

ſibi aperire cor tuum et prepara ei habitacōnez in anima
tua. et ad hec cooperari volo libentiſſime Sed eſt mira res
q̄ mihi ſcribis pro informacōne et auxilio cū tu ſis me ſeni
or ymo et doctior ex quo tamē aſcendiſti gradū magiſterij
Ego vero in gradu baccalariatus permāſi. Ecce mi frater
hoc eſt quod ante plures ānos loquebamur mutuo. quia
tibi multum fuit cōtrarium q̄ ego intraui ſanctā obſuan
tiam regularem. quia tenuiſſes me libētiſſime in ſeculo Et
ego te libentiſſime duxiſſem ad ſanctā religionem ad vitā
artaz et ſtrictaz. per quaz itur ad aſtra. et me ſequi noluiſti
Sed vltra modū placuit tibi conuerſatio mūdanoruz ho
minū vtriuſq̄ ſexus. Ac mūdana leticia cuius tamen ex=
trema luctus eterne dāpnacōnis occupabit. Et tamē nō
fecimus. Exemplū. Sicut quidam duo fratres. de quibus
legitur. quorū vnus erat fatuus et alter ſapiens. et ibāt pa
riter in eadē via. Cum aūt veniſſent ad quoddā biuiū vbi
erant due vie. vna delectabilis ⁊ pulchra. Reliqua vero di
ſtorta et aſpera. Et fatuus videns viam delectabilez. dixit
ſapienti. eamus per hanc viam. Sapiēs dixit. non frater.
Quia quāuis. hec via ſit delectabilis. ducit tamē in hoſpi
cium valde malū. Unde cōſulo q̄ per aliaz viā trāſeamus
Nam q̄uis ſit aſpera ⁊ dura. ducit tamē ad hoſpiciū val
de honeſtū et quietum. Reſpondit fatuus. Magis credere
volo meis oculis q̄ȝ tibi de his que nō vides Et poſuit ſe fa
tuus ad vian delectabilē et amenā. Quod videns ſapiēs
nolens eum relinquere ſecutus ē euz. Pergētes igit̄ ſimul
pergerunt in latrones qui eos ab inuicem ſeperantes poſu
erūt in carceres diuerſos Factū eſt aūt vt rex illi⁹ terre p
ciperet quadā die omēs incarceratos corā ſe adduci vt ip
ſos iudicaret veniētes antē iſti duo fratres inter alios. ⁊ cū
ſe mutuo viderent ſapiens frater dixit regi. O domine mi
rex et iudex Ego valde cōqueror vobis de iſto fratre meo
Nam cū eſſemus pariter in via. et ipſe frater fatuus fuerit

ego vero ſapiens reputatus. nolebat mihi credere vt iuiſſe
mus per viā bonā quā ſibi demōſtraui. fecitq̧ me ſecū ire
per quādā viam vbi cecidimus in latrones. Unde reus ē
mee mortis. Fatuus vero econtrario dixit regi Nō ¶ Sed
cū ipſe ſapiēs erat nō debuiſſet me tam faciliter ſecutus fu=
iſſe per viā quā ſciuit fore malam qd̛ ſi feciſſet rediſſez vti
q̧. et eum ſecutus fuiſſem. et preſens periculū nullaten⁹ in
curriſſemus Vñ vere reus ē mortis mee His vbis ex vtra
q̧ parte auditis Rex talem ꝓtulit ſententiā dicens. Tu fa
tue noluiſti ſapienti credere. Et tu ſapiens ſecut⁹ es fatuū
in itinere Igitur ambo iam debetis ſuſpendi ⁊ morte dāp=
nari Sic erit in die iudicij. tūc exibunt anime d̛ latibulis. ⁊
corpora de ſepulchris ad recipiendum iudiciū de cōmiſſis
omnibus et obmiſſis. Naz corpus fatuum. q̄r noluit ſequi
cōſilium anime ſapientis. Et ſpiritus ſapiens quia ſecut⁹
eſt corpus fatuū. Igitur damnabūtur ambo in iudicio ex
tremo. Et hac d̛ cauſa ſentētia iudicis dicit̛ gladi⁹ ex vtra
qz parte acutus Nā ꝑcuciet tunc quo ad corpus ⁊ quo ad
animā miſerū peccatorē ¶ Unde ergo dicitur Mathei. x.
~~Illū timete qui habet corpus et animā ꝑdere in gehēnaz~~
Ex his dictis mi frater collige quis inter nos duos ſit fra
ter fatuus vel quis ſit frater ſapiens ⁊ quis ſtultus O quā
ſapienter ego feci q̧ te nō ſuz ſecutus in itinere ſcilicz ī iſta
vita ſeculari crimīoſa ⁊ damnoſa ¶ Tu em̄ inter tot latro=
nes infernales corruiſti. quot pctā mortalia cū tua dalida
ac in vita tua cōmiſiſti. Suſcipe mi frater ⁊ de te exēplū ex
euāgelio de diuite epulone et Lazaro pauꝑrimo. tu cōſide
raſti principiū et preſentiaz cū diuite Ego vero finē Tu etē
na ſuꝑplicia. ⁊ ego gaudia ſempiterna cū lazaro Cōſidera
q̧ diſſimilis ſit vita eoruz Sic per cōſequēs diſſimil̛ ē exit⁹
et mors eoꝝ Nā moritur diues ⁊ anima eius a demonibus
ſepelitur ī inferno Morit̛ et lazarus et aīa eius a ſctīs an
gelis deportatur ī ſinū abrahe vbi gaudet cū omibus elec

tis coꝛam deo in celeſti patria ſine omni carencia ⁊ defectu
Diues vero toꝛquetur in inferno cū demonibus atq̧ dam
natis ſine fine in omni defectu et penuria. Quia rogauit
iā multis annis pro vna guttula aque ⁊ nō ē exauditꝰ nec
ineternū exaudietur. Et ſic ibunt hy in requiē ſempiternā
Iſti vero in ſupplicium eternuz Momentaneum eſt vero q̄d
delectat. Sed heu ſempiternū eſt q̄d cruciat qua in re colen
de ac amantiſſime germane ſcribam tibi et omnibus alys
ſacerdotibus tibi equalibus ſanā doctrinā ſ̄m quod mihi
dn̄s dederit Oremꝰ dominū pro gracia ſua explicit ꝓlogꝰ

¶ De oꝛnamentis ſacerdotum ¶ Ca. primuz

Lauamini mundi eſtote vbi ſupra ¶ Ubi pri
mo ſciendum ꝙ clerici debent eſſe oꝛnati oꝛna
mento duplici ſcilicet interioꝛi et exterioꝛi
Oꝛnamentū interiꝰ cōſiſtit in virtutibus in quibus debent
cōmunē populum precellere alyas viliſſimi ſunt Quia vi
liſſimꝰ eſt q̄ ꝓſtancioꝛ. i. dignioꝛ eſt niſi eciā precellat alios
in ſciencia ⁊ ſanctitate. Ut habetur. i. q. i. Viliſſimꝰ Debent
eciā clerici pre alys eſſe caritatiui conpaſſiui humiles beni
uoli pacientes et cōtinētes pre omnibus hominibus Et ſic
nō ſoluz interius debent eſſe oꝛnati virtutibus ſed eciā exte
rius tanq̧ lucerna ſuper candelabrū poſita lucere debent in
exemplū vniuerſis Exterius em̄ oꝛnamētū cōſiſtit i bono
regimine ſuiipſius debent em̄ clerici aures. oculos. lĩguam
et omnia mēbra coꝛpoꝛis ſui ſub freno caſtitatis ⁊ modeſtie
exercere vt nō ſint leues in moꝛibus nec proni ad riſum nec
curioſi nec verboſi nec in eis aliquid appareat q̄d cuiuſcūqz
poſſit offendere aſpectū ¶ Secundo exterioꝛ oꝛnatus cleri
corū conſiſtit in habitu decēti prout ſtatuta ſynodalia edo
cent ſcilicet vt deferant veſtes nō inſciſas vel regulatas ne
qz vary coloris neqz rubeas neqz virides nec nis lōgas nec
nimis breues. vt. c. Clerici Extra de vi Et hone. clericoꝛū

Non em̄ mundiciā veſtium ſed cordis a nobis deus requi
rit Et ideo dicitur Lauamini mūdi eſtote Jſa.j. ¶ Su-
per quibus verbis ait Criſoſt. Seruus dei nō debet habe-
re veſtitū ad decorē viſionis. neq̄ ad molliciē ſeu delecta
tōnem carnis Sed ad tegumentū nuditatis. Vnde ait a
poſtolus .j. ad Thimotheū.vi. Habentes veſtitū ⁊ quibus
tegamur Et nō dicit quibus ornemur. his contenti ſumꝰ
¶ Vnde Jſaac abbas ſyrie ait Qui diligit ſplēdida indu
mēta. cogitatōnes humiles habere nō poteſt. Quia cor ex
terrioribus figurationibꝰ cōfirmatur Et clericus neq̄ in
veſtibꝰ. neq̄ in calciamētis debet decorem exteriorem ſeu or
natum pretēdere ¶ Vnde xlj. di. Clericus Quia ſecundū
Gregoriū. Nemo veſtimēta precioſa querit niſi ad inanē
gloriam Nec aliquis induit veſtimēta precioſa. vbi ab ho
minibus videri nō poteſt ¶ Vnde ille diues de quo in euan
gelio legitur Lu.vj. vt ſupra ī prologo. ex nullis alijs cau
ſis damnatus eſt. niſi quia quottidie epulebatur ſplendide
⁊ induebatᷣ purpura ⁊ byſſo Et ideo dicit apoſtolus. Nō
in veſte precioſa. Et Hu. de ſctō victore Tanto quiſq̄ intꝰ
polluitᷣ. quāto ad inanē gloriā exteriꝰ ornatur. Quia nō
nitor veſtiū. ſed ſplēdor morum ornat clerū. et quāto exte
rior pulchritudo diligitᷣ. tanto interior minus ornatᷣ. Sed
heu q̄d dicā in oppoſitū faciūt multi clerici. de quibꝰ egre-
gius doctor ſacre theologie petrus de pulta in quodā ait
ſermōe quē fecit in cōſilio Cōſtancieſi. vbi inter cetera ſic di
cit Incedūt nōnulli clerici in veſtibꝰ indecenter figuratis
⁊ impudice videlicet quadriuarie vſq̄ ad nates aut cīgulū
inciſꝫ vt palā pateat ꝓceritas crurū ⁊ fulgidꝰ caligarū co-
lor cū bābaſijs corꝑibꝰ ipſoꝝ miro artificio curioſiſſime co
aptatis. ymo quādoq̄ turpitudo nude carnis ⁊ cū mani-
cis aptis latis ⁊ lōgis. vt potiꝰ adīſtar vulteꝝ videātᷣ volā
do īcedere q̄ꝫ more hoīꝫ ābulare. ⁊ paulo poſt ſic ait Tales
abhomiatōes vos reuerēdiſſimi prēs aptis ocul̄ quottidie

cernitis. in foro in choro ymmo in veſtris hoſpicijs et men
ſis aſtare et miniſtrare vobis et diſſimulatis Nā veſtri ſūt
obedie̅tes famuli nulla eſt vobis difficultas eos emendan
di attame̅ dicitis ipſis facite et faciunt Profecto diſſimulā
do talia vobiſipſis teſtimoniū perhibetis Quia in eorum
leuitatibus co̅placēciā habetis. Hec ille venerabilis doctor
Nos vero preſbiteri pre omnibus alijs hominibus debe
remus eſſe imitatores chriſti qui fuit deus et homo rex re
gum et dominus dominancium De quo nō legimus eum
habuiſſe alia veſtime̅ta niſi duas tunicas Unā in cōſutile̅
Aliam vero cōſutilem non camiſias non palea nō capuci-
um. aut mittram non bambaſium non caligas et vltimo
nō vſus eſt calceis. O mi deus quā paucos habes imitato
res benigne Jeſu Item legitur eciā ꝙ qui primus vteba
tur purpura a fulmine eſt percuſſus et ſic obijt Exemplū
Legimus eciā in miraculis ꝙ quedā comitiſſa ſolumodo
propter ornatū veſtiū ſit dānata a quo nemo potuit eam
retrahere Propter qđ ſāctū virū interrogauit quedā alia
mulier dicens Domine quid valet mea cōfeſſio cū habitū
ſuperbū retineo et eum dimittere nolo. Qui dixit. Nichil
Nam niſi habeat homo firmiſſimū ꝓpoſitū omnia pecca
ta ſtrictiſſime vitare et precipue mortalia. Et omnes ocaſio
nes cunctorū peccatorꝝ a ſe reicere beneficium abſolucōnis
omnium ſuorū criminum non cōſequitur. Quia principa
liſſimū eſt vera et ſtricta cōtricio in confeſſione ſalutifera
Dic mi frater redi ad cōſcientiā tuā ⁊ cōſidera tua nimis
precioſa ⁊ varia veſtimenta. et quid faciat aurū ⁊ argētū
in cingulis tuis. et cultellis. in pera. in coclearibus. ciphis ⁊
multis alijs Deinde fulgida tue dalice indume̅ta et oīm
genitiuorū tuorꝝ et cognoſce. q̄r hec omnia ſunt bona pau-
perū. et habe pre oculis tuis horā illā vltimā quando celeſ
tis ille paterfamilias dicet tibi Redde rationē villicatōis tue
Nā vlteriꝰ nō poteris villicare Ut ſcias qđ ſibi reſpōdeas

De honeſta ſumptõne victualiũ elemoſinarum. Ca. ij.

ORnamenta clericorum etiaꝫ maxime conſiſtunt
in largitõne elemoſinarũ et in victualiuꝫ ſobria
et honeſta ſumptõne. obſeruãtes iſta ſex in mẽſa
que habent. xliiij. di. Conuiuia. et. c. Pro reueren
tia ¶ Primum vt vita abſentiũ nõ mordeat ¶ Se
cũduꝫ vt preſentes nõ irrideantur. Terciũ vt verba inania
et ſecularia nõ recitentur. ¶ Quartũ vt verba ſacre ſcrip
ture legantur ¶ Quintum vt cibus nõ niſi ad ſuſtẽtatõeꝫ
ſumatur ¶ Sextuꝫ vt in principio et in fine deo laudes re
ferantur. qui nobis nãqꝫ neceſſaria tribuit et procurat ſi
ne noſtro magno labore et cura Unde Hugo. Si viuimꝰ
de annona criſti Juſtum eſt vt laboremꝰ in ſeruicio chri
ſti et de reliquijs menſaruꝫ noſtraꝝ cibemꝰ chriſtuꝫ in ſuis
pauperibꝰ. De quibꝰ dicit Quicquid vni ex minimis me
is feciſtis. mihi feciſtis Mathei. xxv. ¶ Pro quo ſciendum
ꝙ manꝰ ſacerdotuꝫ oleo inunguntur vt nihil tẽporale eis
adhereat Sed totũ per largitatem elemoſinarũ effundãt
Unde in eccleſiaſtes ſcribitur de ſacerdotibus. Non ſit ma
nꝰ tua ad accipiendũ porrecta ſed ad dandũ collecta. Et
Iſaias ait. Pricipes tui infideles ſunt ſocij furum. omẽs
diligũt munera. pupillo nõ iudicant. et cauſe vidue nõ in
grediuntur ad eos. A minore vſqꝫ ad maioreꝫ omnes aua
ricie ſtudent ⁊ dicunt. par. et nõ ẽ par. quaſi diceret Sacer=
dos dicit peccaſti. fac miſſas celebrare. et affer mihi pecuni
am. et recipies remiſſionẽ peccatoruꝫ tuoꝝ Et ſic faciũt pa
cem cũ domino. et nõ eſt par niſi quia celebratio miſſarum
cedit eis in lucrum. Et predicatores ꝑdicant paceꝫ dicẽtes
Da vnuꝫ denariuꝫ et habebis remiſſioneꝫ omnium pecca
torum Et adhuc nõ eſt par. Sed quia ſolicitudo ouiuꝫ cri
ſti cõmiſſa eſt paſtoribus Precepit igitur eis dominꝰ vigi=
lare predicãdo ⁊ bene operando. ⁊ ſic lupos a ſuis ouibus

Capitulum Secundum

arcendo. Unde Jacob ad Labã ait. Oues tue ſteriles non fuerũt Nam ſterilitas ouium ideſt peccata paſtoribus imputãtur Unde ſcribitur Numeri. xxv. Quãdo fornicatus eſt populus cũ filiabus Moab. dixit dominꝰ ad Moyſen Tolle cunctos principes de populis et ſuſpende eos in patibulo verſus ſolem Peccata enim ſubditorũ redũdant in capita prelatoruz ideſt curatoruz ¶ Unde ſi hec ppenderent homines principatus nõ ambigerẽt. Duriſſimuz iudiciuz fiet his qui preſunt Potentes enim potenter tormenta patientur. Unde quidaz religioſus bonus qui cum in epiſcopuz fuiſſet electus noluit acceptare. et dixit vni poſt mortez Si de numero epiſcoporũ fuiſſem de numero damnatoruz iaz eſſez. Cur hec. Quia multi ſunt curati qui obſtruũt oculos ſpirituales. ⁊ aperiũt oculos beſtiales q2 nõ vigilãt cuz criſto in oratõne. ſed cũ Juda in cupiditate Quia Judas aliis diſcipulis dormiẽtibꝰ vigilauit vt dominuz ſuuz traderet propter peccuniaz habendaz. Sic curati ſi vocantur a diuitibus ſtatim veniũt Sed a pauperibꝰ fingunt ſe eſſe occupatos. ⁊ nõ veniunt. Et timeo mi frater ꝙ paſtor factus ſis. nõ vt animas deo acquiras Sz vt diuicias multiplices ⁊ dicas Benedictꝰ deꝰ quia diues factus ſuz. Hec autez gratiarũ actiones ſunt latronuz et raptorum qui deum benedicũt. dum diuitias per furtũ aut rapinam acquirunt. Si aũt non habes panez verbi dei. nec veſtẽ virtutuz mirum eſt ꝙ oues pro quibꝰ Criſtus fudit ſanguinez ſuuz in curaz tuã preſumis accipere potius deberes dicere cum Iſaia. Domine ſuz mẽdicus. in domo mea non eſt panis neqz veſtimẽtum. nolite me conſtituere in principez populi In quo cõprehendũtur collatores beneficiorũ qui adulatoribus et conſanguineis ſuis ſponſaz chriſti cõmittunt Quibus precatur Abacuk dicẽs. ve his qui edificant ſyon in ſanguinibꝰ ideſt eccleſias conferũt conſanguineis ſuis Et hoc dico niſi digni inueniãtur Dominus eñ cõſangui

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

neos ſuos in apoſtolatū promouit. vt patet in ſancto Ja
cobo et fratre eius beato iohāne. qui fuerūt filij ſororis ma
rie matris chriſti. ¶ Notādum vt ſuperius dixi q multuz
ornat clericū exercitiuz in operibus pietatis. vt eſt dare ele=
moſinam. hoſpitare pauperes. et ingenioſos ad ſtudium
iuuare. vt creſcāt pro eccleſia ſācta et infide catolica Quo
niam res clericorū ſunt bona pauperū Et ideo ad hoſpita
litatez et elemoſinā tenētur. vt habetur xvj. q. j Quoniam
Ubi dicit Quicquid habent clerici pauperumeſt. domus
eorū ſeruire debēt ſuſcepcioni peregrinorum et pauperū Hec
dicta ſunt de clericis in generali inter quos magis obligā
tur ſacerdotes curati et prelati ad obſeruāciam predictorū
Quia quāto ſtatus altior eſt tāto debet eſſe vita ſāctior. ne
alijs predicātes ipſi efficiātur reprobi ¶ Unde Jeronimus
Quid aliud ē bene predicare et peruerſe agere q̄ proprio
ore ſeipſū cōdemnare Itez qui bene predicat et male viuit
deum docet qualiter eū cōdēnare debeat vt habetur. xl. di.
Multi. Unde Gregorius. vij. Morali Zelus animarum
eſt acceptiſſimum ſacrificium deo Si tamen ordinate fiat
ſcilicet vt homo prius habeat curā proprie ſalutis. et poſtre
mo aliorū Alioquin nichil prodeſt homini ſi vniuerſū mū
dum lucretur anime vero ſue detrimentū patiatur Math
xvj. Nam vita ſacerdotū eſt alijs in exemplum imitacio=
nis poſita. vt ex interpretacione nominis patet Quia pre
ſbiter dicit quaſi prebēs iter populo et ducatū in verbo dei
et bono exemplo ¶ Hinc ait Gregorius Omnes q ſacerdo
tis nomine cenſentur angeli vocant Altum eſt enim hoc
nomen ſacerdos In vita nō eſt inferior. Et ideo libēter de
bet dare xpi pauperibus elemoſinā In hoc enim maxime
edificātur homines alij in largicione elemoſinarū ſacerdo
tū Scribitur enim Gene. xviij. q Abrahā et loth hoſpitales
erāt et ideo angelos recipere meruerūt Sed heu timēdū ē
q hodie pauci ſacerdotes merent angelos recipere Cū ſint

paucissimi sacerdotes quorum fores sint aperte peregrinis
egenis et pauperibus Sed potius cõsãguineis potentibus
et diuitibus et qđ peius est hystrionibus et meretricib⁹. nec
pauper foris clamans auditur Ideo dicitur prouerbio xxj
. Qui declinat aures suas ne audiat pauperẽ clamabit ꝛ
ipẽ Et nõ exaudietur Et Bernhard⁹ ad heinricũ episcopũ
zenonẽ sẽ sic ait Clamat penuria pauperũ ¶ Clamãt nudi
et famelici dicite pontifici Infreno quid faciat aurũ quid
cõferũt mutatoria vestiũ in parietibus extensa Nostrum
est aiunt pauperes et nobis crudeliter subtrahitur ꝙ vos
inaniter expẽditis. Item . Bernhardus ad Fulconẽ ait
Quicquid preter necessariũ victũ de altari retines tuũ nõ
est rapina est sacrilegium est O quam caute oportet nos
glosare Et quantum oportet nos necessitatem exponere si
huiusmodi verbi rigidam veritatem debemus euadre Et
nos de rapiã et sacrilegio excusare Quia dicit Crisostim⁹
diuicie .ecclesiarum siue beneficioꝝ nõ sunt proprie nostre
sed dei Omnes enim nos voluit esse dispensatores nõ do=
minos Et quia stipendia ecclesiastica sunt panes pauperũ
iuxta cõcordem senteneiã sanctorũ patrum nullo discrepã
tes Non est bonũ sumere panem filiorum et dare canibus
videlicet mertricib⁹ et hystrionibus O ꝙꝫ grande peccatũ
est ymolare demonibus videlicet cõcubinis et vanitatib⁹
hui⁹ seculi xvj. q. j. Si cupis. Unde Jeronim⁹ sic ait. Qui
dat hystrionib⁹ et meretricibus ymolat demonijs. Sacer
dotes igitur vt sint efficaces hortatores ad misertcordiam
primo debẽt eã opere exercere Non enim sufficit diuina elo
quia predicare vel audire nisi conpleãtur opere. Quia do
minus nõ est cognitus dũ duo discipuli quibus in via ap
paruit loquẽtur de eo Et tamen dignatus est nosci duꝫ pa
scitᷓ ab eis Ecce misericors deus eorũ fidei subuenit qᷓs mi
sericordes repit Et vt nos misericordes sim⁹ hortatᷓ nos
dñs ĩ euãgelio ꝛ ꝑcipit dicẽs. Estote misericordes. Lu. vj.

Hinc eſt ꝙ iuſtus fortis ⁊ paciens ⁊ miſericors in die cala-
mitatis et miſerie nō dicit Venite potētes. ſed ve vobis qui
itaq potentes fuiſtis ad bibendum vinū et viri fortes ad
miſcendam ebrietatē. Nec dicit Venite ſapientes. ſed ve vo
bis qui ſapiētes fuiſtis in oculis veſtris. et corā vobis met
ipis prudētes. Nec dicit. Venite diuites. ſed ve vobis diuiti
bus qui habetis hic conſolationē veſtrā Lu. vj Sed ſolis
miſericordibus dicit. Illud ſuauiſſimū eterne felicitatis eu
logiuz omniū amenitate ⁊ iocūditate refectū Venite bene
dicti patris mei. poſſidete paratū vobis regnū Et pro cau
ſa aſſignat opa miſericordie cū ſubiūgit Eſuriui ⁊ dediſti
mihi mādu care. Sed heu noſtris tēporibus inter ſacerdo
tes refriguit caritas. Sed malicia et carnalitas. et pcipue
amor cōcubinaꝝ intantū inualuit ꝙ pauci ſunt proni ad
miſericordiam. Unde Oſee. iiij. Nō eſt veritas. nō eſt miſe-
ricordia non eſt ſciencia dei in terra. maledictū et mēdaciū
homicidium et furtū. adulterium ⁊ periuriū inundauerūt
et ſanguis ſanguinē tetigit. Nā id qđ egenis ⁊ paupibus
dare debemus quod eorū eſt ſubtrahimus ipſis peſſime. et
damus cōcubinis et pueris noſtris in maximū piculū ani
marū noſtraruz. Et ideo iuſto dei iudicio cruciabimur ab
ipſis in penis infernalibus in ſeculū ſeculi. De hoc mi frat̄
accipe exemplum. Nam Rabbanus narrat ꝙ in dyoceſi
monaſterienſi erant duo fratres ſacerdotes qui pͤerant diu
ab⁹ prochijs. Primus nomie Petrus pollebat bonis mori
bus et ſacris ſcripturis frequēter inſiſtebat et operibus pie
tatis et miſericordie Secūdus vero dictus Haymo multo
tempore et iumentū in ſordib⁹ luxurie computruit. ꝓpter
quod ab officio diuino fuerit ſuſpenſus licet nō curauerit
Quadam autem vice cū dictus Haymo in lecto cū cōcu-
bina ſua pauſaret. tonitruum de celo cū ingēti fragore ce
cidit. et eos citius extinxit. Quod audiēs frater ei⁹ petrus
multum lugebat. Sed ecce cū tercia die poſt obitū fratris

eius ipſe Petrus poſt matutinas deambularet vidit leenā
mire magnitudinis cū magno ſtrepitu ad ſe venire que
fratrem in dorſo portabat. Deinde in humeris eius ſedebāt
buſones ipſiuz corrodētes Et caput eius hic inde mouētes
et ori eius virus igneum inſpuentes In pectore vero eius
ſedebat ſymea ignea que ītima cordis ſui mortiferis dētibꝰ
ſuis lamabat. Petrus vero frater eiꝰ agnoſcēs eū ait Heu
heu frat̄ mi. Quia turpit̄ vixiſti. igitur crudeles habes ſo
cios. Reſpondit ille miſ̄ ⁊ ait Iuſtū dei iudiciū eſt. Quia
ſcriptum eſt per que homo peccat per hec et torquetur. Nā
hec leena ignea ē mea concubina mihi olim multuz ama
bilis que mecum in lecto iacens fulmīe vna mecū interijt
Symea autē iſta eſt filia mea pulchra nimis Sed buſo-
nes torquentes ſunt nati mei Propter quos deū non timui
Et ideo ab eis torqueor in ſeculū ſeculi. Quibꝰ dictis miſ̄
ille euanuit Sed petrus frater eius bonus in bonis opibꝰ
perſeuerans in domīo obdormiuit Sic dominus iuſtꝰ ma
los male perdet. ⁊ bonos honorifice coronat Hec omīa ſcri
bit Rabanus in dictis ſuis. O mi frater hoc exemplum me
rito deberet te prouocare ad magnā cōtritionez cordis tui
ne tibi talia cōtingerent. Nā enim omnia habes. que ⁊ ille
infelix Haymo habuit Ecce in me etiā habes fratrē ⁊ vte
rinum tuum preſentem. deinde cōcubinam tuam nimis de
coram. et filiaz in ſimili ſpecie. ⁊ natos tuos tibi cariſſimos
Quid eīm reſtat niſi emēdaueris timeo maxime tu ibis vi-
am illiꝰ miſerrimi plebani Hec ſcribo tibi ex intimis cordis
mei Et ideo timendū eſt ꝙ epiſcopi ⁊ prelati. paſtores cura
ti. beneficiati aſſumant prelaturas ⁊ animarū curaz ſolū-
mō vt honorentur ⁊ dicentur. vt laute et delicate paſcatur
Nō vt pauperibus ſubueniāt. nec ſalutez animarū ſubdi
torū ſuorum querant. Sz ſolū vt ſecundū eorū voluntatez
viuant. in venere. bacho. ocio. et ludo. cū tamen honor non
eſt ſine onore. nec dignitas ſine officio et labore. Hoſpitalez

igitur oportet eſſe ſacerdotē et elemoſinarum diſtributorē
Quia res eoꝝ ſunt pauperuꝫ. Nā fidelis magiſter dn̄s no-
ſter Jeſus criſtus docet nos modū cōuiuandi dicēs Lu. ix
Cum facis cōuiuiuꝫ voca pauperes id eſt debiles. claudos
⁊ cecos ⁊ retribuetur tibi in reſurrectiōne iuſtoꝝ. Unde Je
roni. ait. Non memini me mala morte legiſſe mortuuꝫ qui
libenter exercuit opera pietatis. habet .n. multos interceſſo
res. et impoſſibile eſt preces multorum non exaudiri. ¶ Et
eſt ſciendū ꝙ ante tp̄a clerici etiaꝫ ſeculares habuerūt om
nia cōmunia. Actu. ij. Et hoc multis ānis fuit Sed poſtq̄ꝫ
eccleſia. tempore ſancti Silueſtri pape et Conſtātini impa
toris cepit creſcere in vniuerſo mundo Tūc ſancta mater
eccleſia que ſpiritu ſancto regitꝰ vt ſeculares ſacerdotes poſ
ſent habere ꝓpria indulſit propter hoſpitalitatē paupeꝝ et
ꝑegrinorū criſtianorū qui cōuerſi erant ad fidem de gētili
tate dimiſſis omibus ſuis ſecuti ſunt Criſtū. vt quicquid p̄
ter ſimplicem neceſſitatem reſiduarent. in vſus pauperū fi
deliter diſtribuerent ⁊ maxime in domeſticos fidei vt patet
in decretis in multis locis Sed heu iaꝫ preſentis tp̄is cleri
ci nullū illoꝝ faciunt. nec cōmunē vitaꝫ ducūt cū apoſtolꝭ
et tn̄ dicunt ſe habere ordinē ſancti Petri qui feruētiſſimꝰ
fuit amator cōmunis vite vt patet in cōdēpnacōne crude
liſſime mortis Ananie ⁊ Saphire. Nec etiā hoſpitalitateꝫ
⁊ largitōem elemoſinarū amant. Sed heu terciū quod eis
eſt ſtrictiſſime inhibitū videlicꝫ theſaurizare Unde habeāt
facere teſtamētū ſuis caris amicis ⁊ ſocijs carnalibus aut
fundare āniuerſariuꝫ ſiue miſſam aut cōſimilia poſt mor
tem facere. et nolūt attēdere dictū magiſtri Heinrici de haſ
ſia qui dicit ꝙ vnus denarius quē tu das in vita tua pluſ
prodeſt tibi q̄ꝫ mille marce auri dare poſt mortē Quia ma
gna eſt diſtancia inter tp̄s merendi et nō merēdi. inter tp̄s
gracie et pietatis ⁊ miſericordie ⁊ tp̄s ſtrictiſſime iuſticie dei
Sed diceres. Ecce iam volo dare me viuente pro ꝓpe-

tia miſſa Ego dico tibi ꝙ plus valeret ꝙ iā dares pau-
perib⁹ xpi. quoniā ipſoꝝ ē ſm̄ omnes canones et doctores
Modo ingratū eſt ſpiritui ſancto quicquid obtuleris ne-
glecto eo ad qḋ teneris. Et ſi mille miſſe fundares nō tibi
cedūt ad ſalutem. Sed potius pauperib⁹ illis quib⁹ tu in-
iurioſe ⁊ ī magna neceſſitate ſubtraxiſti eo ꝙ eis nō dona
ſti. quod illorū fuit et eſt. Adhuc igitur ipſis cedit ad ſalutē
non tibi. Ipſorū etiā eſt regnū celorum. Non em̄ inuanū
dicit veritas in euāgelio Facite vobis amicos de mām-
na iniq̄tatis. q̄ habent vos recipere in eterna tab'nacula
Et qui ſunt hij amici quorū ſunt eterna tabernacula cer
te ſunt boni et voluntarij pauperes chriſti. quorum eſt reg
num celorum Nō eorū qui inuiti et cōpulſi ſunt pāperes
et qui murmurant cōtra deum ipſuꝫ plaſphemātes et ſtul
te arguentes et dicētes Quia deus dat vni quo decē eſſent
contenti. Non cōſiderantes ex impaciētia eorū ꝙ deus et
rare non poteſt. Attende etiā diligenter et pre oculis men-
tis tene dictū beati Ambroſij ſic dicētis. Nō minoris crimi
nis eſt tollere quicq̄ cum poſſis et abūdas indigētibus de
negare. Nam eſurientium panis ē quē tu detines. Vidua
rum indumentū eſt quod tu recludis captiuorū redemptio
et abiectio eſt peccunia quā in terraꝫ fodis ſiue in ciſta ne
quiter abſcondis Et quicquid tibi retines aut pro te expen
dis p̄ter neceſſarium victū cenſeris raptor et ſacrilegus. A
fortiori igit̄ clerici q̄ cōſanguineis et hyſtrionib⁹. meretri-
cibus ſiue cōcubinis bona eccleſie diſtribuūt raptores ſunt
cenſendi et ſacrilegi. Sunt adhuc nōnulli errātes vehemē
ter putātes recipere ſtatim poſtquā fundauerit āniuerſa
rium premiū a deo pro omnib⁹ miſſis quarū alique vix le
gunt̄ fortaſſis poſt centū ānos. Nō attendentes dictū ſan
cti Thome dicentis. Nullū premiū datur niſi poſt finē la
boris. Anima em̄ exiſtens in purgatorio nō recipit alicui⁹

Conſideratēs eniꝫ nōnulli hoc dictū ſancte thome Cauci⁹ procurāt ſalutē animarū ſuarꝝ hoc modo. ¶ Auſcultant enim quidā monaſteriū vbi viget regularis obſeruancia et vbi regnat voluntaria paupertas et perfecti viri ipſum inhabitāt quibus preſtant certos libros qui abuti non poſ ſunt aut eis aliqua neceſſaria edificāt. Aut alijs neceſſitati bus eorū ſubueniūt. quatenus ſingulis ebdomadis duas vel tres miſſas tandē ꝑ vnū integrū annū aut certe duos pro ſalute animaꝝ ſuarū. in vita aut poſt vitā iſtā celebrēt Iſtorū igitur viroꝝ ſagacitatē multuꝫ laudo et approbo quia caute ambulant Et dico notāter tamen perfecti viri et reformati. In quib⁹ gratia dei inhabitat. et quorum ora tio eſt multū accepta apud deuꝫ. de quibus viris ſubinferā vnū exempluꝫ ¶ Cum quidam ciues. ditiſſimus migraſſet de hoc ſeculo per quendā ſcolarē filium ipſius. fratribus in quoddā monaſterio reformato. quos ille diues in vita di ligebat propter eoꝝ monaſticā vitam. deſtinabat. lx. marcas argēti. rogans vt animā eius deuotis oratōibus deo com mendarēt. Illico abbas cōuocatis fratrib⁹ in preſentia il lius filij protulit hanc oratōneꝫ Requieſcat in ſancta pace Conuētu reſpōdente amen Quod audiens ſcolaris filius eius dixit Paruꝫ eſt pater qd̄ dixiſtis Vellem eñ ꝙ pſalte riū et ceteras miſſas pro anima eius legeretis Tūc precipi ente abbate allata eſt ſtatera et verba p̄dicta ſcilicꝫ. Requi eſcat in ſancta pace. ſcripta ſunt in cedula. quā cedulā ſuꝑ vnaꝫ parteꝫ ſtatere poſuit dicens Pone ⁊ tu argentuꝫ tuuꝫ ſuper aliā parteꝫ Quod cum feciſſet. et ecce minutiſſima ce dula ad yma deſcēdit. et tanti argenti maſſa tanꝙ pluma ſurſum aſcēdit Et ait abbas Vide fili mi ꝙ pōderoſum ꝙ virtuoſum eſt illud verbum videlicꝫ Requieſcat in ſancta pace. quod tu paruū reputas. et quam leue ⁊ exiguū ē tu um argentū qd̄ tu magnuꝫ reputas. Quo viſo ſcolaris ſe culum deſerēs religionē intrauit Cui pater tercia die cum

oracioni inſiſteret ſplendido habitu apparuit dicens Bene
eſt michi fili mi quia euaſi penas tricetorū annoꝝ propter
deuotam oracōnis prolacionez abbatis et cōuentus vnde
ergo omīa que reliqui pauperibus criſti et eccleſiaſticis vi
ris reformatis dūtaxat deū timētibus diſtribue Ex his dic
tis euanuit Et exiſto inoleuit ꝙ ſtatim audita morte vni⁹
ſubiūgitur. Requieſcat in ſancta pace O mi frater amāde
cōſidera quāta ſit diſtācia inter caſtuz et deuotū virū. et in
ter lubricū et indeuotū viruz et clericū. Tanta vero eſt diſt
ancia ſicut inter angeluz bonū et diabolum maledictū. ac
inter amicū dei et diabolū. O mi germāe cōſidera diligēter
quātuz apud deum valeant caſta et deuota corda que ſic
tam cito poterant ipſam liberare a penis tricentorū anno-
rum. O intellige quātuz tūc officiuz miſſe deuote dictum a
talibus ſanctis et caſtis pfeciſſet Ex quo tantuz potuerunt
iſta breuiſſima verba. O ſi iſti viri fuiſſent ſymoniaci. concu
binarij proprietarij minime tātaz vim hec verba habuiſſent
Stude ergo eis ſimilis fieri in vita. et dimitte tuā dalidam
et diſce amare iheſuz. et eius caſtiſſimā matrez virginē ma
riā ſup omnē creaturaz. Et hec de ſcdo capitulo dicta ſuffi
ciunt. ¶ De labore et oracione ſacerdotum ¶ Capi. iij

Apoſtolus paulus ſic ait Qui non vult operari
nō māducet et tūc digne mercedez accipimus
ſi prius boni operarij fuerim⁹. ꝙ ſi nō labora
m⁹ et māducamus tāto maioris criminis rei
erimus quāto bñficia dei indigne ſumimus Oportet ergo
vt ſeruiamus ei a quo paſcimur. ſi ſine periculo anime ſu-
mere volumus hec que nobis diſtribuuntur. Et tāto ſollici
ti eſſe debemus in bono opere et ſeruicio dei quanto ea perci
pimus ſine magno labore Nā quid mirū. ſi qui temporali
bus negocijs occupantur. minus ſtudioſe viuūt. ſi frequen
ter cogitacōnib⁹. locucōnib⁹ atqꝫ actib⁹ ſuis deuz offendūt

Ex quo vſus ſeculi hoīem quãdoqȝ inuitũ ad peccãduȝ tra
hit. Hij vero quibus cura mũdi et peccãdi occaſio de eſt q̃n
to minus religioſe viuũt tãto grauius iudicē ſupnũ offen
dunt. vñ Pſalmi In labore hominũ non ſunt. et cũ homini
b⁹ nō flagellabuntur. ideo tenuit eos ſuperbia. ¶ Ber. ait
In labore hominũ nō ſunt vani et ocioſi ſacerdotes. Cuȝ
eñi cuncti ſtatus hominũ aliquid laboris habeãt ⁊ aliquid
voluptatis. Clerici quidē inter hec nouo quodã artificio di
ſcernentes. totũ qđ delectat in quolibet ſtatu elegerunt. ⁊ to
tũ quod moleſtat reſpuunt. Et ideo q2 in labore hominum
nō ſunt. et cũ homibus nō flagellabũtur. et ideo cuȝ demoni
bus torquebũt. Nã ſacerdotes nō ſolũ ex caritate fraterna
ſed ex precepto et iuſticia ꝓ alijs orare tenēt. vt habetur in
.c. Quia ſacerdotes .x.q.j. Ubi di. Sacerdotes ꝓ omibus
orare debēt q2 elemoſinas et oblacões recipiũt. ſunt eciaȝ
ſuꝑ populũ dei ↄſtituti. et vite diſpēdia eis dãt. vt ĩ ieiunio
et fletu et plãctu. ſicut oliȝ plorabãt ſacerdotes et leuite pctã
ppli qȝ ↄmedũt deplorent Johe. i. Et vt morte bonoꝝ paſto
ruȝ vigilias noctis ſuꝑ gregē ſuũ cuſtodiãt et in orõnibus
vigilēt. Et q̃nto ſacerdotes digniores ſunt. tãto facilius ĩ ne
ceſſitatib⁹ ꝓ quib⁹ clamãt exaudiunt. i.q.i. Ipi ſacerdotes.
¶ Itē nō ſolũ ſacerdos. ſed et omēs clerici maxie beneficia
ti ex ꝑcepto eccl'ie et racõe iuſticie tenēt ad horas. vnde eciã
cleric⁹ beneficiat⁹. et eciã ĩ miorib⁹ ordib⁹ ↄſtitut⁹ q̃ntũcũ
qȝ ſimplex beneficiũ hȝ tenēt ad horas duplici rõe. ¶ Prio
rõe ꝑcepti đ ce. miſ. Dolētes De cle. ↄiu. Qđ a te ¶ Scđo ra
cõne iuſticie. q2 idcirco a laycis date ſunt redit⁹ vt ipſi ĩ offi
ciũ eoꝝ vices ſupleãt. alias faciũt ꝓrio iniuriã. cui pro tpali
bus non refundãt ſpũalia. cuȝ tñ beneficiuȝ datur ꝓpter
officiuȝ. vȝ in ca. Quia per ambicõnē de nup. li. vj. Racio
hec ē ſm Hoſt. Q2 ſicut vir tenēt vxori neceſſaria miniſtra
re. ⁊ ſi eciã vxor viro debitũ redere non poſſȝ. xxx. q. vij. ꝗ pro
poſuiſti. Sic et talis clericus ſponſaȝ ſuam ſpiritualem. i. ec

cleſiaȝ.licet debitū ſuſtentatōnis non percipiet.tenetur eam
adhuc in officiare Et dicat cū ap̄lo paulo Scio ſaturari
eſurire ⁊ abūdare.⁊ penuriā pati.omia poſſuȝ ī eo.qui me
cōfortat Et ad Philip.iiij.Sed heu ſunt m̄lti clerici q̄ non
ex caritate orant ꝓ alijs nec pro ſe.nec mouenť ex precepto
eccleſie.nec iuſticia ad reddēduȝ ſpūalia ꝑ tp̄alibus que ꝑ
cipiunt Cū tamē dimittētes horas aut alia ad que ex ꝓcep
to eccleſie teneť peccēt mortaliter.eoꝗ facta faciūt cōtra
preceptū eccl'e.iiij.di.Deniqȝ De maio.et obe.c.ij.Sunt in
ſuper nōnulli quib⁹ videtur ſufficere vt capellanos habe=
ant.Qui corā eis dicāt horas.⁊ miſſas celebrēt.duȝ ipſi la
taȝ vitā habeāt ⁊ cōmeſſatōnibus vacent.Et q̄ vix quater
in anno celebrāt miſſas Et etiā intereſſe recuſant Et ſi in
terſunt chori ſilētiuȝ fugiētes.cōfabulatōibus inſiſtunt in
eccleſia.cuȝ cū hoc et ſimilia ſub pena ſuſpēſionis inhibeā
tur In.c.Dolētes.In de.cele.miſſa Contra quos etiaȝ be
atus Grego.in Ome.ſuper euāgelio Deſignauit iheſus ſic
inuehiť.Quid nos paſtores agimus qui ⁊ mercedeȝ conſe
quimur.Et tamē operarij nequaꝗ ſumus fruct⁹ q̄deȝ ſan
cte eccleſie in ſtipēdio quottidiano ꝑcepimus.Sed pro ca=
deȝ eccleſia minime predicādo laboramus ¶ Pēſemus in
quit cuius damnatōis ſit.ſine labore hic percipere mercedē
laboris.ecce ex oblatōne fidliū viuim⁹ Sed quid pro ani
mabus fideliuȝ laborem⁹ ignoramus.illa in noſtra ſtipen
dia ſumimus que ꝓ redimendis peccatis ſuis fideles obtu
lerunt Nec tamē cōtra peccata eadē.vel oratōis vl' ꝓdica
tōis ſtudio vt dignū eſſet inſudamus Hec ille Sūt ad huc
aliqui apud ſe male cogitātes.reputātes ſe nimis nobiles
ad ſpiritualia exercēda.videlicȝ vt ꝓdicēt plebi.⁊ miniſtrēt
eis ſacramēta.⁊ cū ceteris chorū viſitent.et diuinas laudes
decātent.atqȝ vt in ſuo ordine miniſtrent.erubeſcunt criſto
ſeruire .et ſaluteȝ horū quoꝝ peccata conmedūt procurare
Nō attēdentes hanc ſummā ingenuitateȝ eſſē criſti miliceȝ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nec eſſe excellētius miniſteriū ꝙ̄ diuina miniſtrare ſacra-
mēta cūctorum criminū expiatiua. Sꝫ tu reputas te nobi
lem. quia amas canes. homo vero religioſus nihil de cani
bus curat. Sed ſtudet amare deū ſuū. tu vero ſeruus pec-
cati. Quia olim dicebant nobiles q̄ſi non viles. nunc autē
noſtris tēporibꝰ dicunt quaſi in vitijs notabiles. Boni ve
ro dicunt milites ⁊ miniſtri eccleſie. et ꝑconſequens angeli
vocātur. vt habet Mala. ij. Quia āgelus dn̄i exercituum
eſt. ymo dij vocant. Exo. xxij. Ubi dominus p̄cepit dicens
Dijs nō detrahes idest ſacerdotibꝰ qui ꝓpter excellenciam
ordinis ⁊ officij dignitatē deoꝝ nomine nuncupant. Sed
qꝛ hanc dignitatē nō aduertētes ſine erubeſcētia precium
ſanguinis ⁊ peccata populi cōmedunt. Quid iuſtiꝰ inde ſe
quetur. niſi ꝙ chriſtꝰ erubeſcat eos preſentari cū electis pa
tri ſuo celeſti Iuxta illud. Qui me erubuerit ⁊ meos ſermo
nes hūc filius homīs erubeſcet cū venerit in maieſtate ſua
Lu. ix. Si quis vult venire poſt me tollat crucē ſuā quotti
die. nō ſemel in anno videlicet in ebdomoda palmarum et
ſequat me. vt vbi ego ſuꝫ illic ſit et miniſter meꝰ. Ecce criſ-
tus nos preceſſit. dādo nobis exemplūꝫ. vt quemadmoduꝫ
ipſe fecit. ita ⁊ nos faciamꝰ. Portemus igit quottie crucem
noſtraꝫ. idest ſanctā ⁊ virtuoſaꝫ vitam. et ſequamur criſtuꝫ
ore. corde et ope. Hoc fac mi frater et viues. ¶ Exemplum
ponā tibi de optimo ſacerdote videlicet de beato Iohanne
Damaſceno. cuiꝰ veſtigia debemus ſequi ſi volumus veni
re ad dominū noſtruꝫ Iheſuꝫ chriſtū. et ad eius glorioſiſſi
maꝫ matreꝫ Mariam. De quo ſcribitur in cronicis ꝙ bea
tus Iohānes damaſcenꝰ fuit in curia Soldani regis Ba
bilonis famoſus philoſophꝰ ſtrēnuus pedagogus ⁊ fidel
magiſter filij regis. Sed poſtꝙ̄ fideꝫ catholicā cognouiſſet
fideꝫ acceperit et factus eſt capellanus regis grecie. ⁊ oēm
ſuā philoſophiā ſacre theologie ſubiecit. et maxime ad lau
deꝫ virginis fuit accēſus. et eaꝫ corde et animo mltis dicta

minib⁹ exaltabat. pulchrũ libruz fecit de eius aſſumptõne
Itez trãſtulit libruz qui intitulat᷑ Barlaamad Joſaphat
de greco in latinũ. Accidit aũt poſt longũ tpˀs quo de Sol
dano ad regẽ grecoꝝ venit. vt in pallatõ regis grecoꝝ dñi
ſui quadã die ſparſim ipſius capellani littere inuenirẽtur
ipſius etiã ſigillo ſigillate. quorũ tenor talis erat. ꝙ ipe capel
lanus regẽ ſuuz. Et potẽtiores grecie priori dño Soldano
tradere vellet. Si cũ exercitu in breui in greciã ſe trãſſerret
Cũ aũt rex huiuſmodi litteras legiſſet. obſtupuit vehemen
ter. et vocato capellano ſuo has lrãs corã oculis ſuis oſtẽ
dit. qui vidẽs ꝯgruẽtiaz ſcripture pariter ⁊ ſigillũ ſuũ. ⁊ tñ
ſciẽs innocẽtiam ſuã pterritus eſt dicens. ~~Deus qui nouit
omĩa anteꝗ̃ fiãt ſcit ꝙ innocẽs ſuz huius rei.~~ Tũc quidaz
~~de circũſtantib⁹ dixit. Quis n. fur ſeipm ꝯdemnat.~~ Tã dez
rex habito cõſilio crudeli morte voluit eũ pdere. Sed recor
datus ſuorũ ſeruicioꝝ fidelũ iuſſit ſibi manũ dexterã ãpu=
tari. ne ď cetero poſſet ſic cõtra eũ ſcribere Qui ſic mutilat⁹
mox cucurrit ad oratoriũ coraz ymagine beate marie vgi
nis. flexis genibus. ligubri voce. et pfuſis lacrimis dicebat
Ecce mat᷑ xpi merces mea. ecce fidelũ laborũ meoꝝ remu=
neratio miſerãda. Tu dña quondaz eras dolenciũ ꝯſola
trix. Dũ vero huiuſmodi lamẽtatões vſqꝫ ad noctẽ. ⁊ vix p̃
dolore oculos clauderet. ⁊ quaſi in extaſi iaceret. beata vgo
maria ei apparuit. dicẽs ita. Amice cur leſionẽ tuaz mihi p̃
alijs imputas. cũ tñ manuz tuã nõ iuſſerim ãputare. Cui
ille O dña ſi tibi placuiſſent mea carmia. vtiqꝫ ne manum
meam pdidiſſez. obſtitiſſes tam innocẽti. Sed ſi dictauero
ãplius ſcipturis velut hactenus feci nõ potero cõmẽdare
Cui beata virgo. Extende inquid brachiũ tuũ mutilatũ. ⁊
tibi manũ mortuã ĩ officiuz priſtinũ repabo. ne credas me
tua dictamina ꝯtempſiſſe qui manu recepta. miro ⁊ ineſti
mabili gaudio replebat᷑. et ſue dulciſſime ſanatrici grates
vt decuit referebat. ipſa quoqꝫ ~~virgo maria~~ retulit ei q̃liter

filius ſoldani regis babilōie cuiꝰ quondā fuerit pedagogꝰ
ad vlciſſendū rigorē ſcolaſtice diſciplie ꝙꝫ ſibi indeſinēt ad
hibuerit in iuuētute predictas ſcripſiſſet lrās et oculte ſibi ī
periculū ſui regis grecoꝝ in pallatiū trāſmiſiſſet. Nā idēꝫ ꝑ
fidus adoleſcēs formā ſigilli modūqꝫ ſcripture mgrī ſui bn̄
nouit. Quē aūt facto felix ille capellanꝰ ad celebrādū miſ
ſam ſue ꝑamande ſanatrici ſe multū hilariter ⁊ deuote ꝓut
decuit ꝑparauit. Fama igiť diuulgata ꝙ capellanꝰ manū
ſuaꝫ quā ꝑdiderat rehaberet. cōuenit vniuerſalitas. vt cuꝫ
rege videret tā inauditū ⁊ grāde miraculuꝫ. Et finita miſ
ſa. rex cū ſuis ad pedes capellani corruit. poſtulās veniā de
cōmiſſis quā ⁊ impetrauit. ſibiqꝫ ſtatim capellanꝰ rem ꝓut
geſta erat retulit. Auditis vero ſermonibꝰ iſtis. omēs glori
ficauerūt v̾ginē Mariā que nō deſerit ſꝑantes in ſe. O mi
frater ꝯſidera v̾ba ⁊ rē geſta. ⁊ ſcribe ī cor tuū. ꝙꝫ glorioſuꝫ
⁊ fructuoſuꝫ eſt igiť ſuire ſummo pricipi celeſtis prie dn̄o
noſtro ieſu xp̄o. et eius beatiſſime genitricis v̾gini marie in
ſancta ⁊ caſta vita ſicut iſte Damaſ. fecit. Nā quantumcūqꝫ dā
nat ſibi inobedientes. ſic eꝯ in infinitū exaltat hic ⁊ in futuro
ſeculo ſibi ſuientes. Sꝫ heu amatores huiꝰ ſeculi. ſicut tu es
mi frater nō attēdunt iſta. ſed huic ſeclo omīo ſunt ꝯgluti
nati. ꝙuis plures āmoueanť. iā ꝓſpera. iaꝫ ꝑ aduerſa. iam
per v̾ba. iā per inſpiratōem. tamē nō curant. et quaſi inſani
et frenetici errāt. Sicut ait beatꝰ Jero. Ludere ⁊ cōgaude
re cū hoc ſeculo nō eſt hoīs ſenſati. Sic fuit iſte damaſce
nꝰ qui cor mundū n̄ cū ſeculo habuit iocūduꝫ ⁊ letū. ſed cū
deo ⁊ eius matre maria. Nō eſt. n. verior inſania ꝙꝫ huius
ſeculi leticia. Augu. Gaudiū mūdanoꝝ ē gaudiū frenetico
rū. Racio q̄re multi intrāt ī ꝑditōeꝫ ꝑ lataꝫ et ſpacioſaꝫ vi
am. Hec eſt ꝓut ſcribiť eccleſi. i. Peruerſi difficile corrigūtur
et ſtultoꝝ infinitꝰ eſt numerus. qui heu potius reſpiciūt pre
ſentē vitaꝫ ꝙꝫ terminum eius ſequentem. Quibus loquitur
Johānes Criſo. d. Nō aſpicias ꝙꝫ aſpera ſit via. Sed attē

de quo dirigit. nec cõſidera ꝙ arta ſed vbi deſinit. Ex quibꝰ
elicitur vnũ qḋ valde timẽduȝ eſt ſcȝ durante ſtatu moder
ni tp̄is infinitis malis exigẽtibus que heu vbiqꝫ terrarum
iam currũt. pauci erũt in nũero ſaluãdoꝝ. Quod innuit ſal
Mat, 22 uator. d. Multi ſunt vocati. pauci vero electi. Nõ ꝙ ab ini
tio mũdi pauci ſaluẽtur. Sed ſm̄ doctores quo ad mł'titu
dinẽ damnatoꝝ pauci dicunt̃. Naȝ inter bonos ⁊ malos
hec ẽ diſtãcia. Quia mali volũt facere feſtũ ante vigiliam
Volẽtes ĩ hoc ſeculo gaudere tp̄aliter ⁊ in futuro ſecl'o faci
ũt vigiliã ꝓ feſto qḋ hic habuerũt. ⁊ eternalit̃ flebũt. Qḋ
bene innuit beatus Grego. in ome. xi. ſup illo verbo Ibi erit
Mat, 22 fletus et ſtridor denciũ ſic itaqꝫ iniquẽs preſentia gaudia ſe
cunt̃ ꝑpetua lamẽta. Hic fratres vanaȝ leticiaȝ fugite. Si
illic flere et lugere timeatis. Si vero dicis. Durus ẽ hic ſer
mo. nõ poſſum mũduȝ ſpernere. et ꝓpriaȝ carnẽ odio habe
re. Reſpõdeo tibi. dic mihi mi frater vbi ſunt amatores mũ
di qui ante tp̄a nobiſcum erãt. nihil ex ipſis remanſit niſi
cinis et vermis. Comederũt. biberũt. riſerũt. et duxerunt in
bonis dies ſuos. et in puncto ad inferna deſcẽderũt. Hic ca
ro eoꝝ vermibus. illic anima eorum eternis ignibus depu=
tat̃. Quidquid illis accidit tibi accidere poteſt. quia homo
es. homo de humo. limus de fimo. de terra es de terra viuis
et in terram ibis mi frater. Et hec de tercio capitulo.

¶ De vicio luxurie et de alijs vicijs ¶ Ca. iiij.

Nempe ſacerdotes vicio luxurie laborantes cõmu
niter in numeris criminibus. et mortalibꝰ pecca=
tis implicãtur ⁊ inuoluũtur. Sicut ex infra ſcrip
tis certiſſime cõprobabitur. Dato em̄ vno incõue
nienti plura ſubſecunt̃. Propter qḋ ſacerdotes ⁊ clerici de=
berẽt eſſe cõtinentes ⁊ caſti. nec omnino mulieribus cohabi
tãtes. ſm̄ ꝙ eis precipitur extra de coha. cle. et muli. c. A no=
bis. Heu ſed in oꝓpoſitũ multi faciũt ſacerdotes. qui quaſi

totũ diem. et cũ hoc partem noctis non modicam conſu=
munt in ludis taxilloꝝ. cum quo eodem die filiũ tractaue
runt virginis marie peccãtes cõtinue mortalit̃. quia ꝑ ta=
lem ludũ abſq; intermiſſione deſiderãt bona proximi cum
eius damno. quod vtiq; eſt cõtra fraternã caritatem. et cõ
tra diuinũ mandatũ. Tales eñ ſacerdotes indigne corp⁹
chriſti ſumẽtes magis delinquunt ꝙ̃ hij qui eum crucifixe
runt. quia iſti quantũ in eis eſt eum quotidie crucifigunt
¶ De his autẽ Auguſti. in perſona chriſti. O peccator tu
ſacerdos noli me ampli⁹ affligere tuis peccatis. Pl⁹. n. le=
dit me vuln⁹ peccati tui ꝙ̃ vulnus cordis lateris mei. Hoc
ꝓbat beatus Ambro. ſic dicens. Qui ĩdigne ſumũt corpus
criſti idẽ eſt ac ſi eum interficerẽt. ymo ⁊ tales meretricib⁹
equiꝑantur. Jere. iij. Frons meretricis facta ẽ tibi. noluiſti
erubeſcere. Nec mirũ ſi meretricib⁹ luxurioſi ſacerdotes aſ
ſimilent̃. cũ apoſto. dicat. Qui adherẽ meretrici vnũ corp⁹
efficit̃ cum ea. i. Co. vj. Heu heu quotiẽs fit ꝙ tu ſacerdos ſacerdos
ſtas corꝑe in altari tractãs filiũ virginis manib⁹ tuis in
mũdis. ⁊ cor tuũ cõiunctũ ẽ meret̃ci. que ĩ domo tua fortaſ
ſe in ſcãno reſidet. Aut paulo añ in tuo recubuit lecto. Hij
tales ꝓ certo ꝙ̃uis ꝓferãt v̾ba canoĩs ⁊ orent labijs. expu
unt tñ in faciẽ ſaluatoris. ⁊ tamen audet corp⁹ xp̄i ĩ os ſor
didũ ſumere. min⁹ malũ eſſet eis ſi ip̄m in lutũ ꝓiecerent
de hoc dicit Augu. Si ſacerdos fuerit vas ĩcõtinẽtie ⁊ libi
dinis. iuxta filiũ virginis ſtatuet in altari ydolũ veneris. i.
luxurie ¶ Et Bern. ait. Turpiſſimũ ẽ deo manus dicatas
a ſacro criſmate ſacratas pudibũdis mulierũ ĩgerere. O ꝙ̃
temerariũ eſt. et nephandũ manib⁹ pollutis tractare filiũ
virginis. cũ quib⁹ pauloante tractaſti nimis ĩpudice car= ad ſacer.
nẽ meretricis. ⁊ cũ qua cor tuũ pl⁹ cõglutinatũ eſt in mere
tricio amore. quã cũ dño deo tuo in caritate. plus times of
fendere meret̃cẽ tuã ꝙ̃ dominũ deũ tuũ. Plus ornas con=
cubinã tuã ꝙ̃ altaria domini dei tui. ymo in ſplendidiori

de concubinis ſacerdotum

bus indumētis bene de albatis incedit . Dalida tua que ē
mortis tue pabulū q̄ȝ ē corporale in quo tractas Mariefili
um Jhesum cristum dominū deum tuū . Sed cur hoc fit
Quia plus diligis talez mulierculā quā deuz tuuz. Plus
corpus quā animā tuaz. Et quod deterius est tales clerici
nunq̄ȝ cōfitent̄ Et si confitent̄ .nunquā tamē sunt in firmo
ꝓposito ista dimittendi. Sed statim peracto diuino officio
.et postq̄ȝ splendide conmederint et biberint et vino optimo
incaluerint repetunt aleam cuȝ currentibus . Tunc intrat
dalida ornata pulchris vestib᷒ .et sicut ydoluȝ veneris vide
licet ipāȝ dalidaȝ ad certuȝ collocant locuȝ vt omēs ad eaȝ
si conueniens fuerit accedere valeāt palpādo. osculando et
ꝓcaciter loquendo. vt sic diabolo cuius ipsa est instrumen=
tum valeāt sacrificare. Sed videns diabolus ſm q̄ᵈ scrip
tuȝ ē. Quod vinū ⁊ mulieres faciūt sapiētes appostotare a
deo. Et si vinum deest clamant ꝓ vino alta voce. dicentes
Absq̄ȝ vino ⁊ mulieribus nēo letabitur Un frawen on wein
mag nyemāt frolich gesein . Affer vinuȝ optimū quod re
perire potes. vt nihil nobis Deficiat. q̄ꝛ cor nostruȝ letificare
valeat. Et sic totū diem in grauissimis peccatis consumūt
Altera vero die nō bene euaporati ītrātes ecclesiaȝ nō cau
sa deuotōnis. sed timoris superioris coacti ⁊ cōpulsi celebra
re missas nō timent. querūt cōfessionez suā nō a viro iusto
et litterato. et timore dei repleto. Sed quilibet a cōuiua suo
sibi simili in vita sua. absolue me inquit. ⁊ ego absoluam te
Et sic ait latro ad latronez sic fuit sic erit similis similez sibi
querit. Et sic null᷒ cōsequit̄ absolutōnez. q̄ꝛ null᷒ intendit
firmissime dimittere q̄ᵈ cōfitet̄. ymo quilibȝ taliū sacerdo=
tū duo noua pctā īcurrit ¶ Primū quia ficte ⁊ false confi=
tetur. nō habens firmuȝ ꝓpositū dimittendi quod peccauit
¶ Secundū. q̄ꝛ absoluet euȝ quē scit aut ad min᷒ scire de=
beret corā deo nō absolutuȝ. et quo nō intēdit dimittere id
quod cōfitetur. Et sic sunt infinita mala clericorū Et meri

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

to omnipotens deus poſſet eciā catolicam vbiqȝ terrarum
deſtruere Sicut olim fecit propter peccata ſacerdotuȝ. vnde
ait Gre. Totaȝ ciuitatē iheruſalē cū templo ſuo deus euer
teret. Si pietas noſtri redemptoris tam magna non eſſet.
¶ Exemplum horribile ſcribam tibi mi frater peto ꝙ illud
cordi tuo diligenter inprimes. Erant duo ſeculares clerici
et ābo ī artibus magiſtri. qui ſe mutuo maxime diligebāt
Sed heu vicio carnalis turpitudinis inherebant Qui eciā
infra legittimos ānos ordinati ſunt ī preſpiteros Qui aū
ſocietatis vincula cōſtricti ſunt. ꝙ inierunt pactuȝ mutuo.
vt ꝗ prior ex eis decederet alteri tercia die appareret ⁊ ſtatū
ſuū indicaret Quoꝝ vnus nō multo tēpore poſt hoc morte
ſubitanie ſublatus eſt Sed iuꝑ ſcripto termīo nō reuerteba
tur Poſtea vero cū ſocius ſuus de illiꝰ regreſſu deſperaſſet
.ſubito apparuit ei. ⁊ ſi eū recognoſceret queſiuit. Cui ſociꝰ.
.Bene te cognoſco Sed cur taȝ tarde veniſti. ait. quia deo
non placuit Nunc ergo ſcire debes. ꝙ ꝓ innumeris meis
peccatis. et precipue ꝓ illo peccato ꝙ minor annis fui. et ſciē
ter ad ſacerdociū acceſſi. Credebā eñ me decipere epiſcopū
et vehemēter meipſū decepi. Quia ſēper in excōmunicacōe
pape cōmunicaui ſiue celebraui. Et eciā vicō luxurie ⁊ pub
lice cōcubine me ſubieci Et ideo grauiſſimis penis eternali
ter ſuȝ deputatus Et quocūque me miſerū diuerto. ignem
īfernalē mecū defero. Cui ſocius inquit modo ardes loque
ns mecū. cū tamen nullū inte appareat ardoris iudicium
Cui ille. ymo ſic. Sed vt fideȝ verbis meis adhibeas Ecce
gutta ſudoris mei. quā cuȝ ille recipere noluit. tres ſuper eū
ꝓiecit. vnā infronte et duas in maxillas que cutē et carnē
citiꝰ cōburēdo vſqȝ ad oſſa penetrauerūt Propter qd̓ mox
corruens velut ad mortem cruciabatur. Tūc dānatus ait
Surge. qꝛ nō morieris Ecce in iſto modico poteris ſcire ꝗn
tum habeā. de pena. cum totus ſim talis. Cogita igitur ꝗ̄
graue ſit miſeris habitare ī ardoribꝰ ſempiternis. Et hec

dicens dedit sibi vnaz magnam rotulam vt legeret. quam
princeps demoniorꝫ Beelzebuh prelatis ꝛ rectoribus eccle
ſiarū ex profundo inferni tranſmitteret Cuius tenor talis
erat per omīa ¶ Beelzebub princeps demoniorꝫ et dux
tenebrarū cuz ſatellitibꝰ ſuis omneſqꝫ tartaree poteſtates
Archiepiſcopis. Abbatibus. Prepoſitis. Decanis. Preſpite
ris. ceteriſqꝫ eccleſiarū rectoribus. Suis cariſſimis amicis
nunc et ineternū tartareas salutes. et iuiolāte ſocietatis fe
dera que diſſolui nō poſſunt ineternū. Magna nobis fidu
cia eſt in amicicia veſtra amici cariſſimi. multūqꝫ de vobis
cōgratulamur Quia ſentitis optime nobiſcū. ꝛ que noſtra
ſunt diligēter queritis vbiqꝫ tuēdo atqꝫ fouēdo Quicquid
ad noſtrū ius pertinere cōgnoſcitis. Sciatis ergo vos vni
uerſitati noſtre multū eſſe acceptos. et multa graciarū ac-
tōne ſtudia veſtra ꝓſequimur. eo ꝙ infinite mltitudies aı̄
maꝝ ꝑ miniſteriū veſtrū ꝛ exēpla a via veritatis abducte
quottidie nobis captiue adducūt. Vnde regni noſtri potē
cia magnifice roboraṫ. Perſeuerate igiṫ tanqꝫ fideles et in
timi noſtri In amicicia noſtra. ꝛ in ope qđ cepiſtis Quod
ꝑfecto parati ſumꝰ ꝑomnibus his vobis repēdere retribu
tōnez cōdignā. et mercedem cōgruam ex inferioribꝰ inferni
Valete ~~Et salꝰ noſtra ſit vobiſcū ineternū~~ ꝛc Perlecta igi
tur mortifera ſalutatōne. lector cōtremuit. totuſqꝫ īfremuit
et mox honores ꝛ prelat[illegible] quibꝰ [illegible] yabat horrere ꝛ cō
temnere cepit. et dixit ad ſociū ſuum mortuū. Dic mihi que
ſo Si tibi et in aliquo modo ſuccurrere valeā. Ait ille mor
tuus. ~~Mihi quidez prodeſſe nō poteris. etiaz ſi te ignibꝰ tra
deres. Quia ꝑdidi tps penitēdi.~~ Sed tibi ſemper eſt tps be
ne operādi ꝛ locus merēdi. Cuz hec ꝛ plura alia mortuus
dixiſſet euanuit. Et ſocius eius monaſteriū ſancti Molmi
ingreſſus eſt. prius rebus ſuis omibus pauperibꝰ diſtribu
tis. diuino ſe ſeruicio perpetue mācipauit. Et factus eſt in
breui probatus ꝛ perfectus Religioſus. ~~O mi frater atten~~

de diligēter. Nam quod huic acciderat tibi euenire poterit Si non studeas te emendare. et tuā a te reicere dalidam et sequi secūdum fratrem. qui relictis omnib⁹ beneficiis. et cunctis rebus suis cristi pauperib⁹ distributis intrauit san ctam obseruātiam regularē Tu quoq; fac similiter. et sal uus eris Sūt insuper nōnulli ministri ecclesie. qui per totū diem cū sunt apud homīes seculares vtriusq; sexus malū prebētes exemplū Nā mendaciis scurrilitatib⁹ risibus et verbis luxuriosis inseruiūt Cōtra quos dicit apostol⁹ For nicatō 7 omīs imūdicia nec noīetur ī vobis sicut decē san= ctos. Quare tales aduertere deberēt. q2 os sacerdotis effici tur sepulchrū xpi ꝑ quottidianā sumptōēz sacramēti Un= de. Bern. O sacerdos. os tuū efficit̄ quottidie sepulchrū xpi quō ergo ex ore tuo egredit̄ falsitas per qđ ingredit̄ eterna veritas. quō oculi tui vidēt vanitatē qui vidēt summam deitatē. quare man⁹ tue extēduntur ad illicita. que tenēt te nentē omīa. quare te ingurgitas ebrietate. qui semꝑ esse de beres plenus deo 7 omni sanctitate. Hec ille. Qua in re ti= mendū est eos qui tā imprudēter 7 irreuerēter 7 intrepide sacris altaribus assistunt. Et a fornicacione vel ebrietate. vel ludo taxillarū. et ceteris viciis nō desistunt. Vel non re ctā fidē habere dicūtur. videlicet q; ibi sub speciēb⁹ panis et vini sit verus deus 7 homo marie filius ihesus xps. Vel esse q̄ āmō desperat[illegible] 7 tota[illegible] dyabulo cū iuda tradi tore obsess⁹ Nō habētes diff[illegible]er carnes que vēdū tur infra maccella. 7 inter carn[illegible] xpi que in ara crucis pro nobis imolatur. Nō maiorē facīētes diligētiā ad celebra tionē missarū q; ad legendū viuū cōpletoriū. Vix eīn d posita casula scurrilitates suas exercēt. cōmessatōes sollici tant. inquirētes a pretereūtibus vbi propinat̄ hodie me= lius vinū. De talibus videt̄ dixisse propheta Inimici dūi mētiti. sunt ei 7 erit tēpus eoꝝ in secula. Inde ergo venit q; multis amarū apparet dulce. 7 turpissimum pulcherrimū

De quibus Augu. ait. Quiſquis amat ranã. ranaz credit
eſſe dyanaz ¶ Bern. O mira cecitas impiorũ qui magis e=
ligũt precio aĩe ſue emere a dyabolo vnã fetidiſſimã con
ſolatõem. ſcilicet momẽtanaum delectatõnem vt eſt luxu=
ria ſiue guloſitas. ꝙ̃ habere a deo omnipotẽti ſummã et ex
cellẽtiſſimaz cõſolatõnez. ¶ Clericus igitur incõtinens vel
fornicarius publicus habẽs ſuaz meretricez publice ſecum
in domo cũ pueris ſuis. ⁊ quottidie celebrãs diuina O grã
dis ſcãdaliſacio omniũ fideliuz. O mira cecitas ipſius pre=
ſpiteri nõ perpẽdentis dicta ſanctorũ canonuz et ſanctoruz
doctoruz. O. ꝙ̃ profunde dimergit animã ſuaz in ꝓfunduz
inferni. Et licet quottidie cõfiteaẗ vt ſupra dixi tamez ſem
per ſibi ſimili Nec cõſequitur abſolutõez. q꞉ nõ intendit re=
mouere ea que ſibi occaſionẽ dant peccãdi ſciliez ipſam cõ
cubinã cũ ſuis genitiuis. O ꝙ̃ grauiſſime peccat ſe diuinis
ingerẽdo. et niſi digne penituerit atꝗ ſatiſfecerit profunde
damnabiẗ valde. Dico aũt digne. q꞉ nõ v̾bis ſ3 aduerbiis
meremur ẜm doctores. Vñ ſi talis veniã veraciter cõſequi
voluerit a deo. oportet omĩno ꝙ cõtricio eius ſit vera et nõ
ficta neꝗ falſa. ꝙ ſi vera nõ fuerit nõ ſoluz celebrando miſ
ſam grauiter peccat. Verũ etiaz ꝙ̃libet actuz cuiuſlibz ordi
nis ſacri exequẽdo peccat mortaliter ẜm ſcm̃ Tho. in. iiij.
di. xxiiij. q. i. ar. iii. In ſolutõne vltimi argumenti vbi ſic di
cit. Clericus exiſtens in peccato mortali quandocumꝗ ex=
hibet ſe in aliquo actu vt miniſteriũ eccleſie mortaliter pec
cat. et totiens quociẽs huiuſmodi actũ facit Quia vt Dy
oni. dicit in. i. ca. cele. ierarchie, Immũdis. nec ſymbola. i. ſa=
cramentalia ſigna tangere phas eſt. Vñ qñcumꝗ tãgunt
res ſacras quaſi ſuo officio vtẽtes peccant mortaliter. Sec⁹
aũt eſſet ſi in aliqua neceſſitate aliquod ſacramẽtuz tange
rent et exequerẽtur. In tali videlicz caſu quo etiaz hoc lay
cis liceret. Sicut ſi baptizaret in articulo neceſſitatis. Vel ſi
corpus criſti in terra ꝓiectũ colligeret Hec ſanctus Tho.

vbi ſupra. Ille aūt ē exiſtit in peccatis ac imūdus apud deū
qui nō eſt vere cōtrit⁹ q̄uis ecīa ſit cencies cōfeſſus. q2 mul
ti cōfitētur qui nō ſunt vere cōtriti. Nā ſanctus Tho. iiij. di
v. Confeſſio ſcḋm q̄ eſt actus virtutis nō valet ſine cōtricōe
et caritate. que ē actus ⁊ pricipiū merēdi Et ideo talis fruc
tuz abſolutōis nō ꝑcipit neq3 merek̄ abſq3 vera cōtritōe eti
a3 ſi milleſies abſolueref. Qui habet aures audiēdi audiat
et intelligat. nā ex his certiſſime ɔſtat q̄ ſacerdos fornicari
us etiam q̄tumcūq3 occult⁹. vl' alio vicio mortali laborās
ſi dū bn̄ ɔtrit⁹ nec dignā agēs pniā3 vt oportz ī eo q̄ bap
tizat aut abſoluit ɔfitētes. vel predicat. vel matrimoniū ſo
lemnizat. vel ſacramētū eucariſtie vl' extreme vnctōis pre
bet. vel mortuos ſepelit. vel aquā et ſalem in domica die ex-
orziſat. aut populū aſpergit. aut candelas in feſto purifica-
tōis. aut ramos in die palmarū. vel ignē. cereū. aut baptiſ-
mū inpaſce aut penthecoſtes bn̄dicit. Vel qḋ maius ē his
omībus miſſa3 celebrat. ſacramētū eucariſtie cōſecrat atq3
ſumit. aut alijs exhibet ſummēdu3 In omibus his nec nō
in actibus alijs q̄ ſacris ordinibus ſunt ānexi. et ī q̄lib3 ipo
rū ſingulariter q̄libet exercēdu3 mortaliter peccat. ⁊ toties
quociēs aliquid vt eccl'e miniſter exequik̄. et exercet. ſicut ex
dictis ſancti Tho. vt ſupra maīfeſtiſſime ꝓbak̄. Ac etiā nō
ſolum in dictis actib⁹. ſed etiam ſcḋm Dioniſium vbi ſupra
quādo et quociēs ad aliq̄ huiuſmodi actū exequēdū īduit
ſiue ſumit aliquā veſtē ſacra3 Ut quando albam aut ma-
nipulū ſiue ſtolam ⁊ cetera. cōmuniter vel diuiſim. qḋ vere
ra ſatis eſt horrēdu3 et ſtupēdu3 atq3 periculoſu3 eſt valde
in tali videlicet ſtatu. necnō dignitate tot crimibus ſubiace
re ac implicari. vbi ſibi nō inmerito dicak̄. quāto altior gra
dus. tāto ꝓfundior caſus. ¶ Ex his igik̄ apparet manifeſ
te q̄ mūdus ⁊ caſtus. q̄ ſobrius et pudicus. q̄ iuſt⁹ et ydo
neus. et q̄ pur⁹ ⁊ immaculat⁹ de ſalutis neceſſitate oportet
eſſe miniſtros eccl'ie. Ex quo imūdi et impuri nō bene con

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

triti prout eſt oſteſuz tot criminibus inuoluuntur Qua in re ſummo ſtudio totiſqz virib⁹ totoqz conatu curanduz eſt impuris et inmūdis vt videlicet cōſciencia emendātes. ve ram cū deo pacem faciāt Ac ſe deo veraciter et nō ficte per veraz et nō falſam cōtricionē ſerioſe reconcilient. In qua re nimiruz pleriqz ſacerdotes huius ſeculi. eciaz literati ſeipſos mire decipiūt. videlicet vere contricionis vim et virtutē ac efficaciaz. vel non intelligentes aut non carentes ſiue diſſi milantes. hodie peccata ſua confitentes et cras in idipſum veluti canes ad vomitum et ſus lota ad voluptabrum re deuntes Sunt eciā inter hos nōnulli qui putāt licet inſipiē ter ꝙ deus aliter cuz ipſis ꝙ̄ cuz alijs acturus ſit. vel ꝙ res aliť ſe habeat ꝙ̄ ꝙ de⁹ ꝑ ſacra eloquia repmiſit. Vel ꝙ ſaltē quid in fine vite vere velint penitere Volētes tunc demum peccata dimittere. dum modo peccata eos dimiſerūt. nō ipſi peccata Hij vero grauiter errant Et in grādi laborantes periculo Ac in lubrico ſunt conſtituti Iſti nāqz ſunt duces cecoruz qui alios curare deberent et mederi. Sed naqz ipſi ſeipſos decipiunt. Unde cuilibet tali merito illud euāgelicū eſt dicenduz. medice cura teipſuz. Tales certe eterne mortis periculuz ac finalis penitencie difficultatem Necnon vere cōtricionis pondus. aut negligūt. aut ignorant Et ita grā di crimini ſe conmittunt Naz ꝙ̄ difficilis et in certa ſit fina lis penitencia non deſiderāt Quod tamē nobis Schotus egregius doctor ſup. iiij. ſen. diſti. xx. clare demōſtrat dicens Penitencia que videtur haberi in extremis vix eſt vera pe nitencia et ſufficiens ad ſalutē Et hoc propter quatuor raci ones ¶ Quarū prima eſt Quia tunc impeditur vſus libe ri arbitrij et libere racionis et voluntatis. vt frequenter ex timore et dolore inſimul īherētib⁹. vel vno coruz ſingulari ter inherente. Actus eniz dſplicencie de peccato ad hoc ꝙ ſit ſufficiens. ad verā penitenciaz requirit liberuz arbitrium et vſuz racionis et voluntatis. In his autez qui ſunt in ex

tremis. de quorū vita iudicio medicorum extat deſperatum Vel qui notanter ſentiūt ⁊ vident ſe mortem euadere non poſſe. Ut eſt in periculo maris et vndarū. vel bellorum. aut ferarū. vel in iudicio damnatorum. In huiuſmodi ergo eſt maximus dolor in parte ſenſitiua. vel timor intimus ꝓpter morteʒ imminēteʒ Et vtraqʒ paſſio vehemens nata eſt impedire liberū arbitrium ⁊ liberū vſum ratōnis et voluntatis. ex quibus deberet oriri vera cōtricio ¶ Secunda cauſa Naʒ de hoc ꝙ diſplicēcia valeat requiriẗ ꝙ ſit voluntaria propter deū qd̕ valde difficile eſt in extremis. Naʒ qui vſqʒ tunc nō fuerit verus penitēs. Nō videẗ tunc extorquere a ſeipſo nouā penitēciaʒ niſi timore pene imminentis. Preſumitur em̄ ꝙ ſi remotus eſſet a penitencia ſicut prius. non extorqueret a ſeipſo illā diſplicēciaʒ ſicut nec prius. ¶ Tercia racio eſt. Quia habitus vſqʒ tūc cōtinuatꝰ multū retrahit ab actu penitēcie. Quia delectabilia carnis ⁊ mundi que illicite hoc dilexerunt. Iſta valde retrahunt et impediunt. ¶ Quarta racio eſt. quāto aliquis ē minus dn̄s ſui actus tanto requiritur intenſior diſplicencia. ab hoc ꝙ ſit diſpoſitio ſufficiens ad delecioneʒ culpe. Iſte aūt eſt minimus dominꝰ ſui actus quia nullo modo ē dn̄s actus exterioris ad penitēduʒ. Requiritur etiā ſcd̕m ſtrictā iuſticiaʒ intenſior motus diſplicēcie ad iuſtificatōeʒ eius. ꝙ̄ ad iuſtificatōeʒ ſani. cū vix poſſit habere eque intēſum. Nec Scotus vbi ſupra. Ponit Euſebius in libro de morte beati Jeronimi ex eius ore ſic ſcribens. Inter triginta milia hominū ex his qui penitētiā defferunt in finem vix vnus vere penitebit Ecce ſtupenda res. et nimis miranda. Cuʒ aūt abſqʒ vera cōtritione nequaꝙ̄ valet cōfeſſio. pro tūc ſaltem ad ſalutem. Idcirco qualis eſſe debeat vera cōtricio ꝓpter ſimplices eſt neceſſario nūc ſubiūgenduʒ. Unde bonauentura ſic veraʒ cōtritōneʒ deſcribit. ~~Vera cōtritio eſt bona volūtas p grām excitata que de peccato ſumme dolʒ. ī ſpe gracie ſtrēnue ſa-~~

tiſfaciat. nunq̄ȝ amplius peccare proponat. et omīa que ad
peccatū trahere poſſunt. a ſe totaliter remoueat. et ita in do
mino pſeueret. Quādo aūt mors īſtat raro mēs ſe ad iſta
erigit. vel quia nimis dolor angit vel euadere ſperās negli
git vel multitudine peccatorū confuſus deſperat. Si vero
aliquid facit ſepiꝰ ex timore mortis et horrore pcedit q̄ȝ ex
amore dei. Et multi videt̄ur cōtriti qui nō ſunt ſed potius
cōterriti et anguſtiati pṗter turpē conſciēciaȝ propter mor
tem inexpertā. pṗter viaȝ ignotaȝ. propter amiſſionem re
rum tēporaliuȝ quas dilexerunt. Unde periculoſuȝ eſt vni
cuiqȝ hominū differre hoc quod ſtatim poſſit haberi. Ideo
Ecclesiastici 5 dicit ſacra ſcriptura. Ne tardes cōuerti ad dominū ⁊ ne dif
feres de die in diem. Et iterū ante languorē adhibe medelā
et ante iudiciū para iuſticiam. Audiāt nunc ⁊ intelligant
hec qui aures cordis et oculos mētis habent conſiderenter et
perpēdant atqȝ ponderēt ſententias ſingulorum verborū
Naȝ graue pōdus ineſt verbis. vis grandis veritas infal
libilis et immutabilis. Unde David ait. Apprehēdite diſci
Psal 2 plinā nequādo iraſcatur dominus. et pereatis de via iuſta
Cuȝ exarſerit in breui ira eius. ⁊ tunc loquet̄ ad eos in ira
ſua et in furore ſuo cōturbabit eos. Et ibidem concludit di
cens. Beati omēs qui cōfidūt in eo. Ex premiſſa nanqȝ ve
re contritionis deſcriptōe quiſquis qui non decipi voluerit
aut errare ſubtili cōſideratōne intelligere poterit ac perpen
dere clare mētis intuitu qualis videlicet apud ſe lateat cor
dis cōtritio. Preſertim cū etiaȝ ſm ſanctum Thomam in
primo ſuo quodlibeto. q. v. ſic ait. Unuſquiſqȝ vere cōtritꝰ
tenet̄ velle pati magis quantācumqȝ penā q̄ȝ peccare am
plius mortaliter. Interroget igit̄ vnuſquiſqȝ conſciēciaȝ p
priam an ita ſit diſpoſitus ab intra. Et notāter dicit̄ ibideȝ
tenetur ꝙ reuera importat obligatōeȝ. Iteȝ ibi dicit̄ quam
cūqȝ penaȝ conſtat ꝙ nulla excipitur. Vis igitur maxime
ineſt verbis. Qui igit̄ a ſe nō remouet ea que ipm ad pec-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

catuz vniuerſaliter trahere poſſunt. Et mulieres que eciã
apoſtotare faciũt ſapiẽtes. ymo et ſanctos viros. ant nego
cia talia que ipſuz ad peccatũ implicãt. ſed ſponte et abſq̃
impulſu adhuc inheret et inſiſtit quid talis facturus eſſet.
ſi per penam aliquã cogeret̃ ad peccãduz. Conſtat indubi
tanter. ꝙ talis nunq̃ etiã ſi penaz minimaz ſuſtineret ante
quã peccaret. Quis igit̃ ẽ talis. ipſe ſibi eſt teſtis ꝙ eius cõ
tricio minime vera ⁊ ſufficiens eſt ad ſalutem. Qui em̃ per
cõfeſſionez abſolutõis beneficiũ atq̃ ſalutis fructum vera
citer et indubie cõſequi voluerit atq3 ꝑcipere ſtudeat omnĩ
conatu totiſq3 ſuis virib⁹ laboret vt veracit̃ ⁊ nõ ficte ſum
me doleat de peccatis. faciatq3 ſtrẽnue qđ faciẽduz eſt pro
ſatiſfactõne ⁊ ſalute anime ſue. ita non ſit incõtinens cleri
cus nec mulierib⁹ cohabitet vt ſupra. Si aũt ſacerdotes ſe
culares tam grauiter peccãt per incõtinẽciam aut alijs cri
minibus ſe implicãtes. cõſideret vnuſquiſq3 et ꝑpendet ſtu
dioſiſſime quãto graui⁹ peccẽt clauſtrales ⁊ religioſi ĩ ha-
bitu ⁊ ſtatu ꝑfectõis cõſtituti. Naz ſtatus cuiuſlibz ap ꝓba
te religionis dicit̃ eſſe per ſanctos doctores ſtat⁹ ꝑfectõnis
~~Siquis habz aures audiẽdi audiat que ſacra~~ ſcriptura ꝓ
~~nũciat~~ Et ideo mi frater redi in cor tuũ. ⁊ cõſidera cor tuuz
ſi vnq̃ habuiſti verã cõtritõem interim ꝙ tu poſſediſti tu
az dalidã ſcḋm ꝙ mihi ſcripſiſti vi3 ꝙ fuit tibi. xxiij. annis cõ
iũcta ⁊ de qua plures gtõs vtriuſq3 ſex⁹ generaſti. ⁊ vere ſe
cũdũ illa ſcripta doctoꝝ nõ potes dicere ꝙ ſic. q2 nũq̃ habu
iſti firmã ĩtẽtõez pabulũ mortis et ne viz eandẽ meret̃ ce3 ci
tere ad te. quã vſq3 huc pl⁹ q̃ deũ tuũ ⁊ ſalutẽ aĩe tue ama
ſti. Et ideo iterim nũq̃ habuiſti verã ↄtritõez ⁊ ꝑcõſeqnẽs
cõfeſſio tua per tm̃ tp̃is ſpaciũ fuit nulla. nec abſolutus es
per tot annos a mĩmo peccato veniali nec mortali. q2 deus
nõ diuidit grãm ſuaz nũq̃ em̃ tibi remittitur minimũ pec
catũ veniale niſi pri⁹ ſis abſolut⁹ ab omĩbus peccatis mor
talib⁹. et ꝑcõſequens ſis in grã et in caritate dei. Nunc con

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſidera quāta et quot peccata ſup te accumulaſti cuz in tot
annis videlicz vigintitribus nō ſit tibi dimiſſuz minimum
peccatum. Qualis ante vigintitres ānos fuiſti ſcit de⁹ cui
omne cor patet et omīs voluntas loquitur. Inſuper nec tu
nec aliquis ali⁹ exiſtimet ea que in ſacra pagina exarata
ſunt alit̄ ſe habere. Vera ſiquidē ſunt ⁊ īmutabilia et aſqz
retractōe verba dei. et eius teſtimonia accipiēda ſunt. Cui
quidez veritati tāta atqz talis de ſalutis neceſſitate extat ſi
des atqz crudelitas adhibēda ꝙ hereticus iudicat̄ quicuz
qz circa ſacre ſcripture veritatē male ſētit. vt habet̄ xxiiij. q
iij. hereſis. Ecce mi frater narrabo tibi nō fabulam ſed rez
geſtā ¶ Erat quidē abbas ordinis ſancti Benedicti. qui
habebat ī quadaz villa plebanū ⁊ ibidez etiam cauponem
cuz honeſta vxore. quos omnes noui et vidi et ſcio quia ve
rum eſt illud quod ſequit̄. Iſte vero caupo poſtpoſito dei ti
more adulterauit cū ſua ancilla que cōcepit ab eo ⁊ peperit
puerū ex adulterio quod crimen erat publicum et manifeſ
tum. et ꝓcōſequens ſcandaloſum in populo. propter quod
nephas. plebanus voluit ipſuz publice punire. Vt portaret
crucez nudus per eccleſiam die dominica preſente populo
Ipſe vero omnīo recuſauit. Et pleban⁹ accuſauit eū apud
dominū abatem. Qui vocauit ad preſentiaz ſuam ambas
partes plebanū videlicz ⁊ cauponē. Et dixit abbas ad cau
ponē. Tu infelix adulter ſi publice peccaſti cur nō vis pub
lice penitere. Caupo vertit ſe ad plebanū ⁊ ait. Pro quo ac-
cuſaſtis me apud dominū meū. Reſpondit plebanus prop
ter adulteriū tuuz qd̄ cōmiſiſti hoc anno. et generaſti pue-
rum de ancilla tua. et habes honeſtā ⁊ legittimā vxorez et
hoc eſt publicum ⁊ ideo publice debes tale crimen penitere
in exemplū aliorū. Reſpōdit caupo plebano. Ego feci quod
feciſtis Nōne ex cōcubina veſtra que eſt ancilla vr̄a ⁊ non
vxor iſto āno et q̄ſi omni anno generaſtis pueros publice
in ſcādaluz omniū noſtrū. qn̄do ergo vos portabitis cru

cem per ecclesiaʒ pro peccato veſtro. ego ſequor vos et por-
tabo crucē poſt vos. Nam ſi ſecutus ſum vos in adulterio
ſequar vos etiā in penitētia. Audiens hec plebanus et ſci-
ens quia verū fuit abſcōdit facieʒ ſuam ſub manibus pre
verecundia ⁊ exiuit a pñtia abatis dñi ſui tacuit ⁊ pmiſit
hoc peccatū impunitū O valde turpe ē doctori cū culpa re
darguit ipm. O bene talib⁹ dicit. Medice cura teipſum. O
mi frater quot ⁊ quāta peccata oportet te ⁊ tui ſimiles diſſi
mulare in periculū veſtrū et omniū veſtrorum propter ve-
ſtrā lubricaʒ ⁊ criminoſam vitaʒ. Ceci eſtis et duces cecoꝝ Mat. 15
et ideo ambo in foueam eterne damnatōis cadetis. ductor
primo ledit ſecutor Cum hoc quia ignoratis ⁊ ſcire nō vul-
tis que ſit vera cōtricio ⁊ ſufficiēs ſine qua nulla valet con
feſſio. Nō em̄ ſatis eſt dū quis demane faciens confeſſionē
dicit Confiteor. q: iſta nocte cōiacui et cōdormiui concubi
ne mee ⁊ cū ea peccaui penitet me feciſſe. Ideo peto abſolui
Et ille eſt tibi ſimilis et dicit tibi abſolutōeʒ ⁊ ambo pecca-
tis nouo peccato mortali. Ille quia abſoluit euʒ queʒ deus Nota
nō abſoluit. ſcʒ non cōtritūʒ. tu vero eciā peccas mortaliter
quia ſuſcipis abſolucōnē et nō es dignus. Ideo quia non
es vere cōtritus quia non habes firmuʒ ꝓpoſituʒ amplius
nō peccare ſaltem mortaliter vſqʒ ad morteʒ incluſiue ſcien
ter et tuā a te remouere cōcubinā et omnē occaſioneʒ peccā
di quia in his cōſiſtit. vera cōtricio quam tu nō habes nec
vnquā habuiſti. et ſic eciā dicendū eſt de tibi ſimili quia dili
gitis cōcubinas veſtras plus quā deuʒ vrm̄ et eternū gau
diuʒ. Nunc ergo quilibet veſtruʒ intorſuʒ rediens alta con
ſideracōe. ex omnibus predictis cōſideret ⁊ perpendat quid
credat et quis et qualis et vnde ſit aut quo tendat. Et quo
modo hec leticia mundana eſt et quaſi momētanea et eter
ne dānacionis luctus eā occupabit. Quā quidem conſide
racōneʒ aut conguicōneʒ nobis veraciter tribuat Jheſus
chriſtus marie filius qui eſt in ſecula benedictus Amen.

¶ Capitulum Quintum.

¶ De magna dignitate ſacerdotum qua propter me
rito debent eſſe ſancti ¶ Capitulum.v.

Magna enim puritate et ſanctitate pollere debent
omnes celebrantes ⁊ cōmunicātes qui ſuſcipiūt
ſanctum ſanctorū. Nam xp̄i ſepulchrū valde eſt
glorioſuz in quo corpus criſti iacuit mortuū per
triduū modo multū digniora debent eſſe ſacerdotum cor-
da in quibus a morte reſuſcitatus quottidie dignetur inha
bitare ⁊ glorificari. Sed beatus ē venter qui nouem menſi
bus ipſum mortalem portauit. beata debent eſſe corpora ſa
cerdotum in quibus filius dei frequēter ſibi hoſpiciuz aſſu
mit. Si beata ſunt vbera. que paruulus ſuxit ſanctū debet
eſſe os eius qui criſti corpus ſummit et eius ſanguinez bibit
Ne igitur macules os tuū per ſtultiloquiū quo dei corpus
accipis mūdiſſimuz. Et man⁹ tue nō polluat peccatis qb⁹
illud ſantiſſimū corp⁹ tāgis. Venter crapula nō ingredie
tur in q̄ tā venerabil' hoſpes recipiet. Attēdite ergo q̄nta
puritate ⁊ tiore ad illud nobiliſſimū ſacrificiū d'beatis ac-
cedere qd' eſt xp̄s dei fili⁹ Qua in re oīpotēs de⁹ dignificat
hic et in celeſti patria ſi ſacerdotaliter vixerit. Naz p̄io di-
gnificauit eos ſup̄ oīēs reges ⁊ principes. Iere.i. Ecce cō
ſtitui te ſuper gētes et regna. et hoc in iſto patet. quia digni
tas ſacerdotalis habet cōſecrare reges. ſed omnes reges et
pricipes nō poſſunt facere vnū ſacerdotem. Et nō eſt prin
ceps tam magnus qui teneatur ceruicē ſuam inclinare co
ram ſacerdote in cōfeſſiōe loco dei quia vicarius ē. Et bre
uiter deus ſacerdotes exaltauit ſup̄ oīēs creaturas. Unde
quidā doctor ait. Si conditione eſtis homines dignitate.
eſtis ſup̄ omnes homies. Nam ſacerdos eſt altior regibus
ſanctior angelis. ⁊ creator ſui creatoris ¶ Secūdo honora
uit eos in tēporalib⁹ dādo eis illa que eis ſeruiūt. ſcilicz de
cimas. oblatōes. teſtamēta primicias pro ſuſtentatōne cor

poris vt ꝙcius deo ſeruiant in ſpiritualibus ¶ Tercio ho
norauit eos ꝑ iuris emunitatē. cōferēdo eis ſic ꝙ null⁹ ter
renus princeps ſuꝑ eos iuris dictionē habeat. nec aliquis
hominū ſeculariū audeat violentas manus in eos inicere
nec eciaȝ in accolitū et conuerſuȝ. Oppoſitū faciens eo facto
eſt excōmunicatus maiori excōmunicatōne tā in celo quaȝ
in terra. ymo deus ſic ꝓtegit eos vt null⁹ audeat ꝑturbare
verbis nec factis quia reputat ſibi factū. Vn̄ loquitᷓ ꝑ Za-
chariā ꝓphetaȝ. Qui tāgit vos quaſi qui tangit pupillam
oculi mei. Et per pſalmi. Nolite tāgere criſtos meos. Vnde
dixit dn̄s ad moyſen et aaron. Benedicaȝ benedicentibus
vobis ¶ Itē nullus princeps audet exactōes facere in cle
rum Item nec aliquis deb; recipere pedagiū a clericis. nec
a p̄dctā ex cōmuicatōe abſolui poteſt. niſi rſoluat ¶ Quar
to honorauit eos in hoc ꝙ cōmiſit eis animas fideliū ideſt
ſanctam eccleſiaȝ catholicam. ſcȝ omnes credentes de quo
Criſo. ait Celo et angelis ⁊ omniū creatura honorabilior ē
eccleſia. Criſtus eciā amplius dilexit quaȝ ſeip̄m. Vnde de
celo venit ad terrā et ꝓ ea mortem ſuſtinuit amarē. et i deo
dat ei corpus ſuū in cibū ⁊ ſanginē in potum. Et de ipſis ſa
cerdotib⁹ dixit: Vos eſtis lux mūdi. Nā ſicut mūdus nihil
eſſet ſine luce ſic eccl'a nihil eſſet ſine ſacerdotib⁹. ¶ Quito
honorauit eos in hoc q2 vult vt ſtricte obediāt eis loco ſui
ab omīs hominibus. Lu. x. Qui vos audit me audit. Et
qui vos ſpernit me ſpernit. Ergo obediēduȝ eſt eis tāqȝ cri
ſto vt quādo precipiūt homībus ieiunare. feſtinare debent
tenere et eis obedire tanqȝ ſi xp̄s preciperet Sed qui nō obe
diunt illis cōminatᷓ dominus. Leui. xvij. dicēs. Qui ſuper
bierit nolēs obedire ſacerdotib⁹ impia morte moriatᷓ Ex=
emplū dathan abyron ⁊ chore qui rebelles fuerūt moyſi et
aarō. ideo terra eos viuos abſorbuit. viui eñ deſcēderunt in
infernū. ¶ Sexto honrauit eos dādo eis ptātēȝ ligandi et
ſoluēdi omnes homines ab eoruȝ penis et vinculo mortis

mat 5

Math.xvj. Quodcu͞qȝ ligaueris ꝛc. Et poteſtas vno mo-
do intelligit̃ de excõmunicatõe que eſt gladius ſpũalis et
eſt multũ timẽda Alio modo ď abſolutõe peccatoꝝ Unde
epũs qñ̃do ordinat ſacerdotes exuflat ĩ eos. vt habet̃ Jo-
han.xx. et dicit. Accipite ſpiritũ ſanctum ¶ Septimo hono
rauit eos quia vocant̃ angeli in ſcripturis. Uñ Gregori.
Omnes qui ſacerdotuȝ cenſent̃ nomine ãgeli vocãtur. qꝛ
habẽt ſimilitudinẽ angeloꝝ. Primo. quia angeloꝝ eſt mi-
niſtrare deo et homĩbus. Sic et ſacerdotes habẽt miniſtra
re deo die noctuqȝ in ſeptẽ horis canonicis ⁊ hominibꝰ cuȝ
ſeptẽ ſacramẽtis ¶ Sc͞do quia angelus eſt vita purus ſic
quilibet ſacerdos tenet̃ eſſe caſtus et ducere angelicã vitã
Unde in danieli habetur. Abſtinẽtia a nupcijs ẽ angeloꝝ
abſtinẽcia et vita ¶ Tertio angeli habẽt informare ⁊ am
mouere homines per bonã inſpiratõem. ſic et ſacerdos per
verbũ dei ¶ Quarto ãgeli habẽt deũ laudare vñ ps. Lau
date dominũ omẽs angeli eiꝰ Sic ſacerdotes quottidie ha
bent ⁊ tenent̃ laudare deũ in diuino officio ¶ Octauo ho-
norauit eos in hoc. ꝙ ſacerdos eſt aliqualiter simil̃ ꝟgini
marie ¶ Prĩo ſic Sicut beatiſſima ꝟgo maria quĩqȝ ver
bis cõcepit. vt habet̃ Lu.i. Fiat mihi ſc͞dm verbũ tuũ. ſic ſa
cerdos per quĩqȝ verba criſti corpꝰ cõficit. Et ſicut inmedi
ate p̱ conſenſuȝ Marie fuit totũ corpꝰ xp̃i in vtero eiꝰ Sic
inmediate poſt prolatõeȝ verborum cõſecratõnis tranſſub
ſtantiatur panis in verũ corpus criſti. ¶ Sc͞do ſicut bea-
ta virgo maria xp̃m poſt partũ in manibꝰ portauit. Sic
ſil̃r ſacerdos criſtũ poſt cõſecratõneȝ coram omni populo
manibus leuat. et euȝ ad infirmos portat ¶ Tertõ ſicut be
ata ꝟgo prius fuit in vtero matris ſue ſanctificata anteqȝ
xp̃m cõcepit Uñ ps. Sãctificauit tabernaculũ ſuũ. altiſſi
mꝰ Sic ſacerdos ãteqȝ ordinat̃ ⁊ ſanctificat̃ ab epiſcopo
ſuo nõ ꝯſecrat qꝛ ſine ordĩe nõ hȝ cõſecrare. Unde laycꝰ qȝ
tũcũqȝ ſanctus nihil faceret etiã ſi verba ꝯſecratõis diceret

Sal xlv

¶ Nouo honorauit eos ſuꝑ ãgelos in dignitate cuſtodie
quia ſacerdos habꝫ in cuſtodia plures aĩas ſibi a deo cõ
miſſas. ſicut plebanus totã parochiam. epũs totum epiſco
patũ. papa totũ mundũꝫ. Sꝫ ãgelus hꝫ cuſtodire ſolũ vnã
animã. Vñ Bern. Magna dignitas aĩarũ. vt vna que
qꝫ ab ortu natiuitatis ī ſui cuſtodia habet ãgeluꝫ ſibi depu
tatũ. ¶ Secũdo in tãgendo et ſumẽdo corpus criſti. Nam
angeloꝝ eſt videre deũ. Math. xviij. Angeli eoꝝ ſemper
vident faciem patris mei qui in celis eſt. Et ī hoc ſacerdos
eſt maior angelo qui videt ⁊ tãgit et cũ hoc ſumit qđ non
eſt datuꝫ angelo. ¶ Tercio cõſecrando corpus xpi. et ſic in
hoc ſacerdos nõ ſoluꝫ angelos ſed etiã digniſſimaꝫ virgĩeꝫ
mariã aliquo modo precellit. quia ei nõ ē data talis ptãs
ſcꝫ ꝯſecrãdi. Vnde ſacerdos minimus poteſt in terris quod
nõ poteſt maximꝰ angelus in celis nec vgo maria. ymo ⁊
tibi ſacerdoti chriſtus dñs deus tuus ad tuam ꝯſecratõeꝫ
obediẽs eſt mox ſub ſpẽbus panis et vini preſens eſt. Vnde
Bern. O venerãda dignitas ſacerdotũ in quoꝝ manibus
dei filius tanq̃ in vtero virginis incarnat. ¶ Ambro. Nõ
dubites aſſiſtere ãgelos quãdo xp̃s pñs eſt ī altari in ma
nibꝰ ſacerdotũ. Propter quas dignitates omẽs. poteſt deꝰ
dicere ſacerdotibꝰ illud. yſa. v. Quid vltra debui facere et
nõ feci. O vos ſacerdotes. Ego omneꝫ caritatẽ vobis oſtẽ
di et dedi meipſuꝫ vobis ad cõſecrandũ. tractãduꝫ ⁊ ſumen
duꝫ ⁊ oẽm ptãtem meã ſuꝑ omẽs hoĩes. Vt quecumq̃ ſol=
ueritis erit ſolutꝰ corã me. et quicquid ligaueritis aut excõ
muĩcaueritis erit ligatꝰ aut excõmunicatus apud me in ce=
lis. Et dedi vobis maiorẽ ptãteꝫ q̃ꝫ habẽt omẽs ãgeli ⁊ oẽs
ſcti in celis. ymo quã amãtiſſima mater mea videlicꝫ in cõ
ſecratõe eucariſtie in qua vobis ſemꝑ obẽdiẽs ſuꝫ. ymo et ī
feliciſſimo et crimino ſo ſacerdoti ſic ſanctiſſimo. ⁊ exaltaui
vos ſuꝑ oẽs creaturas. et vos viceverſa ꝯtẽnitis me ⁊ ꝓici
tis me a vobis tanq̃ꝫ mortuũ abortiuũ q̇ ꝓicitur a matre. ⁊

tantū̄ pipſima qd̄ retro ianuā ꝓicitur cōſumpto pomo. In
hoc videlicet ꝙ plus diligitis mulierculas peccatrices vrās
in felicissimas ↄcubinas. et fetidiſſimā luxurie delectatōem
que momētanea eſt quā me ſummū bonū ⁊ celeſtē ↄſolatō
nez et gaudia eterna. Inſuꝑ et vos me quottidie crucifigi
tis. ⁊ in immūdiſſimā cloacā vrām ꝓicitis. plenā pcātis et
omniū immūdicia tociēs quotiēs celebrabitis nec valz veſ
tra ↄfeſſio nec abſolutō. q̄ꝛ in vobis nō ē vera ↄtricio inte=
rim ꝙ ſtinatis tales meretrices in domib⁹ vris ⁊ nō firmit̄
receditis ab omni malo actu et volūtate peccādi. Hec Ber.
O mi frater quid tibi cū mulierib⁹ qui cū deo in altari fa=
bularis. Et quid tibi cōmune eſt cū corpore xpi qui ꝑ carnis
feditatē factus es mēbrum antecriſti ideſt dyaboli. Et ideo
omēs maledictōes quas ſpiritusſanct⁹ per os dauid prenū
ciauit venient ſuꝑ vos. q̄ꝛ noluiſtis benedictōem ⁊ elonga
bitur a vobis et veniēt ſuꝑ vos ſacerdotes crimīoſos male
dictōes peſſime et damnoſe. Iuxta illud Mala. Ego male
dicā maledictōib⁹ vrīs. Quas maledictōes ſiquis bona ſi
de ⁊ cōſciencia attēderz nequaq̄ʒ in peccato mortali celebra
ret. Criſtus igit̄ cōqueritur patri angelis ⁊ hominibus de ſa
cerdotib⁹ indigne celebrātibus dicēs. Et dederūt in eſcam
meā fel. Et ideo ſpūſſanct⁹ ꝑ os dauid dicit. Fiat mēſa eoꝝ
corā ipſis in laqueū quo ſpūaliter transglucianť. Propter
hec igit̄ grauia ꝑicula dicit ap̄lus. i. Corin. xi. Probet aūt
ſe ipm̄ hō. Nō ꝓbatus nullaten⁹ accedat. Et ſi ad centum
ānos deberet viuere minus peccat ſi nunq̄ʒ accedat q̄ʒ ſi. q̄s
ſolūmodo ſemel indigne accedit. Nā oza ſubito ē mortuus
qui manū ad archā extēdit. quia eadē nocte vxorē ſuaz co=
gnouit. Qua igit̄ ꝓſumptōe preſpiter qui cū ſua cōcubina
ac meretrice pollut⁹ eſt. ad altaris ſacrificiū qd̄ infinitū di=
gnius ē q̄ʒ archa audet accedere. Talis in nocte ſacrificat
beelfegor. in craſtino ſacrificat corp⁹ ieſu xpi. In nocte āple
ctitur filiaz veneris. in craſtino oſculať filiū v̄ginis. Audi

quid dicat tibi dñs ieſus. Iuda oſculo filium hoīs tradis.
Et expoſt ei ſubiūgit meli⁹ tibi eſſet ſi nat⁹ nō fuiſſes Naz
tales ſacerdotes triplex cōmittūt peccatū videlicz homicidi
uz in primū ꝓditōem in deū patricidiū in prēm. q2 idē dñs
noſter ieſus xp̄s eſt primus nr̄ deus ⁊ pater Et omīa ma=
la hec fiunt in clero. q2 in ſacra ſcriptura nō ſtudent. Naz ꝗ
inter mortales inimicos eſſet ↄſtitut⁹ grās ſibi referret qui
gladiū ei cōcederet ꝑ quē ſuos hoſtes poſſet pugnare. Nos
igit̄ in medio triū hoſtiū habitam⁹ qui nos ꝑīere feſtināt
videlicz caro mūd⁹ ⁊ dyabolus. Cōtra q̊s hoſtes quilibet
nr̄m debet accipere gladiū qui in celis eſt fabricat⁹ et ꝑ filiū
dei nobis trāmiſſus de quo ſaluator noſter ait. Nō veni mit
tere pacē i terrā ſed gladiū. iſto gladio poteris iſtos hoſtes
facilit̄ expugnare. Et iſte gladi⁹ nō ē aliud niſi ſacra ſcrip
tura. ꝑ quā criſt⁹ tribus vicibus vicit dyabolū euz impug
nantē dicēs. Si filius dei ⁊c̄. Et q2 cuilibet iſte gladius ne Math 4
ceſſari⁹ eſt. ideo de ipſo dicit criſtus in euangelio. Qui non luce 22
habet gladiū videlicz ſacre ſcripture vēdat tunicā ſuaz et e
met gladiū In quo iſtruimur ꝙ patrimoniū. tunicas. eq̊s
⁊ cetera vēdere debem⁹ et totū quod habem⁹. vt gladium
verbi dei et ſacre ſcripture habere poſſum⁹ ad cognoſcēduz
quid facere aut dimittere debeam⁹. Cū quo gladio ideſt ſa
cra ſcriptura poſſum⁹ nos ⁊ ſubditos noſtros ducere ad
celeſtē patriaz ¶ Notādū tamē eſt ꝙ quadruplex ē kathe=
dra doctoꝝ. In prima ſedent qui nec bene docēt nec bene fa
ciūt. qui nec ſciaz nec ↄſciētiaz habent vt paſtores mali qui
nec p̄dicāt nec bene viuūt. ¶ Scd̄i ſunt qui bene p̄dicant
et male viuūt Vn̄ in euāge. Sup kathedra moyſi ſederunt
ſcribe ⁊c̄. Tales em̄ ſunt in via eterne dānatōis ¶ Tercij Mat. 23
ſunt qui nō docēt nec p̄dicāt ſed bene viuūt. vt qui paucā
habēt ſciēciā. ſed magnā et bonā ↄſcienciam. tales ſunt in
via ſalutis. ſi nō ſint curati. quia melius ē habere magnā
ↄſciētiā ⁊ ꝑuam ſciam. quā magnā ſciam ⁊ nulla ↄſciētiā

primi ſunt in via ſalutis.ſecūdi in via eterne damnatōnis
Et de his ponā duo exempla.¶ Quarti vero ſunt ſedētes ī
kathedra qui bene docent ⁊ bn̄ viuūt qui habēt magnā ſci
entiā cū magna ⁊ bona ꝯſcia.et iſti ſunt optimi et laudabi
les.¶ Exemplū primi refert petrus climacēſis. ꝙ eſſet qui
dam preſpiter qui quotidie celebraret pro defunctis valde
deuote.qꝛ aliaȝ miſſaȝ legere neſciret. Qua in re accuſatus
eſt apud epiſcopum.⁊ ideo ab offitō ſuo ſuſpenſus eſt.Cum
aūt epūs in magna feſtiuitate per cimiteriuȝ ad matutīas
trāſiret.cōtra eū ſurrexerūt mortui dicentes. Ille epiſcopus
nullas miſſas dat nobis inſuꝑ et capellanū noſtrū abſtu
lit.ſed certe niſi emēdauerit cito moriet̄. Quo audito epūs
ſacerdotē officio ſuo reſtituit.intelligens qꝛ bonus ⁊ iuſtus
eſſet ꝗuis ignarus.Et deinde etiā epūs libenter ꝑ defunc-
tis celebrauit.qđ multū fructuoſuȝ eſt homini quia ipſi de
functi ī purgatorio exiſtētes ſunt filij dei qui liberati a car-
ceribus purgatorij in cōſpectu ſumme dei ꝓ ſuis oratorib⁹
orabūt ¶ Simile etiā exemplū legit̄ ī legēda ſancti Tho.
cātuarienſ̄ epi.qui etiaȝ vnū deuotuȝ ſinplicē preſpiterum
ſuſpēdit ab officio ꝓpter ipſius ignorantiā.qꝛ neſciuit lege
re miſſaȝ niſi Salue ſctā pa.quā omī die cordintime legit
Beata igit̄ virgo app aruit ei ⁊ dixit ad eū Dic ad epūȝ vt
te reſtituat ad officiū tuuȝ.in ſignū hui⁹ dic ſibi.qꝛ reforma
ui ſibi celiciuȝ ſuuȝ.et ſcđus Tho.reſpexit cilitiuȝ ſuuȝ ⁊ īue
nit reformatuȝ ⁊ credidit pſpitero et mox eūdeȝ reſtituit ſuo
officio.⁊ aſſumpſit eū ad curiā ſuaȝ vt quottidie ſicut pri⁹
celebraret officiuȝ ſuuȝ in honore ſanctiſſime marie ꝟginis
Et ſic bū ⁊ ſalubriter poteſt ſtare pauca ſcia cuȝ bona ⁊ lu
cida ꝯſcia Ita qui xp̄m bene ſcit ſatis eſt ꝗ cetera neſcit.ſed
magna ſcia ſine ꝯſcia eſt valde damnoſa.de quo dicā tibi
exempluȝ mi frater.qđ cuȝ magna deuotōe debes attēdere
⁊ te ſcđm hoc regere.ne tibi talia cōtingāt.qꝛ es mgr̄ artiū.⁊
ꝑcōſequēs pſto ē tua ſciēcia.ſed vide vbi ſit tua conſcientia

¶ Quidaz mgr̄ erat piſitus famoſus ⁊ fons oim̄ arciū. ſic
q̄ nō erat ſimilis ſibi in tota vniuerſitate. qui tandez cepit
maxie egrotare. Ingredientib⁹ aūt magiſtris ſociis ſuis et
amicis ſuis ad cōſolādūz eum. Infirmus vero mgr̄. cepit
corā eis amariſſime flere ⁊ ſic velud in contritōne maxima
de hoc ſeculo migrauit. Habebat aūt vnū ſpecialiſſimū ſo
ciuz ⁊ amicuz quē p̄ omibus aliis diligebat. cui quadā no
cte. triſtis ⁊ ſqualidus in vmbra obſcura apparuit. Quē il
le intuēs vehemēter obſtupuit et dicebat. Ac magiſter amā
tiſſime quid pretēdit hic habitus obſcurus. Cui ille Socie
mi cariſſime. noueris me in tollerabilib⁹ penis eternaliter
cruciari vultū ꝗ benigniſſimi mei creatoris ꝓch dolor i ſpe
cturū. Cui ille ait. Magiſter p̄clare nūquid ꝓfuit vobis ſci
encia veſtra p̄clara glorioſa. ymo eciā i extremis cōtritō la
crimoſa. Cui ille. Noſti quid apoſtolus dicat Aialis hō
nō pcipit ea que dei ſunt. Et iterū ſcriptuz eſt. Perdā ſapiē
tiam ſapientū. et prudentiaz prudentum reprobabo. Ubi ſa
piens. vbi ſcriba. vbi inquiſitor hui⁹ ſeculi. hec et ſimilia ni=
hil curaui. Naz ſciēciaz meā nō curaui ornare bona con=
ſciencia. Et ſciēcia mea plus ꝓfuit mihi ad eternā damna
tionē. quia nullus audebat me corrigere cuz ego eraz mgr̄
omnium alioꝝ p̄ totam vniuerſitatē. ⁊ in his que dei ſunt
nihil curaui ſeu delectabar. ſed ſolū in his que ſunt mūdi ⁊
vane glorie multū delectabar ſupra modū Sed queris cur
mihi nō ꝓfuit lacrimoſa cōtritō Reſpōdeo q̄r nō fleui ꝓ mul
tiplici offenſa mei creatoris ſꝫ q̄r me amicos meos dilectos
amittere oportebat hec fuit cauſa mei fletus. Ecce fidē xpi
anā legi inſtruxi ⁊ defendi. ac ſimiliter tenui. ſed nullis bo=
nis opibus eandez ornaui Et verbuz qd̄ in euāgeleo dicit
vicz Nō omis qui dicit domie dn̄e intrabit in regnū celorū Mat 6
ſed q̄ facit volūtatē patris mei. nō curaui adimplere ⁊ ideo
ꝓiect⁹ ſūz in explicabilē penaz. tanꝗ̄ abortiuus et pipſima
oim̄ clericoꝝ. Et his dictis diſparuit vmbra. Et ideo Ber.

ait. Sapiens eſt qui relinquit ſecularia tanq̄ȝ mala pͥſentia
et vana et deſiderat futura ⁊ eterna gaudia tanq̄ȝ optima
Gira ergo et regira de pedibus vſqȝ ad verticem. De ventre
ad dorſuȝ et nunquam inuenis requiem. Donec inuenies
Criſtum hic per graciam et illic per gloriam

¶ De ſacerdotibus curatis neſcientibus predicare.
¶ Et ſi ſciunt nolunt. ¶ Capitulum. vj.

Sunt quidam ſacerdotes qui curaȝ animarū ha-
bent et predicare neſciunt et ſi ſciunt non tamen
predicant. De quibus ſolemnis doctor hainricus
de Gandano q̄ libro ſuo. xiij. dicit. q̄ iſti curati
ſunt in ſtatu damnatōis qui predicare neſciūt. aut qui ſci-
unt nō tamen predicant ſm̄ q̄ requirit indigencia populi
tēpore oportuno. Et poſtea ſubdit. Quod minus ydone⁹
tenēs curaȝ animarū cū videt q̄ magis ydone⁹ poteſt ha-
beri ſtudere debet vt magis ydone⁹ pͥferat. Alioquin vide-
tur tanq̄ȝ raptor ſpoliare et priuare populū oīm ꝓfectu q̄
a magis ydoneo poſſet habere. Sed heu iſta et plura alia
que ad clericos et ſacerdotes requirūt nō aduertūt. infecti
lepra. ſuperbie ⁊ cupiditatis. Unde domin⁹ dicit ad beataȝ
Brigitam. Ego elegi clericū qui voluntateȝ meā voce cla-
maret ⁊ ope oſtenderet. Sed ipſe clericus factus eſt lex ſus
et mutus. Quia omīs qui querit in clero videre pulchritu-
dinem morū ⁊ virtutū recurrit retro turbā viſu ⁊ abhorret
accedere ad eū ꝓpter leprā ſupbie et cupiditatis ſue Si ve-
ro querit eū audire mutus factus eſt clericus a dei laude et
garrulus ad laudeȝ ꝓpriaȝ. Quomō ergo aperiet via ad
celeſtē patriaȝ acquirēdam ſi ille nō eſt abilis qui debȝ pͥce-
dere. Et quomō audiet ſanitas illa celeſtis ſi ille mut⁹ eſt
q̄ debet clamare. Nā nō ſolū nō ſtudet dei gloriam ⁊ hono-
rem querere quomō lucret deo animas. ſed ſolum quomō

repleat marſupiū et cōgregat diuicias ⁊ placeat homībus.
Hoc totū apoſtolus. Paulus predixerat dicens ad thymo-
theū. Erunt inquit homīes ſeipſos amantes. Gloſa. Nam
illi dicunṫ ſeipſos amare qui comoda ſua et ſuū honorē tē-
poralez plus diligūt ꝙ̄ honorez dei. Jam pauciſſimi repe-
riunṫ viri eccleſiaſtici qui zeluz habeāt animarū. Quātos
em̄ defectus videm⁹ in ſpūalibus. Quot ſunt loca carencia
p̄dicatoribus veritatū. Quot homīes seducūṫ ab ignaris
⁊ malis cōfeſſorib⁹ Quot ſimplices exemplis peſſimis ſacer-
dotuz corrunpūtur. Cuz em̄ layci reprhēdunṫ de ſua vita
inordinata puta de incōtinencia. laſciuia. auaricia. ſupbia
vſura. omēs cōcorditer ſe excuſant p̱ clericos ⁊ ſacerdotes
dicentes. Tamez iſti taliter ⁊ taliter viuūt et faciūt q̇ ſcrip-
turas nō ignorāt et ſpūales exiſtūt. ideo nō ſunt tanta pec-
cata et nobis nō minus ꝙ̄ ipſis licet talia perpetrare. Et ſic
populo ꝑeunti clerici vitōſe viuētes ſunt occaſio et autores
mortis. proculdubio ꝙ tāta mala in eccleſia ſunt et quoti-
die pullulāt ⁊ augenṫ. Clerici ſunt in cauſa ⁊ originaliter e-
piſcop⁹ et p̄lati. qꝛ hodie nobiles ⁊ potentes. diuites ⁊ pu-
eri ꝑmouenṫ ad beneficia curata. qui nec ſciūt nec ſcire vo-
lūt. ymo erubeſcāt diſcere ⁊ alios docere. et peruerſos corri-
gere et ſpūalib⁹ intendere. Qui vero ſciūt verecūdanṫ ⁊ nō
curāt. dedignanṫ et attediānṫ predicare. ꝯfeſſiones audire
et cū indigentijs ſimpliciū occupari. Vn̄ Bern. In ſolercia
clericoꝝ cui⁹ mgr̄a eſt negligēcia epiſcopoꝝ et p̄latoꝝ vbi-
ꝗ̄ terrarū turbat ⁊ moleſtat eccl'iaz. Et poſt pauca ſubdit
clerici alienis locupletāṫ cōmedūt fruct⁹ terre abſꝗ̄ pecuīa
et ꝓdit quaſi ex adipe iniquitas eoꝝ. Vn̄ ſcriptura de talib⁹
ait. Sedit populus mādūcare ⁊ bibere ⁊ ſurrexerūt ludere. 1 Cor 1
Deu. xxxij. ſcriptū eſt Incraſſat⁹ eſt dilect⁹ et recalcitrauit
Et ideo de talibus cōquerīṫ dn̄s per Ezechielez. ꝓphetam
. xxij. ca. dicens. Sacerdotes cōtempſerūt legez meaz ⁊ pol-
luerūt ſanctuaria mea. Super quibus verbis ait Criſoſt.

Capitulum Quintum

Sacerdotes ſidem pdicant ⁊ infideliter agunt. Pacē aliis
dant ⁊ ſibi eam nō ſeruāt. veritatē laudant ⁊ mendacium
diligunt. Auariciam damnāt et ipſaȝ exercent. quis enim
pro trāgreſſoribus legis interceſſerit ad deum cui ipſi qui
ad intercedendū ſunt miſſi inueniunt legis euāgelice trāſ=
greſſores. Et nō ſoluȝ nos trāſgreſſores legis ſumus. ſed et
multos videmus tales et tacemus nō reſiſtendo eis. et hoc
ideo vt in pace ⁊ in voluptate viuamꝰ. et ſic polluti manea
mus. Quid tamē dignius ſacerdotibꝰ qui ſupra kathedrā
moyſi cōſtituti ſunt a domīo iudices populoruȝ. habentes
ptātem ligandi atq3 abſoluēdi in celo ⁊ in terra. quibus p̄
cepit dominꝰ per omnia obedire dicēs Omnia quecunq3
dixerūt vobis ſeruate et facite. Math. xxiii. Sed horrendū
xxiii eſt quod ſequit̄. videlicet. ſcḋm aūt opera eorum nolite facere.
dicunt em̄ et nō faciūt. onera grauia ⁊ importabilia ponūt
in humeros hominū. digito autem ſuo nolunt ea mouere
¶ Criſoſti. ait. Quis em̄ aliqn̄ vidit clericū cito penitentem
et ſi dephenſus fuerit ꝙ ſe humiliauerit non ideo dolȝ quia
peccauit. ſed dolet q2 confundit̄ ⁊ gloriaȝ ſuaȝ perdit. eru=
beſcit em̄ aliquādo videri reus quia ſemper fuit aliorū iu=
dex. O quāta eſt ſacerdotalis dignitas ſi rationabiliter ob
ſeruet̄. Paſtores em̄ ouium ſunt dominici gregis. Sed ꝓh
dolor oues paſcere neſciūt. nec illi qui ſciunt volunt. Ecce o
ues ſicut Grego. dicit fame moriunt̄ vite paſcua nō haben
tes. Et ſubdit. Nō debet fieri ruſticus qui neſcit arare. non
debet fieri miles qui neſcit pugnare. non debet fieri nauta q̄
neſcit maris piculū vitare. Sic ſimiliter nō debet fieri paſ=
tor dn̄ici gregis qui neſcit paſcere oues. aut q̄ nō vult. heu
quociēs fit in oppoſitum. ⁊ ideo horrendū eſt qđ ait grego
Audite miſeri. qui nobis dixit. dij eſtis. dixit ⁊ nobis. vos au
tem ſicut homines moriemini. ⁊ ſicut vnus de principibus
cadetis. ac ſi diceret. feci vos principes eccleſie mee. facerem
vos deos ⁊ filios meos ſed imitari deum veſtrū noluiſtis

et paſcere oues veſtras verbo dei et bono exēplo ꝑ quibus
ouibus mortuus eſt filius dei. Cōſidera mi frater ⁊ oēs tui
ſimiles. q2 omēs morituri eſtis et neſcitis quando. q2 nihil
cercius morte nihil icertius hora mortis. Cogita ergo te ſp
moriturū q2 neſcis qñ ⁊ talis p̄meditacō trahit te a m̄ltis
malis. ¶ Exemplū legitur in libro de dono timoris ꝙ qui-
dā magn⁹ phūs datus eſt mūdi vanitatibus et amori mu
lierū ſicut tu mi frater es. Audiēs vero ſemel legere de lōga
vita antiquorū patrū et tamen dicebatur ſemper ad quem
libet illorū illud Geneſ. v. ca. Et mortuus eſt. Cogitauit ille
intra ſe ꝙ eciā ſibi euenire poſſet. quātumcumꝗ tpis viue-
ret ſup terram. ex hoc concipiēs conceptum mūdi intrauit
ordinē predicatorū in quo factus eſt pariſius magiſter in
theologia ⁊ vir eximie ſctitatis. Q ꝗ bene habuit p̄ oculis
illud pſal. Homo vanitati ſimilis fact⁹ eſt ⁊c. Et illud Et
episcopatū eius accipiet alter. et ideo mi frater tpa lōga no
li tibi ꝑmittere. Ne dicatur tibi illud. Lu. xij. Stulte ac noc
te demones repetēt a te animā tuaz. que aūt paraſti cuius
erūt. Hanc o mi frater mortis neceſſitatē ⁊ humāe vite bre
uitatem conſiderabat quidā gentilis rex nomine Xerſes de
quo ſcribit Jero. in epiſtola ad Helyodoruz ſic dicens. Xer
ſes ille potētiſſimus rex cū de ſublimi loco cerneret infinitaz
multitudinē ſui exercitus dicit fleuiſſe ex eo ꝙ nullus eorū
quos cernebat poſt centū annos ſuperuiueret. Nam homo
cōparatur arbori ad cuius radices ſedent duo mures. vn⁹
albus ⁊ alter niger id eſt dies ⁊ nox hui⁹ arboris radices in
ceſſanter corrodētes. Et hoc ſiue homo vigilet ſiue dormiat
ſemper currit ad mortem. Hoc cōſidera mi frater ꝙ moritu
rus es ⁊ neſcis quādo. ne perdas per mortez tuam tempus
graciosūz ⁊ fructuoſum in quo poſſis dolere oīa peccata
tua. Naz ſi omnes damnati haberēt de illo tēpore gracie
vnaz mediā horam omēs poſſent ſe liberare ab eterna dā
natōe. et ſibi acquirere celeſtē ⁊ eternaz conſolatōem. Sed

psal. c . . .

non poteſt fieri. Naz iuſtus iudex dicit. Quod ſcripſi ſcripſi
et non mutabo ſententiam meam. ¶ Exemplū. Nam ac-
cidiſſe legit apud claram vallez q quidā ſanctus vir cum
eſſet in oratōe audiuit quādam vocem flebilem lamentan
tem. et cū inquireret per nomen Iheſu criſti quid hoc eſſet
Reſpōdit quedaz rauca vox. ego ſum anima cuiuſdā dā
nati et meā infelicem deplango penam. Et cū ille vir ſan-
ctus de pena quereret. dixit anima q inter omnia tormēta
nihil in tantū cruciat damnatos ſicut amiſſio tēporis gra
cie ſibi dū viuerent a deo collocate in cuius parua morula
potuiſſent egiſſe penitētiam que eos ab infernali pena libe
raſſet. Operemur igit bonum duz temp9 gratie habemus
ne nobis cōtingat ſicut primo āgelo quem fecit deus quaſi
deū. et fecit eum quaſi filium dei et vnū de principibus ſuis
potentiſſim9. Sed angelus per ſuperbiam peccauit et deus
eſſe deſiniit de principatu cecidit et factus eſt demon horribi
lis non tamē mortuus eſt quia non erat res mortalis. Vos
aūt tu et tui ſimiles moriemi et cadetis ab omni dignitate
vēa. Memētote ergo vnde cecidiſtis 7 primo opa facite ſa
cerdotalis dignitatis. honorē veſtruz ſeruate. nō vocemini
cōcubinarij. meretricarij idest publici peccatores et mali ex-
emplares. ſed prebete ſubditis veſtris bonū exemplū. vt di
gne ſup cathedram ſedeatis vt ſic merito vocemini ſacer-
dotes veri et boni portātes legem domini in corde eaz dili-
gendo. Secūdo in ore alijs pdicando. Tercio in omni vi-
ta veſtra eaz ſeruando. Sed heu quis veſtrū eſt qui ſeruat
eaz in corde vt de eo dicat illud ps. Lex dei eius in corde ipſi
us Aut qui ſeruat eā in voce 7 de eo dicat illō Mala. Lex
veritatis fuit i ore ipſius et iniquitas nō eſt inuēta in labijs
et multos auertit ab iniquitate ſua. Aut quis veſtrū eſt qui
ſeruat eaz in ope. et nō ſoluz ſit predicator ſed 7 factor legis
ſm quod dicit. Iaco. i. Et quāuis quotlibet debeat in ſe ha
bere ſacerdos tamē precipue debet eaz habere in ore ne ſit

quaſi canis mutus nō valēs latrare cōtra peccata hominū
vt habet ezech. iij. Fili hoīs ſpeculatorē dedi te domui iſ
rahel. Si vero nō annūciaberis eis vt impi⁹ auertat a vi
a ſua mala et in ſua iniquitate morietur ſanguinē autē eius ani
mā eius de manu tua requirā. Sup quibus verbis dicit be
at⁹ grego. Pēſandū nobis eſt quātū ſibi cōnexa ſunt pec
cata ſubditorū ⁊ plato℞. qr vbi ſubditus ex culpa morit ibi
eſt q̄ preeſt quia tacuit reus mortis tenebit. Tot em̄ occidi=
m⁹ quot ad mortē ire quottidie tepidi ⁊ tacētes videm⁹. ſan
guis enim moriētis de manu requiritur ſpeculatoris. Sur
get igit ⁊ inuigilet ⁊ in malis actibus cōtradicat ſi vult eua
dere mortem Unde ezech. eodē ca. iij. Si aūt annūciaueris
impio et ille nō cōuerſus fuerit ab impietate ſua. ipſe qui=
dem in impietate ſua morietur. tu autē animā tuā libera
ſti ¶ Item grego. inuehit cōtra illos dicēs. omel. xvj. Ecce
totus mūdus plenus eſt ſacerdotibus ſed tamē in meſſe ra
ro repit operator. quia officiū quidē ſacerdotale ſumim⁹
ſed officiū ſacerdotis heu nō implemus. fructus quidā ſan
cte matris eccleſie in ſtipendio quottidiano percipim⁹. ⁊ ta
mē pro eadem eccleſia in p̄dicatōe minime laboram⁹. pen=
ſemus cuius damnatōis ſit ſine labore ꝑcipere mercedē la=
boris. Uix pro culpa ſua aperta quēpiam rep̄hendimus
et adhuc qd eſt grauius. ſi perſona fuerit ī mūdo. hoc alicu
ius potentie eius fortaſſis errata laudant ne ſi aduerſant
ꝑ iracundiā munus aut gratiā ſubtrahat qd prius impē
debat. Sed debemus ſine ceſſatōne meminiſſe qd oſee ſcrip
tū eſt. Comedunt peccata populi mei. Cur aūt peccata po=
puli cōmedere dicunt niſi quia pctā delinquētiū fouent. ne
tēporalia ſtipendia amittāt. Sicut ⁊ nos qui ex oblacione
fideliū viuim⁹ quas illi ꝓ peccatis ſuis obtulerunt Si con
medim⁹ et tacemus ꝓcul dubio peccata mādu cam⁹. ergo
cui⁹. crimīs reus ſit apud deū preciū mādu care ⁊ nil ɔtra
peccata p̄dicādo. aut orādo agere diligēter auſcoltare. Et

ideo zelum ferue̅tis et igniti eloquij dei in ore veſtro habere
et verbū p̄dicatōis veſtre quaſi facula ardeat.et contra vi
cia inflammetur. et omnino caueatis ne oppoſitū faciatis
veſtre p̄dicationi. Hinc mi frater redi in cor tuuz.et conſide
ra diligē̄ter quia tu potencior es ī ciuitate tua inter omnes
preſpiteros.quis ergo audet te corrigere in confeſſione et ex=
tra.certe nullus ne perdat tuā amiciciaz et graciaz. Vident
enim te nimium habere amorez ad dalidam tuam et te ni
mium delectari in eius aſpecto. O mi frater auerte viſuz tu
um ab ea et cōuerte teipſuz ad ymaginem crucifixi.et vide
⁊ cōſidera quā mirabiliter fuerit mortuus vt tu eternaliter
ſecum viueres. Noli plus amare creaturam ꝙ̄ tuuz creato
rem.nec tuaz meretricem ꝙ̄ mariaz dei genitricē̄.nec tuos
genitos ꝙ̄ ſocietatez omniū ſanctoꝝ ⁊ angeloꝝ. Promitto
em̄ tibi ſi nō ceſſaueris ab amore cōcubine tue ante finē vi
te tue tuerisꝰ tuus vertet tibi in luctū marinū ⁊ gaudiū in
meſticiaz. Et nūꝙ̄ habuiſti tm̄ gaudiū in aſpectu tue dali
de cōcubine ⁊ pueroꝝ quin infinitū habebis maiorē̄z penā
de aſpectu omniū demonū. De magnitudine penaruz que
habetur ex viſu demonū audi exempluz. ¶ Erat quidaz ſe
cularis et criminoſus multū qui militauit dyabulo in lux
ria.et ceteris peccatis multis annis.tandez in vno ſermone
vbi audiuit predicare de eternis penis infernalibꝰ.et de hor
ribili aſpectu demonū. tandem deo inſpirāte conpunctus
qui nō vult mortē̄ peccatoris ſed magis vt cōuertatur ⁊ vi
uat.intrauit obſeruāciaz regularem. Cōſiderans hoc dya
bolus quia ſuus miles cuperet recedere ab eo ꝑ ingreſſuz re
ligionis.cū vna noctium dormiret in dormitorio cū ceteris
fratribus apparuit ei dyabolus in ſpecie valde horribili q̄
cepit vehemē̄ter clamare.et cū veniſſent ad eum fratres vi
debant eum fixis oculis ad parietem immobiliter ꝓſpicien
tem.et horribili timore cōcuſſum. Fratres vero ceperūt ora=
re ⁊ locuz aqua benedicta aſpergere et ſic demonē̄ effugare

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mane aũt a priore interrogat᷒ quid contrarij in nocte ha
buiſſet. Reſpõdit quia dyabulũ vidiſſet. Et requiſitus cu=
ius forme eſt. Reſpõdit hanc nõ poſſumus deſcribere faci=
liter. hoc inquit dico. Si eſſet furnus ardẽs ex vna parte. et
figura illius ex alia parte magis eligerẽ intrare furnũ ar
dentẽ ꝙ videre illaꝫ horribilẽ demonis figurã. Exinde dixit
quidaꝫ ſenex. Credo ꝙ ſi quis videret demones in ea forma
qua damnati ſolent eos videre nõ poſſet viuere ſed ſtatim
moreretur. Unde Grego. dicit de Criſoſt. ꝙ cũ infirmaret
vidit multitudinem ſibi aſtãtium qui cepit altius clamare
Inducias vſ ꝫ mane. Et cum hec verba diceret vertit ſe
huc atqꝫ illuc ne videret illos demones. et prenimio timore
vehementiſſime conturbatus ſtatim moriebatur. ¶ Ecce
mi frater quaꝫ horribiles erũt in afflicto qui taliter occidũt
ſolo ſuo aſpectu. Naꝫ talis ꝯſiderato penaꝝ infernaliũ fecit
quẽdam iuuenẽꝫ delicatum ⁊ filiũ comitis intrare religio
nem ⁊ ſanctaꝫ obſeruantiã ordinis pdicatorũ. Deinde parẽ
tes miſerũt ad eũ pedagogum ſuũ ſolẽnem mgr̃m vt pſua
deret ſibi egreſſũꝫ anteꝙ ꝓfiteret dicens. Delicate nutritus
es et non poteris ſuſtinere rigorẽ ordinis. Qui rẽſpõdit. Ve
nerabilis magiſter ꝓpter hoc intraui qꝛ ſciui me delicatuꝫ
et aſperitates nõ poſſe ſuſtinere. Cogitans apud me ſm qđ
audiui predicare ꝙ pena inferni ſit maxia nimis. ⁊ mihi ĩ
tollerabilis. et ideo elegi mihi pocius hanc ſufferre penã or
dinis. ꝙ illũ infernalẽ ſuſtinere cruciatum. Naꝫ ſcriptũ eſt
Job vi. Qui timet pruinã irruet ſup eũ nix. ¶ Exempluꝫ
Hãc igiẽ magnitudinẽ penarũ vidit quidã miles de quo
ſcribit. Beda in geſtis anglorꝝ. ꝗ tpe Cõſtantini. Junioris
quidã miles defunctus eſt. circa ãnos dñi. ccc. vi. Qui poſt
modũ vite eſt reſtitutus penis igitur territus quas vidit. fu
git ad heremũ fecitqꝫ cellã iuxta quendaꝫ fluuium in quo
veſtibus indutus ſepe balneabaẽ pmittens veſtimenta ad
carnẽ cõgelari. poſtea vero balneũ calidiſſimũ intrauit ⁊ ſic

cōtinue fecit quouſqȝ moreref. Et cū de iſto facto a viden-
tibus argueref. taliter reſpōdebat. Si vidiſſetis ea que ego
vidi eadem vel maiora mecū faceretis. Nā ſm grego. ſup
Job. Super omīa prouocat cōpunctōem viſio pene infer-
nalis. et perduratō eius eterna. Naȝ poſito ꝙ eſſet lapis de
arena tam magnꝰ vſqȝ ad octauā ſperam. ꝛ poſt mille an
nos vna arenula ſiue vnū minutiſſimū granū a dicto lapi
de tolleref donec totus lapis ad nichilū redigeref. an tunc
eternitas pene terminaref. Reſponderf ꝙ nō. ſed vix eſſet in
choata. Nam finiti ad infinitum nulla eſt ꝓporcio. vt dicit
phūs. viij. phicoꝝ. Hec etiaȝ eternitas pene infernalis ꝛ cō
ſideratō eiuſdeȝ auertit falconē marſilieñ. ¶ De quo nota
exemplū. Qui cū eſſet excellens ioculator ꝛ vanitatibus ſe
culi deditus ſemel cepit cogitare de eternitate pene gehēna
lis et dixit in corde ſuo Si tibi ꝓponeref vt in aliquo molli
lecto ꝛ bene ſtrato iaceres. et nulla neceſſitate cogēte recede
res tu nullo mō poſſes ſuſtinere. quomō ergo ſuſtinebis ſem
piternā ꝛ infernalem penaȝ. Hac cōſideratōe ꝑterritus reli-
quit omīa ꝛ factus eſt ꝓbatus monachus. ꝛ poſtea factus
eſt epiſcopus. theſoſanus ꝛ vir eximie ſanctitatis. Hec om
nia ſcribo tibi frater vt ꝛ tu facias ꝛ saluꝰ eris. peccaſti qui
eſce ſicut ꝑcepit dñs. Et incipe zelare pro domo domi ſmo
ne ꝛ opere qđ valde magnū ē. Vñ Richardꝰ ď ſancto vic
tore. Neſcio ſi poteſt homo a deo in hac vita aliquid maiꝰ
accipere ꝙȝ vt eius magiſterio ꝑuerſi homīes in melius ver
tentur. vt ď filijs dyaboli dei filij efficiant. An tibi forte ma
ius videf mortuos ſuſcitare. Nō certe in infinitum plus eſt
animas ad ymaginē dei creatas ſuſcitare. vt cū ſuo creato
re ineternū viuant. Idem Richardꝰ ſic ait Abſqȝ dubio ni
hil ſic placeat deū ſicut zelus animarū. D ꝙȝ multas creatu
rarū virtutū habūdancias aliqui ex dei gracia ſuſceperūt
et hūc zelū accipere nō potuerūt. Quā multos videmus ho
die ſpiritu pauperes. ſpe gaudentes. caritate ferūētes mul-

tũ abſtinẽtes. ſupra modũ paciẽtes. ad zeluz aũt animarũ
nimis tepidi et torpẽtes. Alij quaſi ad cuſtodiam humilita
tis delinquẽtes increpare nõ pſumunt. Alij ne fraternam
caritatez pturbare videãtur peccãtes arguere metuũt. Et
ſic diuerſimode nõ zelantes. pro domo dei. recipientes ange
lum tenebrarũ p angelo lucis. omnia que ſunt ſua queren
tes nõ que Jeſu criſti. Si eñ epiſcopus debitũ honorẽ non
recipit a preſpitero. Aut preſpiter a dyacono. aut dyacon⁹
a lectore iraſcitur ⁊ pturbat. Si aũt viderit epiſcopus pre=
ſpiterũ aut preſpiter dyaconũ circa obſequiũ eccl'e non per
manẽtez. aut ſubditos ſuos peccantes in deum. neqz iraſci=
tur neqz curat quia omẽs de honore ſuo ſunt ſoliciti. de ho=
nore aũt dei pauci. Si populus decimas nõ obtulerit mur
murãt omẽs. Et ſi peccantez populuz viderint nemo mur
murat cõtra ipſos. quid eſt ergo ꝙ ceteri homĩes cuiuſcũqz
ſtatus nobis infeſti ſunt Certe non poſſumus dicere ꝙ hec
ſit cauſa ꝙ filij hui⁹ ſeculi pſecunt nos tamquã filios lucis
ſicut videlicz yſmahel. yſaac pſequebat. ⁊ eſau iacob. quia
nõ ſumus filij lucis ſed tenebrarũ qr nõ lucẽt opa noſtra Mat. 5
corã hominibus. vt glorificẽt patrez noſtrum qui in celis eſt
ſed male agentes lucez odimus. Nõ ſumus iſaac quia noſ
ipſos repromiſſione fraudam⁹. Nec ſumus iacob. quia dy
aboluz nõ ſupplãtamus. ſed potius coadiutores eius ſum⁹
Quã ergo cauſaz allegabimus qre ſeculares ſunt nobis
infeſti. Nõ occurrit nobis alia cauſa niſi qr tranſgreſſores
legis ſumus nec eã in corde diligimus. nec eam in ore vt p
dictuz eſt predicam⁹ nec etiaz eam ope adimplem⁹. ⁊ſic ab
utimur ſacerdocij dignitate. Nõ hoc ſit verũ attẽdite quid
ſcribit. Mala. ij. Labia ſacerdotis cuſtodiũt ſcienciam et le
gem requirunt ex ore eius qr angelus dñi exercituuz eſt Ubi
mox ſubditur. Uos autez receſſiſtis a via. et ſcandaliſaſtis
plurimos in lege. Irritum feciſtis pactuz leui dicit domi⁹
exercituuz. Propter quod dedi vos contẽptibiles et humi=

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

les omnibus populis. quia polluiſtis ſanctuaria mea ⁊ hec
tam bene cōſiderat ſicut in alijs. Nā qui deberent eſſe tem=
pla ſpiritusſancti fecerūt de ſeipſis ſpeluncas latronū ſeu de
monū. Ubi em̄ maior emulato peccatorum niſi in ſacerdo=
tibus. qui nō ſoluꝫ in ſe omni iniquitati ſunt pleni. ſed etiaꝫ
alijs ſunt occaſio peccādi. et ruine eterne dānatōis. Quod
bene deſignauit dominꝰ cum defleret ciuitatem iheruſaleꝫ
lc. 19 Naꝫ mox intrauit templū et corripuit ſacerdotes ⁊ eorum
expulit negotiatores Ac ſeicienſ vendentes ⁊ emētes dice
ret. Uos feciſtis errare populuꝫ meū. Uos eſtis caſus illoꝝ
quia non fuiſtis ſolliciti de amore ⁊ ſalute eorū ſed de obla=
tionibus et auaritijs veſtris ſolliciti fuiſtis. Ex quibꝰ vna
cū populo in ſuperbia ⁊ laſciuia et voluptate viriſtie. Si=
cut et nūc ſacerdotes ſibi inuicem in iniquitate cōgregant
Nūc in adulterijs fornicatōibus. Nunc in inceſtibus car=
nalibꝰ nunc in mulieruꝫ amoribus. nunc in cōcubinarū
cohabitatōibus. in oſculis. in amplexis. et in meretricū con
mercijs. Et ſic in talibus peccatis ſtātes diuinis ſe ingerūt
grauiſſime peccātes. quia deū ſuuꝫ crucifigunt. ⁊ eum in fe
tidiſſimas cloacas corpoꝝ ſuorū proiciūt in eternam dam=
natōneꝫ animaruꝫ ſuaruꝫ. Nunquid iudas in tantuꝫ pec
cauit. Certe nō. quia Iudas criſtum ſemel tradidit. poſtea
nimis doluit. Et penitentia ductus laqueo ſe ſuſpēdit. deſpe
rans de dei miſericordia. in quo plus deū offendit. q̄ꝫ in eius
traditōe. quoniā ſi veniaꝫ queſiſſet veniaꝫ vt petrus apud
deuꝫ inueniſſet. Noſtri aūt ſacerdotes precipue qui ſunt for
nicarij. aut aliū de luxurioſi. tabernarij. Luſores. ſymonia
ci. proprietarij. ac in alijs peccatis mortalibꝰ celebrāt ꝺ qui
bus nō ſunt abſoluti quāuis decies illa ſint cōfeſſi quia nō
vere cōtriti. interim ꝙ ꝯcubinarij ſuas mulierculas in do
mo vł alibi retinēt proprietariꝰ ſua ꝓpria. Symoiacꝰ ſuū
beneficiuꝫ quod per ſymoniā acquiſiuit. Et eſt vere lamen
tabile quid et magnū maluꝫ. Nā ſtat preſpiterum ad tri=

gīta annos aut plus eſſe cū cōcubina. aut religioſum in
monaſterio. cū ꝓprietate ſua ⁊c. cui in tot annis non eſt di=
miſſuȝ minimū etiam peccatum quociens eſt cōfeſſus. etiā
ſi pape fuiſſet confeſſus. quia de peccatis omnibus non eſt
contritus. et quia deus gratiam ſuam nō diuidit. vt etiam
ſuperius habes. Et ſic tales quociēs celebrant. tociens ſibi
penam quā ſuſtinent Cayphas ⁊ pylatus augmētant. O
mi frater cordintime attende ſi nihil aliud ī ſacra ſcriptura
quod cor tuū indnratū molliciet ad reiciēduȝ a te tuam da
lidam et omneȝ aliam peccandi occaſioneȝ. Merito verba
beati Augu. omni memoria digniſſima deberēt cor tuū ad
veram cōtritōem emollire. Et hec ſunt verba beati Augu
ſtini. Nallem ſuſtinere penam Cayphe. Herodis ⁊ Pylati
quam penā ſacerdotis indigne celebrantis Modo īdigne
celebrat omnis qui ſcienter in peccatis mortalib⁹ celebrat.
Et ſunt omnes ꝓprietarij. concubinarij. luſores ī cartis ⁊c̄
O mi frater. quotiēs tibi penas iſtoꝝ trium damnatorum
in vigintitrib⁹ annis acquiſiſti interim quo tuā cocubinā
poſſediſti. certe totiens. quociens interim celebraſti O mi de
us ꝙ̄ꝫ profunde tuā animaȝ in ꝓfundū baratri eterne dam
natōis dimerſiſti. Nec mireris ꝙ ſanctus Auguſti. talia di
cit verba Judas em̄ ſemel indigne cōmunicauit. et in eum
ſathanas intrauit. In iſtos etiā quociēſcūqȝ ſumūt intrat
⁊ eos poſſidet quia ſibi iudiciū manducāt. et bibunt non di
iudicātis corp⁹ dn̄i. a cibo ꝓphano et immundo. Sicut do 1 Cori, 11
minus cōqueritur per Ezechie. ꝓphetam. ca. xxij. dicēs. In
ter ſanctū ⁊ ꝓphanuȝ nō habuerunt diſtantiam. inter pol=
lutum ⁊ mūdum nō intellexerunt. Ve ebrietatibus ſacer=
dotū et tabernas frequētantibus qui peccāt de mane vſqȝ
ad veſperaȝ. ⁊ eſtuant vino vbi reſonat cythera. lyra ⁊ tim
panū in conuiuijs eoꝝ ⁊ opus dn̄i non reſpiciunt. Ve ve ve
quia nō ſufficit talib⁹ ſacerdotibus ebrietati deſeruientib⁹
vt hic damnent̄ ſiue cōmunione priuent̄ corpis ⁊ ſangui=

nis dominici. vt dicit in canonib⁹ apoſtolorū Sed vt bi-
bant de vino ire ⁊ repleant amaritudine fellis ⁊ inebrient
abſintheo et fletu ⁊ ſtridore dentiū ſine fine. ꝓpter quod di-
citur yſa. v Infern⁹ apperuit os ſuū. abſq; vllo termino. qꝛ
nō ſolū ipi ſed etiam eorū ſubditi damnantur ſicut ibidem
dicit. Propterea captiuus ductus eſt populus meus vide-
licz in infernū ſicut populus iudaicus in babilonē. quia nō
habebāt a ſuis ſacerdotibus ſcienciam. qui potius ſtudent
in delicijs quā in oratōne et opere ꝑdicatōnis. Et qui poſiti
ſunt hominū paſtores hy ſtudent ipſi⁹ dyabuli eſſe venato-
res. In ſignū cuius paſcunt canes niſos et accipitres. qui
paſcere deberent corporaliter et ſpūaliter pauperes et criſti
fideles. Cū ſcriptū ſit. Nolite ſanctum idest criſti patrimo-
niū dare canibus. ſed pocius ſanctis in quibus eſurit cri-
ſtus. Vnde iero. Eſau venator erat. quia peccator erat. Et
penitus in ſcripturis ſanctis nō īuenimus aliquē ſanctū fu-
iſſe venatorē. Sed heu quid nam dicaz. Quidam venant
feras in ſiluis. quidam vero feminas in coreis. O quāta in-
ſania ſacerdotū neſciūt miſeri qꝛ quot ſaltus faciūt ſurſū
tot ſaltāt paſſus in infernū. nō ducūt chorū angelorum. ſi-
ue criſti ad dexteram in eius iudicio collocādas vt cum eis
audiant. Venite benedicti patris mei ꝑcipite regnū qd vo-
Mat, 25 bis paratū eſt ab origine mūdi. Sed ducunt chorum dya-
bolicū ſiue hedos fetentes in luxuria ad ſiniſtrā vbi cū eis
audiant. Ite maledicti in ignē eternū. Sicut quondā fece-
runt romani ⁊ ꝑcipue ſacerdotes ydolorū ydolatrātes co-
ram ydolis ſaltabāt ⁊ ſe incuruabāt flectētes multiformi-
ter genua ſua et mēbra vt ydola ad miſericordiaz ꝓuoca-
rent. Sic nūc ſacerdotes in dedicatōe eccleſiarū ſaltant vt
ydola idest meretrices ad ſui volūtatez et laſciuiā implēdā
inuitent. O mi frater nō ſufficio de vobis ſacerdotib⁹ am-
mirari ꝙ tam negligētes eſtis ad reſiſtendū vicijs et preci-
pue peccato luxurie cū tamē nō ſit vicium quod vos ita de

honeſtet et animā veſtraȝ denigrat ſicut luxuria. Nā ſi pre
ſpiter ſit auarus. vſurariꝰ. guloſus ꝛc. ſolū nō ſit luxurioſꝰ
tunc ab omnibus homībus habetur ſanctus et honeſtus
Si vero de aliis viciis ē innoxius ſed vacet ſolūmodo lux
urie cōtempnit ab omnibus homibus tanq̄ preſpiter vi-
cioſus. Cū tamē vos viri ſitis ideſt viriliter pugnātes con
tra mūduȝ. carnem ⁊ dyabolū et cōtra omnia vicia. Sed
mulier dicit quaſi mollis aer. Et tamen repiuntur mulie-
res quod in maximaȝ dico cōfuſionē veſtrā qui inuincibi
liter pugnāt cōtra omnia vicia et cōtra carnis immūdici
am ⁊ p̄cipue luxuriā vſq̄ ad mortem qua ꝑpter tibi ⁊ om
nibꝰ ſimilibus ſacerdotibus et hoc in erubeſcentiā omniuȝ
veſtrum ſcribaȝ de vna matrona legittima de qua ſcribit
beatꝰ Augu. in libro de ciuitate dei ſic dicēs ¶ Erat quedā
mulier romana nobiliſſima moribꝰ et gratia nomine Lu-
crecia. vxor Collatini. qui cū vna die cū filiuȝ Torquini im
peratoris nomīe ſextum ad caſtruȝ ſuū inuitaſſet. Sextus
vero mox captus pre pulchritudine illiꝰ mulieris Lucrecie
Et tn̄ non fuit auſus quicquam deſiderare. ſed expectauit
tempus oportunuȝ quo impator ⁊ vir mulieris de Roma
recederēt in negociis imperii tunc ipſe mox eſt ad caſtrum
reuerſus. et ibidem peruocauit non vt hoſpes ſed vt hoſtis
cubiculū lucrecie intrauit ⁊ euaginato gladio eā vi turpi-
ter o ppreſſit. ⁊ ſic mox receſſit. Cōtigit vna dieruȝ vt illa ſic
violenter oppreſſa pre dolore patrē et mārituȝ. ⁊ vnuȝ con
ſuleȝ imperatoris amicū ſuum vocaret. et coram omnibus
dixit. Vir p̄amaude noueris veſtigia viri alterius fuiſſe in
lecto tuo. ⁊ narrauit rem geſtā. Et ſubiunxit. Verūtamē li-
cet ſit violatū corpus meū inocens eſt tamē animus meus
Et ideo ſalua me a culpa nō tamē a pena. Et ſi aliqua mu
lier velit capere exemplū a mea culpa nō negligat etiaȝ ca
pere exemplū de mea pena. et ſic gladio occulto ſuo clamide
ꝓpria manu tranſfixit ſe. propter immenſuȝ doloreȝ quem

habuit de tali turpi actu Quo facto amici eiꝰ gladio arrep
to iurauerunt per ſanguinem Lucrecie oportet progeniem
Torquini imꝑatoris eici de roma ne in futurum regnet in
ea quod ⁊ fecerũt. Naz corpus eius Rome ad iudicium de=
ferunt. et ſeditõem magnã in populo excitant. et torquinuz
ſuperbum imꝑatorem exulare compellunt. Sexto ſilio ei=
us criminis auctore interempto. O mi frater Cõſidera ma
gnam triſticiã huiꝰ mulieris de iſto nephãdo actu in quo
tamen nõ peccauit quia ſcriptũ eſt. Omne peccatum a deo
voluntariũ eſt ꝙ ſi nõ eſt voluntariũ non eſt peccatum. et
tamen a crimine ſe puniuit. propter nephandum actum. O
mi frater vbi eſt pugna tua et omniũ aliorũ concubinario
rum contra omnes actus luxurie et alioꝝ peccatorũ. Cum
tamen eſſe deberitis ſanctiſſimi inter omnes homĩes q̃ ex=
cellentiſſimi et digniſſimi eſtis inter cunctas creaturas vt
ſupra patuit. Si vero veſtram excellẽciaz ⁊ magnaz digni
tatem bonis et virtuoſis operibꝰ et verbis non decorabitis
tũc in dubitãter dimerſi eritis in ꝓfundũ maris. ſcz infer=
ni ſub omnibꝰ paganis. iudeis. et malis criſtianis. q̃ eſtis
oleo ſanctificatõnis vncti. Ideo vehementius ardebitis in
flamma iehennali. quia benedictõem noluiſtis ⁊ elõgabit̃
a vobis. et veniet ſuꝑ vos eterna maledictõ. Rogo mi frat̃
Vnde hoc ꝙ verecũdant̃ vocari ſacerdotes quidaz tonſu
ram nõ deferũt. quidaz coronam abſcondũt. quidã tyntin
nos ex capillis ſuis extorquent. et incriſpant. quidaz nitorẽ
habent in facie vt meretrices fucate. quidã reſplendent in
veſte vt babilonis filie. vt ſepulchra foris dealbata. intrinſe
Mat, 23 cus aũt oſſibꝰ mortuorũ plena. et tales decorati ſunt ab ex
tra. intus vero pleni ſunt fetore et luxuria. quidã vero ince=
dũt nodati ⁊ ſtricti. anguſtiati intãtũ ꝙ tunica ſtrictior ſit
cute. ſiue vẽtre ⁊ mltũ breuis. Nõ alia cauſa oĩm iſtoꝝ ẽ niſi
q̃ ſt luxurioſi. itẽ q̃dã ornãt eq̃s ſuos ĩ frẽis ſellis. calcari
bꝰ militaribꝰ ſeu ſclaribꝰ armis ⁊ veſtibꝰ ꝙ vix notari poſ

ſunt. an ſint milites dyaboli an criſtiani. Quidã vero cin-
gulos aureos. argẽteos ⁊ ſericos deferũt. quidã ocreas pe
dibus ſic diligenter adaptant ne alique ruge appareãt Et
ſic calceos ſiue ſotulares ſtrictos deferũt. ⁊ roſtratos vt ocu
lis hominũ et pcipue mulieribus placeant. Cũ hec omnia
niſi ex ocio quia non ſtudent. nec orant. nec predicant. Cer-
te ſi criſti patrimoniũ vndiqꝫ male expendimus ſicut illud
diuerſimode male acquirimꝰ Alius namqꝫ turpe loquitur
Alius turpe lucra ſectaṫ alius exercet vſuram. Alius com-
mittit ſymoniam. Unde de his omnibus ait beatus. Jero.
Negociatorem clericũ de ignobili nobilem. de paupere di
uitem fecit. furtiue ad beneficia intrant. nõ per oſtiũ verita
tis. ſed per mẽdacia falſitatis ſiue ꝑ falſas ꝓmotiones. ſiue
etiam per falſos titulos. ſiue falſas litteras. Alius vero per
amicorũ interceſſiones vbi non propter deũ ſed ꝓpter car-
nem ⁊ ſanguinẽ amiceum tribuũt beneficia. Alius ꝑ cupi
ditatem. et nõ recipit ſacerdotiũ aut beneficium vt deo ſer-
uiat. ſed vt ditetur et ocietur. Alius aũt cũ Jezi vẽdit ſpiri-
tuſſancti gratiã. vẽdendo ſepulturaꝫ ⁊ res ſacras. et ſacra
menta. vel in iniũgendo penitentias quadragenas. ſiue pere
grinatões vt pro eis comodũ accipiat ſcꝫ pecuniã Aliꝰ au
tẽ cũ ſymone emit ſpũꝫ ſanctũ ſiue ꝓ ordinibus vl' bñficijs
curatis ⁊ nõ curatis. Sed quãta ſit iniquitas ſymonia ne
ſciunt. cũ cetera a peccata in cõparatõe ſymonie pro nihilo
reputenṫ. Et quicquid ex auaricia cõgregãt. in luxuria ex
pẽdunt vel potiꝰ in alea ſiue taxillis ⁊ cartis. Quãta ſit il-
lorũ maledictꝰ nõ facile cognoſciṫ. qꝛ ibi mẽdaciũ. ibi per
iuriũ. ibi blaſphemia. ibi lites. ibi homicidia. ibi cetera vicia
ſine numero. Rogo te ſacerdos tu luſor qđ eſt lucrũ tuũ in
taxillis ⁊ cartis. Si lucraris reſtituere teneris ſaltẽ pauperi
bus dãdo quia male acquiſitũ tenere non poteris. Si ꝑdis
tibi nõ reſtituiṫ qꝛ indignus es recipere qđ ⁊ peſſima volũ
tate deo cõtraria ꝑdidiſti. Poſtremo nõ ẽ pars tibi in here-

tate dominī.nec in domīcis ſacramētis.vt dicit̄ in canoni
bus apoſtoloꝝ.Epiſcopus aut preſpiter.aut dyacon⁹ alee
aut ebrietati deſeruiens.aut deſinet aut certe deponit̄. Sub
dyaconus aut lector.aut cātor.aut pſalmiſta ſimilia faciēs
aut deſinat aut cōmunione priuet̄. Cur hoc.q2 omīs luſor
ſi lucrat̄.lucratur infernū Si perdit.ꝑdit celeſte regnū
Sūt ⁊ alij ſacerdotes q̄ bona ſua hyſtrionib⁹ tribuūt vt
laudētur ab ipis de quib⁹ pſalmiſta loquit̄ Laudat̄ pecca
psal ix tor in deſiderijs anime ſue.⁊ iniquus benedicit̄. A quibus
aūt ſit hoc certe nō ab āgelis vel a ſanctis vel a ſenſatis ho
minibus.ſed ab hyſtrionib⁹ vbi ſimilis ſimilem ſibi laudat.
Sūt ⁊ adhuc alij ſacerdotes ⁊ clerici q̄ ſacramētis abutūt̄
in cōiuratōibus ⁊ in cōmutatōibus. vel in ſortilegijs.vel in
ſuis nouis aut primis miſſis.et hoc amore mulierū vt pe
cunia cōducti ¶ Prio cingunt ſe cīgulis ad ſupſtitōes faci
endas. Itē ſunt qui ſuperbunt cōtra febres aut alias infir
mitates hominū ſeu aīaliū caracteres vl̄ figuras cū ig=
notis nomibus ſupponunt aut hoſtiā.aut cedulam. Scri
bunt autē ſic. Iheſus autē trāſiēs ꝑ mediū illorū ibat.
Lutū fecit dn̄s ex ſputo ⁊ liniuit oculos ceci ⁊c̄ Et hoc ſolū
Joh 9 quādo tale euāgeliū legit̄ i eccl̄a ⁊ nō alio tp̄e.ac ſi illa v̄
ba euāgelij nō valerēt alio tempore ſcripta.nec tunc quan
do legit̄ euāgeliū et hoc eſt ſuperſtitioſū. Vel faciunt cru
ces in die palmarū quādo paſſio dn̄i noſtri Iheſu criſti le
gitur.et ſic de alijs multis. Sacerdotes q̄ has ſupſtitiones
vel ſupſtitioſa faciunt vl̄ permittunt fieri ſciēter.⁊ non ꝓhi
bēt vt dicit.Grego. Non ſunt ſacerdotes domini nr̄i iheſu
criſti.ſed Belial arioli nō criſtiāi.nec ꝓſpiteri. Ecce quomō
ꝯtra altiſſimū deū leuam⁹ calcaneū etenī cōmedētes de
menſa ipſi⁹ panē et vinū idē ſt corpus ⁊ ſanguinē Iheſu
criſti ſumētes de quolibꝫ noſtrū dicat̄ illud ps̄.homo pa=
cis mee in quo ſperabā.⁊ qui edebat panē meū magnifi
cauit ſuꝑ me ſuꝑplātatōē Et iterū. Qui mecū dulces ca

pīebas cibos leuaſti calcaneum cōtra me. Et ideo ſequitur
durissimū verbū in omēs criminoſos ſacerdotes. Veniat
mors ſuper illos et deſcendant in infernū viuentes. Quare
hoc. quia cōtempſerūt legē meā. ⁊ polluerūt teplū ſanctum
meum. videlicet corpora eorum per luxuriaꝫ. O mi frater de
hoc dicam tibi grande exemplum. et hoc volue. ⁊ reuolue in
animo. Unde etiaꝫ ortuꝫ habuit religio carthuſienſis. quod
cū magna cōpaſſione audire debes. ſicut patres narrauerūt
nobis. ¶ Quod fuerit magnꝰ doctor et preſbiter. regēs ac
tu pariſius in theologia magni nomīs atqꝫ fame. ſed lubri
cus atqꝫ peccator. qui ad vltimū vite productus ē terminū
amiſſione tanti viri vtpute. tam magiſtri ꝙꝫ alij clerici vni
uerſi pariſiꝰ non modicuꝫ cōtriſtabantᷣ. Ad cuiꝰ obſequias
vt moris eſt cōuenerunt Omnibus igitᷣ ꝗ ad exequias per
tinebant honorifice ⁊ rite pactis peruentū ē ad hoc vt defū
cti corpus poni deberet īſepulchro Circūſtantibus aūt. cle
ricus qui defunctꝰ erat clamauit dicens Juſto dei iudicō ac
cuſatus ſum. Qd̄ audiētes dicti clerici et ſacerdotes ⁊ mgr̄i
nō immerito ſtupefacti. inito cōſilio retulerūt corpus ī eccle
ſiaꝫ in craſtinū reſeruātes. Sequenti die exequijs iterū cele
bratis dū vellent corpus ponere in tumulū iteruꝫ clamauit
mortuus. Juſto dei iudicō iudicatus ſum. Tūc magis ac
magis admirati dicti mgr̄i ac ſacerdotes cōquerētes inter
ſe quid facere deberēt. dixerūt ꝙ iudiciū poterit ſonare in bo
nū vel in maluꝫ. Unde fuit cōmune cōſiliū omniū. vt eciaꝫ
vſqꝫ inſequētē diem qui defunctus erat intumulatꝰ ſerua=
retᷣ. qd̄ factuꝫ eſt Diuulgato igitᷣ predicto ꝑ rumore ſequēti
die venit pene vniuerſa ciuitas. ⁊ cū ponerēt mortuū in ſe=
pulcro prepato clamauit iterū ⁊ tercio dicēs Juſto dei iudi=
tio cōdēnatus ſuꝫ. Dicti igitᷣ mgr̄i audito hoc verbo tra=
tatu habito diligēti dixerūt eū eſſe dānatū Erat aūt tūc tē=
poris quidaꝫ canonicꝰ Renēſꝫ magiſter in theologia noīe
Bruno magne ſanctitatis ⁊ ꝓfundi ingenij. Quia atte de

rem conſiderans vocauit quoſdam de ſcolaribus ſuis ſecre
te et ait illis. Ecce videte cariſſimi ꝛ aſcultate quid agere de
beamus. Si homo tante ſciencie tāte vite ꝛ fame dicit ſe ac
cuſatū iudicatū ꝛ cōdemnatū. quid nos miſeri peccatores
ſperare debem⁹. Ipſi vero ſcolares q̄s vocauerat dicebant
Magiſter in omnib⁹ parati ſumus tuo acquieſcere cōſilio
Ait mgr̄. Conſulo nobis omnib⁹ vt fugiamus mundū. et
omīa que mūdi ſunt et habitem⁹ ī ſolitudine. Juxta illud
ps. Ecce elongaui fugiēs et manſi in ſolitudine. et recipia-
mus ordinē penitētie ꝛ ſecuritatis. Et addidit etiā. Eſt qui
dam epūs ſanctus in partib⁹ burgūdie in ciuitate Grano
politana. vbi in eius epiſcopatu ſunt loca deſerta et pene in
acceſſibilia eam⁹ ad eū ꝛ eius cōſilio omīa faciemus. Vene
runt ergo ſeptem illi viri vnanimes et vni⁹ volūtatis Cū
vero intraret predictaꝫ ciuitateꝫ accidit vt vir ſanctus ſcꝫ
epūs obdormiret in camera ſua. viditqꝫ in ſomnis Et ecce
ſeptem ſtelle cadebant ante pedes eius. et poſtea aſcēdebant
per diuerſos mōtes. et multa deſerta vſqꝫ ad locū quendaꝫ
horribileꝫ valde et ab hominibus ſemotū ſteteruntqꝫ ibi. Vi
gilāte aūt dicto epiſcopo et de viſione ſtellarū cogitante. ad
eſt magiſter Bruno cū ſocijs ſuis. Cadētibus aūt p̄dictis
ſeptē viris ad pedes eius cōferebat in corde ſuo de ſepteꝫ ſtel
lis. Nā iſti etiaꝫ ſeptem erant viri qui iacebant. ad pedes ei
us. Alleuabat aūt eos benigne deoſculās eos. Et inquiſita
cauſa dicit̄ intellecta quare veniſſent dixit ad eos Scio lo
cū veſtrū vobis a deo paratuꝫ. ꝛ duxit eos nō ſine grādi la
bore in locū vbi ſteterūt ſepteꝫ ſtelle. Et ait. Ecce loc⁹ veſter
Ibi igit̄ ip̄o epiſcopo ſancto iuuāte ceperunt edificare pri-
mam domū Carthuſienſ ordinis. que dom⁹ carthuſia ve
ro nomīe nūcupatur. Et ſic frater preamande fugiam⁹ de
hoc mūdo et ſepeliamur in ſancta religione et obſeruancia
regulari. Ibi homo viuit puri⁹. quieſcit ſecurius. morat̄ fre
quentius. cadit rarius. reſurgit facilius. incedit cauci⁹. ro

ʒitur cõfitenti⁹. purgator citius. premiat copioſius. et non ē vita in toto mūdo tā apta ꝛ ſecura ad apprehēdēdū premiū eterne felicitatis ſicut obſuãcia reglaris. Et hoc d. vi. c

Dehis qui peruerſa intencione acquiruntur ſibi beneficia eccleſiaſtica. Ca. vij.

QUid ergo dicemus qui peruerſa intētione ad predicta beneficia acquirēda anhelant. vt luxurioſi atqꝫ ſplēdide et voluptuoſe viuant. alijſqꝫ pſint et dominentur et vt ab hominibus tanqꝫ honeſti habeant. et venerent ppter quod nullam curā habēt. neqꝫ cōſcienciā. quibus dolis aut quib⁹ fraudibus. pce vel muneribus. mēdacijs vl' detractōibus. falſis teſtimonijs violētijs aut in iurijs beneficia acquirūt. dūmodo valēt poſſeſſiones beneficioꝝ obtinere non verent neqꝫ erubeſcunt proximos ſuos ledere quos beneficijs ſpoliant. aut illoꝝ locū ſibi vſurpāt. et ſic alijs preeſſe ꝛ nō prodeſſe cupiunt. Unde ſm Bern. ſuper canonica. Duz prelati ideſt rectores eccleſiarum poſſunt habere lucrū pecuniaruz nihil curant perditōem animarū. ymo propter auariciā et innumera publica mala ſcꝫ. fornicatões. vſuras. adulteria. ſymoniaz. tollerando ꝛ diſſimulādo pmittūt. Quātuz aūt malū auaricia ſacerdotū faciat in plebe Audite cū horrore. Petrus em̄ Rauaneſ ꝛ tractās illud exodi. xxxi. qd dixit aaron. Aurū dederunt mihi et pieci illud in ignez ꝛ egreſſus eſt hic vitulus. ſic inquid. O auare ſacerdos. audi. aurū tibi datū eſt. et nō habes illud de tuo patrimōio vel labore. ſed ex oblatōe fideliū. Sed acceptū auruz in ignem mittere eſt in ipi⁹ concupiſcēcia corda hominū i flāmare. Ignis em̄ ſignat ardorem auaricie. Et in hūc ignez ab eis mittit quoꝝ exemplis maxime agitur. ꝛ ardenter ardet. maxima em̄ in populo pturbatō eſt clericoꝝ auaricia. deinde luxuria ꝛ ſupbia. Propter quod ſm ſanctū Bern. In diſtricto dei iudicio iudican

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tur nō ſoluz q̄ꝛ in his peccauerūt. ſed etiā ideo quia ſuis ne=
phādis exemplis rudib⁹ ⁊ ſimplicibus occaſionez peccan=
di dederūt. ꝓpter quod etiaz in hac vita corda eorū indu=
rantur ꝙ raro vel nūꝗ̄ penitent. precipue hy qui peſte lux
urie aut auaricie infecti ſunt. q̄ꝛ a nullo volūt corrigi nec
alicuius informatōem accipere. Citius em̄ decem layci vel
plures ab errore ſuo reuocant̄ ꝗ̄ vnus clericus. vl' litterat⁹
ꝑuerſe viuens. Et ideo inſenſuz reꝓbum multi tales tradū
tur. et cecitate iuſto dei iudicīo percuciunt̄. et tenebre peccato
rū obſcurant̄. vt lumē grē percipe nō poſſunt. Et de talib⁹
clericis ait beatus Augu. dicens. Maius ꝑiudiciū de⁹ ab
homībus in mūdo nō patit̄ ꝗ̄ a ſacerdotibus carentibus
ſciā et vita ⁊ ꝑcipue vita. vt ſupra habes. Itē lxxxiij. di. i. c.
Nemo vbi dicit̄. Nemo in eccleſia amplius nocet ꝗ̄ qui ꝑ
uerſe agit nomē et ordinez ſanctitatis vel ſacerdotij habēs
quia hūc nullus redarguere preſumit. ꝗ̄ turpiter clerici iā
viuant pꝫ ad oculū. Quia eſt vix tā vile officiū tam abiec
tuz opus quin reperiat̄ ſacerdos qui illud acceptet. dū vn⁹
eſt procurator. alter coquinarius. alius theolonearī⁹ vn⁹
nāꝗ̄ raptoris. alter tabernarius alter camerari⁹ vl' verna
culus vnius mulieris. Iſte diſcurrit ꝑ tabernas mēdicādo
aliter per villas seducēdo. Ille peragit negocia p̄ricipum
Alter cauſas militū. atꝗ̄ alias vilitates. et hoc tantū ꝓpter
tꝑale lucrū. Illi vero de patrimonio iheſu criſti. ac elemoſi
nis fideliū ditati ſunt in cibis. potib⁹ ⁊ veſtibus delicate vi=
uunt cū magna familia tanꝗ̄ p̄ricipes aut barones. Po=
poſe incedūt. et in vanitatib⁹ mūdanis frequēter exultāt.
omīa ſollacia ludos ⁊ deductōes ſeculares cum puellis ac
mulierib⁹ alijſꝗ̄ varijs homib⁹ q̄ſi ſibi licita exercēt. Inſu
per in culpari nolūt. neqꝫ redargui. Imo ex his honeſte cō
uerſari ⁊ ſociales vocari volunt. Et inde etiā laudari. Ac ſi
beneſicia ſint ꝓpterea fundata et eis data vt magnū ſtatū
corā homibus et dominū teneant. et in ſolatijs et vanitatī

bus ſemper viuant. Quod vtiqȝ fundatores beneficiorꝝ nō intendebant' vt ad talem abuſum redditus beneficiorꝝ expenderent. Et ꝓpter hec ⁊ his ſimilia multi laycorꝝ ab elargitōe elemoſinarū. et a fundatōne beneficiorū retrahuntur Sicqȝ viluit ſacerdociū ⁊ quottidie vileſcit. ⁊ mlti erubeſcūt clerici fieri. vel ſuos permittere clericari. et ſi clerici efficiunt. tamen ꝑuerſa intentōe hoc ſit. Nā diuites hoc faciunt ꝓpter pinguiores ꝑbendas. Pauperes vero ideo. quia leniori ⁊ meliori modo ſe nutrire poſſunt. qđ tamē maxime reprehendit beatus Gregori⁹. dicens. Si quis grad⁹ eccleſiaſticos ea intentōne vel beneficia acquirit. vt habeat inde vite neceſſaria hic ꝑuerſo ordine vult celeſtia mercari. lōge em̄ melius eſſet ſibi mēdicare aut arare vn̄ viueret. O mi deus vbi nūc ſunt funiculi caritatis. ꝑ quos antiqui prēs trahebant ad platuras. ⁊ curam animarū. omēs vero cōbuſti ſunt. Nā quantumcūqȝ difficiliores fuerūt anteceſſores noſtri. Tanto nūc ꝓmptiores ⁊ velociores ſunt moderni prēs ad ſuſcipiendū regimen animarꝝ ¶ Unde Bonauentura ſic ait. Moderno tpe regimina periculoſiſſima ſunt ꝓpter annexā ſupbiam. ꝓpter ſubditorū inſolenciā. ꝓpter regēdi imperitiem. ⁊ ꝓpter creſcendi malitiaȝ. Ex quo patet ꝙ qui ꝑlaturas aut beneficia curata appetūt magno ꝑiculo ſe cōmittūt. ¶ Reperim⁹ em̄ in ſcripturis ꝙ iſti gētiles pagani et increduli fuerūt valde difficiles ad ſuſcipiēduȝ regimen populi. ¶ Unde legit' in Cronicis ꝙ quidaȝ paganus duȝ ei oblata fuiſſet corona ⁊ veſtis imperalis reſpiciēs iſta ait O pannū magis nobilem quē felicē. quē ſiquis debite attendat quātis ſolicitudinibus ⁊ miſerijs refertus. nec iacentem ī luto tolleret. Et ideo viri timorati ⁊ boni religioſi reputāt ſe in felices. cū vocant' ad exteriores curas ⁊ dignitates ꝑlatorum. Et vere infelices ſunt. quia multis malis ⁊ periculis expoſiti ſunt magnis. ¶ Exemplū cape in cōuētu domini. In quo domin⁹ duos ꝑ ceteris exaltauit. Qui tameȝ

poſtmodum pre alijs lapſi ſunt ſcʒ. Petrum in ſpiritualibꝰ et iudam in tpalibus. ¶ Item legitur exemplum ꝙ quidā canonicus. Thuronenſ. qui intrauit ordinē ciſterciensium Poſt obitum vero ſuū apparuit in pontificalibꝰ veſtimentis. in claritate magna cuidā olim canonico ſuo ⁊ dilecto amico dicens. quia fugi dignitatē et gloriaʒ ſeculi ne epūs eſſem. Nam bene intellexi me a vobis elegi in epūm tanꝗ magis ydoneū. mō quid dicam ob hoc fecit me deus epūm paradiſi. ⁊ ecōtrario de alio epo legit. qui itrauit ſicͭ vulpis et regnauit ſicut leo. et tandē exiuit ſicut canis. Naʒ quidā deuotus homo erat in ciuitate turonēſi. qui cōſueuit venire quottidie ad matutīas. vna ꝑo nocte eſtīabat ꝙ eſſet pulſatum. et venit ante horā. et tū inuenit ianuaʒ ipius eccleſie apertā. qui intrauit et orauit retro ſtatuam ſiue colūpnam Tandem vidit lumen maximū intrare. ⁊ āgelos apportātes thronū luciduʒ et ſummū iudicem ſedentē ī illo throno. Et angelos ei aſſiſtētes Tūc venit beatus martinꝰ cū multitudine ſanctoꝝ accuſantes Epiſcopuʒ illiꝰ eccleſie d̄ multis flagitijs. Et ꝙ taʒ indignꝰ auderet occupare cathedrā beati martini. Citat ille ⁊ mox adeſt indutus pōtificalibus Sedēs in cathedra accuſatur de multis malis ſuis Ipſe vero obmutuit. quia vera erāt omnia. Tunc dn̄s iudex quaſi indignatꝰ ad accuſatōeʒ ſancti martini alioꝝqʒ ſanctoꝝ eum cū pede euertit. Et ſic iudex receſſit. ⁊ omēs ſancti cum eo. Ille aūt qui viderat mox ad domuʒ epiſcopi cucurrit. et familiam excitauit rogās vt viderent quid erga dominum eorum ageret. Qui inquirentes eū mortuū in lecto inuenerunt. quia deus euertit ſedem ſuā. et voluit illaʒ alteri meliori ſe dare. Iuxta illud eccleſia. x. Sedes ducum ſuperboꝝ deſtruxit deus. ⁊ ſedem fecit mitꝰs pro eis. ¶ O preamande frater cōſidera exitum iſtorum duoꝝ. Primꝰ fugit Epiſcopatum in humilitate cordis ſui Ideo fecit eū dominus pontificem paradiſi. Secūdus in ambitōe aſſumpſit. Et intra

uit epiſcopatum. et male ſe rexit. ⁊ peſſime vixit. Ideo fecit
eū dominus pontificez inferni. Ex quibus habem⁹ ꝙ qui
libet noſtrum caucius et fortius cōſeruat ſuam bonitatē ⁊
iuſticiam in imis ꝗꝫ in ſupnis. Imo ⁊ ſanctus Martinus
dixit de ſe. ꝙ maiorem gratiam ſanctitatis ſenſerit in ſe āte
epiſcopatū quā in epiſcopatu. Ante epiſcopatū duos mor
tuos reſuſcitauit. In epiſcopatu tantū vnū. Et hec de vij. c

¶ De pluralitate beneficiorum ¶ Ca. viij.

Sed de clericis qui beneficiorū habent pluralitatez
ait Bern. Omnis redditus beneficiorum pro no-
mine criſti ſunt. eo ꝙ Criſtus precioſo ſuo ſangui-
ne huiuſmodi promeruit. Ideo de illo clerici ſa-
cerdotales non debent theſaurizare. Nec cōſanguineos di
tare. Necꝫ meretrices veſtire. Nec in delicijs vel voluptati
bus cōſumere. Sed moderate ex his redditibus debēt viue
re. et ſuperfluum pie in manus pauperum ⁊ criſtifidelium
elargiri. Ac bacclarios pauperes iuuare ad magiſteriuz et
magiſtros inopes ad doctoratum ad ſancte matris eccleſie
decorē. et fidei catholice defenſionē. Nam quicquid pter ne
ceſſitatis victum et ſimplicem veſtitū retines. tuum nō eſt
rapina eſt. ſacrilegium eſt. ¶ Huic concordat Bonauētu
ſpecialiter de canonicis dicens. ꝙ ipi paucis debēt eſſe con-
tenti. Et vnicum beneficium cum dei timore habere. ⁊ illud
deuote deſeruire. Scientes ꝙ patrimoniuz Jheſu criſti pro
peccatis populi eſt deſignatum pro ſtipendio ſeruitutis Si
cut ſcriptuz eſt peccata populi mei cōmedūt. Et ſubdit. Ve
autē illis qui plura habent beneficia per vicarios diſtribu
ta. Ipſi tollunt lanam. ſed de ouibus nihil curāt. Et verū
erit illis quod dicitur. Qui plꝰis in beneficijs. plꝰis erit in pe-
nis. Sed ipſi dicunt. ego habeo diſpenſacionem. Dic mihi
Nunquid tecum diſpenſare poteſt papa. vt ſis auarus. icō
gregando diuitias. vt accipias et non deſeruias in miſſis ⁊

boris canonicis. vt res eccleſie retineas vł expendas. Dico
tibi ẜm Hoſtien. ꝙ ſic diſpenſare eſt cum licencia pape in in
fernum intrare. ⁊ nota bene hoc aduerbiũ ſic. Quia diſpen
ſare ſine neceſſitate eſt infernũ cum licencia intrare. ¶ Itē
aliqui dicunt et replicant. Nobilis ſum aut doctor ſiue ma
giſter in theologia. et ſic ad honorem meum multũ idigeo
Reſpondit beatus Bern. dicēs. Si glorioſus coram homi=
nibus eſſe velis. accipe de patrimonio tuo. quia de elemoſi=
nis hoc non licet. Et ſtatim ſubdit. De altari tibi viuere cō
ceditur. Non autē luxuriari aut ſuperbire. aut pōpas exer
cere. ¶ Item plures reperiuntur clerici. qui per totam vitã
ſuam congregant ⁊ theſaurizãt. vt in fine vite ſue teſtamē
tum diſponãt. Vel eccleſiam ornent picturis et tabulis. vel
vt ſuis caris amicis. preſpiteris preſencias ordinent in eoꝝ
anniuerſariis nō propter neceſſitatem. ſed ꝓpter vanã glo
riam. Melius vtiqꝫ eſſet huiuſmodi bona in manꝰ paupe
rum criſti egentiuꝫ erogare. Sicut fecit Venerabilis Guil
helmus pariſienẜ epũs prout de eo in libro apũ legitur. Si
militer in eodem libro legit᷑ ꝺ alio venerabili archiepiſcopo
Mauritio nomīe. Ubi inter cetera laudũ eius ꝑconia nar
ratur ꝙ ipſe erat ſibi valde parcus. pauperibus vero largiſ
ſimus. vir enĩ cũ paciēcia potuit videre ꝙ procuratores ſui
pro tota familia ſua de die tres aut quatuor libras expende
rent. cum tamen eius elemoſinarius omni die decē aut du
odecim libras erogaret. Item cũ predictus epiſcopus cōpu
taret annos redditꝰ ſue dyoceẜ ad duodecim milia libras
dixit iconomis ſeu ꝓcuratoribus ſuis. De his duodecim mī
libus libris argēti ꝑ familia noſtra et victu nr̃o duo vel
tria milia ad maiꝰ ẜuitis. In reliquis redditibꝰ nihil iuris
habeo pauperũ ſũt. Et ideo pauperibꝰ diſtribuēda ſunt. qꝛ
me ſub iuſto iudice ſtrictiſſimã rationeꝫ ⁊ conputationem
reddere oportet. Quanti aũt ſit ꝑiculi plura habere bene
ficia eccleſiaſtica in prenarrato libro narratur vbi ſic ſcribī

tur. Volo vt quicumqȝ hic legerit ſciat me eo anno domini
fuiſſe pariſius. Ubi venerabilis Guilhelmus epūs pariſiē-
ſis qui in theologia rexerat cōuocatōem fecerat fratrū pre
dicatorum in generali cōgregatōne doctorū et magiſtroꝝ
prepoſita queſtione de pluralitate beneficiorum habita lon
ga controuerſia ⁊ diſputacione. Tandem finaliter ꝓbatuȝ
et concluſum fuit per dictum epūm Guilhelmuȝ. ⁊ per ma-
giſtrum hugonem fratrem ordinis predicatorū. ⁊ per car-
dinales Romane curie ſcilicet Ganfreduȝ ⁊ alios duos. ꝙ
plura beneficia dūmodo vnū quindecim libras in ōete pa
riſienſ valleret deifice ſimul poſſidere non poſſe. Et hec con
cluſio poſtea in diuerſis diſputationibus generaliter eſt ap
probata. ¶ Iteȝ ante tres ānos tpis predicti etiā habita fuit
ſolemnis diſputatio in predicta materia. In qua omēs do
ctores theologie vnanimiter predictam cōcluſioneȝ conclu
ſerunt. Exceptis duobus quorum vnꝰ fuit magiſter Phi-
lippꝰ cancellarius pariſienſis. ⁊ magiſter Arnoldus. Poſt
modū epūs Ambienſ. ¶ Quomō aūt cū predicto phillipo
contigit audiamus. agonizante predicto Philippo p̄dictꝰ
Guilhelmus epūs pariſienſ cū ex caritate viſitauit rogans
euȝ humiliter vt ſuam oppinionē de pluralitate beneficioꝝ
corrigeret ſeu deponeret. ac ſua bñficia vno excepto reſigna
ret. promittens ei ꝙ ſi conualeſceret. tunc vellet ei de redditi
bus eccleſie cathedralis ꝓuidere. Ille noluit ⁊ dixit ſe ſuaȝ
opinionē experiri alibi videlicet an dānabile ſit plura poſ-
ſidere beneficia. Et ſic mortuus eſt. Poſt paucos dies cū pre
dictus epūs matutinas nocte orare vellet. vidit inter ſe ⁊ lu
men vmbrā horribileȝ. hoc videns ſignauit ſe ſigno crucis
et precepit ei per nomen dn̄i noſtri iheſu criſti. ꝙ ſi poſſibile
eſſet ꝙ tamen ei loqueretur. Cui in hec verba vmbra reſpon
dit. Alienus ſuȝ a deo. ſed tamen miſera creatura eiꝰ ſuȝ. Et
epūs ait. Quis es tu. Qui reſpondit. Ego ſuȝ phillippꝰ mi
ſerrimus cancellarius pariſienſ eterna ⁊ amariſſima morte

dãnatus. Dixit epiſcopus. Huius damnatõnis que ē cau=
ſa. Reſpondit. Tres ſunt cauſe. ¶ Prima eſt. Reccētes ānu
os fructus cõtra pauperes tumide reſeruaui. Veteres quos
habui in vſus pauperũ non diſtribui. cum tamen illoruʒ eſ
ſent. Secũda. Quia pluralis in beneficiis fui. Et cõtra ve
ritatem et ſentenciam plurimorum oppinioneʒ meã de plu
ralitate beneficiorũ defenſaui. ¶ Tercia cauſa ⁊ illa ē gra
uiſſima omniũ. Quia vitio luxurie publice in ſcandalũ mľ
torum multo tempore laboraui. O mi frater multũ preamã
de hoc aduerte. Si habes aures audiẽdi audi et ĩtellige ſta
tum tuum damnoſum et ſcandaloſuʒ. Noli plꝰ diligere tu
am dyabolicam dalidam quã deũ. Vitiũ luxurie quã eter
na gaudia. Fetidam meretricem q̃ʒ glorioſam virginẽ ma
riam. et immundam peccatricem vitam plus quã cõuerſa
tõem ſanctaʒ. et deo caram. ne tibi contingat ſicut huic Phi
lippo miſerrimo doctori ⁊ cancellario damnato. Qui etiaʒ
interrogauit epiſcopum. Eſt ne mũdus finitus Reſpondit
epiſcopus. Valde miror te eſſe litteratiſſimum viruʒ. et hoc
interrogas. cum me adhuc viuũ cernas. et me et omnes vi
uentes neceſſario ſit prius mori anteq̃ʒ mundꝰ finitur. Cui
damnatus. Noli de hoc mirari. Quia nec ſciencia. nec opꝰ
nec ratõ eſt apud inferos quo tu properas. Eccleſiaſtes. ix.
Et hec dicens vmbra euanuit. Epiſcopus aũt hãc viſionẽ
clericis ſuis in predicacione recitauit. Item ď hac materia
et determinatõne doctorũ tangit ſanctus. Tho. In quoli
beto ſuo. xi. Volens etiaʒ ſiquis dubitaret an liceat habere
plura beneficia. et manente tali dubitatõe plura ad huc re
tinet beneficia periculoſe committit. Et ſic abſq̃ʒ dubio pec=
cat. vtpote magis amans lucrum temporale quaʒ ꝓpriam
ſalutem. Et ſic facit contra doctrinaʒ beati Augu. Qui ſic
ait. Elige certum ⁊ dimitte incertuʒ. Sed peſſima malicia
excecat eos. Vt non videant viã qua itur ad aſtra. Et hec
de octauo capitulo

¶ Non licet habere beneficium qui habet ſufficiens patrimonium ¶ Capitulum nonum

Non ſolum autem clerico non licet habere plura
beneficia Sed nec vnum de ſe ſice poſſidere poteſt
qui habet ſufficiens patrimonium. Ut habetur.
xvi.q.vltima in fine ⁊ in capi. Clericos.i.q.ij. Et
ſunt verba beati Jeronimi. ad damaſuꝫ papā. Clericos il
los conuenit eccleſie ſtipendijs ſuſtētari.quibus parentum
aut ꝓpinquorum nulla bona ſuffragant̄. ¶ Qui autem ex
bonis parentū ⁊ ſuis opibus ſuſtentari poſſunt ſi illud qđ
pauperum eſt. id eſt redditus beneficiorū recipiunt. ſacrile-
giū cōmittūt.et per abuſionem taliuꝫ iudicium ſibi mādu
cant ⁊ bibūt. Quid aūt ſit ſufficiens patrimoniū relinquit̄
arbitrio boni viri.id eſt dictamini recte ratōnis ſcilicꝫ ſi ſcḋm
qualitateꝫ et ſtatū ſue perſone habeat de ſuo patrimonio vi
ctuꝫ ⁊ amictū. Ex quibus patet ꝙ ſi clerico ſufficiūt ꝓpria
nō habebit eccleſiaſtica.vt habet̄.xvi.q.i. Quoniā quicquid
⁊c Hoc etiā ſenciunt notabiliores doctores ſacre theologie
et iuris diuini dicentes.ꝙ habens ſufficiens patrimonium
et habet beneficiū eccleſiaſticū.ea que de beneficio ꝑcipit to
taliter tenet̄ elargiri in manus pauperꝝ.alias mortalit̄ pec
cat. Dicit enī gloſa circa canonem ſuperiꝰ allegatū Si ha
bundantes aliquid recipiūt de bonis eccleſie.id eſt redditus
beneficioꝝ ſiue preſentes ſiue abſentes. Licet ſcḋm rigorem
iuris nō poſſit ſua porcio denegari. Quia nemo tenet̄ ſuis
ſtipendijs militare. Mortaliter tamē peccat. ſi ex ſua cupi-
ditate reſeruāt. Hoſtien.tamen ⁊ Ulricus dicunt.ꝙ cleritus
qui habet ſufficiens patrimoniū. Si deſeruit eccleſie ſiue al
tari.poteſt de eius bonis ſuſtentari. Si vero nō deſeruit.vel
in malos vſus cōuertit peccat mortaliter. Scḋm tamē pre
dictā et veriorem cōcluſionē ſcilicꝫ. Johannis Andree.lau
rencij ⁊ aliorum ſecurius eſt et tutius quo ad cōſcienciam et

ſalutem anime. ꝙ clerici quibus ſua ſufficiũt. Vel qui ſuffi
ciẽs habent patrimoniũ non habent eccleſiaſtica beneficia
Niſi forte vt boni diſpenſatores reddit⁹ beneficij vel bene-
ficioꝛũ huiuſmodi totaliter diſtribuant pauperibus. Et ſi
biĝis nihil ex eis reſeruẽt. Nã ſꝫm ꝙ dicit Proſper in libro
d vita cõtemplatiua ca. x. Et ſunt verba ſpiritusſancti. Pec
cata populi mei cõmedũt. Ubi ſꝫm eundeꝫ aduertenduꝫ eſt
diligenter. ꝙ non habentes ꝓpria. vt religioſi monachi. vel
alij pauperes clerici qui parum habent ſuſcipiẽtes elemoſi
nam ſeu redditus. nõ accipiũt peccata ſed alimẽta. Quib⁹
pro ſua neceſſitate indigent. Ita diuites et hij quib⁹ bona
ſua ſufficiũt ꝑcipientes beneficiorum redditus aut oblatio
nes. aut quottidianas diſtributões. nõ percipiunt alimen-
ta. Quia illis habundant. Sed aliena peccata ꝑcipiunt et
ſuſcipiũt non deſeruientes apud deum pro viuis et mortuis
quibus bonis vtunt̃. Quia ꝓcuratores ſunt. ¶ Debẽt em̃
ſacerdotes caſte et innocenter ꝛ ſancte viuere. Quia de pa-
trimonio criſti viuũt. vt eoꝛuꝫ oratões ſint accepte apud de
um omnipotẽtem. vt ſic poſſunt iuuare animas ĩ purgato
rio exiſtẽtes. que pro peccatis eoꝛum bona illa obtulerunt.
Multuꝫ em̃ valet deprecacio iuſti aſſidua. ¶ Vñ legimus
in vita patrum ordinis predicatoꝛum de fratre yvone quõ
dam ꝓuinciali ĩ terra ſancta humili et d̃uoto. ꝙ ſemel poſt
matutinas oꝛans in eccleſia. cumqꝫ leuaſſet oculos verſus
lãpadeꝫ. vidit vmbrã quaſi vni⁹ fratris ſtantis in habitu
ſoꝛdido ꝛ nigro. Cumqꝫ quereret ab eo quis eſſet. Reſpon
dit. Ego ſum frater talis qui nuper obijt ꝛ viuẽs tibi ſpecia
lis fui. Querẽte aũt ab eo quomõ ſibi eſſet. ait ĩ ſtatu ſaluã
doꝛum ſuꝫ. Sed quindecim annis duriſſimaꝫ ſuſtineo pe-
naꝫ purgatoꝛij. Cumqꝫ quereret ab eo quare tã dure debe
ret puniri. qui taꝫ religioſe ꝛ deuote et feruẽter vixiſſet. Re-
ſpondit. Noli querere cur hoc fiat. Nam equiſſimũ eſt iudi
cium dei. Quia deus nõ poteſt errare. Sed rogo te vt mihĩ

ſubuenias. Prior vero ꝓmiſit ſe libenter facturum quid pe
teret. Cūqꝫ dies illuxiſſet predictus prior cepit ſe prepara
re. quanto deuocius potuit ad miſſam. Et cum cōſecrataꝫ
hoſtiam haberet in manibus cepit deuꝫ rogare ſub his ver
bis. Domine Jheſu criſte. ſi Soldanus rex babilonis vnuꝫ
in vinculis teneret et Camerarius ei⁹ qui ei viginti annos
ſeruiſſet. Et pro ſeruo ſuo talem captum peteret. ſibi donari
Soldanus vtique ei nō denegaret. Domine de⁹ meus nō
ſis ergo durior Soldano rege ſarracenoruꝫ cāerarius tu⁹
ſum. Et ſeruiui iā tibi multis ānis. Tenes igit̄ captiuum
dilectū fratrē ꝓ ſeruicio meo peto mihi eum donari a tua
clemencia ⁊ miſericordia. que eſt ſuper omnia opa tua. Cū
que diu verba iſta cū lacrimis multū nō tātū ſemel vel bis
ſed pluries oraſſet poſt multas lacrimas miſſaꝫ finiuit. Se
quenti vero nocte ſtās in oracōe poſt matutinas dictū fra
trem vidit ante ſe ſtantem habitu candidiſſimo et preclaro
Queſiuit ab eo. quomodo ſibi eſſet. Reſpondit Bndicta ſit
hora in qua natus. es Ob dei em graciaꝫ ⁊ tuaꝫ oracōnem
liberatus ſuꝫ ab om̄i pena quindecim annoruꝫ. Et ecce ad
ſocietatem beatorum vado. Petiſti em̄ me tibi dari a domi
no et dedit me tibi. His dictis euanuit. ¶ Vnde ps. Ecce q̄
bonū ⁊ q̄ iocundum habitare fratres in vnū. pro hac vni pſal cxx
one ⁊ concordia orabat Criſtus ad patrem dicens. Johan
xvij. Pater ſerua eos quos dediſti mihi vt ſint vnuꝫ ſicut et Joh 17
nos vnum ſumus. Bonum eſt ergo et multum neceſſe poſt
morteꝫ habere vnū bonum ⁊ fidelem amicum qui oret pro
eo. O. mi frater perpende et mente deuota auſculta. Sed ſi
iſte prior fuiſſet ſacerdos lubricus et habuiſſet pulchrā dali
daꝫ ſicut tu habes. aut fuiſſet ꝓprietarius. aut Symoniac⁹
ſuperbus. luſor. aut alio vicio mortali quocūqꝫ maculatus
nō ſic vtiqꝫ ei⁹ oracōes fuiſſent accepte apud deum. Sic q̄
per vnā miſſam penam videlicet quindecim ānoruꝫ ipſius
purgatorij relaxare potuiſſet fratris vni⁹. O quantū valet

orato̅ vnius iuſti aſſidua. Nu̅c co̅ſidera mi frater tu. et tui̅
ſimiles in tali ſtatu. In quo heu iam cu̅ tua dalida perſeue
rans per vigintitres annos fuiſti. quod animas liberaſſe̅s
a purgatorio. Cu̅ tame̅ quocie̅s tu diuina celebras. tocie̅s
ip̅m deu̅ que3 placare deberes ad iracu̅diaz. quantum in te
eſt ꝓuocas. et non ſine cauſa. Quia tociens eum crucifigis
et in cloacam immu̅diſſimaz corporis ⁊ anime tue crudelit̅
proicis ⁊c̅. Quomo̅ poteris placare iudicem cuz tu pl' qua̅
milleſies reus ſis mortis eterne. Cuius filiuz tam crudeliter
inhonoraſti. ¶ Vnde Grego. Cu̅ his qui diſplicet ad inter
cedendu̅ mittit̅. tunc iudicis animus plus ad iracundiam
prouocat̅ quam placatur Si vero tu et tui ſimiles aliquid
ꝓ animabus facitis oportet ꝙ hoc fiat per ſacramentuz eu
cariſtie. ꝙ ita puruz et integrum eſt in manibus veſtris. ſi
cut in manib' ſanctiſſimi ſacerdotis. Et hoc ideo. quia vos
eſtis miniſtri ſancte eccleſie. Qz de' diligit ꝗuis peccatores
ſitis. Sz ſcriptu̅ eſt Quod iuſtu̅ eſt iuſte exequeris. Et ideo ſan
cti' eſſet obmittere ſanctu̅ opus ⁊ iuſtu̅ niſi ſancte ⁊ iuſte per
ficeret. Non em̅ verbis meremur ſed aduerbijs. Naz anime
in purgatorio exiſtentes bene ſenciu̅t quando vnus bonus
et ſanctus ꝓ eis orat Aut qua̅do vnus lubricus ⁊ crimino
ſus. ¶ Na̅ legitur exemplu̅. ꝙ quidaz poſt morte̅ apparuit
amico ſuo cariſſimo. Qui interrogauit eu̅ de ſtatu ſuo qui
dixit ſe in magnis penis purgatorij eſſe. Rogansq3 vt ꝓ ſe
orationes fieri faceret. Cum au̅t ille diceret an vellet a ſuo
plebano haberet qui erat totus vicioſus ⁊ public' co̅cubi-
nari'. Ille nihil reſpo̅debat. Sed more renue̅tis capud mo
uebat. Deinde nominauit ſibi quendam heremitaz caſtu̅. ꝓ
bum ⁊ ſanctum virum. Cui ille dixit. Vtinam ille pro me o
raret cito me a penis purgatorij liberaret. Et hec de. ix. ca.

Exemplu̅

¶ De his qui redditus beneficiorum dant non in
digentibus Capitulum decimum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De his qui redditus beneficiorum dant non indigentibus. Sed ⁊ ſuis diuitibus amicis. Dicit hoſtienſ. q̄ tales raptores ſunt. et pauperibus ad retributionem tenent᷑ Aut priuentur beneficio ſuo a quo huiuſmodi reddit⁹ perceperūt. Ut patet. xij. q. ij. Gloria epiſcopi ⁊c̄. Si illi. Et peccāe mortaliter. nō tantū quia pauperibus ſubtrahunt. Sed etiā quia turpibus pſonis nō indigētibus tribuunt. vt. lxxxvi. di. Quia venatorib⁹ et cap. Donare. Et ideo fornicarie ⁊ alie pſone turpes. ſiue que cū q̄ alie ſunt nō indigētes recipientes a perſonis eccleſiaſticis. tenentur reſtituere ipī eccleſie. Niſi forte fuerit eis datum cauſa elimoſine in ſumma neceſſitate. Quia tūc eſt debitum eorum. lxxxvi. diſ. Paſce. O frater mi preamande cor de perpende quando ſit talis reſtitutō a te et ab alijs tui ſimilibus. Cariſſima eſt illa auis in terra noſtra Cū tamē dicat beatus Auguſti. Peccatum nō dimittit᷑ niſi ablatū reſtituatur. Omne peccatum delet contricio ⁊ confeſſio preter hoc peccatū quod nulla cōtricio delere poteſt. niſi et cōmittetur reſtitucio ſi fieri poteſt ad impoſſibile nēo obligatur. Sed tamē tale poſſe obligat ſe ad purā mendicitatē Qui habet aures audiēdi audiat quid ſcriptura de talib⁹ clericis dicat. ¶ Unde de ipīs loquitur adam pariſiēſis ſubtilis doctor ¶ Hij ſunt quorū iniquitas ex adipe procedit quia de criſti inopia diuites facti ſunt. de chriſti ignominioſa glorioſi. de opbrobrio honorati. d' ſeruitute nobiles. d' cōtemptu venerabiles. de āguſtia delicati. d' cilicio ſericati. de patrimonio criſti luxurioſi ⁊ ſupbi. Solliciti quidē nō ſunt de animabus. ſed de auibus. nō de pauperibus. Sed de canibus. lucris pocius intenti execrandis q̄ ſacramētis venerādis. Nā de his dicit pheta dauid. In labore hominū nō ſunt. ⁊ cū hominib⁹ nō flagellabuntur. Ideo tenuit eos ſuperbia. ps. lxxij. De hac nota exemplum. ¶ Fuerūt duo canonici regulares. mutuo ſe maxime diligentes. qui etiā ad

inuicem cōiurauerunt vt qui pri⁹ de hac vita decederet alte
rum de ſtatu ſuo certificaret. Cuz aūt vnus eoruz mortuus
eſſet. et aliuz d̾ ſtatu ſuo certificare vellet. apparuit ei dicēs
ſe eternaliter dampnatum. Et ille interrogauit enz d̾ penis.
Et qui mortu⁹ fuerat iactauit duas guttas d̾ ſuo ſudore ī
faciem alterius. Et cum ille quaſi mortuus ꝑ nimio dolore
cecidiſſet. Dixit mortuus. Nō time quia nō morieris d̾ hac
re. Et extrahens vnam litteram de ſinu ſuo. dedit illi. Cui⁹
tenor talis erat. Pricipes inferni ꝛ rectores tenebrarū. Uni
uerſis eccleſie Prelatis. canonicis. et preſpiteris cuiuſcumqȝ
ſtatus taz religioſꝭ ꝙ̄ regularibus tartareaz ſalutez. Quo
niam optime que noſtra ſunt vobiſcum ſentitis. et tot ani=
mas trāſmititis ad infernū ꝙ via lata ꝛ ſpacōſa vix eas ca
piat. Sciatis vos dignā habere retributōnem apud nos ī
tempore oportuno. Cum vero ille cuz ſtupore ſic legiſſet. Et
queſiſſet ab eo ſi aliquid ei poſſet prodeſſe. Illo vero dicen=
te ꝙ nō mox diſparuit. Ille vero viuens canonicus ſuis re
bus ordinatis intrauit obſeruantiaz regularē. ꝛ factus ē ꝓ
bat⁹ monachus. O quā ſagaciter iſte canonicus fecit. qui
fortaſſis fuit ſimilis in peccatis ſocio ſuo. Jam heu damna
to vt intrare religionē pro omnibus ſuis peccatis tanꝙ̄ ve
niens ad ſcḿ baptiſmū. ¶ Unde Bern in tractatu de diſpē
ſatōne et precepto dicit profeſſionez ſancte religionis eſſe ſcḿ
baptiſma. et eandem graciaz cōſecunt̾ religionem ꝓbataz
et obſeruanciam ingredientes quā cōſecunt̾ baptizati bap
tiſmate ſalutis. quo ad dimiſſionem omnis pene pro pecca
tis. Culpa vero dimittitur per cōtritōem verā ꝛ ſufficientez
et cōfeſſionem pure factam vni cōfeſſori. qui habet talē au
ctoritatem eundem abſoluere ab omibus peccatis ſuis. ꝛ ab
omī vinculo excōmūicatōis ꝛ irregularitatis. Sic em̄ bene
abſoluto et integraliter expoſt reliquitur. ſolūmodo ſolutio
pene que totaliter tollitur per cōfeſſionem ſancte religionis
Etiam ſi eſſet pena mille annorū. Nō aūt ingreſſus religio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nis peccata. Sed ſolum cōfeſſio et abſolucio ſufficiēs tollēt
O mi frater conſidera et deuota mente pertracta. q̄ʒ ſapien
ter hic crimīnoſus canonicus fecit. qui ſuā ſic eternaʒ penā
cōmutauit in ſanctam obſeruanciā regularē. Tu q̄qʒ fac
ſimiliter et ſaluus eris. Dico notanter in ſanctaʒ obſeruāci
aʒ regularē. ⁊ hec cuiuſcūqʒ approbati ordinis fuerit a ſan
cta matre eccleſia. vbi iſta tria eſſencialia ſcilicʒ. Volūtaria
paupertas. Obediencia et caſtitas regulariter obſeruantur
Non eñ valet neqʒ p̄deſt alicui intrare monaſteriū ſeu or
dinem. vbi nō viget regularis obſeruācia ⁊ ſtricta omniū
predictorum cuſtodia. Nam potius daret ſe ad ſtatuʒ ſiue
iter eterne damnatōnis q̄ʒ ſalutatōnis. q2 vouere ⁊ nō red
dere eſt eternam ſibi damnatōem acquirere. Magna enim
eſt diſtancia inter monaſteriuʒ reformatuʒ ⁊ nō reformatū
Et eſt certe tanta quanta eſt inter celum ⁊ infernū. ⁊ eſt infi
nita. Et nullo mō ad inuicem ꝓportionata. Et hec de. x. ca.

¶ De duplici abuſione cleri. ¶ Ca. xi.

Ue ſunt abuſiōes in clero ſatis magne. ¶ Prima
eſt. ꝙ multi clerici ⁊ religioſi ab omibus indifferē
ter accipiunt De qua abuſione dicit̄ i gloſa ſuper
Clementinam. attende tibi o tu qui elemoſinam
ſuſcipis. vt nullo modo accipias. niſi ea que ſūt acquiſita ex
laboribus et fructibus iuſtis. Et hoc cū timore ⁊ tremore ta
q̄ʒ de manu domini ad tuaʒ neceſſitateʒ accipias. Que ſūt
ex vſura. rapina. furto et fraude. Si tibi allata fuerit penit⁹
refuta ne cum offerentibus damneris. Et memēto laboris
et afflictionis antiquorum patrum in heremo. Et ſic mani
bus tuis labora vt acquiras vnde iuſte viuas ¶ Vn̄ petr⁹
Damiāē ait. Dona et oblationes ab iniquo ſuſcipere quid
aliud eſt quam animam propriaʒ ex datis ſqualore fedare
¶ Exemplū reffert Helmādus de venerabili abbate Ste
phano. ¶ Ciſtercienſis ordinis. ꝙ cum quadam die propter

deferendum victualium cuz vno cōuerſo monacho iuiſſet mendicatū. Abbas per vnam plateaz. conuerſus p aliā. Et cōuerſo reuerſo vidit abbas ſacculū cōuerſi multo pleniorem quā ſuum. vbi tantuz collegiſſet. vel quis ei tantuz dediſſet interrogauit. Reſpōdit cōuerſus. Certe ille preſpiter habitās in illa platea quem optime noſtis quaſi ſacculū ſolus mihi repleuit. Quod audiens abbas ingemuit dicens. preſpiter ille ſymoniace poſſidet ſuuz beneficiuz. Et ideo quicquid ab eo recepiſti. rapina eſt. Ideo de omni illo quod nobis dedit nihil guſtabimus. Abſit. N. vt panez illius comedam⁹. et nobis incorporemus. Conuocatiſqz paſtoribus qui prope ciuitatem erant eis totuz cōuerſi ſacculuz in eoruz ſinu euacuauit. Et hec de prima abuſione. ¶ Secūda abuſio ē hec q multi deſiderant preferre alijs ambiendo ſtatuz p̄latōis 7 paſtorū animarū 7 ouiuz dei. nō vt fructū faciāt. Sed vt honorib⁹ pre ceteris extollantur. ¶ De quibz dicit Augu. ī libro de ciuitate dei. q locus ſuperior ſine quo loco regi nō poteſt. et ſi adminiſtrator vt decet. tamen indecēter appetitur. Cuius ratio ē ſcḋm ſanctū Tho. ij. quolibeto ſuo. q quicumqz prelatōez appetit iniuſtus eſt. Aut ſupbus. Et null⁹ ſuo appetitu debet ad p̄latōnem ſiue ad paſtoralez curā q̄d pro eodez recipīo peruenire. Sed ſolū iuditō et diſpoſitione dei. Scḋm illud apoſtoli ad Hebre. v. Nec aſſumit ſibi honorem. Sed qui vocat a deo tanq̄ aaron. poteſt tamez q̄s licite appetere ſe eſſe dignuz prelatōne vel opere boni prelati. quibus debetur honor. De quo etiaz ait ſanctus Tho. ſecunda. ij q. xviij. v. Contigit locum ſuperiorem appetere ꝓpter altitudinē gradus. ad quem ſequitur reuerentia. honor et ſufficientia temporaliū. Sed hoc modo appetere illicituz eſt. Et pertinet ad cupiditatē 7 ambitōnem. Sed appetere primis prodeſſe eſt per ſe laudabile. Quis preſumtuoſum eſſe videatur q aliquis preeſſe appetat. Ad hoc q ſubditis pſit. poteſt tamen aſqz p̄ſumptōne quilibet talia opera face=

re. Si contigerit eum in tali officio eſſe. Hec ſanctus Tho.
¶ Item bonauentura ſic ait. Moderno tēpore regimīa pe
riculoſa ſunt ⁊ cetera. vt ſu. Unde Grego. Sciāt ergo prela
ti ꝙ ſi ꝑuerſe aliquid perpetrāt. ꝙ tot mortibus digni ſunt.
quot exempla perdicionis ad ſubditos trāſmittunt. Talis
em̄ debet eſſe prelatus in morum ſanctitate. ī diſcrecione. et
ſtrennuitate. ꝙ comparatōe ipſius ceteri merito grex dicaz
tur. Et iterū ſ͠m Grego. Non debet homo ducatuz ſuſcipe
re. qui neſcit homīes bene viuēdo preire. Unde hugo d̄ ſan
cto victore. Superiores omnē iuſticiam debent implere. qui
neceſſario habēt oēm iuſticiā docere. vt eorū exēplo ſubditi
diſcant qualiter viuere debeāt. Corripiet inquietos. conſo-
letur puſillanimes. Suſcipiet infirmos. patiēs ſit. ad omēs
ſectans formam apoſtoli dicētis. Argue. Increpa. Obſecra
miſcens temporibus tpa. ⁊ terroribus blandimēta. ¶ Un-
de ſanctus Bonauen. ſic ait. Prelatus ſiue quilibet curatus
qui habet regere populuz debet in ſuo officio eſſe ſollicitus
Ut ſubiectos ſuos per bonū exēplum ad faciendum allici-
at. per frequentem doctrinam informet. per diſciplinā ⁊ iu
ſticiam corrigat ⁊ conpeſcat. Et per beneficia ſuſtētet. Per
orationes adiuuet. per conſcientiam fideliter pugnet. et ſub
ditos ſuos per poteſtatem ſuam non offendat. nō amicos
non conſanguineos eligat. ſed litteratos ⁊ iuſtos. nō nobi-
les parentela ſed moribus. ¶ Debet etiaz prelatus eccleſie
res expēdere pauperibus nō hyſtrionib⁹. Debet eſſe in ora
tione non in venatōne Uiſitare hoſpitalia. non ludere in a
lea. non ludere in cartis. Et in omnib⁹ ſe gerere vt vicariū
chriſti. vt dominus poſſit ſibi dicere illud quod dixit ad da
uid. Inueni virum ſ͠m omne cor meū qui facit omēs volū
tates meas. Et vt ait Augu. ī ſua regula Ille qui nobis ꝑ
eſt non ſe exiſtimet iure poteſtatis dominātez. ſed caritate
ſeruante eſſe felicem. Et Grego. Tociēs prelat⁹ ⁊ omīs cu
ratus in appoſtaſie crimine labitur, quotiēs preeſſe delecta

mr. Illi em̄ veri ſunt prelati. qui ad hoc tantum laborāt vt
plures ſecum ad deū trahant. quos delectat onus non ho-
nor. caritas non poteſtas. Exēplo apl'i dicentis. Cuȝ eſſem
liber in oībus omniū me ſeruū feci. vt plures lucri facerem
immo exemplo vnius magni amatoris aīarū. ¶ Reperi
enim in ſcripturis exemplum. ꝙ erat quidaȝ ciuis. cui arri
ſit maxima fortuna in temporalibus. qui etiā cōſueuit plu
ries inuitare religioſos viros timentes deum. q̄uis ipſe per
ſe deum non haberet pre oculis. q2 nunq̄ fuit confeſſus mł
to tēpore. qui cepit maxīe infirmari. Miſitq̄ ꝓ certis viris
religioſis qui hortabantur eum ad cōfitendū. ſed nihil ꝓfe
cerunt. Unus tamen eorū maximus amator aīarū. O mi
frater vtinam tu talis eſſes et omnes curati qui dixit ad in
firmum. Acquieſce cōſilijs meis. Et da oīa peccata tua mi
hi pro omnibus bonis operibus meis. Et hoc iuramēto et
fide data coram potioribus ciuitatis ad huiuſmodi cābiuȝ
firmiter ſe aſtrinxit. Et ille infirmus cōſiderans ſalutiferū
cambium conſenſit. Cui ille religioſus et maximꝰ amator
animaruȝ. Nūc ſcire volo quid ⁊ quantum peccaueris. vt
ſciaȝ illa peccata penitere in hac vita quod mihi neceſſari
um erit. Ille vidit ſe mirabiliter circūuentum timens ſi non
teneret cambiū ſibi male in articulo mortis ſuccederet. Diſ
cedentibus omnibus ipſe religioſo viro mox cuncta ſua cri
mina publicauit ſumptis eccleſiaſticis ſacramētis eadē no
cte feliciter expirauit. Cuius animaȝ frater ille vidit ab an
gelis ad celos eleuari. Exinde iſte amator aīarū. cepit cor
pus ſuū affligere quottidie vigilijs ⁊ oratōibꝰ ⁊ ieiunijs
pro delictis ſuis ſibi aſſumptis. Et dum cōtinuaſſet per an
num audiuit vocem dicentem ſibi. Quia tu pro ſalute xri
mi. tui fideliter laboraſti penitentiā quam indeſinenter per
quadraginta annos ꝑagere debuiſſes. Hāc huiꝰ anni ſpa
cio diuina miſericordia relaxauit. ⁊ poſt huiꝰ carnis ſpaci-
um duplici premio letaberis. Cōſidera mi frater quantam

caritatem habuerunt antiqui patres pro ſalute animaruꝫ
Pro quibus certe mortuus eſt Iheſus criſtus verus de⁹ et
homo. Talis amator fuit Bonauentura. qui de ſe ſcribit di
cens. ¶ Fateor ĩ corde meo latere. Quod ſi certiſſim⁹ eſſem
ꝙ nunq̄ꝫ deberez frui deo meo. Nihilominus tamen ad ho
norem ſuum vellem libentiſſime pro qualibet anima pecca
trice ſemel mori. Et ita tot mortes in preſenti ſuſtinere. quot
ſunt in mundo anime peccatrices. vt ipſe cōſeqnerētur gra
tiam in preſenti et gloriā in futuro. quāto magis ſi poſtmo
dum deberē ſecū gloriari. Hec ille. Nūc diligenter auſculta
mi frater. quā longe diſtas a predictis amatoribus aīaruꝫ
cum non vis vnā tantūmodo meretricē a te remouere pro
pter tuam ꝓpriam animā. et animas tuorum ſubditorum
qui ſcandalizantur in te. et quibus peſſimū p̄bes exempluꝫ
Quia publicus cōcubinarius ⁊ manifeſtus pctōr es in ſcā
dalum oīm ſubditorum tuorum ⁊ aliorum. Si enim vnaꝫ
mulierculam meretricem non vis a te remouere ꝓpter tu
am propriam animam. ⁊ animas tuorum parrochianorū
et precipue propter ſummum ⁊ eternū bonū quod eſt deus
quomodo ergo vis mori pro ſalute omniū animaruꝫ que ī
tuo pendent collo. Sicut ille magnus doctor et cardinalis
Bonauentura de ſe ſcribit. immo etiam ſicut nobis ī exem
plum fecit Jeſus criſtus deus noſter. qui morte turpiſſima
in ara crucis pro ſalute oīm noſtrū mortuus eſt. O tu mi-
ſer et miſerabilis nō vis ſibi in recōpenſanda vnā meretri-
cem a te reicere. P cogita ꝙ iuſte dānaberis tu ⁊ oēs tui ſi-
miles. Si ſic morte preuēti fueritis quod deus mi frater a te
auertat. Sꝫ det tibi cor contritū ⁊ hūiliatū añ finē vite tue
Ille q̄ dixit. Nolo mortē pctōris. ſ; magis vt cōuertat̄ ⁊ vi-
uat ¶ Sciendū tn̄ eſt ꝙ non ſufficit curato et p̄lato. vt car-
nē ſuā crucifigat. et in ſeruitutem redigat. niſi etiā curā ge-
rat de ſuis ſubditis. Nunq̄ꝫ enim videt dei viſionem. niſi et
minimū fratrē ſecuꝫ adducat. Et hoc ītelligitur quātuꝫ in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ipſo paſtore conſiſtit. Et hoc eſt valde durum verbū omni-
bus curatis. Et ideo merito debent facere omnez ꝛ ſummā
diligenciam in verbo dei ꝛ bono exemplo. ¶ Ipſi eñ debent
eſſe ſicut vigiles in orbe obſeſſa. ¶ Dormitio enim vigilum ē
valde periculoſa ſibi ipſis ꝛ alijs. ¶ Si eñ hoſtes intrabunt
primo inſeuiunt in vigiles ſi inueniūt eos dormiētes. Pſal
miſta. Ecce non dormitabit neqꝫ dormiet. qui cuſtodit iſra
el. Quia non dormit dyabolꝰ q̄ inpugnat iſrael. Lupꝰ eñ
infernalis circuit querens quez deuoret. Ideo paſtor circuit
re debet. vt ab eius ore predam accipiat. Oportet ergo cura
tos vigilare. Quia dum accipiūt curam animarum obli-
gant ſe pro ſubditis. Quis enim tam fatuus qui curaz alio
rum audeat accipere. qui ſeipſuz nō ſufficit cuſtodire. ac pro
ſe racionem reddere. Cum tamen ſcriptum ſit Sapiētie. vj.
Duriſſimum iudicium fiet his qui preſunt. Ibi dicitur. Po
tentes potenter tormenta pacientur. Et Hieremie. xxv. ſcribi
tur. Vlulate paſtores ꝛ clamate. aſpergite vos cinere. q꞉ cō
pleti ſunt dies veſtri. videlicet vt interficiamini. gloſa. eter-
na morte. ¶ Grego. Miror. Si quem ſaluari contigerit ex
his qui principantur alijs. id eſt. qui curam habent alioruz
Et de hoc in ſuo paſtorali latiſſime ſcribit. ¶ Item Augu
ſtinus ait. Quiſq̄s in loco regiminis ſublimat᷑. quāto in lo
co ſuperiori eſt. tāto in maiori periculo verſatur ¶ Itē Hu
go. Quāto gradus ſublimior. tāto caſus piculoſior. Vt cui
plus cōmittitur. plus ab eo exigatur. Grāde pctm̄ eſt ſibi ipſi
viuere ꝛ alijs tēporalia ꝛ ſpiritualia puidere. Sic curam
ſui gerere vt alios non negligat. Sic ꝯ alijs cogitare. vt ſe
ipſuz obliuiſcēdo nō derelinq̄t. Sic ꝓcurare tpalia vt non
refrigeſcat a ſpūalibus. Sic inhiare a ſpūalia. vt etiā ſollici
tus ſit de tēporalibus. Qui quāto plus exterius honoratur
tāto plus deū timeat. atqꝫ ſeipſū deſpiciat. Et eos a quibus
ei honor ipēditur in cogitatōe ſibi ꝑponat. Tāto eñ maior
eſt q̄ſqꝫ apud deū. quanto vilior ꝛ humilior eſt apud ſeipſuz

Sic ergo vt ait Bonauentura ceteros in virtutib⁹ precel-
las tucius in loco infimo q̃ȝ ſupremo teipſum conſeruas.
¶ Sciendū q̄ ad Romanos.x.ſcribitur. Quomodo vero
predicabunt niſi mittantur.id eſt eligant. Ad Hebreos.v.
Ne quiſq̄ȝ ſumat ſibi honorem.niſi qui vocatur a deo tan-
q̃ȝ aaron. Gloſa. A deo vocatur qui recte et canonice eligit
In cuius cōparacione ceteri grex dicuntur.xxv.diſtintione
Debet etiaȝ precellere ſciencia et ſanctitate.j.q.j. Viliſſim⁹
enim reputandus eſt qui alios precellit dignitate.niſi etiaȝ
precellat ſanctitate et ſciencia. Vn̄ qui preſtancior eſt ex om
ni populo qui doctior eſt.qui ſanctior qui in virtutibus emi
nentior eſt debet eligi in ſacerdotem.prelatum et paſtorem
eccleſiarū et animarū.viij.q.i. Licet ergo Sed heu vbi iam
ſunt funiculi caritatis et cōſciencie quib⁹ ſancti patres tra
hebantur. Certe ambitio deuorauit eos. Et ideo nunc pro
noſtris temporib⁹ contendunt intrare per phas ⁊ nephas
Intrāt aūt ſm̄ Bernhardum. Vt vulpes regnant vt lu-
pi.moriunt vt canes. Et expergēcia quottidiana declarat
hoc ⁊ manifeſtat.inmo luce clarius videm⁹. In omni em̄
cōgregatōne alicuius electionis. Quilibet licet ſtrictiſſime
iuret ad ſancta dei euangelia q̄ velit eligere. Sicut ſuperi⁹
tactum eſt.videlicet preſtanciorē.doctiorem.ſanctiorem. Et
in virtutibus eminentiorem. Atq̄ȝ etiaȝ in ſpiritualibus ſa
gatiorem.tamen quilibet eligit ſibi ſimilē. Sed quia ſemper
maior eſt numerus illitteratoꝝ q̃ȝ litteratoruȝ. Et ideo plus
ſemꝑ prefertur ignorās q̃ȝ ſenſatus et doct⁹ Et hoc ī maxi
mum detrimentū fidei et ſancte matris eccleſie.q̄ ignorātia
eſt mater oīm erroruȝ.xxxviij.di.c. Ignorātia. In ſacerdo-
tibus igitur qui habēt alios regere omnino vitāda ē igno
rantia. Qui docendi officiuȝ in populo ſuſceperunt. Quia
valde ſunt periculoſi. Vnde in euangelio dicit. Si cecos ce
cum ducit.ambo in voueam cadunt. Math.xv. Qui enim
legem neſciunt ſacerdotes dei nō ſunt. Docēte beato Iero.

ſuper illo Aggei. Interrogate. Sacerdotes legez dei ipē ſe
arguit nō eſſe ſacerdotē dñi. Et ſic ſacerdotes marie tenent̄
habere ſcientiā ſacre ſcripture. Inherētes igit̄ ſacre ſcriptu
re tales non obſcurāt mundanas iniquitates. xxxviij. diſt.
¶ Unde Areſtotiles in quadā ep̄l'a ad Alexandrū ſic inquit
Sicut cōſeruatiuū corporis eſt ſanitas. ſic cōſeruatiū aīe eſt
eruditio. id eſt ſtudiū philoſophie. Vera aūt philoſophia ē
ſacra ſcriptura. Ideoqȝ ſacerdotes ī egipto ne ſeȝ vini ſepe
lirent̄. ⁊ aīe morte morerent̄. ceperūt philoſophare. Noſtris
aūt tꝑibus incipiūt hoſiſare. ⁊ ī alea ludere. ⁊ alia q̄plura
vicia exercere. Ideo ſi cōtingit vnū litteratū eligi ab illitte=
ratis et carnalibꝰ fit ideo. qꝛ talis nō ſꝫm ſuā ſcientiaȝ viuit
Sed ſꝫm carnem ⁊ humanā conuerſationē. Aut fit ꝑ ordi=
natōeȝ ac potenciam diuinam cui nemo reſiſtere poteſt ⁊c̄
¶ Sciendū tamē q̄uis eminēs ſciēcia ſemꝑ ſit ī ꝑlatis que
renda. competēs tamē eſt tollerāda de Elec. Cū olim nobis
Sed nūc imꝑfectionē ſcientie ſupplere debet ꝑfectio carita=
tis. Sed querit̄ hic que ſit eminēs ſcientia ⁊ que competens
Reſpōdet̄ qꝫ ille dꝛ eminentis ſciencie qui ſcit reſpondere ad
oēm queſtionez. ſine quere. Sꝫ ille dꝛ cōpetentis ſcīe. q̄ ſcit
reſpōdere ad omnē queſtōnē cū quere. Ex quibꝰ ſequit̄. qꝫ
ille dicit̄ nulliꝰ reputatōis vel ſcientie qui ad oēm queſtōȝ
neſcit reſpōdere nec cum quere nec ſine quere. Et per conſe=
quens ipſum fore intelligibilem ad omnem curam aīaruȝ
ſiue prelacionem. Cuius oppoſituȝ omnino videmꝰ qꝫ quā
doqȝ prius qui nunq̄ȝ legerint donatum propter quādaȝ
conſanguinitatem aut affinitatem conferuntur iaȝ benefi
cia curata contra rigorem diuini iuris. Unde Bernhardꝰ
Infans enim qui vix ſtricturā faſcie euaſit ad rogatꝰ ma
gnatorum beneficijs curatis preficitur. Sed facile ē in ta=
libus diſpenſationem habentibus dare. Sed his nō habēt
dare firmiſſime dum maneāt ſanctorum patrum decreta.
Cū tamē in decretis legimus de etate ⁊ qualitate. c. vltimo.

Quomō quidā epiſcopꝰ fuit depoſitus ꝓpter ignoranciam artis gramatice. quia confeſſus fuit ſe nunq̄ꝫ donatum legiſſe. Et ecce noſtris temporibus oppoſitum fit. Non deponuntur ignorantes ſicut olim factum eſt. Sed nunc pociꝰ eliguntᷣ ignari et nobiles q̄ꝫ ſciēcia eminentes. ¶ O diſpenſacio vana ⁊ dyabolica que hec omnia oparis. pociꝰ dicenda es legis et iuris diuini diſſipacio q̄ꝫ diſpēſatō. Hoc ſciendum tamē eſt. ꝙ omēs nos oportet prius ſtudere in artibꝰ ⁊ p̄cipue in gramatica ⁊ logica. ſine quibꝰ vera theologia nō capitur. Qua ꝓpter ſtatutuꝫ eſt ꝙ nullꝰ in doctorē theologie ꝓmoueatᷣ. niſi ſit bonꝰ magiſter artiū ⁊ ſubtilis logicus. Sed heu quid dicaꝫ. Sunt em̄ quidā diuinis perſeuerantes in artibus. ⁊ precipue in logica. ⁊ nō feſtināt poſt q̄ꝫ acquiſierunt ſibi fundamentum in artibus p̄ſatis. vt ꝓcedant ad matrem omnium ſcienciarū videlicet theologiam. aut ad eius filiaꝫ inmediatam ſcilicet ius diuinū. Tales vtiq̄ꝫ ſine culpa nō erunt. et per conſequens nec ſine pena iuſto dei iudicio. Nam de tali re legimus non fabulam ſed rem geſtam. ¶ Exemplum Erat quidam ſtudens pariſienſis qui die ac nocte ſtudebat in artibus. ⁊ precipue in logica. In qua ipſe valde tritus erat. et nihil curabat de aliis ſcienciis. nec de deo ⁊ ſeruicio eius. Cum tamē inicium omnis ſapiencie et ſciencie ſit timor domini. Et ideo certis temporibus eſt deo ſeruiendum et certis temporibus ſtudendū. Quod iſte ſtudens non fecit. Et ideo poſt mortem ſepultus eſt in maximis penis. Et quadaꝫ nocte apparuit magiſtro ſuo in quadam cappa. Vbiq̄ꝫ habens ſcriptuꝫ. Ergo ergo ergo. dicens hec cappa tibi videtur leuis ⁊ ſplendida. Sed grauior eſt q̄ꝫ turris maxima ſup terraꝫ. In qua ego vror miſer inenarrabiliter. Ex his dictis vnam guttam ſudoris eius ſuper manuꝫ magiſtri ſui miſit. que protinus perforata eſt. quia cruciabat ſupra modū. Et ait hos verſus. Linquo coax ranis. cra coruis vanaq̄ꝫ vanis. Ad logicaꝫ per

go que mortem nō timet ergo ꝛc. Id eſt ad ſanctam obſer
uantiam regularez. qui breui tēpoꝛis interuallo monach⁹
effectus eſt valde probatus cōtempnens laudez et gloriam
huius mundi. ¶ Unde Ariſtoteles dixit ſuis diſcipulis. i ex
tremis. Humiliat⁹ intraui in hunc mundum anxius vixi.
Et turbatus nūc exeo neſcius et ignarus. ¶ Omnis enim
gloria huius mūdi tanꝙ flos agri cito trāſiēs. Quis vnꝙ
potencioꝛ Alexandro et hoc magno. Et duz ille quadā die
in aquis nauigaret. quidam ſenex de rupe petrarum appa
ruit ei. danſqꝫ ſibi lapidez pulcherrimuz et precioſum dixit
ꝙ ipſius pondere agnoſceret valorē ſuiſpſius. Naz lapis il=
le poſitus in ſtatera omnia preponderabat que in alia lan
ce ponebantur. Coopert⁹ aūt puluere nihil penitus ponde
rabat. ſed ei prepōderabat feſtuca minima. per hoc dabat
intelligi ꝙ ipſe viuens in dignitate omnes reges mūdi pre
ponderabat. Sepultus vero ꝑ minima feſtuca reputaret
¶ Unde Grego. Que maioꝛ inſania ꝙ pro delectatōe mo
mentanea perpetuis ſe obligare ſupplicijs. Et hec de vnde
cimo capitulo dicta ſufficiunt.

¶ De quadruplici domo dei
¶ Capitulum duodecimum.

Quadruplicem domuz dei in ſcripturis inuenim⁹
quam ſibi dominus deputauit pro ſpeciali habi=
taculo. cuius delitie ſunt eſſe cum filijs hominum.
Prouerbiorum. viij. Qui etiaz fidelib⁹ ſuis repro
Mat vlti miſit in cōſolacionem d. Math. vl. Uobiſcuz ſum vſque ad
cōſumacionem ſeculi. ¶ Prima igitur domus dei eſt queli
bet eccleſia materialis ad honorem dei dedicata. De qua ip
ſe dominus dicit. Johan. ij. Nolite facere domum patris
mei domū negociatōis. Et alibi Math. xi. Dom⁹ mea do
mus oꝛōnis vocabit. ¶ Secūdaz domū diſpoſuit ſibi de⁹ ſpi
ritualem. Et hec eſt duplex. Spēalis videlicz et Cōmunis
Spēalis eſt quelibet deuota aīa ad imaginē dei facta. De

qua dicit ꝓpheta. Domū tuā dn̄e decet sanctitudo. in lōgi tudine dierū ⁊c̄. ¶ Tercia domus eſt ſpūalis. ſed cōmunis. tota videlicȝ eccleſia catholica que ſupra ipſum xp̄m velut ſupra firmā petrā ē fundata. Prouer. ix. Sapiēcia edifica uit ſibi domū excidit ī ea calūpnas ſeptē. i. ſeptē ſacramēta ¶ Quarta vero domus eſt pacifica ⁊ trāquilla. que ē eccl'a triūphās oīm btōꝝ. De qua pſalmiſta. Beati qui habitāt in domo tua dn̄e in ſecl'a ſecl'oꝝ laudabūt te. ¶ Itē Johā xiiij. In domo pr̄is mei māſiones multe ſūt. Sȝ pch dolor in q̄libet illarū domoꝝ fit tanta abominatio nr̄is moder nis tp̄ibus. tātaq; violēcia q̄s merito om̄s hūili corde ppen dere debem⁹. vt poſſim⁹ eas lacrimoſis ocl'is deplangere et deplāgendo remediū oportunū a dn̄o ſalubriter īpetrare ¶ Primo igit̄ fit abominatio et violētia ī prima domo ab ipſimet dom⁹ incolis. ſcȝ clericis in ea p̄bendatis. qui moder no tp̄e raro viſitant domū dei imo rariſſime cauſa orōnis querētes ibi deū. Olim Petr⁹ et Johēs aſcēdebāt ad tēplū ad horā orōis nonā. Actu. iij. Sȝ iam ꝑmtiſſime viſitant eā cauſa portōis querentes ibi nummū. non deū. Iſti ſunt de quib⁹ dit̄ Jere. vi. A minori vſq; ad maiorē omēs auaricie ſtudent. Iſti plus intrant eccl'iaȝ ꝓpter ſalutē vētris. q̄ꝫ pro pter ſalutē mentis. De quib⁹ dicit apl's ad Phili. iij. Quoꝝ deus venter eſt. Et tales ſunt filij heli ⁊ filij belial. De qui b⁹ dit̄. i. Re. ij. Erat aūt pctm̄ pueroꝝ heli grande corā dn̄o q² retrahebāt hoīes a dn̄i ſacrificio. Sic ⁊ hodierna die ꝓ pter auariciā. gulā. ⁊ luxuriā clericoꝝ m'lti layci ab oblatō nib⁹ ⁊ ſacrificijs retrahunt̄ ¶ Itē alia eſt abomiatō que fit in eadē domo ab ipſis qui viſitāt ip̄m cauſa vane glorie vt oſ̄dāt ſe eſſe bonos atq; ſubtiles cantores qui frangunt notas ⁊ voces vt placeāt nō deo. ſꝫ mulierib⁹. diſcātizant et hoſiſant. vt ab audiētib⁹ laudēt̄ p̄cipue a mulierib⁹. Iam mutetas. iā ī organis. iā ī alijs inſtrumētis muſicalib⁹ pl⁹ delectatōnē ⁊ laſciuiā querētes q̄ꝫ deuotōem. Et multi in

pſal. x

pſal. 8

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

illū ſine intrāt eccleſiā vt audiāt tales cantus quib⁹ delectā
tur ¶ Unde Hugo. de ſancto victore libro de clauſtro aie ſic
inquit. Quid prodeſt dulcedo vocis ſine dulcedie mētis. fra
gis vocē frange ꝛ ꝓpriam volūtatē. Seruas cōſonantiā
vocis. ſerua cōcordiā moris. Immo ſctūs Auguſt. cōtra ta
les dicit. Pl⁹ placet deo latrat⁹ canū. mugitus boū. grimi-
tus porcorū. q̄ꝫ talis cant⁹ luxuriaciū clericoꝝ id eſt laſciue
ꝛ luxurioſe cantanciū. vt placeāt amaſijs ſuis. Uide quan-
tā iniuriā tēplo dei iſti faciāt Faciūt eīn ex eo tabernaꝫ ſiue
domū tripudij vbi ſolent tales laſciui cant⁹ exerceri. Fit ad
huc alia. abhominatō et violēcia lōge grauior ī domo dei
ab ipſis lubricis qui veniūt ibidē ad inſpiciēdū mulieres ꝛ
vt inſpiciant̄ ab eis. Immo pudendū ē. Sꝫ tamē heu ve-
rū eſt q̄d dico. q̄ iſtis tp̄ibus nō eſt aptior locus ad procādū
vbi fiūt tales ꝓcatōnes quā in tēplo dei. Et quāto ē eccl'ia
ſolennior ꝛ maior ꝛ plures clerici ſūt in ea. tāto plura talia
in ea fiūt. Ue ve ve illis qui ſic polluūt tēplū dn̄i. Illi max
īmaꝫ violentiā domui dei faciūt cū de templo lupanar ef-
ficiūt. Illi veriſſime ſunt de quibus illud dici poteſt Salua
toris. Math. xxj. Dom⁹ mea dom⁹ orōis vocabit̄. vos aūt
feciſtis illaꝫ ſpeluncā latronū. Ubi vos ꝓcatis mulierculas
malas quas vos m'tū diligitis plus q̄ꝫ ſūmuꝫ ꝛ eternū bo
nū ſaluatorē oīm Jheſuꝫ criſtū. qui nos ꝛ vos oēs redemit
de morte eterna. Et d' cui⁹ ꝑimonio viuitis. ꝛ veſtras muli
eres ſplēdide educatis De⁹ aūt noſter egenus ꝛ paup. nō ī
ſeipſo ſed in ſuis pauperib⁹ quos enutrire deberetis. ꝛ nō fa
citis ī maximū damnū veſtrū. Et dico notāter malas mu
lierculas. quia boni ꝛ honeſte nō paciunt̄ ſe a vobis ꝓcari
Sꝫ mala ꝛ in honeſta cui⁹ malicia exuperat oēm maliciā
p⁹ dyabolū. Qd' aūt hoc veruꝫ ſit ꝓbat Johēs in ſermone
de' collatōe. Johānis baptiſte. dicēs. Nulla ergo ī hoc mū
do beſtia ſil'is eſt male mulieri. Quid inter q̄drupedia leo
ne ſeui⁹. ſed nihil ad hāc. Aut ī s̄pentib⁹. quid dracōe atro

ciuis. nec hoc quidē iuxta mlíerez malā ⁊ linguoſaz cōferri
pōt. Nā ⁊ leo ⁊ draco ī malo īferiora ſunt. Teſtat huic ſer
moni meo ſapientiſſim⁹. Salomō dicēs. Cohabitare leonī
⁊ draconi melius eſt ꝗ̄ mulieri male ⁊ liguoſe. Et ne putes
ſapientē Viruz ī yronia dixiſſe. Ex ipis reb⁹ diſce maīfeſti⁹
Danielē in lacu leōis reueriti ſunt. Juſtū vero Naboth Je
ſabel interfecit. Cet⁹ Jonā in ventre ſuo cuſtodiuit. Dalida
aūt Sampſonē illecebris circūuenit raſo capite deformatū
alienigēis .ſ. philiſteis tradidit. Dracōes ⁊ aſpides ⁊ cornu=
te Johēz baptiſtā viuētē ſubdita feritate reuerēt. Herodias
vero caput abſtulit. ⁊ tāti viri mortē ī ꝓciū ſaltatōis accepit
Hec ille. Et ideo dr. Sapiētie. xlij. Jn medio mulieꝝ noli cō
morari. De veſtimētis em̄ ꝓcedit tinea. Sic a muliere īniq̄
tas. ¶ Audi rem geſtā de duabus mulieribus et vno
presbitero. Qui habebat vnaz vetulam. aliam iuuenculaz
Qui qn̄qz ī ſole requieſcēs pōebat caput ad ſinū vetule vt
ei canos crines extrahert. Vetula vero intra ſe cogitabat.
ſi tibi canos extraherē vt iuuenis videaris me refutabis. et
iuuēcule adherebis. Et ꝓpter hoc vetula ei capillos nigros
extrahebat ⁊ cāos ꝑmiſit ſtare. Aliqn̄ vero idē ſacdos pone
bat caput ſuuz in ſinuz iuuēcule. Et petebat vt ei canos cri
nes extraheret. que fecit ſic. Et cuz nō inueniebat niſi canos
omnes euellebat. Sicqz vetula extrahebat nigros. Et iuuē
cula canos. Et ſic remāſit idem ſacerdos decaluatus et de=
pilatus. Ecce qualis deceptio mulierum. ¶ De quaruz ma
litia dr. Metriſta. Adā ſampſonē. dauid regē ſalomonē At
qz areſtotilē alexādꝝ ſil' oēs. Fēina decepit q̄s mō tut⁹ erit
Femīa fallere falſa. dicere. qn̄ carebit. Secana piſcibus ac
mare fluctib⁹ an̄ carebit. Jtē īfinita ſūt adhuc eulogia ī ſa
cra ſcriptura clamācia ī malitiā malaruz mulierū ꝗ̄ tu ſa
cerdos amas ſup auruz et topazion. Jmmo ſuper deum et
celeſtem iheruſalem. Dico iterum malam mulierem. quia p
certo ſcio ꝙ bona honeſta et pudica mulier non erit tui

Nota

fornicaria. Nec alterius. ſi diuiſi fueritis cõtinue ad inuicē
Qui enim caſte viuere voluerit. oportet eum vitare oēm oc
caſionem luxuriandi. Et pcipue mulierũ preſenciã ¶ Vñ
Auguſtin⁹ ait. Maius vtiqz eſt quandoqz virum ſctm̄ cõ
morari ⁊ conuerſari cũ mulierib⁹. ⁊ non coiquinari ab eis
ꝙ ſuſcitare mortuos. Exemplum capias. Nam ſicut ferrũ
in ignem poſitum demolleſcit. Sic viros ſactõs in frequēti
mulierum preſencia poſitos cõcupiſcencia emolleſcere facit
Et ſicut ex concuſſione duorũ lapiduz frigidoꝝ ad inuicez
ignis excutit. Sic ex nimia familiaritate viri et mulieris
ꝙuis etiaz antiquorũ ⁊ nimis frigidorũ concupiſcencia ori
tur. Quis enim frigidior eſſe poterit. ꝙ qui ī extremis labo
rat ⁊c. Tamen refert Gregorius in dyalogo de quodam ſe
ne ſancto in extremis laborante. Cui cum quedaz mulier
facie ſibi appropinquaret vt ſciret an adhuc ſpiraret. Jlle
vir dei voce qua potuit clamauit. Recede mulier recede. tol
le pallium. quia adhuc viget igniculus in me. ¶ Vnde Au
guſtin⁹. Crede mihi ꝙ ex familiaritate feminarũ multos ce
dros libani. id eſt. ſanctos viros cecidiſſe agnoui. De quoꝝ
caſu non minus timebam ꝙ Ambroſij ⁊ Hieronimi. Vnde
illud periculum nemo euadere poterit niſi qui cõſorcia mu
lierum vitauerit etiam quantũcumqꝫ deuotus ⁊ religioſ⁹
fuerit. ¶ Vnde Hieronim⁹. Crede mihi non poteſt cum deo
toto corde ambulare qui feminarum acceſſibus copulatur
O mi frater attende diligenter que ſcribam tibi. non ego ſꝫ
ſancti doctores. Nūqꝫ em̄ ī via ſalutis ſtare poteris tua da
lida tecũ cõmorãte. Si em̄ magni ſcti lrati ⁊ miraculoſi vi
ri per femīas ceciderũt. tu miſer ⁊ miſerabilis cũ tua concu
bina quomõ poteris ſalu⁹ ſtare quã tu pl⁹ diligis ꝙ deum
tuum. ⁊ omnes creaturas celeſtes ⁊ terreſtres. Et cum non
ſit apci⁹ inſtrumentũ ipſius dyaboli ad decipiendum ho-
mines a via recta ⁊ iuſta ꝙ mala ⁊ peccatrix mulier. Naz
diabolus agit quãdoqz per malã mulierez quod nõ poſſet

facere per omnes magiſtros ⁊ doctores omnium facultatū
Quod aūt verū ſit ſcribaꝫ tibi rem geſtam in quadam ci=
uitate per antiquā beginam diabolicam mulierem. ¶ Pro=
pter quod negocium tu ⁊ om̄es nos fugere debemus ma=
las mulieres plus q̄ vnuꝫ demonem in inferno.
¶ Erat quidaꝫ mercator in quadā ciuitate qui habebat
caſtam et honeſtā vxorem qui pergens pro mercibus ſuis
ad alias prouincias. Erat em̄ quidā iuuenis ciuis in eadē
ciuitate qui adamabat eādem mulierem ſupra modū qui
plures nuncios ad eandē honeſtam mulierē direxit ad pro
candum vel ꝓcurandū. ſed vacuos. ⁊ cum indignatione
magna repulit eoſdeꝫ a ſe Tandē iuuenis cepit lāgueſcere
Cui quedam vetula occurrens cauſam ſui lāguoris queſi=
uit. qui primo cor ſuū celans ei. ¶ Sed illa fortiter inſtetit. ꝙ
tandem ei quod in corde habuit manifeſtauit. Cui illa ait.
Ego te celeriter iuuabo. O mulier teuffel. dyabolus. weyb
Ipſa vero caniculam quā habebat tribus diebus ieiuna
re cogens tercia die panem cōfectum ſynapi dedit ei. Que
pre amaritudine ſynapis fortiter lacrymare cepit. Pergēs
ergo illa cum canicula ad domum p̄dicte femine. que fuit
honorifice ab ea ſuſcepta. ¶ Vidēs ergo domina caniculam
ſic lacrymātem queſiuit. quid haberet cauſe flendi. Ait iſta
antiqua Begina. Cara domina. Nolite me interrogare de
cauſa huiꝰ fletus. Magna eſt em̄ mea triſticia ⁊ magnus
eſt dolor meus. Et ob hoc domina magis inſtabat vt ei di
ceret Cui antiqua vetula dixit O domina mea. Hec canicu
la fuit filia mea pulchra. nimis decora. et caſta. Que cuidā
iuueni ipſam ardenter amantem conſentire noluit. in hāc
caniculā maledictione ſua mutauit. Et hoc dicto cepit fle=
re hec vetula dyabolica ⁊ mēdax. Tūc mox dn̄a ait Et e=
go ſimilis ſum filie veſtre in hoc negocio. Iuuenē em̄ taleꝫ
pluries contempſi. Et nolui ei conſentire. Cui anus. Conſi
lo vobis miſeremini veſtri. ne vobis contingat talia. ⁊ effici

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

amini canicula ſicut hec filia mea. cui domina ait. Rogo te
propter deum vt quanto citius poteris procures mihi eum
et ego ei conſenciam. ſꝫm omnem voluntatē ipſius. Quod
illa infelix miniſtra dyaboli apoſtola ſathane audiuit. et
ad eum ſtatim properauit. Et eos ſimul in actu luxurie ſo
ciauit. O mi frater cogita ꝙ̃ cruenta beſtia fuit hec dyaboli
ca mlr̄. Nā foris apparebat ſancta. quia begina fuiſſe di
citur. id eſt. orōnis ſoror. Intus vero fuit plena demonibus.
Quis em̄ vnꝙ̃ doctoꝝ aut magiſtroꝝ tale cogitaſſꝫ nephas
vt ꝑ vnā caniculā tam honeſtā et caſtam mulierē ad lux=
uriandū ꝓuocaſſet. Modo tales diabolice meretrices ſunt
dij veſtri. Quia ſꝫm Auguſtinuꝫ. Hoc ab homie colit ſup
ple pro deo quod pre ceteris omnib⁹ diligitur. Proprium
em̄ eſt dei vt ab omnibus ſuis creaturis pre omnibus dili=
gatur et talem dilectionem tu et tui ſimiles in predictis cō
cubinis veſtris. quas contra deuꝫ tenetis contēpnitis. quia
eas plus ꝙ̃ deum amatis in penam eterne dāpnatōis vr̄e
Item notāter iterum dico de malis mulieribus. Quia ſcio
pro certo. ꝙ bona honeſta et pudica mulier nō erit fornica
ria. Noui em̄ multas bonas ⁊ honeſtas mulieres. ⁊ in om=
ne opus bonum promptas. quarū vitā merito me oportet
laudare. Que oī laude ſunt digniſſime. Has em̄ amare ⁊ ho
norare in deo honorificum eſt. De qua ſcribit Sapientie.
Mulierem fortem quis inueniet ꝓcul. et de vltimis finibus
precium ei⁹. Sicut fuit. Lucrecia. de q̄ ſupius habes. que
ībubitāter nō feciſſꝫ. que iſta fecit. Et ſi decies fuiſſꝫ in cani
culam mutata. Ex quo ſe ipſaꝫ īterfecit pro nephario facto
quod vi ⁊ contra omnē eius voluntatem in ea factum fuit
¶ Scd̄a domus dei eſt aīa rōalis qꝫ mltas vexatōes ⁊ vi
olētias patitur. Ipa qd̄e īfeſtatur a vēto ſupbie. a flumīe
auaricie. ⁊ a pluuia luxurie. Nā oē qd̄ ē in mūdo aut ē cō=
cupiſcēcia carnis. aut ɔcupiſcēcia ocloꝝ. aut ſupbia vite. I
tē d̄ hac domo dei ebrioſ⁹ facit fanū bachi. luxurioſ⁹ ſū pha=

nū veneris. bellicoſ⁹ phanū martis Sicqꝫ mltis mōis aīa
noſtra rōnalis que deberet eſſe domus dei ſit domus ydolē
dyabolici ⁊ ꝓphani. Non aūt tu ſac ſic mi frater. Sed po
tius exclude venerē bachū ⁊ martē et prepara deo tuo ieſu
chriſto crucifixo in anima tua templū ſanctū caſtū. ꝑ ingē
memoriā paſſiōis eius ⁊ oīm vulnerū. ac crucis eius ⁊ pati
buli. Tūc indubitanter habebit memoriā tui in viſceribus
mīe ſue. Et de hoc capias exemplum de venerabili epiſcopo
nomīe Honorato. ¶ De quo legimus ꝙ in magnā reuerē
tia habuit imaginē crucifixi. Et ꝑ conſequēs totā paſſiōez
chriſti. Cum aūt ſimplex laycus eſſet diuinitus tū in epiſco
pum eligit. Sed clerici eū cōtempſerūt ⁊ deriſerūt. Cū aūt
die vna miſſam cātaret. et dn̄s vobiſcū proferret. Clericis
reſpondere nolentibus imago crucifixi reſpōdit. Et cuz ſpi
ritu tuo cunctis qui aderant audientibus. Et hoc ad maxi
mum honorē ipſius et in ſcandulū oīm ſuoꝝ clericoꝝ. Fa
ctum eſt aūt vt moreretur. et cum corpus eius ante maius
altare locaretur. ymago crucifixi ad altare oculos ſuos re
uoluit. Et ipſum corpus dīligētiſſime inſpexit Cum aūt ſe-
pulture traderetur. Et preſbiter in fine miſſe diceret. Requi
eſcat in ſancta pace. Clerici vero nūc cōuerſi cognoſcentes
eius ſanctitatē pre triſticia ⁊ fletu ſeu dolore non reſponde-
runt Amen. Ipſa imago crucifixi alta voce reſpōdit omni
bus audientibus Amen. Sic crucifixus ſuum honorantem
honorauit hic in terris. q̄nto āplius hec ei in celo fecit. O mi
frater. Tu quoqꝫ fac ſimilit̄. ⁊ habebis eū idubitāter te ho
norātem in hoc ſeculo. Et multo fortius in celeſti patria ⁊c̄
¶ Tertia dom⁹ dei eſt tota eccl'ia catholica. In qua etiaz
ſit abomīatio. Et licz oīs abomīatio que ſit ī pria ⁊ ī ſcd̄a
eccl'ia etiā ſit in tercia. Eo ꝙ iſte duo includunt̄ in iſta t̄cia
tū plures enumerabo ¶ Pria igit̄ abomīatio ē ꝙ pl'res ſūt
clerici qui volūt hr̄e bn̄ficia. Sed nolūt ſufferre bn̄ficioꝝ
onera reddit⁹ volūt tollere. Sz nolūt horas canonicas di-

cere. nec chorum viſitare. Sunt ⁊ alij beneficiati ꝗ̄ credunt
ſe ad horas non obligari. niſi recipiant ſacros ordīes. Sed
eſtimo ſm̄ rectam rationē ꝙ diſtrictius tenet̄ talis clrri-
cus benſiciatꝰ. ⁊ non ordinatus ꝙ̄ clericus ordinatꝰ. ⁊ nō
beneficiatus. Quia primꝰ tamꝫ mercede cōducꝰ eſt ad le
gendū oras canonicas. Sicut eccleſia īſtituit eas Alter aūt
ad hoc eſt ſpontaneus ⁊ libera volūtate obligatꝰ. Sꝫ ſub
maiori pēa tenetur hoc quis adiplere ad quod mercede cō-
ducitur. ꝙ̄ ad quod ſponte ſe cōſtrinxit. Item alia abhomi
natio fit in hac domo. Nam clerici iſtis temporibus redditi
bus ⁊ beneficijs volunt eſſe clerici. Sed habitu ⁊ conuerſa
tione layci. Comam nutriunt cū mulieribus. habitu ⁊ cal-
ciamentis aſſimilantur militibꝰ. tabernas ⁊ lupanaria vi
ſitant cum garionibꝰ. Audite qd̄ dicit Auguſtinus de tali
bus clericis in libro de contēptu mundi. Quiſquis igit̄ ta-
lis ad ſortē dn̄i vocatus qui comā nutrit ⁊ capillos reddere
vel tondere erubeſcit. profecto non ſe de dei. Sed de mundi
ſorte eſſe teſtatur Quanto eñ quis crines plus fouet tanto
cor ſuum non in celis. ſed in terra fixum eſſe oſtendit. Extir
petur igitur penitus preſūptio talis ne quod abſit a deo ex-
pellatur eius oratio. Hec ille. Itē Bernhardus ad Euge-
nium papā libro iiij. in fine ſic ait. Miror cuius ordinis ſint
noſtri clerici. Nā in cōgregatōne temporalium habēt ſe vt
layci. In apparatu nobili vt miltes. In acquiſitione red-
ditum vt clerici. Et tamē non laborāt vt layci. nec pugnāt
vt milites. nec euangelizāt vt clerici. Et tamen vtriuſqꝫ ordi
nis cupiunt eſſe. et vtrūqꝫ deferunt vnuſquiſqꝫ ī ſuo ordine
reſurget. Iſte vero in quo ordine neſcio. cum tn̄ deꝰ ſumme
ſapiēs credat̄. et nihil inordinatū relinquat Quia in re ti-
meo iſtos nō alibi locādos niſi vbi nullus ordo ſed ſempi-
ternus horror inhabitat ¶ Item adhuc alia abhominatio
fit in hac domo a clericis. Scilicet ꝙ ipſi ſe mutuo occultis
morſibus ⁊ apertis laniāt vnus aliū infamādo. detrahēdo

obloquēdo. increpando in iudicio ⁊ extra. Et in em̄ ſeua ⁊
magna eſt iſta peſtis in clerico. q̄ iam religioſi detrahūt ſe
cularib⁹. ⁊ ſecl'ares religioſis. vnuſquiſq; inuidet alteri d' ſta
tu ⁊ honore. Et ex illo laici plurimū ſcādalizant. Et p̱ con
ſequēs nō credant que ipſi predicāt. Nec etiā tenent cleri-
cū in reuerencia debita vt deceret. Et ſic iſta dom⁹ ledit gra
ui ruina. Nec mirū. Dū em̄ paſtor p̱ abrupta gradit cōſe-
quens eſt. vt grex ad p̄cipitiū ſequat. Ut dicit Grego. In
paſtorali. Hic dicendū eſſet de criminoſiſſimo Epo Mayd
burgenſi nomine Udo. qui heu nō clericaliter nec epiſcopa
liter vixit. vt exitus rei demōſtrauit. Sz ſeruabo tibi eandē
hiſtoriā vſq; in finē hui⁹ carte. Et dicā tibi de vno alio epo
qui erat homo carnalis ⁊ multū lubricus. q2 puplic⁹ concu
binarius. Sz cum diuino vrgente iuditio idez ad extremū
p̱ueniſſet. neq; cōfeſſiōez. neq; ſacr̄m eucharistie. neq; ſacr̄m
vel ſacram vnctōnē accipere volebat. Unde cū amici ei⁹ d'
hoc multum dolētes. vt ſic ſine viatico mori vellet. Deniq;
quidā fili⁹ ei⁹ carnalis euz ſup̱ hac re multū rogabat. Cui
epus pater eius vehemēter īdignās ſibi multū dure reſpō
dit ⁊ ait. Fili p̱eaciſſime meretricis nō me latet intentio tue
perfide mentis. ſcio quia mortē meā deteſtāter expectas.
vt facultates meas habeas. Et ideo mox p̄cepit cubicula-
rijs ſuis vt cū eo exirēt. Et hoſtiū clauderēt. Et euz q̄ſcere
permitterēt. Ne etiā itrarēt niſi ipſo iubēte. Quib⁹ egreſſis
aliquandiu. Cū itaq; aliqui ſcire volētes quid ageret itroi-
erunt. Sed eū in lecto minime reperierūt. Cuz em̄ in ſingu
lis angulis quererent ⁊ non inuenirēt tandē rurſuz reſpici
entes viderūt cadauer eius mortuū proiectum in excelſum
trabem. Unde cū nō eſſent ibi ſcale nec alia īſtrumenta qui
bus ad eandem trabē aſcendere potuiſſet certiſſime patuit
Quia a demōiab⁹ eſſet ſuffocat⁹. ⁊ ad illū locuz ſubleuat⁹
Ita non ſolum punitur qui corp⁹ chriſti īdigne ſumit. Sz
etiam qui ſumere indigne contemnit. Naz indigne ſumens

Nota

tes ſpēalem penā incurrūt. ⁊ dyabolus in talibꝰ maiorē ha=
bet poteſtatē. vt dr̄ Joh. xiij. de Juda. qḋ poſt buccellā pa=
nis introiuit in eū ſathanas. Quis in eo priꝰ erat. Et tamē
illa buccella nō erat chriſtꝰ ſed dyabolꝰ incipiẽs aīaz intra
uit. qꝛ auſus ē accipere buccellā de manu dn̄i cuz ſcirz ſe tra
ditorē eius. ⁊ ꝑ cōſequēs criminoſuz hoīez valde. Vn̄ Au
gu. ait. Nullꝰ malignꝰ ad corpus xp̄i accedat ne qḋ Ju=
das ſuſtinuit paciat̄. Sicut fuit ille epūs. ⁊ oēs ꝯcubinarij
ſibi ſiles. ¶ Eſt tn̄ ſciēdū ꝙ ille crimioſꝰ epūs ſuſtinuit hāc
penā a dyabolo. nō ſoluz ideo qꝛ nō voluit penitere nec cōi
cari. Sed qꝛ credidit qḋ heu ꝗꝫ pluries adhuc hodierna die
credunt in ꝑiculuz aīarum ſuaruz de extrema vnctōe. Qꝛ
ſi inungeret̄ oleo ſacro ꝙ eo citiꝰ moreret̄. Et theſaurꝰ ſuꝰ
q̄ fuit magnꝰ ſuccedere deberet filio ſuo ſpurio. qḋ fuit cōtra
ipſum. Nam vt ſupra dictuz eſt. ideo dyabolo ſuadente in
cuius ꝑtāte fuerat ſacr̄a. eucharyſtie ſacre vnctōis ⁊ ꝯfeſſio
nis recuſauit. ⁊ dn̄o ſuo dyabolo cui ī vita ſuiuit obediuit
cuz quo ad dānatōez eternā trāſiuit. Et ideo corpus eius in
trabez ſuſpendit. Et in hoc dyabolus ſeruuz ſuum hono=
rauit. O mi frater reuerte a ſeruitō dyaboli. hoc eſt a ꝯcubi
na tua ad deum qui te creauit. ⁊ inſuꝑ ſua turpiſſima mor
te redemit. Vt ei ſeruires caſto corpore et mūdo corde. Qui
multuz alios habet honorare ſeruos ſuos in celeſti patria
Cum omnibus angelis atqꝫ beatis. Quā dyabolus in ex
tremis penis. Cogita mi frater. quia momentaneuz eſt qḋ
delectat. ſed eternuz eſt quod in profundo inferni ineſtima=
biliter cruciat. Verte ergo illaz momentaneaz et fetidiſſimā
delectatōez luxurie in ineſtimabilē gloriam et eternum bo=
num et gaudium celeſtis patrie Ipſe enim deus miſericors
expanſis ſtat manibꝰ et paratiſſimus eſt te ſuſcipere. quia
cor cōtritum et humiliatuz deus non deſpiciet. Si vero ne=
glexeris tempus gratie ſicut iſte epiſcopus Ripēſis heu fecit
Et quod ipſe inuenit tu inuenies. Noli imitare viſtigia eī

ius. Modica enim hic penitēcia acquirit tibi magnā glori
am ⁊ ſempiternū gaudiū. Exemplum accipe de latronibꝰ
maleficis ad mortem diiudicatis qui gauderēt vehemēter
ſi pro auriculo abſcindenda poſſent euadere mortem corpo
ralez. Tu quoqꝫ gaude et letare quia cū parua pnīa potes
euadere mortem anime eternalem. et acquirere tibi gloriaꝫ
ſempiternā. Et dicere illud Eccleſiaſtici vltimo. Videte ocu
lis veſtris qꝛ modicū laboraui et inueni mihi magnam re
quiem. Gloſa in hoc tp̄e gracie et miſericordie. Sed heu cō
tra tp̄e iuſticie videlicꝫ poſt mortē per magnā ⁊ ineſtimabi
lem penā nō poteſt ſibi homo ibi paruam acquirere requi=
em. Audi diligēter quid dicat yſidorꝰ ait enī ſic. Si habea
ſapienciam ſalomonis. pulchritudinē abſolōis. velocitatē
aſahelis. proſperitatem allexandri. potenciā octauiani. diui
cias creſi. longeuitatē enoch. quid proſunt ſi ī fine caro tua
vermibus det. ⁊ anima cū demonibꝰ in inferno eternaliter
collocet. Hec ille. O mi frater cogita ꝙ tua nouiſſima ſtant
quatuor iſta. videlicꝫ Mors. iudiciū. gehēna ⁊ gloria. Quid
horribiliꝰ morte. quid intollerabiliꝰ iehēna. quid iocundius
eterna gloria. Qua in re dico tibi cū metriſta. Surge miſꝫ
vigila. ſtude lege vel ora. Sic fac ꝙ nulla ſine fructu trāſe=
at hora. Quid enī quiſqꝫ ſerit pn̄tis tp̄e vite. Hoc ſibi meſ=
ſis cū dr̄ ite venite. ¶ Notādū ꝙ nos ſpūales viri tā ſecu=
lares ꝙ̄ religioſi deberemꝰ dare iſtis ſecularibus pſonis for
tem ⁊ ſtrēnuū modū pugnādi ꝓ patria celeſti. Modo quā
doqꝫ fit oppoſitum. ꝙ ipſi ſunt fortiores in militando ⁊ mul
tum feruenciores ſe ad artam ⁊ ſtrictam vitam dando. Et
omnem gloriā ⁊ pompā ac potenciam huiꝰ mūdi poſtpo=
nendo vt vitaꝫ poſſideāt eternā. ⁊ hoc in magnū ſcandalū
et erubeſcēciā nobis ¶ Nā legimꝰ ꝙ quidā miles diu vixe
rat male in torneamētis. haſtiludijs ⁊ ſpolijs ⁊ mltis alijs
vanitatibꝰ hꝰ ſecli. Rex autē illiꝰ terre volebat ire ad terraꝫ
ſctāꝫ ⁊ cogitabat ꝙ iterī iſti militi cōmitteret totū regnū illu

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

aūt intelligēs hoc cogitabat ītra ſe illud cōe ꝓuerbiū. Wā
dēr ſchimpff am beſten iſt ſol mā do vō laſſen. Tu diu mili
taſti regi terreno tp̄s eſt vt incipias militari regi celeſti pro
eťna pr̄ia. que nūꝙ̄ auffereť a te. Et cōgregauit ad ſe oēs
amicos ſuos ⁊ fautores tāꝙ̄ habiturꝰ magnā expeditōez
vt ſibi ī auxiliū veniret̄ aſſignās eis diē ⁊ locū. Illi vero tā
ꝙ̄ ſui amici ⁊ fautores venerūt ī magna mľtitudīe die ſta=
tuto ⁊ dixerūt quo ſumꝰ ituri. Ipe dixit. nō dicā vobis quo
uſqꝫ illuc venerimꝰ. ne forte hoſti cōſcij fiā. et iſte miles ſtrē
nuꝰ pugnaturꝰ cū oībus demonibꝰ direxit iter ſuū ad cla
ram vallē. Cū aūt veniſſet ꝓpe clauſtꝝ dixit ad eos. Hic me
inuadūt mľti hoſtes inuiſibiles. ſ. demones. quis mecum in
trabit bellū cōtra eos qm̄ hic intendo me ſepelire in mona=
ſterio abrenūciādo mūdo ⁊ omnibꝰ eiꝰ pompis. Et horta
batur eos multū ad introitū ordinis. ſed ipi nolebāt ⁊ dice
bāt. O nolite tam ſtulte agere nos ſic dimittēdo. parati em̄
ſumꝰ oēs vobiſcū itrare bellū ⁊ vobiſcū mori. Quibꝰ mileſ
ait. Nolite mecū mori tp̄aliter. ſed intrate ⁊ viuite eternali=
ter. Et ſic intrauit miles ille monaſteriū ⁊ ſecutꝰ eſt eū ſolū
mō armiger eiꝰ. quē ab infancia nutrierat. Et ſic reſpiciēs
retro vidit ſolū armigerū ⁊ mľtuz gauiſꝰ eſt ⁊ dixit. Tu ſe
queris me, ſicut bonꝰ latro ſecutꝰ ē xp̄m in ꝑadiſū. Et cōſor
tati in dn̄o itrātes mōaſteriū ⁊ habitū ſuſceperūt ⁊ ſalua
ti ſunt ambo dn̄o adiuuante. O mi frater tu quoqꝫ fac ſiľe
ſic ars deludiť arte. Nā bene iſte ꝓfatꝰ miles habuit p̄ ocu
lis quedā verba poetica. videlicz iſta Si tibi pulchra domꝰ
ſi ſplēdida mēſa. qd̓ inde. Si fueris diues fortis pulcherue
quid iñ. Si prior vel abbas rex aut papa quid iñ. Que ſūt
ſub celo ſi tua ſint cūcta quid inde. Tā cito ꝑtereūt hec oīa
qd̓ nihil iñ. Sola manet virtꝰ ꝗ gloriabimur iñ. Itez alia
metra. Forma genꝰ mores ſapiēcia res ⁊ honores. Morte
cadūt ſubita ſolū manēt merita. Vñ Apoca. vlti. Opa eiꝝ
illorū ſecunť illos. Et hec de duodecimo capitulo.

¶ Queritur vtrum conueniens ſit talis increpatio ſacerdotū ſiue correptio. ¶ Capitulū Tredecimuȝ

Queritur vtrum conueniens ſit talis increpatō ſacerdotum ſiue correptio. Cum tamen apoſtolꝰ dicat Seniorem te ne increpaueris. Rn̄detur ꝙ hec regula ſancti pauli ſeruāda eſt. vt habetur.ij.q.vij.c paulus.ſʒm verba beati Gre.ſic dicentis. Cū culpa ſenioris id eſt ſacerdotis ſuo exēplo nō retrahit ad interitū corda iuniorꝝ. vbi aūt ſenior ſiue ſacerdos iuuenibꝰ exemplum p̄bet ad interitum ille diſtricta increpatōe feriendꝰ eſt. Nā etiaȝ ſcriptū eſt. Laqueus iuuenū. Et rurſuȝ. Maledictꝰ puer cētum annorꝝ. Sup̄ quo verbo dicit beatꝰ Ber. Maledictū caput canuȝ ⁊ cor vanū. caput tremuluȝ ⁊ cor emulū. canities in vertice et p̄nicies in mēte facies rugoſa ⁊ lingua nugoſa. cutis ſicca ⁊ religio ficta. viſus caligās et caritas claudicans. labiuȝ pendēs et dens detrahens. virtꝰ debilis et vita flebilis. Dies vberes fructꝰ ſteriles. anni multi ⁊ actꝰ ſtulti. Tales ſeniores et preſbiteri digni eſſent nō ſoluȝ ſimplici correctione. Sʒ et vt molēdina aſinaria ſuſpenſa collo eorꝝ dimergerentꝰ in p̄fundū maris. Iuxta voceȝ domini. Mathei.xviij. ¶ Si enim tales ſenes eſſent prelati aut paſtores ouiū chriſti. tūc ſʒm btm Gregoriū admonēdi eſſent ſubditi ne plus ꝙ̄ expedit ſint ipis ſubiecti ne cū plus ſtudeāt quā eſt neceſſe hominibus ſubici. et compellentꝰ eorum vitia venerari. ¶ Sciēduȝ ꝙ duplex eſt correctio. Quedam poteſtatiua. qua nō ſolum intenditur correctio fratris. ſed etiam intēditur procuratio boni communis. Et illa nō ſolum fit per ſimplicē amonitōnem. ſed etiam quandoqȝ per penaruȝ inflictionem. vt ipſe peccans ⁊ alij timeant huiuſmodi penas. vt ſic a peccato deſiſtant. ¶ Et talis correctio ſolum p̄tinet ad prelatos et iudices et alios ſuperiores reſpectu ſuorum inferiorum qui miſſi ſunt. Unde quomodo p̄dicabūt niſi mittantur. ad Ro.x. ¶ Secūda vero correctio dicitur

fraterna que per ſimplicē amonicionez tendit ad emenda-
tōez peccantis. Et quia hec amonicio eſt actus dilectōnis
ideo cadit ſub p̄cepto diuino ꝓbatur hoc per illud. Math.
xviij. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. Et per Gloſaz vbi
dicitur. Ita bene peccat qui videt fratrez ſuū peccare et ta-
cet ſicut qui peccanti nō indulget. Sed ad indulgētiam pec
cātis omnes tenemur ex diuino precepto. ſ. caritatis igit̄ ſi
militer ad corrigendū. Eſt tamen ſciendum ꝙ debitus mo
dus debet ſeruari in correctōne fraterna. quia nō omnes eo
dem modo ſunt emēdabiles. vt dicit beatus grego. in tercio
libro moralium. Et in omelijs ſup. Ezechielez. ⁊ in Paſto-
rali per plures ſimilitudines. Et precipue inferiores corrigē
tes ſuperiores non debent hoc facere arroganter ⁊ impetuo
ſe. ſed reuerentialiter et humiliter. Ut dicit ap̄lus primo ad
Thimo. iiij. Seniorez nō increpaueris ſed obſecra ſicut pa
trē. Idem habet. ij. q. vij ca. paulus. Et grego. in paſtorali
Admonendi ſunt ſubditi ne prelatorū ſuorum vitam iudi
cent. ſi quid fortaſſe eos reprehenſibiliter agere vident. Ne
inde recte mala eorum redarguntur vnde per ſpiritū elatō
nis in profundū inferni dimergant. Admonendi etiā ſunt
ſubditi ne cū prelatorū ſuorum culpas conſiderant contra
eos exinde audaciores fiant. ſed ſic apud ſemetipſos dijudi-
cent. vt cum diuino timore conſtricti ferre ſub eis iugum re
uerentie non recuſent. Non enī prelatorum ſuorum ſubditi
de merita cōſiderare. ſed quod dicunt ⁊ iubent. vt dicit ca-
non. i. q. i. ca. Non quales ſacerdotes domini ſunt ſed quid
de domino loquātur. eſt vobis magno opere attendendum
Si enim dixit illos audiendos qui ſupra cathedrā moyſi
ſedebāt. quanto potius qui ſupra cathedram petri reſident
Unde ſi dixerimus quomō peccatū non habem⁹ noſipſos
ſeducimus ⁊ non eſt veritas in nobis. De. conſe. di. ij. iterat̄
Nō peccare ſolius dei eſt. emendare vero ſapientis. perſeue
rare aūt dyabolicum eſt. eſt enī res pene contra naturā. vt

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſine peccato quis ſit.xx.v di. Et ſunt verba Jero. ad
nū. Uos aūt ſacerdotes q̄ alioꝝ iudices eſtis. Nocce
tite a vobis malū ⁊ deinde a ſubditis veſtris. Primū auer
pe ⁊ ſcandaloſum eſt vobis ſacerdotib⁹ cū culpa redargu
it voſipſos. Quia qui trabē geſtat in oculo ꝓprio nō bene
pōt educere feſtucā tenuē ſine errore de oculo fratris ſui. i. q.
i. ca. multi. In hoc em̄ potiſſimū ē crimē ſacerdotū ⁊ vltra
modū deteſtabile. ꝙ ſe nō cuſtodiūt a fornicatōe publica cū
eoꝝ concubinis ꝓpter ꝑplm̄. nec etiā ab occulta ꝓpter deū. q̄
quaſi quottidie tractāt. ſ. ſcōm ſctōꝝ deuz ⁊ hoīem ſub ſpecie
bus panis et vini. ipīs in ꝓfundiſſimā penā eterne dānati
onis. ¶ Nā legim⁹ de quodā ſacerdote qui ſctā nocte ⁊ die
natalis dn̄i noluit ſe cuſtodire nec cōtinere a luxuria cū tn̄
eadem nocte et die inſtabat ſibi celebrare. q: ipa nocte traſi
uit ꝑ capū ď vna villa ad aliā vt ibidē ſcḋm ꝯſuetudinē dicē
tales miſſas celebraret ī diuerſis eccl'iis. Contigit ꝙ vna
mlr'er ſola occurrerꝫ ei cū q̄ peccauit nō ponēs āt̄ oculos de
uz. ⁊ ꝙ opterꝫ eū ter celebrare. Sꝫ poſtq̄ ī prima miſſa ꝯſe
crauit ⁊ ſumere voluit Tūc colūba niuea venit. ⁊ eo vidēte
totū calicē ebibit. ⁊ roſtro ſuo hoſtiā ſūſit ⁊ eleuauit. Uidēs
iſta ſacerdos valde timuit ꝓpter ꝑplm circūſtātē. ſed tamē
ꝑpl'us hoc nō vidit. Finita miſſa laudes dixit. Itē in ſcḋa
miſſa ſil'r fecit niuea colūba que ⁊ ī prima. Tādē iſte ſa
cerdos miſ miſerabil' ī ſe reuerſ⁹ ⁊ ꝯpūct⁹ venit mox ad q̄
dā abbatē ciſtercienſ ordinis confeſſionē ei faciēs tā ti pcti
expoſuit reatū. Uidēs vero abbas eius magnā ꝯtricōnē et
lacrimas ſciēs ꝓ certo ꝙ deus cor ꝯtritū ⁊ humiliatū nō
deſpicit. Juſſit ipſum ire et mox celebrare terciam miſſam
ꝓpter populum expectantē. Reſeruans ſibi penitentiam
quouſq̄ expediret populum ꝙ tūc reuerteref. Qui dum ce
lebraret terciā miſſaꝫ venit colūba et poſuit duas hoſtias
ꝯſecratas. q̄s pri⁹ receperat. ⁊ euomuit ſil'r oēm liquorē
ad calicē. Nec vidēs presbit' replet⁹ ē gaudio magno. Qui

mox ad abbatem reuertit et ei diuinam cōſolationem re=
citauit. vt euz monachū faceret humiliter rogauit. Rn̄dit
ei abbas dicēs. Non te iſto tempore recipiā. ſed volo vt ad
mare trāſeas. Et pro peccato tuo tribus annis in hoſpitali
infirmātibus ſeruias. ſi tunc reuerſus fueris nullā a me pa=
tiaris repulſam. Iſtū eñ laborem ⁊ periculū maris atq; iti
neris pro penitencia ſibi dedit. fecit ille criminoſus preſbiter
quod abbas iuſſerat. ⁊ poſt tres ānos reuerſus factus eſt ꝓ
bat⁹ monachus. Ex his igit dictis patet ꝙ ad ſacerdotem
qui debet eſſe iudex alioꝝ requiritur perfectio ſciencie ⁊ mul
to plus ſanctitas vite vt reſpectu ipſius populus grex dicat
et ipe pleban⁹ paſtor ouium chriſti. Et ſic eſt magna diffe=
rēcia inter paſtorē et oues Sic magna debet eſſe differēcia
inter ſanctitatē ipſius plebani ⁊ ipſius populi. Sz heu iam
pauci noſtris tēporibus ſunt viri litterati iudices. ⁊ ſancti
et perfecti paſtores animarū. Sed multi lupi rapaces deuo
rantes eas ac luxuriantes cum ouibus ſuis ⁊ per que actū
tradunt ſe ⁊ ſuas oues lupis infernalib⁹. Et multi ſūt mer
cenarij qui nō lucrum animarū ſed mercedē tēporalis co=
modi aut lucri aut honoris querūt. Sed caueant qui ſic lo
ca paſtorum occupāt. ⁊ cuſtodiam gregis minime implēt
Ne dicatur illis illud Ezechielis. iij. Speculatorē dedi te do
mui iſrael ſi impio locut⁹ non fueris vt ſe ab impietate cu=
ſtodiat ⁊ ille perierit ſanguinē eius de manu tua requiraz.
Item. regū. ij. Cuſtodi virum hunc qui ſi lapſus fuerit erit
anima tua pro anima eius. Deinde domin⁹ per yſaiā. lviij
dicit. Clama ne ceſſes ⁊ quaſi tuba exalta vocē tuā ⁊ anū=
cia populo meo ſcellera eoruz Qua propter debent p̄lati. et
omnes. curati oues ſuas eis cōmiſſas a morte culpe iehēne
reſeruare. ⁊ a dyabolicoruz luporum incurſibus cuſtodire
Iuxta illud Chriſ. Sacerdos et ſi propriaz vitam diſſipa
uerit alioꝝ tamen diligentez curam non habuerit. cuz per.
nicioſis iehennizabit. ¶ Yſidorus in de ſummo bono ait

Sacerdotes ꝑ iniquitate populorum damnãtur ſi eos vt
ignorãtes non erudiũt. aut peccantes nõ arguũt. Et Gre
gorius ſup Ezechielem. Tot occidimus quot taceñtes ⁊ ne
gligẽtes ad mortem ire videm⁹ ¶ Et Bernhardus ad eu
geniũ papam ſic ait. De paruis vt de caſtris ⁊ villulis ⁊c̃.
magnã curam habent. De magnis vero et de aĩab⁹ nul
laz vel minimã gerunt curaz. // Immo a multis ex toto re=
linquitur cura ſpiritualiũ propter que tamen ſunt tempo=
ralia ⁊ econtra. Et ideo quia contra doctrinã apoſtoli pru
dentes apud noſmetipſos ſumus ⁊ plus ſapiẽtes quã opor=
tet. Altiſſim⁹ ſtultam fecit ſapienciam noſtram. vt ea vitaz
amittam⁹ temporalia qua ea nitimur acquirere ⁊ ꝯſerua
re. Unde videm⁹ heu ꝙ quanto cura noſtra ꝓ temporali
bus magis creſcit tãto eccleſia in diuicijs magis decreſcit.
Sic econtra olim quando erat feruens ſolicitudo pro ſpiri
tualibus tunc eccleſie durabantur in temporalib⁹ et ſolen=
niter vtebant̃ priuilegijs et libertatibus. Iuxta illud. naz
omne monaſterium quod in ſpiritualib⁹ bene regitur in tẽ
poralib⁹ per omnia ꝓſperatur. vtiqȝ ſi tam ardenter ⁊ di=
ligẽter ꝓcuratõi conſeruatõi et augmentatõi ſpũalium in
ſiſteremus ſicut temporalib⁹. iſta indubitanter adiacerent̃
dummõ illa primo et principaliter quererent̃. iuxta promiſ
ſum veritatis dicentis. Primũ querite regnum dei et iuſti=
ciam eius. ⁊ hec om̃ia adicient̃ vobis. Math. vi. Sȝ qr iſto
tpe moderno primo et precipue regnũ dei et iuſticia ei⁹ non
querit̃. et ideo diuitie ⁊ glorie non adiciuntur. ſed que priori
tẽpore cauſa deuotõnis adiecta ſunt modo auferuntur pro
pter nimios exceſſ⁹ ſacerdotũ in quib⁹ maxie ꝓplus cõmu=
nis ⁊ laycalis ſcãdalizatur. Nonne mi frater eſſet magnũ
ſcãdalum in tota ciuitate tua que tibi ſubiecta eſt quo ad
curã fortaſſis quattuor milia animarũ. In qua habitaret
quidã laicus mechanicus cũ vxore legittima et cum eadẽ
haberet publice cõcubinaz vnam cum pueris ex eadem ge

nitis. Imo vere eſſet enorme quid.et precipue quando eſſet
notum et publicum. Modo mi frater reſpice in te et inueni
es quia tu talis es.cū tū tu ſis vicarius chriſti. Et tibi dixit
Quodcūqꝫ ſolueris ſuper terrā erit ſolutum et in celis. Et i
am dixit. Qui vos audit me audit. ⁊ qui vos ſpernit me ſp
nit. Modo in ſcandaluꝫ omnium ſubditorū tuorum tuam
honeſtam vxorem videlicet eccleſiam tuam parrochialē cuꝫ
qua merito ex oblatōne et voto ſacerdotalis dignitatis de-
beres caſte viuere et ſancte in edificatōnem et exēplum oui
um tuarum tibi a chriſto cōmendataꝝ. Modo in oppoſitū
agis tu miſer et miſerabilis preſbiter et retines publice vnā
meretricē in domo tua cū tuis genitiuis quos ipa ex te ge-
nuit. Quomō ergo populus tuus poteſt tuis predicationi-
bus adhibere fidem.cum viderit te manifeſte oppoſitum fa-
cere ꝙ tu predicas. Unde chriſtus populo ſuo dicere poteſt
Dum veſter plebanus ſederit in cathedra moyſi imo ſancti
petri.et mei. que vobis dicit facite.ſ͞m aūt opera eius noli-
te facere quia mala ſunt. Eſt em̄ public⁹ cōcubinari⁹ ma-
lus et criminoſus.et non bonum exemplar vobis omnib⁹
Et ideo ipſe cum ſua meretrice deſcēdet cum ſuo domino in
pfundum inferni.ſi non emendauerit ſuam vitam. O mi
frater reuertere reuertere ad dominū deum tuum.qui te ele
git in paſtorem ouium ſuarū. O vtinam reſpiceres dalidā
tuam tam diligenter a tergo ſicut ab ante.et oculis tue mē
tis et non corporis ad ſtatim reiceres a te et emēdares vitaꝫ
tuam in melius exemplo vnius Canonici patauienſis.

¶ Qui fuit tibi ſimilis qui tot⁹ erat lubricus ⁊ amator mū
di et mulierum.doctor decretorum maxim⁹ ⁊ etiam pleba
nus magnus in quadam ciuitate. Qui cū quadam die ſo-
lus in camera ſtuderet.et ecce in quodā angulo camere vi
dit pulcherrimā mulierē ad ſe venientē ita vt nuſꝙ̄ vidiſſꝫ
vel nūꝙ̄ vidiſſet pulchriorē. Quam cū magna ammirati-
one et ſtupore ſalutauit ⁊ diligēter ſuſcepit. Et illa oīa/men

bra añtiora ei oſtēdit ⁊ dixit pulchra ne tibi videor. At ille
ait Jmo p̄ oībus mlrib⁹ q̄s vnq̄ȝ vidi At illa dixit. Cōſpice
me etiā retro ⁊ mox vertit ſibi dorſuȝ. Et ecce plēa fuit vmib⁹
⁊ fetore. vt ferre nō poſſet. Et ille queſtuit que nā eēt Rn̄dit
ego ſuȝ mūd⁹. ⁊ ſic facio ſuīctib⁹ mihi. Jn hoc ſeclo eis bn̄
facio. ⁊ tandē p⁹ mortē vermes ipīs miſtrabo. ⁊ oēm fetorē
ac penā infernalē eternaliter. Ex poſt ſtatī vertebat ſe iſte
canōic⁹ ab amore mulieꝝ ⁊ toti⁹ criminoſi ſeculi ad deū ſu
uȝ. Vn̄ Augu. O amatores mūdi nō eſt requies vbi queri-
tis beaȝ vitā in regiōe mortis. Nā q̄ amat mūdū amat tra
ditorē ſuū. Nā mūd⁹ dyabolo dicit hoc vbū qđ iudas in-
deis dixit. Quecūq̄ȝ oſculat⁹ fuero cū aliq̄ dignitate aut ꝓ
ſperitate ipē ē quē trado vobis. tenete eū ⁊ ducite eū caute.
ne amittatis eū aliq̄ moleſtia aut tribulatōe. qꝛ vexacō dat
intellectū. ⁊ facit ↄuerti ad deū. Nā mlr dulcit̄ ↄcipit pueꝝ
Sȝ cū dolore parit eū. Sic tu o mi frater cū dalida dulciter
dormis ⁊ gaudēter. Sȝ extrēa hui⁹ gaudij luct⁹ occupabit
Et qꝛ tibi plura ſcripſi exēpla d doctorib⁹ mgrīs canonicis
⁊ plebānis. Et quicūq̄ȝ ſe a via mala ⁊ dāpnoſa vertit apud
deū graȝ mox inuenit. Sȝ q̄ in malicia ſua vſq̄ȝ ī finē ſuū ꝑ
ſeuerauerit penā duriſſimā ⁊ eternā accipiet. Elige ergo ſe
cūdū tuā volūtatē qđcūq̄ȝ volueris. Aut cū tua dalida ꝑ
ſeuerātiā ⁊ īuenies penā duriſſimā. Aut vite emēdatōeȝ et
recipies diuinā et eternā ↄſolatōeȝ. Et hec de capatulo. xiij.

¶ Differentia inter ſacerdotium noui et veteris teſtamenti.

¶ Capitulum. xiiij

EST quedam differentia inter ſacerdotium noui et
veteris teſtamenti. Nā ſacerdotiū leuiticū non di-
cebat regale. Vn̄ in veteri teſtamēto regnū. erat quaſi ꝑ ſe
ſubſtantiuū. ſacerdotiū quaſi ad iacens. i. adiectiū. Jn nouo
aūt teſtamēto ſacerdotiū ponit̄ econtrario ſubſtātiue ⁊ re
gnū adiectiue. hoc ē dicere. Regnum in veteri teſtamento
erat digni⁹ et eminenti⁹ q̄ȝ ſacerdotium. Vnde omnes ſacer

dotes ſcḋm legem ſuberant regibus. In nouo autē teſtamē-
to ſacerdotiū id eſt dignitas apoſtolica ſiue papalis digni
or eſt imperiali dignitate. In hui⁹ rei ſignum papa habet
coronare imperatorē cū ſuis pedibus. Et ratio huius eſt q̄2
ſacerdotium veteris teſtamenti erat trāſitorium. ſed iam ad
experienciā patet. q̄2 iam nullum habent iudei ſacerdotem
Noſtrū aūt ſacerdotiū ſtabit in eternum. Unde Danielis
iiij. Cum veniet ſctūs ſctōrum ceſſabit vnctio veſtra. Unde
apl'us ad Hebreos. vij Plures facti ſūt ſacerdotes ſcḋm legē
eo ꝙ morte ꝓhiberent permanere. Jheſus aūt eo ꝙ mācat
ineternū ſempiternū hȝ ſacerdotiuȝ. Dignitas aūt regia nō
manet ineternū. Jmo ⁊ caracter ſacerdotij manet ieternū
q̄2 ꝑ mortem non delet. Unde ſi ſacerdos noui teſtamēti mo
reret. et reſurgeret ver⁹ eēt ſacerdos vt et añ. nō aūt ſic d' ſa
cerdotib⁹ veteris teſtamēti. ¶ Notandum ꝙ primum ſa-
cerdotiū fuit regale in Melchiſedech q̇ fuit rex et ſacerdos
Secundū fuit in Aaron. Terciū fuit in Chriſto iterū rega
le q̄2 rex ſꝑ fuit. ſed eſt factus ſacerdos qñ carneȝ aſſumpſit
et ſe in ſacrificiū obtulit deo patri. Sed ſacerdotiū noſtrum
a chriſto eſt trāſlatū in ſctm̄ petrū dicēte dño Tu es petr⁹ ⁊
ſuꝑ hāc petrā edificabo eccleſiā meā. Math. xvi. Jtē de or-
dinatōe apl'oꝝ ad ſacerdotiū nihil vel modicuȝ habet. ſed
de ſancto petro certū habet ꝙ antiochie miſſam celebrauit
Sed potuit apl'is ſufficere ꝓ ordinatōe eoꝝ qḋ eſt a domi-
no in vltima cena dictum. videlicȝ Hoc facite in meam con
memorationē. vbi omnes apl'os ordinauit i ſacerdotes ⁊
in epōs. et dedit eis ⁊ ſuis ſequētib⁹ ꝑtātem conſecrandi ſa
cramentū euchariſtie. De cō. di. ij. Nā in primitiua eccl'ia
ſine ſolēnitate ordinatōis ad ſacerdotiū ſunt ꝓmoti. vt ha
bet. di. lxxx. Sed tamē qḋ deficit in alijs ordinibus hoc im
pleuit magna eoꝝ ſanctitas. multo em̄ maior fuit tūc ſane
titas. ſicut adhuc iſtis tꝑibus eſt in aliquib⁹ laicis. immo
heu magis q̄ȝ i aliquib⁹ epis. Dicit em̄ Grego. ꝙ cleric⁹ in

ſacris ordinibꝰ cōſtitutꝰ plꝰ peccat in cōcupiſcēdo q̄ꝫ laicꝰ
i cognoſcēdo. Qui viderit. Differēcia em̄ magna ē inter pec
catū ſacerdotis ⁊ ꝑpl'i. q2 ſacerdos nō dꝫ peccare ꝑ ignorā
tiā nō em̄ lꝫ ei mādata dei ignorare. in ꝑpl'o aūt ſecꝰ eſt. Et
ideo meliꝰ ē ſꝫm Augū. ſpōlia penitꝰ obmittere q̄ꝫ indigne
tractare. Jde ait. Nihil ē in hac vita ⁊ maxīe ī hoc tp̄e dif
ficilius alius laborioſꝰ ꝑiculoſiꝰ q̄ꝫ ep̄m ſine ſacerdotis eſſe
officio. Sꝫ apud deū nihil beatiꝰ. ſi eodē modo militeꝫ quo
noſter iubet impator. xl. di. Sꝫ q2 nō ſit ideo multi ſcandali
zanꝫ in coꝝ vita criminoſa et ꝑ conſequēs actꝰ coꝝ ſpnūt
ſcꝫ miſſas ⁊ p̄dicatōes ⁊ alios actꝰ ſacerdotij ⁊ parochiales
Sicut in exēplo legitur de quodā laico ¶ Nā erat quidā
preſbiter qui p̄fuit vni ꝑrochie ſatis populoſe q̄ erat valde
criminoſe vite. ⁊ multū ſcādaloſꝰ in plebe. quidā aūt laicus
nunq̄ꝫ voluit intereſſe miſſe ſue ꝑpter eiꝰ lubricā vitā. ⁊ non
credebat ip̄m rectas miſſas celebrāre. Qui dū in feſtiuitate
in cāpo ſolꝰ ābularet. plebano ſuo tūc tp̄is in eccl'ia miſſaꝫ
celebrāte venit a caſu ad quedā fontē fluētē quo viſu cepit
bibere modicū ⁊ placuit ſibi aqua vltra modū ī guſtu ⁊ vi
ſu. ⁊ quāto plꝰ bibebat de tanto plus delectabaꝫ ampliꝰ bi
bere. Et trāſiuit ip̄e volēs videre eius originē. Et cū ſic tran
ſiret apparuit ei quidā hō̄ ſenex et venerabilis. qui dixit ei.
Cur cū alijs xp̄iāis ad audiēdū diuinū officiū nō es hodie
iſto ſctō̄ die in eccl'ia. Qui ait vere dn̄e noſter plebanꝰ tam
enormē vitā ducit. quod nō credo ip̄m mūdas miſſas ⁊ de
o placētes poſſe celebrare. Ad q̄uē ſenex. Et q̄d hic op̄aris.
Reſpōdit laicꝰ. Dn̄e ego quero originē huiꝰ fontis fluētis
Nā meliorē aquā in diebꝰ vite mee nūq̄ꝫ guſtaui ⁊ eiꝰ cla
ritati nūq̄ꝫ ſileꝫ vidi Tūc ſenex duxit eū ad originē Et flux
it fons iſte de ore canis mortui ⁊ etiā fetidiſſimi. Videēs hoc
laicꝰ ⁊ expauēs putabat ſe mortem bibiſſe. Cui ſenex. Noli
timere nullā em̄ moleſtiā generabit aqua iſta quā tu bibiſti
q2 ſuauiſſima ⁊ ſaniſſima ē q̄uis fluat ꝑ os canis mortui ⁊ fe

ſſimi. ¶ Sic ſimile accipe de verbo dei quod tibi tuus ple-
banus nephādiſſim⁹ p̄dicando ⁊ de miſſa eius. nullū illoꝝ
coinquinat̄ de vita ſua turpiſſima. bona ē doctrina ei⁹. ſan
cta em̄ eſt miſſa eius. qui ſi malus eſt ſibi malus eſt non tibi
Vita eius nō coinquinat officiū qđ ſibi de⁹ ꝯceſſit ad vtili-
tatē oīm veſtꝝ. Fideliter ergo ſtudeas intereſſe ei⁹ p̄dicatōi
bus ⁊ miſſis. Nūq̄ꝫ em̄ inquinamēta clericoꝝ coinquinare
pn̄t ſacrā altaris. Vim ſacri nō mutat vita miſtri. Et his
dictis ſenex euanuit. Laicus vero ad eccleſiā rediēs ⁊ ſuum
erroꝛē corā oīb⁹ in eccl'ia ꝯfitēs. Preſbiter nouo auditu mi
raculo ſe emēdauit. ſil'iter ⁊ laic⁹. ¶ Sed oritur hic queſtio
Cur ꝑ os canis mortui et nō alteri⁹ aīalis talis dulcis aq̄
emanauit. Rn̄det̄ ꝙ ſepe in ſcripturis ſacerdotes canib⁹ cō
ꝑant̄. Nā ſicut in cane quattuoꝛ bona ſunt iuxta hos xſ⁹
In cane bis bina ſūt ligua medicia. Naris odorat⁹ amoꝛ
integer atq̄ꝫ latrat⁹. Sic etiā ſacerdotes ydonei circa curā
aīaꝝ ⁊ ſollicitī in officio p̄dicatōis et pn̄ie q̄ttuor has ꝓpri
etates ſil'r dn̄t obſeruare. ¶ Pri̇o ꝙ ſint ī ligua medici. mul
cēdo videlicꝫ ⁊ ligēdo vulnera petōꝝ Iā duretiā lenit̄ inter
rogāda petā hoīm. Iam infundēdo oleo iā vinū. Iā in p̄
dicatōe iā in ꝯfeſſione ⁊c̄. Nā diuerſis moꝛbis diuerſa ſunt
adhibēda medicamēta. Nā vl'nera ſiue vlcera que canis
lābit ſiue ligit citi⁹ curant̄ ¶ Scd̄o ſicut canis ꝑ odoꝛē na
riū vulpē vel lepoꝛē aut aliā ferā querit et īuenit. Sic ſacer
dos moꝛe canū dꝫ inquirere vulpias ꝑuerſitates hereticoꝝ
et alia plurima occulta hoīm ī venditoīb⁹ et emptoīb⁹ di-
uerſis mercatoꝝ et alioꝝ hoīm fraudes et neq̄cias. et eos in
ducere ad agēdū pn̄iaꝫ et ne deſperēt d' mia dei q̄m bon⁹ ē
de⁹ ¶ Tertiō ſicut canis fideliſſimū aīal eſſe dr̄. qꝛ ꝓ dn̄o ſuo
et familia ſua et pecoꝛib⁹ dn̄i ſui ꝯtra malos hoīes et etiāꝫ
lupos vitā ſuā ꝑiculoſe ponit. Sic et ſacerdos ꝓ fide catholi
ca ⁊ ſalute aīaꝝ n̄ ſolū ꝑrochialiū ſuoꝝ verū etiā oīm fideliū
chriſtianoꝝ vitā ei⁹ exponere dꝫ audacter iuxta dn̄i verbū

Bonus paſtor aīam ſuā.id eſt vitam ponit ꝓ ouibus ſuis. Item Johan. ait in canōica ſua. Sicut chriſtꝰ aīaꝫ ſuam ꝓ nobis poſuit ita ⁊ nos debemꝰ aīas ꝓ fratribus ponere. ¶ Quarto ⁊ vltimo ſicut canis ſuo latratu fures ꝓdit et theſaurū dn̄i ſui ipos tollere nō ꝑmittit. Sic ſacerdos fidel' canis.et cuſtos theſauri celeſtis regis aīas noſtras ꝓ quibꝰ mortuuꝰ eſt deꝰ ⁊ hō rex celeſtis patrie.dꝫ latratu ſuo.id eſt ꝑ predicatōeꝫ ſuā ⁊ orōnem fideliter repellere oēs iſidias furum.i.demonū.ne talem nobilē theſauꝝ videlicꝫ aīas nr̄as ad ymaginē et ſimilitudineꝫ celeſtis regis creatas.ꝑ ſuas fallacias ſeducat ⁊ ſecum ad īfernuꝫ trahat. Ne tibi dicatur illud.yſaie.vi. Canes muti nō valētes latrare.i. preſbiteri deſides ⁊ ignari neſciētes dei verbuꝫ ꝑdicare et.permittentes lupos infernales oues.i.animas fideliū chriſtianoꝝ auferre. O mi germane attēde diligenter.quid ſcriptura dicat et fac ſicut bonus paſtor.et vigila ſuꝑ gregem tuū verbo dei ⁊ ſacra eruditione ſcḋm tuaꝫ ſcienciam a deo tibi datam.et decora ⁊ cōfirma tuaꝫ doctrinam bono exemplo et cōuerſacione ſancta ⁊ caſta.ne ꝓpl'us tuus tibi dicere habeat ꝓpter tuam dalidam. O medice cura te ipm̄. Et eice primo trabem magnam de oculo tuo.i.malā illam dalidam eice primo de domo tua tuoqꝫ latere ac mēſa. Et tūc veniēs eice a nobis quod vicioſuꝫ ē. Nā valde turpe eſt doctori cū culpa redarguit ipm̄. Et hoc de.xiiij.capitulo.

¶ An publicis criminoſis ſacerdotibus ſit reuerencia exhibenda ¶ Capitulum.xv.

Q Uerit̄ vtruꝫ publicis criminoſis ⁊ malis ſacerdotibus debeatur exhiberi honor et reuerentia. Cum tamen ſapientie.xxviij.dicitur. Qui ſibi ip̄i malus cui bonꝰ. Et ſcḋm phm̄ ſoli boni ⁊ vtuoſi honorādi ſūt. Sꝫ in oppoſitū eſt qꝺ idē phūs dicit honor nō eſt in honorato. ſed in honorāte ¶ Itē ſacerdos ē vicariꝰ xpi. ⁊ quis malꝰ

ſacerdos de iure nō honorat᷑. honorat᷑ tñ qꝛ vicari⁹ chriſti
Exēplū habes. Nā ymagines xpi vel beate marie vginis
q̄uis fiāt de vili ligno. aut etiā luto ſiue lapide. honorātur
tamē ꝓpter illos quoꝝ ymagies ſunt Sic ⁊ tu malū ſacer
dotem honora ꝓpter eius cui⁹ eſt ſacerdos ⁊ vicarius. Chri
ſtus em̄ honorauit ſacerdotes iudeoꝝ q̄uis eſſent mali no
bis inexemplū. Chriſt⁹ ait. Propter bonos ſacerdotes decet
et te malos honorare ne ꝓpter malos bonos contemſeris.
Meli⁹ eſt em̄ malis iniuſta pſtare quā bōis iuſta denegare
Frequēter em̄ de malo hoīe bona doctrina procedit. Ecce
em̄ vilis terra p̄ciosum ꝓducit aurum. Nūquid ꝓpter vilē.
aurū precoſum contēpnitur. ſed ſicut aurū eligit᷑ ⁊ terra cō
tēpnitur ſeu relinquit᷑ ſic ⁊ vos a malo ſacerdote doctrinaꝫ
bonā accipite ⁊ mores eius praues relinquite. Naꝫ ⁊ apibus
herbe nō ſunt neceſſarie ſed flores. Sic tibi non ſunt vtiles
iniquitates ſacerdotum ſed doctrina eoꝝ. Sꝫ diceret aliq̄s
quomō pñt mali ſacerdotes luxurioſi ſupbi excōicati ſimo
niaci alios mūdare. cū tamē ꝓpheta dicit. Ab imūdo quis
mundabit᷑. Et ibi. ſi cecus cecuꝫ ducit ambo i fouiā cadūt
Et q̄ p ſe ligat⁹ a dyabolo quō poteſt alios ſoluere a nexi
bus pctōrum. Rñdet᷑ q duo conſiderāda ſunt in ſacerdo
te malo. videlicꝫ vita mala que ē eius. Et officiū ſcm̄ et in
maculatū qđ eſt ipſius eccl̄ie. ⁊ ē nobilius cūctis opib⁹ hu
ius mundi. Nā alij p eoꝝ officia lucrant᷑ diuitias t̄renas
ſed ſacerdotes p eoꝝ officia lucrant᷑ aīas chriſti p̄cioſo ſan
guine redemptas. quas nr̄as aīas chriſt⁹ multo meliores
ſanguīe ſuo reputauit. qui ipās redemit. qꝛ emēs reꝫ emptā
precioſioreꝫ eſtimat precio p quo emit. ¶ Nota diligenter
qđ dico. Quis em̄ in hominibus tot aīas dyabolo abſtulit ⁊
deo tradidit ſicut officiū ſacerdotale. Certe nēo. Quis eas
in baptiſmo generauit niſi ordo ſacerdotalis Quis eas er=
rātes a vijs īferni reuocat niſi ordo ſacerdotalis. Quis eas
ſacrāmēto euchariſtie cibat niſi ordo ſacerdotalis. Quis eas

egredientes de mūdo inungit vt demonib⁹ elabentur ⁊ tā
ꝙ inuc̄ti reges ī celis coronent̄. niſi ordo ſacerdotal̄. Quis
mundū vt ſol ⁊ luna illumīat ſua doctrina niſi ordo ſacer
dotalis. Quid plura dicā mūdus ſine ſole. et homines ſine
ſacerdotio quid valēt penit⁹ nihil. Ergo nolite tāgere xpos
meos. i. ſacerdotes eos inhonorādo aut de eis male loquen
do. Audiam⁹ igit̄ btm̄ Augu. de dignitate ſacerdotali ſic ī
conātem. O celeſte miſteriū ſacerdotale quo pater et fili⁹ et
ſpūſſctūs tāta miracula operant̄ ſup tam īeffabili miſterio
veſtro quo vno ⁊ eodē momēto idē deus qui p̄ſidet in celis
in manib⁹ veſtris eſt in ſacrificio altaris. Qua ꝓpter celū
miraē. obſtupet terra. horeſcit infern⁹. cōtremiſcit dyabol⁹
veret̄ hō. venerat̄ plurima angelica celſitudo. O ꝙ mag=
nū ⁊ horribile ē officiū ſacerdotale. quib⁹ datū ē donū ma
ieſtatis verbis ſacris ꝯſecrare. labijs bn̄dicere. manib⁹ tenere
ore ꝓprio ſumere. ⁊ ceteris miſtrare. O ꝙ mūde dn̄t eſſe ma
nus iſte ꝙ purū os ꝙ ſctm̄ corp⁹ ꝙ imaculatū cor ſacerdo
tis ad qđ totiēs ingreditur auctor puritatis. Et ideo ex ore
ſacerdotis nil niſi ſctm̄ niſi hōeſtū niſi vtile ꝓcedere dꝫ verbū
q̄ tā ſepe ſuſcipit ſacrm̄. Itē oculi ei⁹ ſimplices ⁊ pudici qui
corp⁹ xpi tā ſepi⁹ ſolet intueri man⁹ pure ⁊ in celū eleuare
qui creatorē celi ⁊ terre ſolet ꝯtrectare. Nā ſacerdotib⁹ in le
ge dr̄. Scti eſtote qm̄ ego ſctūs ſum de⁹ veſter. Nā vita cle
ricoꝝ liber dꝫ eſſe laycoꝝ. Sꝫ vita xpi liber dꝫ eſſe clericoꝝ
Sic docuit Paul⁹ ſubditos ſuos dicēs Imitatores mei eſ=
tote ſicut ego xpi. Eſt tn̄ ſciēdū. ꝙ ſacerdos ſctūs dr̄ mltipli
cit̄. Prio quo ad deū. qꝛ de⁹ dedit ſemetipm̄ ad man⁹ ſacer
dotū. Vnde Iere. prio. Ecce ego ſum in manib⁹ vr̄is facite
mecū qđ bonū eſt in ocl'is vr̄is ⁊ rectū. Verū tn̄ ſcitote ⁊ ag
noſcite ꝙ ſi occideritis me ſanguinē meū a vobis requiram
Aug. O venerāda dignitas ſacerdotū īter quoꝝ man⁹ dei
filius velut in vtero virginis icarnat̄. Et idē creator ꝗ crea
uit vos dedit vobis creare ⁊ ſe. ⁊ ꝗ creauit vos abſꝗ vobis

creatur a vobis mediātibus verbis. ¶ Scd̄o eſt ſacerdos
ſanctus quo ad vginē. Mariā Nā quē. Maria portauit ī
pſepio reclinauit digne manibꝰ tractauit. Nūc ſacerdos in
altari ⁊ in celebratōe miſſe tractat ⁊ reclinat ¶ Tertō quo
ad angelos. qꝛ ſicut āgeli cantāt ⁊ laudāt ante thronū deī
dicētes. Sanctꝰ Sctūs Sctūs dn̄s deus ⁊c̄. vt habetur in
Apocalipſ. Sic ſacerdotes in miſſa cantāt. Sctūs ſanctꝰ
ſctūs dn̄s deꝰ ſabaoth. Et cū āgeli in celis ſeruiūt. ſacerdo-
tes miniſtrant illi in terris. iſti vidēdo. illi tractando. ¶ Quis
illos paſcit per ſpēm ſuā in celo. ipſuꝫ aūt ſacerdoteꝫ per fi-
dem in euchariſtie ſacramēto. Vn̄ Ambro. Reuera nobiſcū
eſt deus ſed hoc per fidem donec mereamur ipm videre in
celeſti patria per ſpeciē. Nemo eīm dubitat angelos ad eſſe
in celebratōe ⁊ in cōſecratōe ſacri. qꝛ vbi deꝰ ibi angeli ⁊ mi
niſtri eiꝰ. Legitur eīm in apocalipſ angelum dixiſſe Johāi
Noli me adorare. frater eīm ⁊ cōſeruus tuꝰ ſum. ¶ Quar-
to quo ad oēs ſctōs. qꝛ ſacerdos gerit tipum oīm ſanctoruꝫ
Nā errantes et in fideles tenētur vocare ad fidem ꝓpheta-
rum. Deſperantes ad ſpem patriarcharum. Mundū amā
tes ad dilectōeꝫ apoſtoloꝝ. Excitare paupes oppreſſos in
firmos et captiuos cū paciēcia martirū ↄſolari. Carnē ſuā
nimis delicate nutriētes cū abſtinētia cōfeſſorum corrigere
Immūdos ⁊ luxurioſos ad caſtitatē vginū reuocare Su
perbos ⁊ impudicos ad humilitatē xpi ⁊ ſanctarū viduaꝝ
animare. Et ideo o vos oēs criſtiani ſacerdotes diligite. q
ſic laborāt numeꝝ veſtrum agere. ¶ Quinto vero quo ad
inferos. qꝛ dn̄s dixit petro. Et porte inferi nō preualebāt ad
uerſum te. Ecce ſacerdos de te ſcriptū eſt. Ipe claudit ⁊ ne-
mo aperit. i. vos maledicti demones quos vos ligaſtis fu-
nibꝰ eterne damnatōis ſacerdos ſoluit. Et qui digni fuerūt
eterne mortis. ipi remunerāt pmio eterno ¶ Sexto quo ad
hoīes. qꝛ deꝰ p ceteris hoībꝰ eos pfecit. Nā principes terreſ
tres preſunt tpalibus ⁊ corporalibꝰ. ſacerdotes auteꝫ aīabꝰ

Nā dignitas ſacerdotalis pri⁹ erat q̄ȝ regalis. Et ſacerdotes a moyſe vſq̄ȝ ad reges ppl'm regebāt. Et poſtq̄ȝ reges ſurrexerūt ſacerdotib⁹ tn̄ ſubditi erāt. Et reges qui noluerūt obedire ſacerdotib⁹ maxime a deo puniebātur. Sicut Saul qui ſe ipſum occidebat. Achas a ſeruis ſuis occidebat. Ozias lepſus efficit. Deci⁹ a demonib⁹ obſeſſus male interit. 7 ſp̄ vngebant a ſacerdotib⁹ 7 nō econuerſo q̄d adhuc fit. Vn̄ ps. Cōſtitues eos pricipes ſup oēm terrā .i. ſup oēs hoies. Et ideo in laude oim ſacerdotū ꝓrumpit in hec verba ſctūs Petr⁹. Vos eſtis gen⁹ electū regale ſacerdotiū gens ſctā ppl'⁹ acquiſitōis. Et paulus ad Epheſi .i. Elegit vos deus ante mūdi ↄſtitutōnez vt eſſetis ſcti 7 immaculati in cōſpectu eius. Nā ſacerdotis electio patet in nomīs ſui interpretatōe. quia clericus dicit a cleros grece quod eſt ſors latine. q2 in ſorte dei ſunt. vel q2 ſors ipoꝝ eſt deus. vel q2 de ſorte dei .i. de elemoſina debent viuere. Vnde dominus per Ezechielem ait. Non dabitis eis partes q2 ego eorum poſſeſſio ſim. Quicquid em̄ dn̄o datur ipſe viceuerſa dat ſacerdotib⁹. Bern. in perſona dn̄i ait. Ego elegi 7 preelegi mihi ſacerdotē. ad cōdignuz manſiōis habitaculū. tanq̄ȝ in vaſe vitreo. Naz licet vitrū ſit de vili materia tamē dyaphanum eſt. ſplendidū eſt. trāſparens eſt ſup aurū 7 argentuz Eodē modo ſacerdos eſt ſaltē quo ad ei⁹ offitium. licet ſit peccator tamē eius offitiū lucet pre regib⁹ 7 ducibus. Vnde Iere. primo. Elegi te vt euellas iram patris. peccati macculā. culpe penam. 7 corda hominum edifices 7 virtutes in eis plātes. et in eoꝝ animabus diſſipes viciorum errores et hereſes. Ergo miles dei germane ↄſidera tuaz dignitatē 7 q̄p nō es elect⁹ ad aliq̄ turpia exercēda .ſ. vt ſis luſor. tabernari⁹. ſupbus cōcubinarius ſimoniac⁹. Sȝ ↄſidera i effabilē tuā dignitatē. Nā de⁹ nos ſacerdotes p̄ cūctis hoibus honorauit. Q2 licet cōditōe ſim⁹ homines. dignitate tamez ſum⁹ dij. ideo ſuper omnes homines. Et ꝓbat hoc pſalm⁹

dicens. Ego dixi dij eſtis. et filij excelſi omnes. Etiã habet
Johãnis. xv. Ego elegi vos vt eatis ⁊ fructũ afferatis. et
fruct⁹ veſter maneat. Et quis ẽ iſte fruct⁹. certe fruct⁹ ani=
marũ quo fructu null⁹ eſt deo carior. Pro quo fructu habẽ
do fili⁹ dei ſuſtinuit paſſionẽ ⁊ mortẽ amariſſimã. mũdi er
go eſtote ⁊ ſancti. Si em̃ chriſtus adhuc exiſtens mortalis
tractari voluit puris manib⁹ Marie ⁊ ioſeph. quãto ma=
gis nos ſacerdotes ſtudere debem⁹ mũditiã cordis mẽtis ⁊
corporis. qui eundẽ tractamus immortalem. ¶ Quanta em̃
inſania eſt in malo ſacerdote. qui lõge ab eorũ ſanctitate ẽ
cõſtitutus ꝙ audet recipere eum qui iam ẽ glorificat⁹. ¶ Aut
vtiqꝫ inſanit aut fide caret. qꝛ ſi vnum iſtoꝝ adeſſet nunqꝫ
eum tãgere ꝓſumeret. qui vere eſt ibi ſine omni dubio tot⁹
in diuinitate totus in humanitate. Eſt ibi ver⁹ deus verus
homo. totus de⁹ homo totus. vera caro ver⁹ ſanguis xpi.
Bern. O temerariũ. o ꝗꝫ nephariũ pollutis manib⁹ tracta
re et ꝟginis filiũ immũdis labijs oſculare. ⁊ ſordido ore ſu=
mere. que mẽs nõ rapit ad exceſſuz. Quis oculus nõ eru=
beſcit. quis auditus nõ terretur. vbi mũdi ꝑciuz ꝓicit i ſter
quiliniũ. i. in os indigne ſumẽtis. Qui ſumunt idigne certe
omẽs qui ſciẽter in pctis mortalibus ſumunt. Sicut tu mi
germane qui es publicus ꝯcubinari⁹ et oẽs tui ſimiles. Et
ſicut fuit infeliciſſim⁹ epus maydeburgẽß nomie Udo. de
quo inueni ſcriptũ in cronicis. ¶ Ad anno domi. d. cccc. l.
Ottone. iij. regnãte et imperante apud permiapolim. id eſt
maydeburg in ſaxonia contigit nimis horribile ꝓdigium
omnib⁹ ꝑlatis et preſbiteris nimis formidandum vt clare
ſtat quantũ malũ ſit in ſtatu prelatõis aut ſacerdotij tur=
pit viuere. Et patrimoniũ chriſti. i. res eccl'ie iniuſte diſtra=
here et ſubditos ſcandalizare. ⁊ ſpõſas chriſti. videlicz ſan=
cte moniales deo ꝯſecratas violare. nã i ꝓdicta vrbe erat q̃
dã ſcolaris noie Udo inertis ingenij quantumcũqꝫ verberi
b⁹ torqueret. Quadaz aũt vice p⁹ enormes plagas itroiuit

maiorem ecclesiā ad honorē ſcti Mauricij ꝯſecratā. ⁊ pro
ſternēs ſe in magna deuotiōe et lacrimis rogās regine celi
clemētiā et ſancti mauricij patrocinium ꝑ illuminatione
ſui intellect⁹ ⁊ ingenij. Et ſic in prece poſit⁹ aliquātuluꝫ ob
dormiuit. Cui mater miſericordie tandē apparuit ⁊ ſibi di-
xit. Ego exaudiui tuā orōnez. et ecce nō ſolum ſcientie mu-
nus tibi tribuo. immo etiā poſt mortē archiepī tu ſucceſſor
ei⁹ eris. Et ſic bene rexeris premiū grande cōſequeris. Sin
aūt male corꝑe ⁊ anima punieris. ⁊ ſic virgo beata diſpa-
ruit. Euigilās ille multum gaudēs. mox ſcolas more ſolito
intrauit. Cumqꝫ os ad loquēdū aperuiſſet cepit omnibus
diſputādo concludere. ⁊ in omni ſciētia. peritiſſimus appa-
rere. Stupebāt autem omnes qui eū audiebant vnde huic
tam magna ſciētia tā ſubito veniſſet. Et mirātes dixerunt
mutuo. Nonne hic eſt Vdo qui hodie mactabat͛ vt bos. iā
vere loquit͛ vt phūs. Deinde poſt aliquos ānos Archiepꝭ
morit͛. ⁊ Vdo ab omnib⁹ eligit͛. Et qꝛ honores mutāt mo
res ſed raro ī meliores. Nā ꝯſiliū btē Marie virginis cepit
neglire et ꝓprie ſalutis immemor eſſe. Et facultates ecclie
ſue inutiliter cōſumere. immo nō tm̄ ſeculares ſed ⁊ monia
les deo ꝯſecratas violare. ⁊ abſqꝫ vllo timore ad oīm flagi
ciorū genera relaxare habenas. Cōtigit aūt vt vnā abbatiſ
ſam de regali cenobio qd̓ tūc. Oſterholcz dicebat͛. nunc ve
ro vallis liliorꝝ ciſtercienſ ordinis dicit͛ ſecum in lecto ha-
beret. et vocē terribiliter intonātem audiret in hec verba.
Ceſſa d̓ ludo. qꝛ luſiſti ſatis vdo. His auditis riſū fecit ficti-
ciū reputās. Et mane facto iterꝝ delicijs inuoluit͛ ⁊ fact⁹ eſt
vt lapis dur⁹. Deinde nocte ſequēti voceꝫ ſimilē audiuit vꝫ
delicꝫ. Ceſſa de ludo qꝛ ſatis luſiſti vdo. Stult⁹ ille iterum
paruipēdens ⁊ nichil curauit. Tercia vero nocte apud p̄fa
tā abbatiſſaꝫ cubās ⁊ cū nephandū op⁹ libidinis exercuiſ-
ſet. Vox magno fragore intonuit dicēs. Ceſſa de ludo qꝛ lu
ſiſti ſatis vdo. Hac igit͛ voce audita vehementer expauit. nō

ſu reſipuit. Mira dictur⁹ ſum ſed vera. Poſt mēſes igit̄ tres
Canonic⁹ quidā eccl'ie maydeburgen. nomīe Fridēric⁹ vir
multū venerabilis ꝛ deuot⁹ quadā nocte ī choro ſcti Mau
ricij inſiſtens orōni ꝑmāſit. et mox vidit vt ventus validus
oēs lāpades eccl'ie extingueret. ¶ Deīn venerūt duo iuuenes
duos cereos geſtātes ꝛ ad altare ꝓcedētes ꝛ totā eccl'iā ieſ-
timabili lumīe replētes. Poſt quos ingreſſi duo quoꝝ vn⁹
tapetia an̄ altare hōeſte ſtatuit Alter vero duas cathedras
aureas deſuꝑ collocauit. Poſt illos īntrauit q̄dā pugil fortiſ
ſim⁹ euaginatū tenēs gladiū qui in medio eccl'ie clamauit
Oēs ſcti quoꝝ reliquie hic habent̄. ſurgite ꝛ venite ad iudi-
ciū dei. His dictis apparuit maxima m'titudo ſctoꝝ vtriuſ
qꝫ ſex⁹. Deinde apparuerūt duodecī viri glorioſi ī quoꝝ me
dio gradiebat̄ quidā ſplēdidior regio dyademate ꝛ ceptro
adornat⁹. Et hij erāt. xij. apl'i ꝛ dn̄s iheſus ī medio eoꝝ. cūc
mox oēs ſurrexerūt ꝛ eū adorauerūt. ꝛ ſuꝑ cathedrā eū ſede
re fecerūt Affuit etiā regina celoꝝ quā clariſſima ſequebat̄
multitudo v̄ginū. et ecce poſtremo apparuit ſctūs Mauri.
cū ſua legione dicēs. Equiſſime iudex da iuſtū iudiciū. et
mox ceciderūt ſuꝑ terrā corā iudice. ꝛ dn̄a Maria cū oīb⁹
ſctis ei⁹ ¶ Iudex vero ſtatī iuſſit adduci vdonē epm. Et ꝯti-
nue duo abierūt ꝛ miſerimū epm vdonē d' latere abbatiſſe
miſerabilit̄ trahētes adduxerūt eū corā iudice. quem ſctus
mauri. ſeueri⁹ ītuēs dixit. Dn̄e iudex eq̄ſſime. Ecce iſte vdo
nō ep⁹ ſꝫ lup⁹. nō paſtor ſed raptor ꝛ gregis tue deuorator.
Iſte etiā ē cui dn̄a nr̄a Maria mr̄ tua ſciaꝫ dōauit. et cui
hāc eccl'iā ad honorē mei meorūqꝫ ſocioꝝ ꝯſecratā ꝯmēda
uit. ꝓdicēs ſibi ſi bn̄ regeret vitā eternā poſſideret Sin aūt
male mortē corꝑis ꝛ aīe ſuſtineret Iſte etiā ē qui ſemel. ij. iij.
admonitus ſe corrigere noluit. Et non ſolū hanc eccleſiam
immo ꝛ oīa alia clinodia ad nihilū redigit. et ſponſas tuas
turpiter violare nō timuit. Ergo iudica eq̄ſſime iudex. His
dictis dn̄s ſanctos ſuos reſpexit dicens. Quid vobis videt̄

Omnes clamauerunt reus ē mortis. Precepit igit̄ domi-
nus pugili fortiſſimo vt caput eius āputaret. Sʒ dixit quī
dam cōtine manum tuam pauliſper. donec ab eo reliquie
auferentur. Tunc quidā cū calice affuit ſtans coram vdo
ne. Et pugil cuʒ pugno multis ictibus valde percuſſit. Et
poſt quemlibet ictum hoſtia per os epiſcopi exiēs in calicem
corruit. Quas omēs regina celi accipiens decenter lauit. et
ſup altare in calicez poſuit ⁊ deinde cū ſua turba decēter in
clinans receſſit. Poſt hoc miſerabilem Udonem pugil ſepe
dictus aggrediēs decollauit. Sicqʒ tota illa cōgregatō diſ
paruit. Canonicus autem. Fridericus de quo ſupra homo
iuſtus qui hoc vidit non in ſumnis ſed apertis oculis ſtupēs
et tremens lumenqʒ incipita reperiens ⁊ omnes lampades
eccleſie accendens Cum adhuc de facto dubius ⁊ anxi⁹ ſe-
cum miraret̄. Tandem reſumpta audatia ad locum iudi
cij proceſſit. calicem quoqʒ cum hoſtijs in altari vidit ⁊ ipi⁹
epiſcopi caput a trunco longius proiectum. necnō paumē
tum ſaguine madefactuʒ Tunc cepit clamare ⁊ dicere. O
grande miraculūʒ. O vere tremendum dei iudicium. O quā
horrendum eſt incidere ī manus dei viuētis. quia quos diu
vt cōuertātur tollerat. nō cōuerſus durius damnat. Poſt
hec omnes ianuas eccleſie obſerauit ⁊ nullum omnino in
gredi pmiſit donec iā orta ſole oēs potētōres vrbis clericos
⁊ laicos ꝯuocauit. tūc portas eccl'ie aperiēs ſeuiſſimā dei vl
tionē cū vdone epo in ſuo ſanguine tabefacto omib⁹ oſten
dit. ⁊ cuncta que viderat ⁊ audierat p ordinez enarrauit. et
omnibus magnū timorem incuſſerat hoc factū multū hor
ribile. ¶ Cōtigit eodem die quo mortu⁹ eſt Udo archiepus
ꝙ quidam ex capellanis ſuis Bruno. Cū legatōeʒ ſibi con
miſſaʒ peregiſſet. ⁊ dū ad maydeburg remearet graui ſom
no oppreſſus arborē quandā vmbroſam vidit de equo deſ
cēdit. ⁊ frenū ad brachiū ligās ibidēʒ fortit obdormiuit. Et
ecce ingēs multitudo immūdoꝝ ſpirituū cū tubis ⁊ timpāis

cū gladijs ⁊ fuſtibꝰ cū lanceijs ⁊ ſecuribꝰ ad maydeburg ꝑ
perauit. ¶ Cūqꝫ oēs ꝯueniſſent vni ex eis qui pͥceps eoꝝ
videbat ſoliū vnū ꝯſtruētes ipm deſuꝑ poſuerunt. Deinde
alter cuneus venit clamās Date locū date locū. ecce amicꝰ
noſter Udo appropinquat. His dictis ſatellites ſathane m̄
ſerā Udonis animā in forma corporali cathenā igneā in
collo habētez ad ſuū principē adduxerūt. Cui ſathanas ꝓ
tinꝰ aſſurrexit ſalutās eū verbis pacificis in dolo dicēs. Be
neueniſtis amice noſter cariſſime ⁊ dilatator regni nr̄i. Ec
ce parati ſumꝰ tibi ꝓ ſeruicijs tuis talionē reddere. Cūqꝫ U
do obmuteſcerz. Sathanas ait aſſiſtētibꝰ ¶ Amicꝰ nr̄ fati=
gatꝰ ē exitiere huc veniēdo. date ei mādūcare. Et ecce crud
les miniſtri orī eius bufones ⁊ ſerpentes violēter impſſerūt
et liquorē ſulphureū poſtmodū in fuderūt. Deinde precepit
eis vt ad balneū pͥcipum duceretur. Et ecce non procul e
rat puteꝰ apertulū habens quo ablato flāma vorax vſqꝫ
ad celū erumpebat. que nō ſoluz arbores montes ⁊ lapides
īmmo etiam aquā fluētē velud ſtipulā ꝯſumebat. In quē
puteum infelicem illiꝰ Udonis animā ꝓcipitauerūt ⁊ poſt
modum extrahētes in modum ferri cadentis totam igneā
ſuo principi cui in vita ſeruiuit detulerūt. Qui ſubridēs dix
it. Nōne balneū ſuaue habuiſti O amice noſter ꝙ bn̄ tibi fu
it in hoc balneo. Tūc Udo vidēs ſe dānatū cepit plaſphe
mare dicēs. Maledictus ſathan tu ⁊ oīs familia tua. oīſqꝫ
ſuggeſtio tua ⁊ omne imperiū tuum. Maledictus deꝰ quī
me creauit. maledicta terra que me portauit. maledicti pa=
rētes mei qui me genuerūt. Et maledicta oīs creatura ī ce
lo ⁊ ī terra. Tūc omēs demones vna cum pͥcipe ſuo plau
ſerūt manibus dicentes. Uere dignus eſt iſte mācre nobiſ=
cū in eternum. quia optime ſcit canticum noſtruz plaſphe=
mie decātare. Deducat ergo ad locum damnatorum. Ut
videat et audeat ſenciat ⁊ addiſcat amplius cantū iſtum ⁊
inde nō exeat in ſecula ſeculoꝝ ⁊c̄. Uix illa verba finierunt

Et ecce vnanimiter in illaȝ odioſaȝ creaturā videlicȝ vdo
nis animā irruerūt eamqȝ impetuoſe ad tartareū illud ba
ratruȝ iactando immiſerunt. Ac ſi celum et terra et omnes
montes mundi quaterentur. Capellanus autem hec om=
nia in ſomno videns timuit vehementer Tunc prīceps te=
nebrarū oſtendens eum digito dixit. Videte ne effugiat cle
ricus iſte qui nos aſpicit. ipſe eñ ſemper malorum ſuorum
coadiutor fuit. ergo merito debet eſſe particeps pc̄arū ſuaꝝ
Ideoqȝ proicite illum ad dominuȝ ſuum. Quo dicto cum
eum demōes capere vellent mox de ſomno euigilauit ⁊ pro
pter vehementeȝ ipſius terroreȝ equus abhorruit incipiens
currere trahens poſt ſe p̄dictum capellanū brachiū ipſius
quo erat freno alligatꝰ penitus de iūctura extraxit. Demuȝ
difficulter equū aſcēdens venit in maydeburg. Mox vero
vt dominū ſuū mortuum cognouit omnia que ſibi accide
rant patefecit. Ciues aūt audientes hoc duriſſimū indici=
um dei timuerūt valde Et illud infeliciſſimum cadauer lō
ge ab orbe in palude iactauerunt Tunc demones homīes
iuxta habitantes varijs terroribus inquietauerunt. Tan=
dem inito cōſilio glebam illā maledictā de palude trahen=
tes. cōbuſſerūt ⁊ pulueres in fluuium ꝓiecerunt. Mira res
tunc omēs piſces ſuū gurgitē relinquentes occeanuȝ adie=
runt donec letanijs et ieiunijs deū placauerunt. Et vix deci
ma pars piſciū rediſt. In huius aūt rei ꝑpetuam memo=
riaȝ adhuc inheret ſanguis Vdonis pauimēto marmoreo
Sup̱ locum aūt hūc vbi facta eſt decollatō ſemꝑ ſternunť
tepecia. Et qñ ſuper electum Epm iuxta morem Te deuȝ
laudamꝰ caniť. tollunť tapecia. vt ibi ſe electꝰ ad orōneȝ ꝓ
ſternat. et cruorem ſui anteceſſoris vdonis cernēs ſibi caue
at ne forte ſicut ille vdo et ipſe pereat. A dño vere factuȝ eſt
iſtud ad terrorē oīm illiꝰ eccľie epoꝝ. nō tm̄ illoꝝ ſed ⁊ om
niū platorū res eccľie inutiliter dilapidantiū. Vt audientes
hoc terribile ꝓdigiuȝ ꝯtremiſcāt ac timeant leſe maieſtatis

terribile iudiciū ac ſeuiſſimā vltionē in malos prelatos et
rectores eccleſiaꝝ. ⁊ in cūctos ſacerdotes publice ſe crimīoſe
regētes. vt verificet̄ in eis illud dictū ſapientie. Duriſſimū
iudiciū fiet his qui p̄ſunt. q2 peccā hoīm ſubditorū p̄dent
in collo eoꝝ. ⁊ ꝓ eis dabunt deo ſtrictā ratōnem. q2 eos cor
rigere potuerūt ⁊ negligētes fuerūt. etiā ſi ꝑ ſe boni fuerint
Ut heli ſacerdos iudeoꝝ forſitan damnat᷒ eſt. non ꝓ reati
bus ꝓpriis ſed filioꝝ ſuoꝝ quos nō corripuit ſeueritate qua
debuit. O ꝙ horribile iudiciū dei hoc eſt. vt vnus ſanct᷒ vir
dz eternaliter damnari ⁊ cū demonibus in inferno crucia
ri ꝓ alienis peccatis qui deū non offendit ꝓpriis. Sz heu
quid dicā de nephandis p̄latis ac curatis q̄ nec ſuā nec ali
oꝝ ſubditoꝝ ſuoꝝ ſtudent vitā corrigere ⁊ emendare. ſicut
nec ille vdo infelix archiep̄us. O ꝙ multos hz iſte vdo infe
lix imitatores. ex quo heli nō habet paucos ſimiles. qui ꝑ ſe
caſte ⁊ deifice ſm̄ dei volūtatē viuunt. Sed ſubditos ſuos
ſine omni diſciplina diſcedere ꝑmittunt. Qui habet aures
audiēdi certe audiat quid ſcriptura ſacra dicat de crimio-
ſis p̄latis ⁊ omnib᷒ curatis. Omnipotens tamen deus vbi
q3 ⁊ ſemper noſtrā querit ſalutem ſicut pius pater filiorum
ſuoꝝ. Nam in vita huius ſeculi fugientes ſumus. Et dies
noſtri ſicut vmbra p̄tereunt. nec habemus hic manentē ci
uitatē. ſed futuram inquiram᷒ dicente ap̄lo. Unde neceſſe
eſt corde ſollicito ſepi᷒ cogitare. ꝙ noſtra fragilitas. noſtra
mortalis infirmitas cogit̄ obliuiſci. Hinc eſt ꝙ nobis pius
domin᷒ per Moyſē ſeruum ſuū dedit ꝯſiliū ſalutiferū di
cens. Deut. xxxii. Utinā ſaperēt et intelligerēt ac nouiſſima
ꝓuiderent. Si hec fecerim᷒ bū nobis. Si vero nō ve nobis
īꝑpetuū teſtāte ap̄lo. Miſerabiliores ſum᷒ oīb᷒ homib᷒
et deteriores ſi hec nō fecerim᷒. Sed heu pauci intelligunt
hoc dei cōſilium. Eſt aūt hec intelligentia. gēs abſq3 cōſilio
et ſine prudēcia. vtinā ſaperēt peccatorum cōmiſſionem. bo-
noꝝ operū obmiſſionē. tēporis gratie perditionem. Secū-
do intelligerent. ſcz paucitatē. ſaluādorum multitudinem

dampnatorum.dificultatē reſurgētiū. Tercio vt ꝓuideret
nouiſſima. videlꝫ mortis periculum. extremum iudicium
⁊ eternum ſupplicium. Qui vero hec verba negligēter attē
dunt ipi in mortē et in eternam damnacionem vadūt. O
mi frater felix eris ſi hm̄oi intelligas ⁊ in corde tuo. quaſi in
libro ſcribas. et hāc tibi vnā quam trado regulam ſeruare
ſtudeas. videlicet vt tibi ſit vita ſemper. Galigia vita viue
deo gratꝰ toti mūdo tumulatꝰ. Carne nudatꝰ ſemꝑ ire pa-
ratꝰ. O ꝙ̃ beatꝰ vir cuiꝰ anima circa huiuſmodi ſtudēū euī
gilat. ꝙ̃ ſapiēter. ītelligit ac nouiſſima ꝓuidet. Hec fecit ſan
ctus. Gregoriꝰ qui ſic ait. Dū intueor iob ſedentē in ſterqui
linio. Johānē eſurientē in heremo. petrū ſuſpenſuꝫ in pati
bulo. Hinc cōſidera quantū deꝰ in futuro puniat quos reꝓ
bat ⁊ nouiſſima eorū ꝓuidere recēſeat. qui ſic eos hic affli-
git quos amat. Hec ille. Legit̄ em̄ in poetria. ꝙ Argꝰ ha-
buit caput centū lumibꝰ illuſtratū. qđ iterū pōt intelligi. ꝙ
ex omni parte ſui intra mētis ſue circūſpectōēꝫ ⁊ prudēciā
poſſidebat. Ideo ſi tanto ſtudio cautele pollebat poeta pa-
ganus. multo fortiꝰ puriorem ꝓuidētie oculū dꝫ habere cle-
ricus xpianꝰ. Cū em̄ eccleſiaſtici. vij. ſcriptū ſit. In oibꝰ opi-
bus tuis. memorare nouiſſima tua ⁊ ineternū nō peccabis
O vtinā intelligeres et ſaperes que dei ſunt. et que mundi
ſunt ꝑfecto deū timeres. ſuperna appeteres. mūdana ↄtem
pneres. et infernū horreres. Illam vtiqꝫ nimis metuendaꝫ
horā expaueſcēs. In qua exiget̄ a te vſqꝫ ad ictū oculi om
ne tēpus viuēdi tibi impēſum qualiter a te fuerit expenſum
Tūc quippe ↄdempnabit̄ quicquid fuerit īuentū opis vel
ocij ſermonis vel ſilēcij vſqꝫ ad cogitatōēꝫ. O mi frater ꝗs
tūc amicoꝝ tuoꝝ veniēs cum gladijs ⁊ armis poterit tibi
auxiliū ꝑſtare. nō eſt ꝗ tūc ↄſolet̄ te ex oibus caris tuis. Re
ſpiciēs tūc eris ad auxiliū hoīm. ſed refugiū tuū tūc erit tan
tummodo apud deū. Ecce mi frater quid tūc facies cū te ī
numerabilia peccata accuſabūt. Naꝫ ipſe verus iudex erit

et tu⁹ accuſator quoniā ipſi⁹ fuiſti manifeſt⁹ peccator Tūc
iuſtus vir ſaluabit impi⁹ petō2 ſic deprehenſus quō ꝛ vbi
apparebit cū tunc latere erit impoſſibile. ꝛ apparere intol=
lerabile. O vtinā ſaperes et itelligeres ac nouiſſima puide
res. Sapes primo hoīs exitū de hoc ſeculo. q2 cū homo in=
cipit egrotare. tūc p mltitudine petōꝝ ſuoꝝ co2 eius expa=
ueſcit. vultus paleſcit. facies nigreſcit. oculus tenebreſcit.
auris ſurdeſcit. naſ⁹ putreſcit os obtumeſcit. corp⁹ tabeſcit.
caro marceſcit. Ex tūc carnis pulchritudo efficit fetor ꝛ pu
tredo. ꝛ tot⁹ hō i cinerē reſoluit ꝛ i vermē vertit. Ecce ſatis
horribile ſpectaculū. qm̄ nulla artis medicina nullaq; doc=
trīa ſic ſupat ſupbiā ſic vicit maliciā. ſic extiguit libidinē.
nec ſic calcat mūdi vanitatē ſicut hui⁹ horē de mortis reco2
dato. Nā nichil eſt qd huic mdo tm̄ vileſcat ſicut hō mortu
us. quia p triduū in domo pre fetore nō permittit. ſed ſta=
tim vt vile ſtercus foras pijcitur ꝛ in pfundum terre abſcō
ditur putredini tradit vermibus eſcatur. et cadauer efficit
Erubeſcat ergo infelix peccator qui nō potius aiam ſuā di
ligit que eſt eterna et ad ymaginē dei ſui creata q̄ʒ tale vile
corpus. ¶ Itē ſecūdo intelligeres q̄ʒ bonum ē viro qui por
tat iugū dnī ab adoleſcētia ſua. Qua in re dicit nobis do=
minus p moyſem ſeruū ſuum. Omnis anima que nō affli=
cta fuerit die hac peribit de populo meo. Hoc ſic intelligitur
Anima que afflicta nō fuerit per diſciplinā et morum co2=
rectōem et per penitencie ſatiſfactōnem. per cordis contritō
nē. ꝛ cōſciētie purificatōnem. Et dicit notanter hac die. id
eſt in preſenti tempore gracie et huius vite. Quoniam qui
nō ſuſcipit modo penitenciā poſt mortem nō inuenit indul
gētiā. Et ido mi frat quicquid alij agunt ſis ſp memor tui
Vileſcat tibi mūd⁹ ꝛ tua amabilis dalida. ſtude poti⁹ ama
re xp̄m q̄ʒ mūdū et oīa que ſunt in mūdo. ꝛ attēde diligēter
ad illā miſerabilē horā. qn̄ aīa tua exitura erit de corpe tuo
i quo peccaſti. mox aderūt horribiles demōes velō leōes ru

gientes vt rapeant peccatriceꝫ aīam. tunc ſubito patebunt
horribilia loca penarū cahos tenebraruꝫ ⁊ aſpectꝰ penalis
demonū et grandis nimis impetus eoꝝ. Nam ſi dyabolus
auſus fuit facere impetū in aīaꝫ ſancti Martini q̄ erat gē
ma ſacerdotū quā aīaꝫ euntē in celum curabat impedire.
O q̄ꝫ timendum eſt tibi peccatori ſi nō emēdaueris vitā tu=
aꝫ Et quō poteſt ſeu poterit ſtare aīa peccatrix ad horren
dū aſpectū vultꝰ eius. Quō ꝓpheta ſctūs expaueſcit ⁊ ad orō
neꝫ cōſurgit dicēs. Exaudi deꝰ orōnem meā cum deprecor
a timore inimici eripe aīam meā. Ecce nō dixit a poteſtate
ſed a timore. Ad inſinuandū ꝙ maxima pēa ſit ⁊ intollera
bilis aſpectus eius. O q̄ꝫta erit pena cuꝰ tactus ⁊ eius pena
eterna. O ſtulti et vani filij hoīm. De vobis dicitur. Vir in
ſipiens non cognoſcit et ſtultus nō intelligit hec. Et ideo ſi
mul inſipiēs et ſtultus peribūt. Sꝫ quid diſtat inter ſtultuꝫ
et inſipientem diligēter cōſidera. Inſipiens namqꝫ eſt qui
a paradyſi gaudijs peregrinū ſe eſſe nō ꝯſiderat. nec qui ſe
exulē in exilio nō intēdit. Stultꝰ vero eſt. qui licꝫ illa cogno
ſcat liberari tamē ad huiꝰ mūdi miſeria ꝑ vite meritū nō i
tendit. Itē inſipiēs eſt qui nō credit futura ſupplicia repro
borū eſſe perpetua. ⁊ gaudia iuſtorum eſſe eterna Stultus
aūt eſt. qui licet hec credat tñ vt mortē eternā euadat ⁊ glo=
riā eternā caſte viuēdo ⁊ pie ꝯuerſando acquirat nō inten=
dit. Iuſto igit̄ dei iudicio inſipiens ⁊ ſtultus ſimul peribūt
Quō tamē nō fieret ſi ſaperēt ac nouiſſima ꝓuiderēt. O ſtul
ti filij hoīm ⁊ vani. vt qd diligitis vanitatē ⁊ queritis men
daciū. Dn̄s deꝰ dicit vobis Ego in q̄d interitu veſtro ridebo
⁊ ſubſanabo qn̄ vobis qd timebitis aduenerit. videlicꝫ cha
os ⁊ caligo tenebraꝝ dolor horrēde viſiōis. ⁊ horror tremen
de māſiōis. ibi erit locꝰ flentiū. ſtridor dentiū. morſꝰ vermiū
clamor lugentiuꝫ. ⁊ miſerorum vox clamātium. Ve ve ve
vobis filij Eue. Cūqꝫ hec ⁊ his ſimilia immo milleſies plꝰ
q̄ꝫ dici pōt anima miſera audiet viderit et ſenſerit quātuſq̄ꝫ

teroꝛ ⁊ tremoꝛ erit ei. que lingua pōt dicere. quis liber expo=
nere. O mi deꝰ quid tūc ꝓderit ſcie iactācia. ſeculi vanitates
mūdi pōpa. terrene dignitates. carnis mollicies ventris in
gluuies. nobilitas generis pulchritudo corpis. fortitudo vi
riū ſuꝑfluitas ciboꝝ. acq̄ſito p̄bendaꝝ cōgregatō diuiciarū
Nūquid oīa iſta pñt miſerā aīaȝ eripe de ore horrēdi ⁊ hor=
ribilis leonis ac de maledicta fauce dracōis. Iſta oīa effu
gere poſſumꝰ ſi ſaltē in iſto tp̄e gracie volumꝰ. ſi boni paſ=
tores aīaꝝ fuerimꝰ. ⁊ nō ſumꝰ ꝯcubinarij ꝓprietarij ſymoī
aci crimīoſi luſores ⁊ ebrioſi ⁊c̄. Criſ. ait. Multi ſunt p̄lati ſi
ne ſacerdotes curati noīe. ſed pauci re ⁊ v̄tutū ratōe. Apl'us
ait. Meliꝰ eſt eſſe paucos ⁊ vtiles. Et igit̄ ꝯquerit̄ dn̄s di=
cēs. Meſſis quidē multa opar̄ij vero pauci fideles ⁊ vtiles
Bonꝰ em̄ paſtoꝛ aīam ſuā ponit ꝓ ouibꝰ ſuis. Qua ꝓpter
dixit dn̄s petro. Petre amas me. ſ. plꝰ q̄ꝫ tuos carnales ami
cos. Scd̄o petre amas me. plꝰ q̄ꝫ tuas res tp̄ales Tertiō pe
tre amas me. plꝰ q̄ꝫ te ip̄m ⁊ tuā corꝑalē vitā. Ac ſi diceret
dn̄s ad petrū ⁊ ad qnclibet aliū. ſi habes iſtos tres amores
in te. tūc ſis paſtoꝛ ouiū meaꝝ. Pro quibꝰ ego ip̄e morte tur=
piſſima mortuꝰ ſum. Si aūt amas aīaȝ tuā plꝰ q̄ꝫ me im=
mo q̄ꝫ oues meas nō ponēs aīaȝ tuā ꝓ ouibꝰ meis ſicut e=
go feci nō es me dignꝰ. Et ideo noli te intromittere ad paſcē
dū oues meas vt paſtoꝛ eaꝝ fias. Sȝ heu apl's dicit. Erūt
hoīes ſeipſos amātes. vbi di. gloſa. Illi dicūt ſeip̄os amare
q̄ honorē ſuū tp̄alē ⁊ dignitalē ⁊ ꝓpriū comodū plꝰ q̄ꝫ dei
honorē diligūt. Tales. n. nō ſuſcipiūt curā aīaꝝ ꝓpt̄ oues
ſuas ꝓpter dn̄i iugū. ſed ꝓpter honorē mūdanū ⁊ p̄bēde fruc
tū Non vt gregem ſuum dei verbo ⁊ bono exemplo paſcāt
ſed vt paſcant̄ a grege. Unde verus Joſeph. id eſt chriſtus
fratribꝰ ſuis. id eſt paſtoribus ouium ſuarum ait. Amē di=
co vobis nō videbitis faciem meam donec adducitis fra=
trē veſtrū minimū. Qui enim requirit minimum maioris
nō obliuiſcit̄. Unde ſāguinē eius de manu tua requiram.

id eſt animã. Naz tot mortibus digni ſunt vt ait. Gregori. negligẽtes paſtores. quot animas negligũt quas non paſ cũt dei verbo ⁊ bono exẽplo. Ad tales em̃ dicit dñs. Amice quomõ huc intraſti non habẽs veſtem nupcialẽ. id ẽ carita tez. quia nõ propter caritatẽ. id ẽ deum qui eſt vera caritas curaz tuam intraſti. vt gregem tuum paſceres dei verbo et bono exemplo ſed vt ab eis paſceris voluptuoſe ⁊ luxurioſe viuendo. Et ido dicit tibi dñs. Ligatis manibꝰ ne poſſit de fendere ſe. ⁊ pedibꝰ ne poſſit affugere ꝓicite eũ in tenebras exteriores. ibi erit fletꝰ et ſtridor dentiũ. qꝛ dilexit plꝰ ſuã da lidã ⁊ lucrũ tp̃ale ꝙ̃ ꝑpetuas aĩas ſibi ↄmiſſas. ⁊ ad yma ginẽ dei creatas ⁊ ſãguine filij dei redẽptas. Et quãtũ glo rificatꝰ fuerit ĩ delicijs vite cũ ſua dalida ⁊ ĩ alijs m̃ltis deli cijs ⁊ honoribꝰ huiꝰ mũdi tm̃ date ei de tormẽtis vt ardeat nũc et in eũ vt in flamma oleũ. Vñ yſaias de talibus pa ſtoribꝰ ait. Diſꝑdet te ſicut gallũ gallinaciũ qui ↄ̃ foro capi te dimiſſo pedibꝰ ſurſum erectis. portaꝶ ⁊ in olla decoquitur Sic tu in olla iehẽnali varijs cruciatibꝰ decoqueris. vt pe na rñdeat culpe. qꝛ tociẽs deũ tuũ crucifixiſti. et ĩ cloacã im mũdiſſimi corꝑis ꝓieciſti quociẽs celebraſti Et etiã qꝛ non cãtaſti. i. ꝑdicaſti ſalutiferã doctrinã. nec ꝑꝑl'm dei tibi con miſſuz bono et ſctõ exẽplo et caſta vita generaſti. et tamen corã alijs maior reputaberis. Sicut gallꝰ gallinaciꝰ ma ior ẽ alijs gallis. ⁊ tñ nõ ſicut alij galli cãtat. nec alios pul los generat. Sicut vir cũ m̃lire. qꝛ caſtratꝰ ido non ſterilis Ad q̃d valz niſi ad ollã mittaꝶ et moriaꝶ et ĩ illa olla coq̈ ꝶ. Sic paſtor ĩutilis ẽ ⁊ ſcãdaloſꝰ ſi nõ pẽituerit ↄ̃ foro por taꝶ. i. de hac trãſitoria vita ⁊ ad iehẽnaz eternã ꝓicitur. Si em̃ alicui beneficiũ porrigiꝶ valde gaudet et ſua queſtio nõ exiſtit quis ſctõrum ſit ibidem patronus. ſed quantum ſol uat in abſenti et valeat in tẽporalibꝰ. De quibꝰ ait grego. Si q̃s ea intẽtõe gradꝰ accleſiaſticos vel bñficia querit vt inde habeat vite neceſſaria hic peruerſo ordie mercari vult

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

deceſtia. longe em̄ melius ei eſſet mēdicare aut arare vnde
viueret. Nā qui nō intrat ad ouile p̱ oſtiū. id eſt p̱ chriſtū
ſed aſcendit aliunde hic fur eſt ⁊ latro. Scriptum eſt em̄ Ce
pit iheſus facere ⁊ docere. Et exēplo ip̄i⁹ oēs ſacerdotes de
berent primo facere ⁊ deinde docere. qꝛ multū validiora ſūt
exempla q̄ȝ verba. Nā Jero. ait. Quid aliud eſt bona pre=
dicare ⁊ p̱uerſa agere q̄ȝ ore ꝓprio ſeip̄m cōdemnare. Idē
ait. Doctor. vt ſunt omnes curati. eſt lapſis manū porrige
re adiutricē. ⁊ errantibus iter oſtēdere veritatis. Cuius aūt
vita deſpicit̄ ait Grego. reſtat vt ei⁹ p̄dicacio contempnat̄
Si ergo vis apparere ſctūs ait. Criſ. tunc contra vitā tuā
eſto auſterus. cōtra vero aliorum ſis benignus. Audiant te
homines parua mādantē grauia facientē. Sed heu quid
dicendū eſt de ſacerdotib⁹ manifeſtis ꝯcubinarijs ⁊ ꝓprias
oues violātib⁹ et p̄cipue ſpōſas xp̄i. De quib⁹ Jero. Sicut
ſceleſtius eſt ſacroſanctā eccleſiā temerarie ꝯburere q̄ȝ do=
mū plebani vl̄ alteri⁹ vicini. Ita multo pei⁹ eſt ſpōſaȝ chri
ſti violare. q̄ȝ ſpōſam proximi tui. Vn̄ Bernhardus. O ſa=
cerdos quare manus tue extendunt̄ ad illecita que tractāt
tenentē omnia. quare te īgurgitas ebrietate qui plenus eſ
ſe deberes omni ſctitate. Idē ait Vere ſacerdotes q̄ ſc̄m car
nem ambulant deo placere nō poſſunt. Turpiſſimū eſt em̄
man⁹ deo dicatas ⁊ ſacrocriſmate conſecratas pudibūdis
mulierū ingerere. O q̄ȝ temerariū et nephariū ē polutis ma
nib⁹ filiū virginis tractare ⁊ ore ſordido ſumere. que mēs
ad exceſſum nō rapit̄. Quis ocul⁹ nō erubeſcit. quis audi=
tus nō terret̄. Vbi mūdi p̄ciuȝ ꝓicit̄ in ſterquiliniū. i. in os
preſbiteri crimioſi ⁊ perconſequēs ſacerdotis ſceleratiſſimi
Mirum ꝙ tales non verentur ſtantem iuxta ſe dei angelū
qui ſecat ipſum per medium. Nam Ambro. dicit Qui in
digne chriſtum ſumit idem eſt ac ſi ipſum interficeret. Et
ideo ait Augu. Meli⁹ eſt ſpūalia penitus obmittere q̄ȝ im=
pure tractare. Hec tibi ſunt ſcripta mi frater.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reſponſio fratris ad fratrem valde con-
punctus Capitulum xvi.

Tu reſpondes mihi mi frater ſcribendo q̄ ſuffici-
enter tibi vtiq3 dixi. vt caritas mea fraterna pro
poſuit tibi que merito te ab huius mundi vanitate deberet
retrahere ⁊ ī amore dei ſolicitare. Sed quoniā maxim⁹ ſis
poteſt et vltimus omniū hominu3 ⁊ aſſeris te deum tuum
omnipotentē ſepiſſime ad iram ꝓuocaſſe. Inſuper innume
rabilib⁹ peccatis grauiter oneratū eſſe. ſic q̄ ꝓpria tua ↄſci
ētia iudicet te cōdempnatū fore. Et ideo dicis te neſcire q̄d
facturus exiſtas. aut quo a facie dei tui fugias. Reſpōdeo ti
bi o mi Germane et multum laudo tuam ſic erga deu3 ac
cuſatōnē. necnō tue eterne damnationis cognicōne3. Cer
tū eñ eſt q̄ dei miſericordia ſuperat omnē effuſione3 Nam
ſua te mi frater bōitas creauit. ſua namq3 miſericordia cre-
atum ab originali peccato per baptiſmū te mūdauit. Sua
inſup magna paciencia poſt iſtam emendationē baptiſmi
in aliꝭs pctōrum ⁊ voluptatū ſordib⁹ hactenus tollerauit
nutriuit et expauit. Inſup dn̄s dixit. Nolo mortē pctōris.
ſed magis vt ↄuertat̄ ⁊ viuat. Et q̄d eſſet q̄ dixerat. nolo
mortē pctōris ſi te ad ip̄m clamāte3 ad infernū ſepeliret. an
truderet ad infernū eſt nolo mortē pctōris. an hoc ē volo vt
ↄuertat̄ ⁊ viuat. Nolo te ignorare mi frater q̄m m̄lti ſcele
rati. multi luxuriꝭs dediti. multi ↄcupiſcenciꝭs ſeculi ſigna
ti bonitate ei⁹ ad indulgentiā ꝑuenerūt. Nō ergo abnegat
vni quod plurib⁹ ↄtulit. Recordare ergo cur de celo venit
ihēſus criſt⁹ deus ⁊ ſaluator noſter. quid in mundo fecit ad
quid ſe morti tradidit. nō niſi vt pctōres ſaluaret. Quis eñ
valet enarrare tantam caritatem qua pctōres dilexit. Au-
di Heinricum de haſſia in omelia de lancea domi̅ ſic dicen
tem. O caritas quāta eſt vis tua. Que ſola deum trahere
potuiſti de celo ad terram. O q3 forte ē vinculū tuū quo et
de⁹ ligari potuit. Adduxiſti nobis illum vinculis tuis alli-

gatum. Adduxiſti illum ſagitis tuis lãcea ⁊ clauis vlnera-
tum. O caritas tu vulneraſti imp aſſibilem. Ligaſti inſupe
rabilem. traxiſti incõmutabilem. et eternum feciſti morta-
lem. Hec ille. Itez et audi ſanctũ Bernhardũ queſitiue ad
ſaluatorem dicentẽ. O bone Jheſu quid voluit tuus tan-
tus amor. vel quid cogitaſti ꝙ amara pati voluiſti. quare
tibi ꝓpicius non fuiſti. quod vtiqꝫ licuiſſet ſi tibi placuiſſet.
Reſpondit ſibi domin⁹ in ſpiritu dicens Amoris magnitu-
do hoc me facere non permiſit. caritas flamma in me tan-
tum excreuit ꝙ in nullo mihi parcere volui nec potui. Hec
ille. Ecce mi frater hec fecit caritas vt dura corda pctõrum
et pcipue amatoꝝ mulierum quorum tu prim⁹ huc vſqꝫ fu
iſti poſſit emollire ⁊ in amorem dei cõuertere Non ergo te
ineternum vlterius frãgat aut inficiat mulierũ pulchritu-
do. dulcis cum eis cõuerſatio. delectabilis earum aſpectus
crebra munuſcula earum ⁊ affectus. Nemo eñ inquit Je
ro. inter ſerpẽtes et ſcorpiones ſecurus ingreditur. Tu ergo
Salomone nõ es ſapiẽtior. nec Dauid ſancior qui ꝫm cor
dei vir erat elect⁹ poſtꝙ eñ ambulauit in cenaculo domus
ſue. berſabe captus eſt pedũ nuditate. ⁊ adulterio iunxit ho
micidiũ. Samſon fortior leone durior lapide. ⁊ qui vn⁹ et
nudus mille ꝑſecutus eſt viros armatos. poſtea in dalide
capiebaẗ anplexibus. Sic tua dalida duxit te multis ãnis
ligatum ⁊ captum. Mala eñ herba mulier mala Sepe eñ
altum ſcolaſticũ fecit fantaſticum. Habundantẽ fecit men
dicãtem. Dominũ ſuperbum trãſmutauit in ſeruum. Que
rit es obulum groſſũ et florenũ. Non querit honores nec
tẽdit ad pudores. Biliguis mulier velud inſtabilis aer. De
cipit ꝙꝫ plures velud in nocte fures. O mi Germane vtinã
ſaperes et intelligeres ac nouiſſima ꝓuideres. Tu ſcribis
mihi iterum ſuꝑ premiſſis verbis. Reſpondeo quomõ tu
um ſaxeum cor ⁊ frigidũ nimiũ mollificaui. ac ĩ amorẽ dei
cõuerti. Sic ꝙ gelicidiũ pectoris tui in aquas deuotõis pe-

tas.conuerti Inſup ⁊ magno feruore a me conſiliuz deſide
ras. Quo preſcripta tormētorum genera poſſis euadere.
ac pyſſimū dominū noſtrū Iheſuz criſtū placare. q̄ ſeipm
ꝓpter te exinaniuit. ⁊ formam ſerui accepit.quibus cōſilijs
te totis viribus in minimo et maximo.ſpondes acquieſcere
¶ Reſponſio. Audi mi frater dominū. Ieſum criſtum quē
placare deſideras.qui te tanq̄ ouem centeſimā in deſerto ꝑ
ditam.i.in hoc mūdo crimi noſo ac damnoſo multis annis
queſiuit. ⁊ tandem te per tuā magnam et veram ꝯtricionē
et firmū ꝓpoſitum emendacōnis tue.vt te habere aſſeris in
uenit.ponēs te in humeros ſuos.quouſq; omnes ciues ce=
leſtis patrie dicēs ait. Cōgratulamini mihi.et vobiſipi con
gaudete.quōiam maius eſt vobis gaudium ſuꝑ vno pec=
catore penitēciam agente.q̄ ſuꝑ nonagintanouem iuſtis
qui nō indigent penitentia. Ecce hic pleban⁹ peccator ma
ximus eſt inuentus.qui perierat multis ānis ſe inuoluēdo
innumerabilib⁹ peccatis cū ſua concubina.et ſic mortuus
erat et multos auertit a via recta et iuſta.ꝑ ſuum malum
exemplum ⁊ criminoſam vitam. Qr cōcubinari⁹ fuit ma
nifeſtus corā omni populo in maximum ſcandalum. Hic
cōuertit ſe ad me ⁊ ego conuerti me ad eum aſſumens ipm
in meā graciam Hunc ergo pyſſimū dominū ⁊ deuz tuum
Ieſum criſtū.interroga.et tibi dabit reſponſum optimum
et cōſilium dicēs illud. Math.xvi.et Luce.ix. Si quis vult
venire poſt me abneget ſemetipſuz. Scd̄m. Et tollat crucē
ſuam. Tercium. Et ſequat̄ me. Quibus tribus cōſilijs pre
mittit̄ hoc verbum. Si quis vult venire poſt me.ꝑ qđ ver=
buz premiſſum datur intelligi q̄ in voluntate cuiuſlibz ho
minis eſt venire poſt eum in celeſtem patriā ¶ Et ſic inuit
beat⁹ Augu.his verbis. Qui creauit te ſine te.nō iuſtifica=
bit te ſine te. Nō em̄ de⁹ azinis vult dare regnū celoꝝ. q̄ co
acti ad molēdinū deferūt ſaccos frumētoꝝ Deo em̄ nō pla
cēt ſuicia coacta.ſed hilarē datorē.i.ſuitorē diligit de⁹ Et ē

hic ſciendū q̄ in iſtis tribus conſilijs iheſu criſti comphen=
duntur tria eſſencialia tocius religionis omnium ordinuꝫ
Nam homīes carnales ⁊ ſeculares querunt ſuas delectaci
ones. Sicut tu mi frater multis queſiſti annis. Aut in ſup
bia aut in luxuria aut in auaricia ¶ Et ſi que plures tales
ſunt alie cōprehēdunt̄ ſub iſtis. Et hoc eſt quod beat⁹. Jo
hānes dicit in ſua prima canōica ca. ij. Nolite diligere mū
dum. nec ea que in mūdo ſunt. Si em̄ quis diligit mundū
non eſt caritas patris in eo. Quoniam omne quod eſt in
mundo. aut eſt concupiſcencia carnis. aut concupiſcencia
oculorum. aut ſupbia vite. Spūales aūt homīes vt ſunt vi
ri religioſi cōtra iſtas delectatōes mūdi. quib⁹ totus inficit̄
mūdus. opponunt tria ſcuta. Contra luxuriam em̄ oppo=
nont votum ꝑpetue caſtitatis. Contra ſupbiam votuꝫ pſe
cte obediētie. Contra auariciam votum pauptatis volun=
tarie. Et iſta tria vota ſiue cōſilia ꝯphendunt̄ p̄dictis ver=
bis dn̄i nr̄i ieſu xp̄i videlicꝫ Si quis vult venire poſt me ⁊c̄

¶ Eſt ergo primū ꝯſiliū votū pfecte obediētie qd̄ tam
gitur cū dr̄. Abneget ſemetipm̄. p qd̄ homo efficit̄ frater ſo
ror ⁊ mater criſti Math. xxij. Si quis fecerit volūtateꝫ pa=
tris mei qui in celis eſt ipe meus frater ſoror ⁊ mater ē. Naꝫ
in obediēcia claue͂ regni celoꝝ amiſit ⁊ obediētia eā recu=
perauit. Et ideo Simōi petro .i. vero obediēti dictū ē. Mat.
xvi Tibi dabo claues regni celoꝝ. immo etiā ſimilis efficit̄
xp̄o. qui ad patrē dixit. Nō qd̄ ego volo. ſ; qd̄ tu vis pr̄ fiat
voluntas tua. Et ideo xp̄s ne perderet obediēciā maluit per
dere vitā in exēplū. q2 xp̄s obediēs fuit pr̄i ſuo vſqꝫ ad mor
teꝫ. ¶ Scd̄m vero ꝯſiliū ē votū caſtitatis. qd̄ tagit̄ cuꝫ dr̄.
Et tollat crucē ſuā. q2 cruciatō corꝑis ē ꝯſeruatō caſtitatis
ex quo voto ſiue ꝯſilio efficit̄ hō ſilis angelis. q2 vita caſta
nō ē vita humana. ſed āgelica vt dicit. Jero. In carne vi
uere pt̄er carnē nō ē humanū. ſed āgelicū. Sꝫ ſctūs Ambro
exaltat eā ſup angelicam vitam dicēs. Maior eſt victoria

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

virginum q̄ʒ angelorum. Angeli em̄ ſine corpore viuūt Sʒ
vere chriſti virgines in carne triūphant. ¶ Tercium cōſi-
lium eſt. votum volūtarie paupertatis. qđ tangit in p̄dictis
verbis cum dicitur. Et ſequat me. videlicet ī volūtaria pau
ptate. qm̄ qui vult ad chriſtū venire debet ſicut chriſt⁹ am
bulauit ⁊ ipe ābulare. O q̄ʒ in magna paupertate chriſtus ī
hunc mūdum venit. et cū multo maiori paupertate in hoc
mūdo vixit. ⁊ cum extrema ⁊ maxīa paupertate de hoc mū-
do exiuit. Dum dixit. Vulpes foueas habēt. ⁊ volucres ce-
li nidos. fili⁹ aūt homīs nō habʒ vbi caput ſuum reclinet
in turpiſſima videlicet morte ſua. Per tale igit votuʒ fit hō
heres regni celeſtis. Math. v. Beati pauperes ſpū quoniā
ipſorum eſt regnuʒ celoꝝ. Non regnum huius mūdi quod
eſt tranſitoriū. quod datur diuitib⁹ tantum. Sed regnū ce
lorū quod manet ineternum. In quo eſt requies ſine labo-
re. vita ſine morte. iuuētus ſine ſenectute. gaudium ſine me-
rore ⁊ illoꝝ omniuʒ eternitas ſine fine. Sed diceres mi fra-
ter. Durus eſt ſermo iſte mihi. Nō poſſum modo intrare re
ligionem. Reſpōdeo tibi. O mi frater. audi nō me ſed bea-
tum Bernhardū dicentē. Reſpondēt nobis amatores hui⁹
ſeculi cū eis penitentiā per ingreſſum religionis ſuademus
dicentes. Durus eſt ſermo iſte. quis poteſt eum capere. Sed
errāt vtiq̄ʒ. quoniā audituri ſunt aliquādo verbum aſper
rimuʒ duriſſimum ſermonen et peſſimam audicionem ſcʒ
Ite maledicti in ignem eternū. qui paratus eſt dyabulo ⁊
angelis eius. Vbi tunc cruciatus ſuſtinebunt intollerabi-
les ⁊ penas eternas. Nos autem religioſi potius ſuſtinem⁹
hic virgā blande corrigentem. ne in futuro ſentiam⁹ male-
um crudeliter verberantem. Nam obſeruātia regularis ē
quoddā caminū. id eſt purgatoriuʒ. In quo rubigo mīſe-
ruʒ peccatoruʒ purgatur. ⁊ dei om̄ipotētis ymago noſtris
animab⁹ reformat. ⁊ tunc de fornace ſumpti ī pallatio cele
ſtis regis coeq̄bimur āgelis. Martires. n. q̄ʒuis grauia bie

nia tam̄e ꝑpeſſi ſunt ſupplicia. Quis em̄ nō poti⁹ truncati-
onē capitis eligeret vt ſic ad celū volaret. quā m̄ltis ānis
in obſeruantia regulari diuturna pati plura ſupplicia. Et
ſunt hec. Clauſtralis īcluſio. Regularis diſtrictio. Veſtium
abiectō. Juge ſilētiū. Alienū imperium. Crebra ieiunia iu
ges. vigilie. quottidiana exercicia Confeſſiōis cōfuſio. Pe-
nitētie amaritudo. Lectionū vigilantia. Caſtitas ſincera
Publica corā fratrib⁹ increpatio. Corporis caſtigatō. Ora
tio deuota. Prompta obediēcia. Paupertas voluntaria. ni
hil omnino poſſidere ꝓprium. Hec omnia ſunt carnis cruci
amēta que indubitāter apud deum magnum obtinēt meri
tū hic et in futuro ſeculo .¶ Et precipue hec nouem ſunt
de quib⁹ nos religioſos gaudere oportꝫ. Primo indubitāter
q̄ꝫ qui in ſeculo ſunt habitātes purius viuimus. quieſcim⁹
ſecurius. moriamur frequentius. cadimus rarius. reſurgi-
m⁹ facili⁹ ¶ Incedimus cautius. morimur cōfidēci⁹. purga
mur citi⁹. premiamur copioſius. Ecce nec oculus vidit. nec
auris audiuit. nec in cor homīs aſcendit. que preparauit de
us diligentibus ſe. id eſt bonis ſanctis et perfectis religioſis
¶ Nota ꝙ in peccato duo ſunt conſiderāda. videlicꝫ cul
pa et pena. ¶ Culpa dimitti ꝶ in cōfeſſione debite facta ab
vno qui habet plenā poteſtatē eundē abſoluere ab omib⁹
peccatis quātumcūqꝫ magnis ⁊ cenſuris eccleſiaſticis. Et
eſt abſolutus vt credit ab omni culpa. Sꝫ ad huc pena re
manet q̄ꝫ cōfeſſio trāſmutauit in tranſitoriā. que prius fuit
eterna. Et ſimiliter eternā damnatōem in purgatoriū trāſi
toriū. ¶ In quo purgatorio eſt idꝫ ignis īfernalis. niſi ꝙ ibi
eſt etern⁹. hic aūt videlicꝫ in purgatorio trāſitori⁹. ¶ In quo
quādoqꝫ contingit animā puniri ad centū annos. ⁊ m̄lto
longius ſꝫm exigentiā pctōꝝ hic tpe gratie cōmiſſoꝝ. Sꝫ
firmiter credim⁹ ſꝫm oēs doctores cathl'icos. ꝙ ꝓfeſſio ap ꝓ
bate religiōis cuiuſcūqꝫ ordinis ſit ſecūdus baptiſm⁹. et de
let homini omne purgatorium etiam ſi deberet ibi puniri.

vſq; ad mille ānos. Et in hoc ꝑ certo fecit nobis deus ma
gnam pietatē ac gratiā. qui non ſolum non vult mortem
pctōris.i.eternā damnatōem. ſed nec etiā vult purgatoriū
ꝑ infinitis peccatis. Et ideo dedit nobis remedium ad tollē
duz omne purgatoriū per ſancte ꝛ approbate religiōis pro=
feſſiōem. Et ſi talis etiā poſt profeſſionē canonice factā vi
ueret tātū ad duos aut tres dies adhuc deleuiſſet purgato
rium mille annoꝝ ꝛ pluriū. Nūc mi frater in teipm̄ redi. ꝛ
vitam tuā ꝯſidera. ſm̄ quot mihi vt ſupra habet̄ ſcripſiſti.
videlicet ꝙ tuam dalidam ad vigintitres annos poſſediſti
Et iſto toto tēpore nō credo tibi dimiſſuz fuiſſe minimū pec
catū etiā veniale. qꝛ verā ꝯtricōez tali tpe nūq̄ habuiſti ꝛc̄
¶ Scdo cōſidera horribilē beati Augu. auctoritatē ſupiꝰ
allegatā vidlicet mallem ſuſtinere penam Cayphe. pilati
ꝛ herodis q̄ ſacerdotis indingne celebrantis ſcienter ſaltez
Si ergo tociēs tibi acquiſiſti penas ꝑdictoruz triū damna
torum quociens diuina celebraſti. O mi frater q̄ ꝓfunde te
in his vigintitribus annis in profunduz īferni dimerſiſti.
Et adhuc videt̄ tibi dura ſuaſio mea ſalutifera ad religio
nis ingreſſum. Sz crede mihi vtiq̄ experto ꝙ vita religioſa
quāto artior quātoq; moleſtior videt̄ ab ingreſſu, tāto io=
cūdior inuenit̄ in progreſſu. Delectaris eīn iā in his in qui
bus mūdi vanitas iocūdatur. vt puta in viſu mulieꝝ ꝛ in
amplexibꝰ. in ſplendida veſte ꝛ his ſimilibꝰ. ꝛ odiuz habes
clauſtralem incluſionē. regularē diſtrictōez. veſtiū abiectō
nem ꝛc̄. vt ſupra In quibꝰ vita religioſa decorat̄ ꝛ ꝯſerua
tur Sz crede mihi experto. qm̄ deꝰ ꝑ ſuam mellifluaz gratiā
ꝛ miſcdiam hec carnis cruciamēta in te diſſipabit ꝛ in ſua
uiſſimā dulcedinē tibi mutabit. Huiꝰ aūt vite oblectamēta
ī q̄bus ꝓhcdolor longo tpe miſerabiliter fluctuaſti in max
imā tibi nauſeā ac ꝯtrarietatē trāſmutabit. vt tūc audac=
ter dicere poteris cū ꝓpheta. dn̄s ſolicitꝰ eſt mei. ¶ Huius
rei capias notabile exēplum quod refert. Vincēcius in. iiij

parte ſpeculi hiſtoriarū li. viij Nā erat quidā preſbiter hono
rabilis eccl'ie. Lugdunēſ noīe Johānes. qui ꝓpoſitum bo
nū accepit intrare ciſtercienſe; ordinē in regulariſſimo mo
naſterio. Sed p tpis ſucceſſu; tale ꝓpoſitū mutauit. qui in
hmōi boni ꝓpoſiti recōpenſa; viſitare ſancti Jacobi limīa
ſibi elegit que ⁊ viſitauit a quibus domū ꝓpriū rediens ex i
tinere fatigat⁹ in ſuo ꝓprio cubiculo obdormiuit. Cui chri
ſtus cū duob⁹ diſcipulis. ſc; Petro ⁊ Jacobo apparuit. Pe
tro aūt librū vite tenente. Chriſtus vt aperiat ⁊ legat pce-
pit. Qui aureis ſcriptus litteris predeſtinatoꝝ cōtinebat no
mina. Et cū Petr⁹ plurib⁹ predeſtinatoꝝ nominibus lectis
ad pdictum Johānem pſbiterū veniſſet chriſt⁹ dixit. Tol
le tolle eū ac dele. q2 ciuē meū ſe futurū intrādi ſctā; religio
nem ꝓpoſuit ⁊ a bono ꝓpoſito ſuo reſiliſt. Accedens autem
ſanct⁹ Jacobus apoſtol⁹ ꝓ eo dominū orabat dicēs. Dñe
de⁹ meus eſt peregrinus ne deleas eu; obſecro de vite libro
Cui domin⁹ meus inquit nō peregrin⁹ ſed celeſtis ciuita-
tis ciuis eſſe debuit. Nōne maius eſt eſſe ciuem meū. q̄ eſſe
peregrinū tuū. Cui iterū ſctūs Jacob⁹ ait. piiſſime dñe fac
ne deleat. et ego ſibi iubeo q ſuū ſctm ꝓpoſitum exequatur
Domin⁹ ait. Et quādo ſctūs Jacob⁹ p ſuo peregrino re-
ſpōdebit. Jacobus reſpondit. Infra ſpaciū quindecim die-
rum. Et ex poſt Johānes preſbiter mox euigilauit ⁊ in ter
ra ꝓſtratus ſancto Jacobo pro ſibi iuſſiōe gracias egit cū
lachrimis dicens. Beate Jacobe prorſus facia; quo p me
ſpopondiſti. poſt fletum igit magnum iterum obdormiuit
⁊ Chriſtum ⁊ preſatos apoſtolos iterum vidit ac Petrum
ad Chriſti iuſſum ita de libro legente audiuit Murenulas
aureas faciem⁹ tibi vermiculatas argento. Qui iterū eui-
gilās infra dies preſatos mox monaſteriū Boneuallis in
trauit ⁊ ibi tam ſctē vixit. vt abbate mortuo ab omib⁹ fra-
trib⁹ eligitur. Et ex poſt valentine eccleſie antiſtes pficitur
Ubi mltis magniſq3 miraculis in vita pariter et in morte

coruſcauit. Et nūc mi frater hunc plebanum cōſidera. quō
eum deus gracia ſua perfudit melliflua. ⁊ ſequere eiꝰ veſti
gia. ⁊ fortaſſis eandē graciā quā ⁊ iſte inuenies apud domi
nuz. cum non ſit acceptio perſonarum apud deum.

Plebanꝰ cōcubinariꝰ noluit fieri religioſus. Ca. xvij

O Germane ⁊ frater mi preamāde multa mihi bo
na ⁊ ſubtilia ſcribis de in greſſu religionis. Sed ſi
cut tibi priꝰ ſcripſi. Sic adhuc ſignifico tibi. qꝛ ad
religiōis ingreſſum non ſum adhuc diſpoſitꝰ nec
inclinatꝰ. Nā ſicut tibi cōſtat tres ſunt ſtatus ſal
uandoꝝ. videlicz incipientiū. pficientiū et pfectoꝝ. Nō ego
nō ſum adhuc in primo ſtatu. ſ. incipientiū. ſed heu in ſtatu
peccatorū et perconſequens damnatorum. Qua in re in
tendo primo incipere. et meā ſcilicz cōcubinam cū ſuis ge
nitiuis a me reicere. Ut et ipſa in certo loco peniteat ex parte
vna. Et ego in parte altera cum ouibus meis intendo ma
nere. quibus exēplum malū longo prebui tempore. Inci
piam igitᷣ coram eis penitere. Et ab iſta cōcubina. et omni
bus alijs mulieribꝰ ac ceteris vicijs inquātū mihi deꝰ graz
dederit. ⁊ fragilitas humana permittit abſtinere. ⁊ ſanctam
vitā in omni caſtitate ⁊ ceteris bonis operibus ducere. et ſic
cupio me ad primū ſtatū ſaluandoꝝ. videlicet incipiētium
ponere. Et ſic proficiendo de die in diem vſqꝫ ad ſtatuz per
fectorū aſcendere. Nam chriſtus in euangelio dixit. Uade ⁊
vende que habes. ⁊ ſequere me videlicet ad ſancte religiōis
ingreſſum. ⁊ hoc ſi vis eſſe pfectꝰ. Modo nō ſolū ad regnū
celorū veniunt pfecti. ſed etiā de ſtatu incipientiū ⁊ pfitien
tiū heredes celi ſunt regni. Nō eñ xp̄s dixit. Si vis vitā in
gredi. intra religionē ⁊ ſctām obſeruātiā. Sz dixit. Si vis
vitā ingredi ſerua mādata. que ego intēdo ſeruare etiā in
ſeclo ⁊ ppl'o meo fructuoſo pcēſſe dī xbo ⁊ bono exēplo. ⁊ me
t tiore ⁊ omni cuſtodia mādatoꝝ dei ꝯſeruare. doce mi fra
ter in quibꝰ opibꝰ poſſim deo in tali ſtatu ſumme placere ⁊

multū mereri.⁊ ego doctrinā tuaȝ ſequar cū adiutorio dei.

Reſponſio fratris ad fratrem.

O Mi frater multū preamande.placet mihi reſpon
ſio tua. Qua ꝓpter faciam conſequēter quid a me
in caritate deſideras.⁊ demōſtrabo tibi opus ſan=
ctū valde luciferū.⁊ pre cūctis alijs opib⁹ magis
meritoriū. Et ē dñice paſſiōis memoria.qꝛ ē op⁹ ſalubre cui
libȝ deuoto hoī et maxie ſacerdoti paſſionē xpi ꝑ ſuas ꝑtes
quotidie meditari.⁊ ꝓcipue illa die q̄n celebratur⁹ ē miſſaȝ
vtȝ ex iuſſu domini dicētis. Hec quocieſcūqȝ feceritis i mei
mēoriā facietis.vt videlicȝ ꝑ oīa xp̄m ea intētōe offerāt ī al
tari. ſic ipe ſe ī cruce holocauſtū ſacratiſſimū ac gratiſſimū
īmolabit deo prī.qꝛ dt beat⁹ Augu. Quid ſalubri⁹.qd ho=
neſti⁹ quid dulci⁹ quid adhuc iuſti⁹.ꝗ̄ oī hora ei⁹ paſſiōem
mēiniſſe qui nulla nr̄i obliuiſcit̄ hora.⁊ ſine quo hora nul=
la poſſum⁹ viuere. Idē ait. Quacūqȝ die paſſionē dñi reco
lo ſalu⁹ ero.hoc ſic intellige. Quocūqȝ die habueris mēori
am paſſiōnis xpi ꝑ oīa tibi bene ſuccedit.ſiue in morte ſiue ī
vita.ſiue ī alijs arduis ⁊ magnis cauſis.ī iudicio ſiue extra
iudiciū in oī loco in oī tpe.coraȝ quibuſcūqȝ iudicibus aut
dñis qꝛ ille tibi ſꝑ erit ī ore.cui⁹ illo die paſſiōis ⁊ mortis ha
buiſti ī cord. Qua ꝓpter ſtudeas oī die tibi facere dictā vnā
in xpi paſſione mētaliter eā diſcurrēdo. Et vbi vno die di=
miſeris.ibi ſequēti die reincipias. Incipiēdo in feſto anūci
atiōis.qn̄do primo de celo deſcēdit in vterū Marie vginis
in quo ad nouē fuit mēſes incluſus. Deinde de ei⁹ natiuita
te. Circūciſiōe. Apparitōe trib⁹ magis. Oblatōe in templū
Fuga in egiptum. Et eius reuerſione ī Nazaret. Et ſic cō=
ſequēter. Si vero ſenſeris te durū ⁊ frigidum ac indiſpoſi=
tum. Tunc cogita quantā ſuſtineres penaȝ ſi excoriareris
ſicut beat⁹ Bartholome⁹ aut aſſeris ſicut ſanctus Laurē=
cius. O quātas penas ſuſtineres hec paciendo. Exemplūȝ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cogita. ꝙ domin⁹ noſter Jeſus criſt⁹ pro te viliſſimo pec=
catore multas grauiores penas ſuſtinuit ī cruce ꝙ̃ tu ī his
predictis penis omnib⁹ ſuſtineres. Et ſic te incita ad cōpa=
ciēduz deo tuo. Et ſi tibi hoc nō valet ad excitandum in te
verā deuotionē ⁊ lachrimoſaz compaſſionē. Tunc facias
tibi flagellū vnum multū afflictiuū ⁊ in abſcondito te fla=
gella non parcēs corpori tuo. donec bene perfuſum fuit do=
lore. ⁊ cū tales ſenſeris dolores in corpore tuo. tunc ad xp̄m
deū tuum poſſis dirigere cogitatū. ⁊ meditare ꝙ dominus
de⁹ tuus pro te viliſſimo ſtercore in ſuo corpore ſine eſtima=
tione multū inteſiores dolores ſuſtinuit. Et nō dubites quī
iſtud mltū tibi valeat ad recōpaciendū dño deo tuo. quia
ꝑ paſſionem diſcit homo cumpati pacienti. Si vero adhuc
nō ſentis in te deuotōnem ⁊ lachrimoſam compaſſionem
Tūc incipe cor tuuz increpare Et dic cum ſancto Bernh.
O glacies ⁊ non cor. O cor durius adamāte. O cor lapideuz
⁊ nō cor carneū. cur non accenderis pre amore Immo ad
magnam verecūdiaz dico. O cor infeliciſſimū cur te ſic di=
ligentē videlicz vſqz ad crudeliſſimā mortem non rediligis
Quid em̄ amplius pro te facere debuit ⁊ nō fecit. O duri ⁊ ī
durati filij eue. quos nō emollit tanta caritas vt compati
poſſitis deo veſtro. qui ꝓ vobis in cruce turpiſſima ac acer=
biſſima morte mortuus eſt. cū tū̄ ſibi compaciebant creatu=
re ꝓ quibus paſſus nō ē. vt ſunt oēs angeloruz chori. ⁊ oēs
planete. Sol Luna celū ⁊ terra. duriſſime petre. velum tem
pli ac lapides duriſſimi Nō pōt hoc emollire petōꝝ pectora
pro quib⁹ ſolummō paſſus eſt. ⁊ non pro creaturis alijs. O
peſſimū pctm̄ ſup oīa pctā ingratitudo. O mi deus aufer a
me tale cor ingratum et lapideū. et da mihi cor carneum et
compaſſiuū. cū tamē tua vulnera vicerūt potentiā dyabo
li. confregerunt portas inferi ⁊ aperuerunt ianuas celeſtis
regni. ⁊ nō poſſunt emollire cor meū peſſimum ⁊ induratū
vulnerib⁹ tuis grauiſſimis ad ꝯpaciēduz. Si vero hec oīa

tibi nō ꝓderint. tunc cogita ꝙ ꝓpter peccata tua tam nobi
liſſimo beneficio nō es dignus. Et de cetero reputa te in cor
de tuo nō hominē ſed beſtiam. Si forte ex tali humilitate te
reſpiciat. qui humilitatē ancille ſue. videlicȝ glorioſe ꝟginis
Marie reſpexit. et dabit etiā tibi cor nouum ꝯtritū compa-
tiens et plorans in paſſione eiꝰ ſꝫm omne deſiderium tuum
Si vero omnia iſta te nō adiuuent. ita ꝙ adhuc nō poſſis
lacrimoſis oculis deo tuo compati in ſue crudeliſſime mor-
tis memoria. Adhuc tamē a paſſiōis dei tui mēoria ceſſare
nō debes. Sed in duricia cordis tui frequēter eam habeas
ſꝫm memorie paſſionis Chriſti diuiſiones ac dietas. Et hoc
ꝓpter magnū merituȝ et qui inde ſequitur fructum. Non
enī eſt opus ſuper terram ī quo plꝰ mereatur homo ꝙ̃ in
memoria paſſionis Chriſti et redemptoris noſtri. Et hoc ti
bi ex dictis doctoꝝ probabo. Nam Albertus magnus ſic
dicit. Simplex memoria paſſionis Chriſti plus valet tibi
ꝙ̃ ieiuniū in pane et aqua. Secūdo plꝰ valet ꝙ̃ ſi quotidie
te vſqȝ ad ſaguinis effuſionem flagellares. Tercio tibi plꝰ
valet ꝙ̃ ſi liguis hominū loqueris et angeloꝝ. ſiue in conſi
lijs. ſiue in ambone et ſi cūctorū hominū preditus eſſes Et
omniū virginū puritate clareſceres. ſi cōfeſſoꝝ atqȝ docto-
rum p̄corſor martiriūqȝ vexillifer exiſteres. Siqȝ omnium
creaturarū virtutē haberes. adhuc valet tibi plꝰ chriſti paſ
ſionis memoria ꝙ̃ hec omnia. Quarto ſi Maria virgo glo
rioſa regina celi et mater dei et oēs angeli et archāgeli pa-
triarche et ꝓphete aplī et martires cōfeſſores et virgīes. et
oēs ſcti in celo exiſtētes orarēt pro te coram ſummo deo. ad
huc ſimplex memoria paſſionis Chriſti plus impetrat tibi
ꝙ̃ hec oīa. et per alia q̄ſi infinita iaȝ enumerata. Sȝ poſſis
hic ammirari valde cur hoc eſſȝ. Rn̄deť qꝛ ꝑ predicta oīa et
ꝑ alia q̄ſi infinita bōa opa nō ſumꝰ liberati a poteſtate dy
abolica ꝛ morte perpetua. Sȝ ſolūmodo paſſio et mors xp̄i
celum aperuit nobis. Et nos heredes fecit regni celeſtis. Et

ꝓbatur tibi ſic. Nã quantumcũqꝫ Johãnes baptiſta ſan-
ctus fuerit tñ chriſtꝰ met ſup omnes ſanctos commenda-
uit. d. Inter natos mulierꝝ nõ ſurrexit maior. id eſt ſanctior
iohãne baptiſta. Que verba nõ Augu. vel Jero. vel alius
ſimplex homo qui falli poſſet dixit. Sed deus ⁊ homo Je-
ſus chriſtus qui falli nõ poteſt. et qui omniũ hominum ſe-
creta ⁊ eorũ ſanctitates clariſſime cognoſcit. Hic magnus
ſanctus ante chriſti paſſionem cũ omni ſanctitate ſua nõ
potuit eius anima celos aſcendere. Sed oportebat eam ad
inferos ad limbũ videlicet ſanctorũ patrum deſcẽdere. ⁊ ibi
cũ animabꝰ oĩm aliorꝝ electorꝝ moram trahere quouſqꝫ cri-
ſtus pateretᷣ. Qui primo in die aſcenſiõis aſcẽdit. Et cũ ſan-
cta anima Johãnis baptiſte ⁊ oĩm aliorꝝ ſctõrũ aĩme que
a mũdi inicio in ſinũ Abrahe ſunt ꝯgregate. Itẽ ꝓbatur
tibi ex dictis aliorũ doctorũ qui ſatis ſtricte loquuntᷣ de chri-
ſti paſſiõe ⁊ de eius fructuoſa vtilitate. Nã Augu. ait. Scio
ꝙ eum quẽ chriſti paſſio nõ concutit nulla virtꝰ nullũmqꝫ
meritum ſaluabit. Item beatus Bernhardꝰ ſic ait. Indig-
nꝰ ẽ chriſti paſſione. qui nõ chriſto patienti totis viribꝰ ſtu-
duerit cõdolere. Idem etiam ait. In veritate didici nihil
ſub ſole eſſe tam vtile ad delendum pctã. et ad impetran-
dum gratiã tñ chriſti paſſiõez die ac nocte habere in mẽte
Multas ꝯſimiles auctoritates inuenies in dictis ſanctorũ
doctorꝝ. que tibi clariſſime probant. ꝙ nullũ bonũ opus ſub
celo. tam fructuoſum et meritorium eſt ſicut criſti paſſionis
memoria deuota. O vtinam vnuſquiſqꝫ in hoc libro vnam
memoriã dominice pãſſionis legeret anteqꝫ ad miſſã acce-
deret. eſſet tñ tollerabile quid. cum tamẽ reperiantur ſcripte
plures pulcherrime meditatões. In quibus cõtinetur ma-
gna pars dominice paſſionis. immo qñqꝫ paſſio ſub breuiſ-
ſimis verbis. Sz cum dolore dico ꝙ vnꝰ facilius decez aut
viginti celebrat miſſas qꝫ ꝙ ſolũ ſemel paſſionẽ ac mortẽ xpi
ꝯtempletᷣ. etiam inter religioſos qui ſm ſui ordinis ꝯſuetu

dinez ſtrictam et artam ducunt vitã. Et que eſt illi⁹ cauſa
nõ niſi illa quã phũs.viij.phiſi.aſſignat dicẽs. Natura hu
mana abhoret illud qđ triſte ẽ. Galien⁹ ait. Animus gau
dens etatem floridam facit. Spũs triſtis exſiccat oſſa Sz i
ꝯtrarium deberent tales id quod euangelica veritas dicit
aduertere. Regnum celoꝝ vim patitur. ⁊ violenti rapiũt il
lud. Dei de ſaluator ait. Si q̃s vult venire poſt me abneget
ſemetipm̃. ⁊ tollat crucẽ ſuam. ⁊ ſequatur me. Arta eſt em̃
via que ducit ad patriam et pauci ambulant per eã. quia
fugiũt illđ qđ triſte ẽ. Sz tñ bti qui hic lugent et triſtantur
qm̃ ipi ineternũ et in ſeculũ ſeculi cõſolabuntur. Dic ergo ĩ
deuotõe cordis tui. Domine ieſu chriſte tu dixiſti apoſtolis
tuis et cõſequenter nobis omnibus. Sine me nihil poteſtis
facere. rogo te mi deus vt cor meum caritate tua vulneres.
et in me ignez tui amoris et conpaſſiõis accẽdas. Et ſi poſt
oĩa hec adhuc nõ inuenis q̃ȝ deſideras gratiam. nõ tamen
propter hoc a tam ſaluberrima meditatõne deſiſtas etiam
in ſiccitate cordis tui. quia ipe domin⁹ deus tuus ſcit perfe-
cte q̃d tibi expediat. ſed perſeuera ora et vigila donec gra
cie ianua tibi aperiet. Et diligenter cõſidera ꝙ nõ totus an
nus floridam amenitatate vernali. Nec abũdat copia an
tũnali. Sed quãdoqȝ rigat frigore hyemali. Sic ſimili mo
do nõ ſemꝑ rorat gratia. ſed aliquãdo tribulatio et gratie
penuria. Et hoc ideo deus ꝑmittit. vt gratia ac deuotõ ſub
tracta auidius requirat et gratantius ac cautius cũ redi
erit cuſtodiatur. Cõtigit quandoqȝ ꝙ hõ gratiaz dei habet
et ꝙ ſecum ſit de⁹. et ꝙ ꝑ ipm̃ tanq̃ȝ ꝑ inſtrumẽtũ opeꝝ mul
ta bona et ſctã opa. et homo ꝓ his omnib⁹ nõ dat gloriam
deo et putat ꝙ hec oĩa a ſeipo opeꝝ. et nõ de⁹ per eũ. Qua in
re ſe de⁹ ab homine tali ſubtrahit. Et tũc mox ſe homo ad
omne op⁹ bonum et ad omnem cõtemplatõnem frigidum
tardum et inuoluntariũ inuenit. Et ex hoc incipit hõ ſeipm̃
cognoſcere et ſcire ꝙ verum eſt ꝙ domin⁹ diſcipulis ſuis di

xv. Sine me nihil poteſtis facere. ſcꝫ boni. Et ꝙ beatꝰ Pau-
lus ſimiliter verum dixit. Ego omnia poſſuꝫ in eo qui me
confortat. i. in deo. qui ⁊ ꝯfortauit omnes martires vtriuſqꝫ
ſexus. ſimiliter ⁊ oēs electos. Dic ergo in deuotōe cordis cuꝫ
Pſal. Unā peciȷ a domino videlicet petitōnem. ⁊ hanc re-
quiram. i. deſidero ſup omnes peticōnes. vt ſcꝫ vt habitem
in domo domini. i. in ſua ſctā gracia oībꝰ diebꝰ vite mee ⁊
pꝰ hāc vitā in gloria cuꝫ oibus ſanctis ⁊ electis. per iheſum
chriſtum dominū noſtrum. De his oibus iam ſupra dictis
ſequitur exemplum. ¶ Erat enim quidam valde deuotus
frater ſecularis ac laycus in vna ſilua in quadā cella ſolita-
riꝰ. qui ſedule ⁊ cū magna deuotōe deū rogabat. Ut ſibi in
quo ope magis pre omnibus alijs bōis operibꝰ haberet cō-
placentiā oſtenderet. ⁊ in quo homo magis mereret̄. Et dū
ſuam ſic longo tempore ꝯtinuaret peticionem cuꝫ magno
deſiderio. Tandeꝫ eum deꝰ exaudiuit tali modo. Nam cuꝫ
ſemel ſolus in ſua cella deum exoraret. Et in dicta ſua peti-
ciōe ſtaret. Quidam ad ianuā celle ſue pulſauit. Et ipe exi-
ens ianuam aperuit. ⁊ ante ianuā Chriſtū crucē magnaꝫ
in humeris portantem vidit. Mox iſte frater ad pedes eius
cecidit. et ipm quid hoc ſignificaret rogauit. Qui ait ad fra-
trem. Multū tpe rogaſti me vt ſignificarē tibi quid ſit gra-
ciſſimū mihi. ſeruiciuꝫ in quo maxime ꝯplaceaꝫ. Ecce nūc
tibi demonſtro. certe qui portat crucem per iugem memoriā
mee paſſionis in graciarū actōe. hic exhibit mihi placētiſſi-
mum ſeruiciū inter omnia opa bona magis meritoriū. Et
cuꝫ hec dixiſſet ab oculis fratris euanuit. Frater vero de ſua
exauditōne multum gaudens et cellam ſuā intrās totum
ſe ad memorandum Chriſti paſſionē cum lachrimis quo-
tidie dedit. Et in breui in magnum ſanctū virum plurima
facientem miracula creuit ⁊c̄.

¶ Sacerdos celebraturꝰ ad locum ſecretum vadat. ⁊
ibi ſe recolligendo diſponat. ¶ Capitulum xviij.

Capitulum xviij.

Sacerdos igitur miſſam celebraturus ad locum ſe
cretum ⁊ maxime in ſecreto noctis ſilentio vadat
et a cūctis ſe in quātum poteſt abſtrahat. ⁊ intra
ſemetipm̄ totum ſe colligat. vt nec ſenſus nec co-
gitatio ad aliquid aliud diffundatur. ſuaq̄z ꝯſciētiā diligē
ter diſcuciat. ⁊ qđ vicioſuz inuenerit lachrimarū abūdātia
lauare ſtudeat. et a deo omnium ſuoꝝ peccaminū abſolutio
nem a pena ⁊ a culpa nūc ⁊ in hora mortis ſue ſibi donari
petat. Nā decet magna a magnis petere. quos etiam dona
magna decet dare. Modo nō eſt maior dn̄s q̄ꝫ deus noſter
omnipotens. qui quāto plus dat. tanto plus abūdat. Nam
peccator mortalis ē ipſius dyaboli. qui ſi ſuorū omniū pec
catoꝝ veniam a deo humiliter petit ⁊ deus ſibi donauerit.
Mox erit ipſius dei qui prius fuerat dyaboli. Deīde poſt re
miſſionē omniū ſuoꝝ pctōꝝ petat graciā dei ſine q̄ nullū
opus bonū pōt perfici. vt eſt memoria paſſionis chriſti. De
inde ſe inquātum poteſt humiliet. ⁊ recordet electi abrahe
qui ſe ſolummō loqui cū deo eſtimauit indignū. dicens. Lo
quor ad dominū meū cū ſim puluis ⁊ cinis. Similiter ſan
ctiſſimi Johānis baptiſte. qui ſe reputauit indignū ad ſol-
uendū ſuoꝝ corrigiā calciamētoꝝ et ad tangendū verticē
ei⁹ ſctm̄. Sicut ſcriptū eſt de eo. Cōtremuit baptiſta. et non
audet tangere ſctm̄ dei verticem. Et dicat cuꝫ his. Ego mi
ſer infinita maiora debeo facere videlicet ipm̄ cōſecrare trac
tare ſumere ⁊ manducare. cum etiā non ſim ſol⁹ puluis. ſed
etiam pctōr vilis ⁊ abiectio plebis. Et ſi eum non ſumpſero
cōminat mihi malum dicens. Niſi mādueaueritis carneꝫ
filij homīs. ⁊ biberitis ei⁹ ſāguinē nō habebitis vitā in vo-
bis. videlicꝫ ī gracia mea radicatiua ⁊ fundatiua. Sꝫ ſi fe
cero ipſe ꝓmittit mihi magna ⁊ mirabilia dona in hac la-
chrimaꝝ valle. vt videlicꝫ ꝙ ipē ī me maneat. ⁊ operet per
me omnem ſuā voluntatē vſq̄z ad mortē incluſiue. ⁊ vt ego
maneā in eo per iuge deſideriū veniendi ad euꝫ in celeſtem

patriam. ad quā nos pie inuitat dicēs. Uenite bñdicti pa=
tris mei percipite ꝛc̄. Et allibi dicit. Uenite comedite panē
meū et bibite vinū quod miſcui vobis. Hec em̄ ꝛ plura ſimi
lia merito deberent nos ꝓuocare ad ſepi⁹ ipm̄ deuote recipi
endū. Nā quelibet digna ꝯmunio erit tibi iuuamē in celo
et pl⁹ augmētabit tibi gaudiū quo ad eſſentiale ꝓmiū. q̄ȝ ſi
mille clauſtrales poſt mortē tuā ꝓ te orarēt aut ſi mille ſa=
cerdotes ꝓ te orātes celebrarēt. q: magna ē diſtācia īter tē=
pus gracie ꝛ tp̄s iuſtitie. Dedit em̄ nobis miſiricors deus in
iſto ſalutifero tp̄e gracie diē ꝓ anno. Noli ergo mi frater te
negligere ī iſto tp̄e gracie. Sȝ dic cū magna cordis deuoti
one et ī vera ꝯtritōne ac firmo ꝓpoſito vlterius te nō velle
peccare ſaltem mortaliter. Heu me miſeruȝ pctōrem quis da
bit aquā capiti meo. et oculis meis fonteȝ lachrimarū. Uti=
nā flere poſſeȝ guttas ſeu lachrīas ſāguineas vſqȝ ad no
uiſſimū diē ꝓpter peccata mea īfinita. Peccaui em̄ ſup are=
nā maris. ꝛ nō ſuȝ dign⁹ videre altitudinē celi ꝓ mł'titudīe
pctōꝝ meorum. qm̄ ſentio me ſepius ꝛ quaſi ſemper indigne
acccdiſſe et n̄ digne diſpoſitū fuiſſe ad tractādū dn̄m meū
um altiſſimū. O ſumma maieſtas. O inexhauſta caritas
quantā irreuerētiā exhibui tibi. qua etiā nec exprimere va
leo nō tamē ideo deſperabo. Sȝ ad te miſcdie fontē ꝯfugio
ſicut egrot⁹ ad medicum. qui ꝯfugiētes ad te publicanos ꝛ
pctōres ſp̄ miſericorditer ſuſcepiſti. Et ideo peto te hūiliter.
O mi domine ieſu xp̄e vt ꝓpter meritū tue ſanctiſſime paſ=
ſionis des mihi verā deuocionē et ſufficiētes ꝯtritōueȝ et la
ues me ab iniquitate mea in ſaguīne tuo ꝓ me effuſo ad di
gne et deuote ꝓ ampli⁹ te tractāduȝ et ſumēduȝ. et diuinuȝ
miſſe officiū laudabiliter ꝑficiendū tibi ad gloriā et laudeȝ
et oim̄ fideliū tuoꝝ viuorū et mortuoꝝ ad ſalutem. Amen.
¶ Exemplum Erat quidā frater in heremo q̄ ſatis auſte=
rā et ſtrictā vitā ducebat. Sȝ nō ſm̄ ſcientiā. i. volūtatem
dei. Nam ille frater nō comedebat cibos hoīm ſed pecoꝝ.

Ipſe eñ ſummo mane finitis ſuis oroṅib⁹ exiebat de cella
ad ſiluā ⁊ cetera loca amena. ⁊ ſolummodo comedebat ra-
dices ⁊ herbas cibos iumentoꝝ. Et in maximā ſibi penā ab
ſtinebat ab omnib⁹ cibis hominū. Et ſe maxime affligebat
in quo ſe deo obſequiū maximū preſtare credebat. Videns
vero deus ſuam ſimplicitatem miſit ad eum angelū qui ſi-
bi diceret. O mi frater nimiuz te affligis. ſed ſtrictum modi-
cū reportas. Meli⁹ eſſet te in cella tua manere ⁊ cibos ho-
minū comedere. ⁊ quotidie chriſti dei tui paſſionē ⁊ ei⁹ tur-
piſſimā mortē ꝑ quam te et totuz genus humanum de po-
teſtate dyabolica redemit memorari. Audiēs hec frater et
āgelū dei eſſe intelligēs. de cetero in cella manſit. ⁊ cibos hu-
manos cōmedit. et quotidie chriſti paſſiōis memoriam cuz
lachrimis habuit. et ī breui in magnū et miraculoſuz virū
profecit. Sic mi frater et tu vis facere videlicz cū tuis ouib⁹
et beneficio tuo in ſeculo manere. et cibos hūanos comede-
re. Fac mi frat̄ hoc idē et habe quotidie dei tui Jeſu xpi cū
lachrimis memoriam paſſionis et ſaluus eris

¶ Pleban⁹ neſciens habere xpi paſſiōis memoriā pe-
tit a fratre religioſo informari. Capitulum. xix.

O Mi Germane anguſtie ſunt mihi vndiqꝫ quo-
cunqꝫ me diuerto. Et nimis anguſtam facis mi-
hi viam que ducit ad patriam. Nam mihi nunc
ſcribis de alia via p̄ter ingreſſum religionis vi-
delicet de dominice paſſionis Chriſti ieſu memo-
ria que longe eſt a me. et omnino mihi ignota. Heu quid di-
cam. Nā cūctis dieb⁹ vite mee xpi paſſiōis memoriā nūqꝫ
habui niſi ī magna feria ſexta. qn̄ me oportebat eādē ꝑplo
meo p̄dicare. qḋ tn̄ hucuſqꝫ raro feci. Sꝫ illō ſalutiferū op⁹
ſocijs diuinoꝝ ad ꝑficiendum cōmiſi. Sed tamen ratio di-
ctat. et intellectus meus apprehendit. q̄ eſt opus maxīe ſalu-
tiferū et meritoriū apud dominū noſtrū Jeſuz xp̄m videlicz

paſſionis eis deuota memoria. Sicut ſuperi⁹ pbaſti ſacris ſcriptis et diuerſis exēplis. Sed heu ignota eſt apud me omnino. ⁊ ſic quid faciā penitus ignoro Sed tamē vnū eſt qđ in ſcriptis tuis apprehēdi ſuperi⁹. qđ letificat aliquo modo cor meū. videlicz vbi ſcribis. ꝙ multe reperiunt ꝯtemplationes in ſctōꝝ patrū ſcripturis verbis breuiſſimis aliq̄z ptem paſſionis. im mo etiā q̄nq̄z totā paſſionē ꝯphendentib⁹. Peto igit te Germane hūiliter ⁊ fraterne tu velis mihi aliquas ꝯtemplatōes ſcribere vt poſſim me quotidie i illis exercitare quouſq̄z p gratiā dei poſſim illam paſſionē cordi meo mentaliter infigere ¶ Incipientibus em̄ ſcripta ſufficiū ne talia quouſq̄z conſcendant ad altiora.

¶ Reſponſio fratris ad fratrem

O Mi frater faciam quod petis. Et ſcribam tibi ſeptem contemplationes ſm̄ quod in ebdōada ſūt ſeptem dies. vt qualibet die vnam ſpecialem ꝯtēplatōem habeas. In quibus te quotidie cum lachrimis exercere valeas. Nā nos religioſi picturā paſſiōis Chriſti ante oculos habem⁹. Secūdo ſcriptas contemplationes ſctōꝝ patrū memorando legimus. Tercio ſcripturam ⁊ picturā intra mentem ponimus. ⁊ clauſis oculis in ſecretiſſimo ſilentio memoriam Chriſti paſſionis habemus Sic ⁊ tu fac mi frater ⁊ saluus eris. ¶ Sit ergo primo die videlicet Domīca hec breuiſſima contemplatio continens in ſe totam paſſionē ſub paucis verbis

¶ Deuota inſtructio de habenda memoria paſſionis Chriſti ⁊ contemplationib⁹ diuerſis. die dominica et prima. ¶ Capitulum. xx

DOmīe iheſu xp̄e fili dei viui. qui pro nobis miſeris pctōrib⁹ dignatus es hō̄ fieri. ī bethleē naſci. ī p̄ſepiū poni. circūcidi in tēpluz offerri. ī egiptū pegrinari. ex egipto duci. baptiſari tēptari. ieiunādo diſcurrēdo

predicādo vigilando fatigari.lacrimari.obꝓbria et con-
tumelias pati.in oratione pre anxietate ſpirit⁹ ſaguineo ſu
dore perfundi. ⁊ dulciſſimā animā triſticia ⁊ merore cōteri
vendi tradi capi.duris nexib⁹ cōſtringi.crudeliter trahi.ve
lari cōſpui verberari colaphiſari alapari ſubſanari.⁊ illudi
pilato preſentari.iudicari ꝯ dempnari.ad ſtatuā horribilit̄ li
gari.flagellari ⁊ ſpinis coronari.caput tuū arundine ꝑcuti
in alba veſte ac purpurea irrideri.yronice adorari ⁊ ſaluta
ri. Crucē baiulās ad mortē duci.corꝑe nudato īter latrōes
ſuſpenſus.ꝯclauari ſeu cruce affigi.brachijs ⁊ pedib⁹ in lō
gitudine ⁊ latitudine diſtrahi ⁊ extendi.ita vt copages om
niū membrorū diſſoluerent̄. A ſexta hora vſq; ad nonā cū
tāta mola ⁊ pōderoſitate corꝑis infinitis cruciatib⁹ ⁊ penis
antequā pie Jeſu expirares voluiſti affligi. Ab oīb⁹ contē
ptus ⁊ abiect⁹.blaſphemari.aceto et felle potari.cū clamo-
re valido mori.lancea ꝑforari.cruce depoſit⁹ ſepeliri. Libe-
ra me queſo ꝑ ſanctiſſimā tuā mortem a ſubitanee ⁊ eterne
mortis periculo.et ꝑ quinq; vulnera tua purifica quinq; ſen-
ſus exteriores meos.⁊ oēm affectū interiorē ad cognoſcen-
dū.timendū diligendū honorandū et adorandū te domi-
nū creatorē ac redemptorem ⁊ iudicem meū. O clemētiſſime
Jeſu ꝑ tuam ſanctiſſimam incarnatōem.natiuitatem.cir
cumciſionē.paſſionē.reſurrectionē et tuam glorioſam aſcē
ſionē. Da mihi graciam obtinere ⁊ totis precordijs tibi ad
herere.tota deuotōne ⁊ cōpūctione.tota humilitate purita
te ⁊ caritate tibi iugiter ⁊ feruenter ſeruire.finemq; meū pre
ſcire.⁊ in mortis articulo ſacr̄oꝝ tuorum digna percepcio
ne cū vera ꝯtricione muniri.⁊ beatiſſime tue genitricis vir
ginis Marie viſitacione conſolari. Et ad te letum cum ple
nitudine ſenſus mei tranſire. Amen.

¶ Feria ſecunda cõtemplatio multũ deuota de ſeptem cauſis tam acerrime paſſionis domini noſtri Jeſu chriſti.

O Anima mea ꝓcioſa nõ auro ⁊ argẽto. ſed Jeſu xp̄i agni inmaculati ſaguine redẽpta. Cõtemplare diligẽter quid ꝓ te datũ ſit. et nõ tradas in ꝑdicõem. q̄m xp̄s de⁹ tuus ꝓ te eſt mortuus. Multuz em̄ te dilexit qui te tã caro ꝓcio emit ¶ Vñ Bern. Neſciui ꝙ me de⁹ tm̄ diligeret. ampli⁹ mihi nihil eſſe debeo. qui deũ ꝓ me mori ꝯſpicio cui tm̄ ꝯplacuit vt ꝓ me poti⁹ mori eligeret ne me ꝑderet. Quapropter, ſolz queri. Cur tã graue gen⁹ mortis xp̄s voluit ſuſtiere ⁊ ſe totalr̄ tã exinanire. hoc ē deuotiſſime ĩquirẽduz. ⁊ iuentũ diligẽtiſſime ꝯtẽplandũ. ſunt aũt hui⁹ ſeptẽ cauſe ⁊c. ¶ Pria vt nobis ſuã dilectõez ĩſinuarz ¶ Scd̃a vt nos ad rediligẽduz eũ efficati⁹ ꝓuocarz ¶ Tertia vt nos ſibi magis obligarz ¶ Quarta vt nos ad ſufferẽdũ tribulatões ꝯfortaret ¶ Quĩta vt nobis tribulatões dulcoraret ¶ Sexta vt nos ab eterno cruciatu liberaret. ¶ Septĩa vt nobis celũ reſerarz. Dixi prĩo vt nobis ſuã dilectõez ĩſinuaret. Magn⁹ ē em̄ amor dei in corde ſuo abſcõdit⁹ ꝗ ſciri nõ poterat. niſi ꝑ aliq̄d valde magnuz extrĩſecũ ꝓbaret. Vñ cũ dñs ꝑ yſaiã dixit. In caritate ꝑpetua dilexi te. Nõ dure ceruicis credere nõ potuit dei verbis Jdeo ĩ ꝓperãdo dixit illd̄ ꝓpheticũ. Mãda remanda. i. tota die mandas. quantum nos diligas. ſed niſi caritas trãſeat ꝑ redemptõnem in effectũ credere nõ valem⁹. Eſt igitur ꝓ nobis paſſus vt nobis ſuum amorem inſinuaret. Vñ Jo. vi. Maiorẽ caritatẽ nemo habet. vt aĩaz ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Sup̄ quo verbo dicit Bern. Tu maiorem caritatẽ habuiſti bone Jeſu tuã ponẽs aĩaz pro inimicis tuis. Cum em̄ ſɔm Apl̄m. Adhuc inimici eſſemus reconciliati ſum⁹ deo ꝑ mortẽ filij eius. ¶ Scd̃o dixi. vt nos ad rediligendum eum efficatius ꝓuocaret. Videntes enim ꝙ tam

ſupra modum magna mala pertulit in amorē noſtrū. ſi ſal
tem lapidei nō ſum⁹ continere non poſſumus. Si aūt mor
tui ſpiritui ſumus. ⁊ per ꝯſequēs inſenſati nō erit vox neqꝫ
ſenſus. ¶ Nā Bern. qui nō erat vtiqꝫ inſenſat⁹ ſic ait. Sup
omnia reddit te mihi amabilem o bone ieſu calix redempti
onis quē bibiſti. Quāto eīm duriora grauiora ⁊ maiora ſi
nt que ꝓ nobis tulit de⁹ ⁊ hō tanto efficati⁹ amorē noſtruꝫ
ad ſe rapit. Et qꝛ facilitas creatōis hoīes ingratos fecit dif
ficultatē redemptōis nobis exhibuit. vt a nobis amorē ma
iorem extorqueret. ¶ Tercio dixi. vt nos ſibi mai⁹ obliga
ret. Quis eīm vidēs dn̄m ſuū ꝓ ſe cruētatū vſqꝫ ad mortē ⁊
morte turpiſſima cōdemnatū. quō a quibuſcūqꝫ laboribus
poterit ſe abſtinere. ¶ Vn̄ pſal. Quid retribuā dn̄o ꝓ oībus
que retribuit mihi. Reus eīm erit ſanguinis qui ſibi nō retri
buit quod tenetur. Vn̄ Apl̄us. Nō ſunt cōdigne paſſiones
hui⁹ tp̄is ad futurā gloriā que reuelabit in nobis Itē Ber
ait. Quid rependā dn̄o ꝓ omnib⁹ his nō habeo. Naꝫ quic
quid ſum erit ſicut ſtella ad ſoleꝫ. ſtilla ad flumē. puluis ad
montē. quid ergo retribuā dn̄o ꝓ omnib⁹ que retribuit mi
hi. niſi vt ip̄m diligā. Idem ait. Quid durū aut dirum eſſe
poterit cū recordatus fueris. ꝙ deus tuus amaros cruciat⁹
ſuſtinuit. ne tu ꝑpetuos ſuſtineres. ¶ Quarto dixi vt nos
ad ſufferētiā cōfortarꝫ. Seru⁹ eīm vidēs dominuꝫ ſuum pro
ſe volneratū merito animatur ad ſimilia ſufferenda. Vnde
Math. x. Nō eſt ſeru⁹ cōtra dominū ſuū. Si eīm me ꝑſecu=
ti ſunt. ⁊ vos ꝑſequentur. Bern̄. Extremuꝫ ſuppliciū mortis
elegit de⁹. vt nullum genus mortis martires formidarent.
Sic Petrus Paul⁹ Andreas Stephan⁹ Laurē. ex domi
ni paſſione cōfortati mortem ꝙꝫ omnis creatura naturalit̄
abhorret ipſi quaſi epulas affectabāt. ¶ Quinto dixi. Vt
per ſue paſſionis amaritudinem noſtras paſſiones dulcora
ret. Quid eīm durum eſſe poterit pro illo ſufferendum. Qui
tam amaram paſſionem. tam dulci animo. et fideli affectu

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ꝓ nobis miſeris ꝑtulit. Vñ Grego. Cũ paſſio xp̄i ad meo-
riam reducit̃. nihil tam difficile eſt. qđ nõ equo aĩo tolleret̃
Augu. ait. Miles nõ ſentit vulnera cũ ducis ſui vulnera cõ
ſpicit grauiora. Hoc ergo lignũ crucis beato Andree ſuam
crucẽ dulcorabat. qui dicebat. O bona crux diu deſiderata
&c. ⁊ btõ Stephano lapides de quo legit̃. Lapides torrẽtes
illi dulces fuerũt. ¶ Sexto dixi ꝙ tã amarã ſuſtinuit penã
vt nos ab eterno cruciatu liberaret. vñ Bern. O hõ agnoſ
ce ꝙ̃ grauia ſunt vl̃nera tua ꝓ quib⁹ oportuit dñm tã atro
cit̃ vulnerari. ⁊ ſi nõ eſſent ad mortẽ ſempiternã. nũꝙ̃ ꝓ eo
dem remedio filius moreret̃. Ozeas ꝓphet a ait O mors. ero
mors tua. morſus tu⁹ ero inferne. Et hoc fctm̃ ẽ poſtꝙ̃ xp̄s
in cruce expirauit. ſtatim aĩma ei⁹ ad infernũ deſcẽdit. Eri
piẽs inde eos ꝓ quibus ſanguinẽ ſuũ fudit. Et ideo adhuc
quotidie nõ ceſſat ad animam clamare dicẽs. O anima re
uertere ad me. qꝛ ego ſum qui te tam nobiliter creauit ⁊ qui
tibi eternã beatitudinẽ tã copioſe ⁊ laudabiliter p̄parauit
Reuertere o anima mea cũ gaudio te expectãt omnes ſcti
ad tuũ aduentũ exultabũt omẽs angeli. immo tuũ reditũ
preſtulat̃ tocius trinitatis abiſſus. ¶ Septimo ⁊ vltimo
dixi. vt nobis celuꝫ reſeraret Null⁹ em̃ ſctõruꝫ quãtumcũqꝫ
ſanctus ante domini paſſionem celoruꝫ regnum potuerat
introire. Hic ſta ⁊ contemplare. ⁊ dic deuota mente. O mi
deus. Si hec ſe ita habẽt quantũ ego debeo te diligere. qui
me cum nõ eram creaſti. qui me cum perierã redemiſti. quã
do errabã reduxiſti quãdo peccabam me corripuiſti. qñ iã
pene deſperabaꝫ me ↄfortaſti. Et hoc eſt ꝙ dicit beatus Au
guſtin⁹. Si phas ẽ dicere qđ modo nihil videt̃ mihi agere
de⁹. niſi vt ſaluti anime mee ꝓuideat. ⁊ ita eũ totum ad cu-
ſtodiã meam video occupatũ. quaſi oĩm aliorũ oblit⁹ mihi
ſoli vacare velit. Quib⁹ verbis ↄcordat beat⁹ Bern. dicẽs.
Audite fratres mirũ ſed verũ. Aĩa deũ videẽs nõ ſec⁹ videt
quã ſi ſola videat̃ ab eo. Qua ꝓpter dic ex intimo amore cor

dis tui. O dulciſſime domine Jeſu chriſte. infunde obſecro multitudinē caritatis tue mihi peccatori. Ut nihil terrenū nihil carnale deſiderem. Sed te ſoluz ſuper omnia diligam vt penit⁹ renuat ꝯſolari anima mea. niſi in te dulciſſimo domino deo meo. Scribe digito tuo in tabulis cordis mei memoriā eorum que pro me ꝑtuliſti. Nulla vnq̄ꝫ obliuioni delenda. vt ea ſemper pre oculis habeam ⁊ delecter. Non ſolum illa cogitare. Sꝫ etiam ſi neceſſe fuerit ꝓ meo modulo tollerare. Et dulceſcat mihi nō ſolum tibi ex omnib⁹ virib⁹ obſequi. Sed etiam ꝓpter te ꝯtumelijs affici. Ut certe morte turpiſſima ſi neceſſe fuerit condemnari.

Alia contemplatio feria tercia De ſeptem verbis que criſtus dixit in cruce.

Contemplandū eſt ſeruo dei vt ſicut cithara materialis habens lignum et cordas deſuper extenſas dum percutitur dulcem ſonun reſonat. Sic cithara noſtra Jeſus xp̄s crucē habens ꝓ ligno citharé. et corpus ſuū rite cordarum percuſſus doloribus ⁊ obprobrijs ſeptem verba ſalutifera omni conſolacōe doctrina ⁊ caritate plena dulciſſime reſonabat. Ab omni fideli cū omni cordis deuocōne meditanda. Primum igit̄ verbū quod beatus Lucas ſcribit. Eſt iſtud. Pater ignoſce illis. q̄ꝛ neſciūt quid faciūt. Ecce quō agn⁹ ille inocens ⁊ māſuetus in oībus preſſuris ſuis nec ſemel os ſuūꝫ aperuit. vt aut querele aut excuſatōis aut comminatōnis vel maledictōis ſermonem aduerſus crudeles hoſtes ſuos diceret. qui immo potius noue benedictōis verbum quod a ſeculo nō eſt auditū ſuper inimicos ſuos ex abundātia caritatis effudit dicēs. Pater ignoſce ⁊c̄. O ſerue dei fidelit̄ recordare hoc verbū ī corde tuo. vt quocieſcūq̄ꝫ ſeuiūt ꝯtra te inimici tui. Memorare illi⁹ verbi Jheſu xp̄i. Et ſicut ipſe ꝓ occiſorib⁹ ſuis orauit. nō qua ſi nō poſſit ipis coꝝ peccata cōdōare. Sꝫ vt

nos doceret ꝓ perſequētib⁹ orare. Immo ſcḋm Apl'm cū la chrimis ꝓ eis orauit. Ad Hebre. v. Cū clamore valido ⁊ la chrimis p̄ces offerēs ⁊c. ¶ Bern. Man⁹ que formauerūt ce lū in cruce ſunt extēſe ⁊ clauis affixe. ⁊ tot⁹ verberat̄. lācea lat⁹ perforat̄. quid multū in eo remāſit niſi lig̃ua. vt matrē diſcipulo ꝯmendaret. ⁊ vt ꝓ pctōrib⁹ deū exoraret. non igit̄ obliuiſcitur amicoꝝ ſuoꝝ. qui in tali articulo nō eſt oblit⁹ ꝑ ſecutorū ſuorū. Ecce quō vir iſte ꝑ omnia artat̄ ⁊ ſpnit̄ et ad locū caluarie duct⁹ mirra ⁊ felle potat̄. ī cruce ſubleuat̄ ⁊ dicit. Pat̄ ignoſce illis. q2 neſciūt quid faciunt. Qualis eſt hic qui in omnib⁹ p̄ſſuris ſuis ne ſemel os ſuū aperuit. aut aliquod verbū durū aduerſ⁹ illos maledictos canes ꝓtu lit. qd ergo hoc viro māſuetius. quid benigni⁹ aīa mea vi- diſti. Multi igit̄ eoꝝ qui ad erant ꝯpuncti ſunt corde ⁊ peni tuerunt. quorū cor tetigit deus. Et poterant dicere quid eſt qd audiuim⁹. Nos ēm omne malū quod excogitare potui m⁹ huic viro impendim⁹. ⁊ ipſe viceuerſa orat ꝓ nobis. Si quid igit̄ malicie aut prauitatis in eo eſſet vtiq3 ī tātis ⁊ ta lib⁹ p̄ſſuris erūperet. Arbor ēm mala fruct⁹ bonos ꝓferre nō pōt. Qua ꝓpter penitētes pectora ſua ꝯpūcti reuerſi ſūt in domos ſuas. Dic ergo deuote. O domine Jeſu chriſte fili dei viui mūdi creator ⁊ redemptor. qui in ara crucis ꝓ tuis crucifixorib⁹ deum patrem deuote ⁊ lacrimabiliter exoraſti Da queſo mihi indigno pctōri ꝑ gratiam tuam corde ⁊ ore te ꝓ meis inimicis exorare. ⁊ eoꝝ mala ac inſidias ꝓ tui no minis gloria patienter tollerare. Amen.

¶ Secundum Verbum

Secundum verbum quod ſcribit beat⁹ Lucas ē verbum omni acceptōe dignum quod dixit ad latronem ſero penitentem. videlicet. Hodie mecum eris in paradiſo. Ecce quam liberalis immo pro digus factus eſt hodie Chriſtus. Qui latroni regnū. Cru cifixo celum. damnato paradiſum ꝑ breui peticōe largit̄

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Contemplare hic diligenter. quia latroni hec cõfeſſio in
preſentia ſaluatoris ſuffecit. que ſibi in carcere nõ ſuffeciſſet
Ex quo habes ꝙ ſctm̃ ꝛ fructuoſum eſt in pñſentia corpora
li Jeſu xpi videlicet corã ſacramẽto eucharíſtie exorare. O
ꝗȝ magna fides in iſto latrone cõſiderãda eſt. qui nec ꝓpter
pene quã ſuſtinebat acerbitatẽ nec ꝓpter carnis quã vide=
bat in chriſto infirmitatẽ fidei obmiſit confeſſionez dicens.
Memento mei domine dum veneris in regnũ tuũ. Mani
feſte apparet. ꝙ nõ loquit̃ de regno tpali ſed eterno et cele=
ſti. Et vere fides magna. q2 cõſitebat̃ illi⁹ regnũ eſſe celeſte
ꝛ eternũ. quẽ ſecũ vidit mirabiliter morientẽ. ꝛ quẽ petr⁹ ne
gauerat videns ipm ſepiſſime miracula faciẽtẽ. Ideoqȝ la
tro meruit audire a dño illud toci⁹ amoris ꝛ gracie verbũ
videlicȝ. Amẽ dico tibi. q2 hodie mecũ eris in ꝑadiſo. Mox
em̃ vt dñs expirauit ipe ſm aiam ad iferos deſcẽdit. ꝛ eadeȝ
die etiã aĩa latronis illuc ꝑuenit. ꝛ facta ẽ ꝑticeps illi⁹ beati
fice fruitõnis chriſti cũ ſctis patrib⁹ ĩ limbo vt ſic ſociaret̃
ei in gloria ꝗȝ deſiderabat dũ eſſet adhuc in pena. O hõ exẽ
plo latronis te ad dominũ deũ tuũ conuerte. in vera fide. ſpe
firma. caritateqȝ ꝑfecta. Hic ſta ꝛ ꝯtemplare domini boni
tatẽ. ꝗȝ pius ꝛ dulcis eſt ieſus qui taȝ cito ꝓmittit. ꝛ pl⁹ dat
ꝗȝ petit̃. Quis em̃ deſperabit de tã pio exauditore. de taȝ ce
leri ꝓmiſſione. ꝛ de tã largo datore. Certe null⁹ qui ſaltem
pctã ſicut hic latro vult deteſtari. ꝛ ſe ad dominũ toto corde
ꝯuertere. Et dic deuota mẽte. O mi de⁹ ego em̃ miſer et miſe
rabilis et infernali ſupplicio dign⁹. Cõuerto me ad te ꝛ ro=
go te. vt memor ſis mei in tua miſcdia. Latro em̃ ſuȝ mag
n⁹ ꝛ peſſim⁹. qui me et alios multos occidi ĩ aĩa. q̇ nũc in ce
lo regnãs. miſert⁹ fuiſti latrõi adhuc in infirmitate carnis
in cruce pẽdẽs. Et dic mihi benigniſſime ieſu. Hodie. i. in pre
ſenti vita eris mecũ in paradiſo. i. in mea gratia. Et in futu
ro mecum in gloria. Et hoc de ſecundo verbo.

¶ Tercium verbum

TErcium verbum ſcribit beatus Johannes. Et eſt illud. Mulier ecce filius tuus. Et ad diſcipulum. Ecce mater tua. Hic contemplare quomodo mater filio aſſiſtebat cum ineſtimabili triſticia ſuper tam mirabili contricione vnici et naturalis filij ſui. quē diuinit⁹ cōcepit. miraculoſe genuit. ⁊ inenarrabili amore dilexit. cum ita iuxta crucem ſtaret. ⁊ illā carnē Jeſu ſanctiſſimā quaz tam caſte concepit. tam dulciter aluit. et tam crebro amplexata ⁊ oſculata fuit. duris clauis affixā. et ibi trib⁹ horis in patibulo pendentē atrociſſime cruciari vidit Sic deuotiſſime ↄtemplare quomō dominus ī cruce diſtētus. ⁊ in vltimo iam ſpiritu ↄſtitutus. cum nullū ſuoꝝ membroꝝ iam liberꝝ haberet. viſum oculis ⁊ lingua exceptis. De vtroqȝ illoꝝ matri ſeruire dignatus eſt. reſpiciendo videlicȝ et alloquēdo. vt ꝑfecto indicaret ꝙ ipē eam in ſuo geſtaret corde. iam de mundo exiens. quem illa in ſuo ſuſcepit corpe intrantem in mundū. Extrema em̄ viſio amicoꝝ morientiū cordis intima valde ſolet infigere. Dicunt em̄. Si oīm que circa me geſſit amic⁹ me⁹ poſſez obliuiſci. tn̄ illi⁹ aſpect⁹ q̄ me tam fideliter eſt intuitus ⁊ mihi intime locut⁹. cum tam cito exalaret ſpm̄ obliuiſci non poſſum. Si ergo fratres cariſſimi mater dei ⁊ mater uoſtra viſionē illam quaſi ſagittam ſemper in corde geſtauerat. Quomō nos ei⁹ matris ad optiui filij ⁊ fratres domini crucifixi memorandā illaz viſionem obliuioni tradam⁹. Nam chriſt⁹ reginam celi ipſi Johāni in matrē dedit. Et in hoc ꝙammodo alteꝝ xp̄m ꝓ ſe ↄſtituit. ⁊ celeſtis regni ↄſortē fecit ⁊ ſic honorauit. In quo fctō nobis pctōrib⁹ inſinuauit ꝙ ad ipāz habere debeam⁹ ſpē ⁊ fiduciā. q꞉ nō eſt credendū ꝙ dn̄s iſto priuilegio ſolūmō. Johāez honorauit. quaſi ipē ſol⁹ marie fili⁹ ſit adoptiu⁹. Immo ⁊ nos oēs eſſe poſſum⁹ ſi volum⁹. nec. n. falſe clamant fideles dicentes. O mater ⁊ domina noſtra ora ꝓ nobis. Reuolute enim textum huius ſacri euangelij. et pro

priū nomem eius. cui maria in matrem eius ſignatur. Hic
nuſq̄ʒ inuenies. Sed per quandam circumlocutionē deſcri
bit. que etiaʒ aliis q̄ʒ Johanni poteſt ꝯuenire. Hanc ſpiri-
tuſancto dictante. Et quicunqʒ cum Johanne deſcriptōis
particeps fuerit. cum Johanne quaſi Marie filius erit. Et
eſt iſta. Diſcipulum ſtantem iuxta crucem quem diligebat
Jeſus. Juxta crucem ſtat diſcipulus quando domini paſ
ſionē. et matris eius ꝯpaſſionem ſedula memoratur. Sed
tunc Jheſus diſcipulum diligit quando ab eo diligit̄. Si
cut Salomō in ꝑſona ſua ait. Ego diligentes me diligaʒ
Certe de iſto dicit Chriſtus ad matrē. Ecce fili9 tu9. Nos
ergo fratres cariſſimi ſumus iuxta crucem ſtātes diſcipuli
quos diligit Jeſus. vt ſic vnuſquiſq̄ʒ noſtrū audire merea
tur a Jeſu illud dulce verbum. Ecce mater tua. O verbuʒ
omni acceptione dignū. Si maria eſt mater tua. ergo Je-
ſus eſt frater tuus. ergo pater eius ē pater tuus. ergo regnū
eſt herditas tua. Ecce mater tua. ergo gracia Marie ē the
ſaurus tuus. matres em̄ theſaurizant filiis ſuis. Ecce mat
tua. Cui omnis neceſſitas tua vſqʒ ad cor ei9 aſcendit. Con
mota ſunt quippe viſcera ei9 ſuꝑ filio ſuo. Ecce mater tua
ergo dilige illam ⁊ venerare tanq̄ʒ vbiqʒ preſentē nec āpli
us expecta. Sed ab hac hora accipe eam in tuā deuotōem
et famulatōnem. Et ipſa tandē te aſſumet in ſuam gloriaʒ
vbi regnat cū filio naturali Jeſu Chriſto ad quē deuota
mēte ſic ora ⁊ dic. ¶ Domine Jeſu chriſte. qui materne paſ
ſioni ꝯpatiens eā dilecto tuo diſcipulo ꝯmendare voluiſti
tibi hodie ꝯmēdo aīam meam ⁊ corp9 meū in illa fide ⁊ di
lectione qua tu matrem virginem virgini commendaſti.

¶ Quartum verbum.

Quartum verbum ſcribunt Matheus ⁊ Marc9
Et ē illud. Deus deus meus. vt quid dereliquiſti
me. ¶ Hic ꝯtemplare ꝙ dn̄s in cruce hoc vbū vo
ce magna ꝓtulit. nō ex īpaciētia aliqua. q2 oīno nullaʒ ha

duit. Sed magnitudinē ſui doloris quem ꝓ nobis ſuſtinuit
oſtendit. Et iſta derelictio nō eſt referenda ad ſolutōez vnio
nis pſonalis. ita ꝙ tūc humanitas fuiſſet diuiſa a diuinita
te. Cū ipe dicat. Iob. viij. De⁹ nō reliquit me ſolū. Ex quo
habebo ꝙ nūq̄ʒ deſinebat eſſe de⁹. ſiue aīa ꝯiūcta fuerit cor-
pori. ſiue ab eo ſepata. Nā aīa illa ſepata a corpe deus erat.
corp⁹ mortuū de⁹ erat ſed referēda ē illa derelictio ad hoc ꝙ
diuinitas expoſuit illā humanitatē ſine defenſiōe ac ꝓtecti
one diuinitatis ac ſi nō fuiſſet ei vnita Caſſiodo. dt. Reuera
manib⁹ impioꝝ tradi nō poterat niſi deitas talia fieri per-
miſiſſet. Ex quib⁹ patet ꝙ paſſio Chriſti oīm martiꝝ paſſio
nū fuit grauiſſima. Martires. n. quāto duriora paſſi ſunt
exteri⁹. tāto magis illis de⁹ aſtitit ꝯſolās ⁊ ꝯfortās interi⁹.
Vnde Pſal. Cū ipo ſum in tribulatōe. Vn̄ beatus Laurē-
cius dum ſup cratez aſſat⁹ taceret dixit. Carbōes iſti mihi
refrigerium preſtant. qꝛ cōſolatō diuina interi⁹ atq̄ʒ ignis
diuin⁹ in corde ipſi⁹ tā magn⁹ fuit. ꝙ ignē materialem ſub
craticula quaſi ꝓ nihilo reputauit. qꝛ motus maiores expel
lunt minores ¶ Per talē igit̄ conſolatōez diuinam cōſola
tus eſt de⁹ oēs martires in ſuis magnis tormētis qd̄ ſi non
feciſſet multi defeciſſent. Sed ipe figmētum nr̄m cognoſcit
quia caro ſumus et puluis. Sic licʒ aīa chriſti fuerit ſem-
per beata. ex cuius beatitudinis conſolatione abſorberi poſ
ſit omnis doloꝛ. Sic tamē nō eſt factū. Sʒ relicta ē illa hu
manitas totaliter paſſioni quaſi nō eſſet vnita deitati. Et
fuit maioꝛ pena oīb⁹ alijs penis. Et poteſt dici pena pena-
ruʒ. qꝛ ſine illa nulla fuiſſet pena. Jmmo ſi oēs penas hu⁹
mundi ⁊ oīm damnatorum in ſuo corpore ꝑtuliſſet. mox dei
tas abſorbuiſſet. tanq̄ʒ ſcintillā vnā. totum mare. Et hoc ē
qd̄ dicit beatus Augu. Mallem eſſe cum deo in ꝓfundo in
ferni q̄ʒ ſine eo in celo. Noluit enī Chriſtus in omnib⁹ pe-
nis ſuis capere aliquod refrigeriū a deitate. Quia nō ficte
vel apparēter pati voluit Sʒ veriſſime ⁊ effectualit̄. Qua

ꝓpter virum deuotum decet hic alius et ꝓfundiꝰ ſpeculari
De magnitudine ⁊ acerbitate crudeliſſime paſſiōis Iheſu
Chriſti ⁊ eius morte. Dic ergo in deuotione cordis tui. Dn̄e
Ieſu chriſte qui pro ſalute humana pendens in cruce voce
magna clamaſti. Hely hely lamaſabathani. Hoc ē deꝰ me
us deus meꝰ vt quid dereliquiſti me. Da mihi in omni tribu
latōe ⁊ anguſtia mea voce magna cordis mei ad te clama
re. Ne tu me paciaris velut a tua miſericordia derelictum
reprobari. Et hec de quarto verbo.

¶ Quintum verbum

Quintum verbum ſcribit beatus Iohan. dicens.
Sciens Ieſus quia omnia conſumata ſunt. Vt
etiam impleretur ſcriptura Pſal. lxviij. Vbi dicit
ꝓpheta. In ſiti mea potauerunt me aceto. dicens
quītū verbū. videlicet Sitio. Corpus eīm chriſti exicatum ⁊
aduſtū erat ꝓpter qꝺ dicebat ꝓpheta. Aruit tanꝙ teſta vir
tus mea. qꝛ humor in chriſti corpe ꝑ ſudorem ſanguineum
quaſi totaliter exhauſtus fuit. Similiter in flagellatōne. in
coronatōne. manuū ⁊ pedum confixione. Sed Chriſto ſic
clamanti Sitio. Crucifixores dabant ei bibere vinum ace
toſū mirratum cum felle mixtum. Implētes ſpongiā pre-
dictis ad inuicem diſtēperatis. ¶ Contemplare hic diligen
ter. quis iſte potus fuerit quo creator a ſuis potatur creatu
ris. vere mortiferus et infernalis. Quis vnꝙ poſſet ſufficiē
ter excogitare crudelitatem illorum peſſimorū virorum. qui
talem potum miſerrimo homini in penis maximis cōſtitu
to potuerunt deputare. O iudeorum malicia ſuper omnem
maliciam. Et domini paciencia ſuper omnem pacienciam

¶ Eſt tamē firmiter credendum ꝙ dominus noſter Ie
ſus chriſtus pendens in cruce non dixerit. Sitio ad potan
dum potum corporalez. quia ſciebat ſe iam corporaliter mo
riturum. et etiam alias quaſi infirmitates ⁊ magnas pēas
patiebatur ꝙ ſitim. ¶ Sed quē potum ſitiebat fons ſalu-

taris ⁊ torrens voluptatis. Non vtiqȝ ſenſibilem. ſed ſitie-
bat noſtram ſalutem. vt ſaturemus viceuerſa ipm̄ deū vi-
uum. ¶ Hinc eſt ꝙ beatus Bernhar. ait Tantū me dilexi
ſti bone Jeſu ꝙ immemor fuiſti tui doloris. ⁊ nō fuiſti im-
memor mee ſalutis In cruce em̄ dixiſti Sitio et non doleo
De cruce taces. et de ſiti clamas. Oportet vtiqȝ ꝙ talis ſitis
ſit valde mirabilis atqȝ magna. immo ſic eſt. Ait enim do-
minus et ſi non verbis re tamē dicens. Plus enim anima
rū veſtrarum ſalus ꝗ̄ corporis mei cruciat⁹ me vrget Eti
am tā magna eſt ꝙ in me ceſſanit pena crucis. Sed in me
adhuc durat illa ſitis. Naȝ adhuc quotidie clamo de celis
Sitio Nec vnꝗ̄ in me extinguet̄. qꝛ salutē veſtrā ſitio ſp̄ ⁊
deſidero. ¶ Vn̄ valde ruſtican⁹ ē ⁊ induratus qui xp̄o diu
ꝑ ſalute ſua ſitiēti potū negat. potū videlicȝ grāꝛ̄ actōis
potū cōtemplationis ⁊ deuotōis. potū emēdatōnis ⁊ ꝑfect⁹
Dic ergo ī dolore cordis tui. O dn̄e Jeſu chriſte qui noſtrā
ſalutem ſitiens aceto ⁊ vino mirrato cuȝ felle mixto potari
voluiſti. Fac me vinum deuotōis cum mirra carnis morti
ficatōnis ac felle compunctionis tibi digne offerre. acetum
aūt infidelitatis ⁊ ſcandali nequaꝗ̄ bibere ⁊ guſtare

¶ Sextum verbum

SExtum verbum ſcribit nobis Lucas dicens. Pa
ter in manus tuas ꝯmendo ſpm̄ meū. Quod ver
bum dixit in extremis dans nobis de hoc ſeculo
migrantes exemplum. Quamuis em̄ ſciret animā
ſuā patri ſumme eſſe recomendatā. Hoc dixit ad noſtrā eru
ditionē. Ex quo em̄ ipſe qui pctm̄ nullū habebat. ⁊ qui no
ſtra crimina tollere venit. patri ſic ſuā animaȝ cōmendauit
quantomagis nos in quib⁹ princeps mundi huius iniqu⁹
multa que ad ipm̄ pertinēt inuenit. manibus oīpotētis dei
ſpm̄ noſtrū debemus ꝯmendare. Ne in eius exitu a dyabo
lo ꝯprehendat̄. ¶ Fecit aūt hec dn̄s poſt ꝑfectum ⁊ totale
teſtamētum ſuum iterū ad eruditionē noſtrā. Naȝ moriēs

ſaluator teſtamentū ſuū ſic diſpoſuit q̄ ſibi de omnibus que
habuit nihil retinuit. Primo em̄ tēporalia tamq̄ȝ viliora iā
dudum ꝯmiſerat. Jude traditori. eccleſiam Petro zelatori.
corpus ſuū in ſacramēto diſcipulis ſuis dedit ꝛ diſcipulos
ſuos deo patri ꝯmēdauit. veſtes ſuas militibꝰ dimiſit. corpꝰ
ſuum mortale crucifixoribꝰ. et matrē ſuā v̄ginem diſcipu-
lo virgini reliquit. Et poſt hec oīa deo patri ſpm̄ ſuū ꝯmen
dauit. Ecce forma trāſmigrandi de hoc ſeculo quam nobis
reliquit ꝛ in cruce ꝯfirmauit Ex quo patet ſi quis ſpm̄ ſuū
ſalubriter vult ꝯmendare. debet ſe prius ab oībus diligēter
expedire que ſibi fuerīt a deo recomendata. Et ſic poſt chri
ſtum nudus egrediatᷓ ſemetipm̄ ſpoliās nō ſolum habitis
que ſecum educere nō poteſt. Sȝ etiā habendi affectum. et
dicat deuota mente. O domine Jeſu chriſte q̄ in cruce mo-
riens animā patri ꝯmendaſti. Da mihi ī hac vita ſpūaliṫ
ſic ꝯmori. quatenꝰ tu in hora mortis mee aīam meā miſerā
tibi digneris habere recomēndataȝ. O deus pater fac vt in
obitu meo tibi ꝑfecte ꝛ libere poſſim dicere. Pt ī manꝰ tuas
ꝯmēdo ſpm̄ meū. Recipe me venientē ad te qui nūc conſti
tuiſti terminū vite mee quē nō potero preterire.

¶ Septimum verbum

Septimum verbum ſcribit beatꝰ Johan. Et eſt
illud. Conſumatum eſt. Hic contemplare quō de
us nimia caritate nos dilexit. qui nullo indigens
omnia ꝓpter ſe fecit. ꝛ oīa homini ſubiecit. ꝛ poſt
q̄ȝ hō oīa peccādo ꝑdidit. deus eū perdere noluit. Sȝ legis
latorem ſuper eum conſtituit. ꝛ p̄ ꝓphetas diligēter inſtru
ctus tandē ꝑſonaliter venit. et carnis noſtre vilitatē humi
liter induit. Et poſt exempla ꝑfectiſſime caritatis ꝛ ſancti ta
tis. poſt verba ſcientie ſalutaris ī. poſt miracula potētie ſin-
gularis omnibꝰ benefaciens. pro omnibus mala patiēs. ne
nos eterna morte moreremur ipſe pro nobis mortuus eſt. et
que non rapuit tunc exſoluebat. Deinde contemplare quē

liter dominus τ deus tuus amantiſſim⁹ mori apropinq̄ns incepit oculos deprimere.palleſcere et dicere vltimum verbum.videlicet. Cunſumatum eſt. Supple opus redemptõnis humani generis perfectiſſime. Et quicquid de me ꝓphetatū ē.aut quicquid ꝓ redemptõne humāi generis facere debui feci. Et vſq3 in finem conſumaui. Omnia em̄ feci que bonus medic⁹ pro amico ſuo.cariſſimo τ infirmo facere cõſueuit. Qui primo dietas taxat. Secūdo ſudorem procurat Tercio minutionē facit. Quarto potionez offert.videlicet mirratū vinū et acetoſum cum felle mixtum. Tempus ergo eſt vt reuertar ad eū q̄ me miſit et vnde veni. Ecce quomodo caput noſtrum pro delictis noſtris acerbitatē ſuſtinuit paſſiõis quā vſq3 ad cõſumationem omniū ſcripturarum.que de eius paſſione erant ſcripte tollerauit pacientiſſime. Ita et nos ſi huius capitis mēbra eſſe volumus tunc in omnib⁹ laborib⁹ τ aduerſitatib⁹ noſtris virtutē pacientie ſeruem⁹.vt ad noſtꝝ peruenien⁹ finē recipe mereamur ab eo ſplendorem quem nullus adipiſci poterit. Niſi qui in bonis opibus vſq3 in finem pſeuerauerit. Dic ergo ī deuotiõe cordis tui. O domine ieſu chriſte q̄ ꝯſumatõem tocius paſſionis tue in vna ſumma deo patri offerēs dixiſti. Conſumatum eſt. Da michi omnia ꝑme te opante bene acta et paſſa ad tuam laudem conſumere.τ cõſumata ꝑ te deo patri dignanter offerre. Et hec de verbo ſeptimo τ vltimo

¶ Alia contemplatõ de penali expiratione domini noſtri Jeſu xp̄i Feria quarta.

Contemplare deuota mente penalem expirationez domini noſtri Jeſu Chriſti. Circa quā conſidera quatuor. ¶ Primo quia talis expiratio facta eſt capite inclinato. ¶ Secundo quia facta ē plorando. ¶ Tercio q2 facta eſt cū clamore valido. ¶ Quarto q2 mox eius anima deitati vnita ad inferos deſcēdit. ¶ De pri

imo cõtemplare. q꞉ caput ſuum duplici de cauſa inclinauit
Primo dans nobis ſignũ pacis ⁊ reconciliatõis cũ deo pa
tri ꝑ ſuam mortẽ. Nã multis annis diſcordia fuit inter deũ
⁊ genus humanũ ꝓpter peccatũ primoꝝ parentũ. Sed ipſe
filius ꝑſona media in trinitate. ſe mediatorẽ īter deũ patreʒ
et nos poſuit. et ipſum nobis ꝑ ſuam amariſſimã paſſionẽ
benignũ et placabilem fecit. Et in ſignũ hui⁹ inclinauit ſe
ad nos in ara crucis. quaſi nobis dans oſculũ recõciliacõ
nis et pacis. Et hoc eſt qđ Bern. ait. Reſpice fidelis anima
Chriſtũ in cruce pẽdentẽ Reſpice capitis inclinatõeʒ ad re
cõciliatõis oſculũ. brachioꝝ extenſiõeʒ ad amplexũ. lateris
apperitõem ad preciũ. membroꝝ extenſionẽ ad⁹ remedium
¶ Secundo emiſit ſpm̃ inclinato capite pre nimia paupta
te. que eſt in via ꝑ quaʒ itur ad aſtra. Unde dixit dñs i euã
gelio. Beati pauperes ſpiritu. qm̃ ipſoꝝ eſt regnũ celoꝝ. Nã
ī magna pauꝑtate Jeſus chriſtus eſt nat⁹. In maiori pau
pertate ⁊ aduerſitate vixit in hoc mundo. Sed in extremo
ꝑ maximam paupertatẽ et miſeriã exiuit de hoc ſeculo. Un̄
bene poterat illud dicere. Job nudus egreſſus ſuʒ de vtero
matris mee. nud⁹ ⁊ dilacerat⁹ et miſerijs plenus reuertar il
luc. ¶ Secũdo. ꝯtemplare. ꝙ Chriſtus tradidit ſpm̃ flendo
Nã in ipſo ſemꝑ fuit maior ꝯpaſſio q̃ʒ paſſio. Et ideo nũq̃ʒ
legit̃ fleuiſſe ꝓpter ſuã paſſionẽ. ſed cõpaſſiue pluries. Naʒ
quater legit̃ fleuiſſe hic vltimo et ſꝑ compaſſiue. Sʒ quare
fleuiſti O bone Jeſu ait deuotus Bernh. Cum potius erat
gaudendũ q̃ʒ flendum. cum operabaris ſalutem in medio
terre affigens peccata noſtra cruci. damnãs diabolũ. ⁊ ſal
uans nos a morte eterna. Fleuit domin⁹ ī cruce ex magna
compaſſione. cõſiderans. quia paſſio ſua ſufficeret ad redẽp
tionẽ oīm hominũ. Sʒ tamen effecit redemptõneʒ paucoꝝ
reſpectu damnatoꝝ. Et hoc eſt qđ dixit Chriſt⁹ in cõſecra
cõne ſui ſanguinis. vʒ. Hic ē ſanguis q̇ ꝓ multis effundet̃
Qui ſanguis nõ fuit effuſus ꝓ oīb⁹ quantũ ad efficaciaʒ

Et hoc conqueritꝛ p̱ Iere. dicēs. Inuanū laboraui videlicȝ ꝙ tantā recōpensam et ſatiſfactōeȝ ꝓ peccatis noſtris fecit que etiā ratione doloris et valoris mille mundos liberaſſet ⁊ ꝙ adhuc tā paucos liberauit. Hinc eſt ꝙ alibi dicit p̱ Ieremiā ꝓphetā. Aſpexi terrā et ecce vacua erat. ⁊ celos et nō erat lux ī eis. Ac ſi dicat. Aſpexi terrā. i. terrenos hoīes. ⁊ ſūt vacui a ꝯſideratōe mearū penarū. Nec solū illos. ſed etiā celos. i. bonos aſpexi. qui celeſtē deberent habere vitam. ⁊ nō eſt eis lux. vȝ ꝯgnitōis ad habēdā memoriā mee paſſiōis. Et ideo Chriſt⁹ clamat ad nos p̱ beatū Criſ. dicēs. Ego ꝓpter vos ſum homo factus. propter vos alligat⁹ ⁊ detruſ⁹ ceſus crucifixus. Ubi eſt tantarū iniuriarū meaꝝ fruct⁹. Ubi eſt precium ſaguinis. queȝ effudi pro veſtra redempti-one. O homo ſup̱ gloriam meam te dilexi apparens homo ſuper terram. mortem turpiſſimam propter te ſuſtinui. Ubi eſt tāte caritatis mee retributō. Et tu reſpōdebis ei ī ſpiritu dicens Certe domine Ieſu chriſte in emendatōne vite mee eſt tua retributio. Scdm quod ſeruus tuus beatus Bern. ait. Penitentia mea o bone Ieſu eſt cibus tuus quo veſceris. Et lachrime cōtritōis mee ſunt potus tu⁹ quo potaris. Miſcebo inſuper lac matris mee cū ſaguine tuo. ⁊ faciam tibi optimum deuotionis et cōtemplationis ſalſamentum et dicam. O domine Ieſu chriſte qui in ara crucis omnes homines. inquibus tua amariſſima fruſtrareť paſſio p̱fec-te cognouiſti. Et eoſdem tūc mi domine acerbiſſime fleuiſti Da mihi queſo per gratiam tuam in meis factis dictis et cogitatis te nunꝙ̄ offendere. Sed ſemper tuaȝ turpiſſimaȝ mortē. et omnia alia beneficia a te collata pre oculis mētis cunctis temporib⁹ tenere. Quatenus recordatōis ſanctiſſi-me paſſiōnis tue ſpirit⁹ meus feruore deuotionis accenſus amariſſimas lachrimas ī ꝯſpectu tuo ꝯpatiēdo tibi effundat vt nō ſim vnus quoꝝ dānatōem tu in cruce deploraſti ¶ Tertiō ꝯtēplare. qꝛ cū clāore valido expirauit. Mirabile

tamen videtur qui iam in vltimo conſtitutus eſt et qui vix
pre tormentis potuit os aperire ⁊ liguam mouere dicitur cla
maſſe valide. Cum etiam ꝓpheta dicat de eo. Rauce facte
ſunt fauces mee. Hic dicit Gloſa. Nos cū nulla voce mori=
mur qui de terra ſumus. Ille autem moritur voce exaltata
qui de celo deſcendit. ⁊ qui ꝓpria autoritate ſpiritū ſuū tra=
didit quod ſoli homini deo conuenit. Iſtum clamorez celū
audiuit. et omnes angelorū chori ſunt turbati. Et hoc ſol
qui ſe habet vt celi oculus demonſtrauit qui ꝑ eius eclipſiz
ſupernaturalem nobis tanꝙ ſi fleret apparuit. ⁊ illa oīum
angelorum deplangeret turbationē ⁊ ſui creatoris mortem
Et ſic tenebre facte ſunt in vniuerſa terra. quia dominꝰ lu=
cis mortem paciebatur amarā. Et ille tenebre tribꝰ horis
durauerūt. videlicz a ſexta vſqz ad nonam. quia tā diu do=
minus viuus pendebat in cruce. Et etiam tā diu fuit Adā
in paradiſo. Item iſtum clamorez audiuit templū et veluz
ipiꝰ ſciſſum eſt a ſummo vſqz deorſum. quod vtiqz hūani=
tas nō eſt factum. ſed per dei angelum. Vnde ſi iudei non fu
iſſent mente excecati ⁊ corde īdurati habuiſſent vtiqz mate
riā magne ammiratōis ⁊ timoris ſe ad chriſtuz cōuertēdi
O duri ⁊ indurati iudei vos ſemꝑ deo recalcitraſtis. Notū
ſit vobis omnibus ꝙ ꝑ talem templi ſciſſionez Danielis ꝓ
phecia eſt adimpleta. qui longo āte ꝓphetauit nobis dicēs
Cum venerit ſanctus ſanctorꝫ. id eſt meſſias verꝰ Chriſtꝰ
deus ⁊ homo. tunc ceſſabit vnctio veſtra. Et ecce venit ⁊ in
medio veſtrum cōuerſatus eſt. ſed tanꝙ abortiuum qui ꝓi
citur a matre. ſic ꝓieciſtis euz extra ciuitatem Iheruſalem
in locum caluarie occidendo ipſum crudeliſſime. Et ideo in
morte eius hoc velum magnum ⁊ precioſum ē ſciſſum. ad
deſignandum quia ſcidit a vobis omnem vnctionem regū
videlicz ſummorum pontificum ⁊ ꝓphetarum de quibꝰ ha
buiſtis omnem honorem veſtrum. quoniam oleo ſanctifi=
catōis vngebantur iſta tria genera hoīm. Iſta oīa abſtulit

ab eis deus. Et adhuc incredulus manet iudeus. Item iſtum clamorē audiuit terra et cōtremuit. Nam crucē ī qua creator eius ſuſpēſus fuit graviter ſuſtinuit. oſtēdens ſe paratū eſſe omnes crucifixores eius viuos deglutire. Sicut Dathan et Abiron abſorpti ſunt qui multo minus quā iſti peccauerunt. Sed pietas pendētis in cruce terram hoc facere nō permiſit quia reddere malū pro malo noluit. immo paulo ante patrē celeſtē pro eis exorauit dicens. Pater ignoſce illis etc. Iſtum clamorē audierūt petre et sciſſe ſunt in maximā noſtram cōfuſionē et cordis noſtri duriciā. quia ille creature inſenſibiles et inanimate pro quibus Chriſtus nō eſt paſſus ſibi in eius morte cōpaciebātur. Et nos miſeri homīes creature eius rationales pro quibus filius dei eſt paſſus corda noſtra lapidea ad cōpaciendū ſibi emollire nō poſſumus. immo et duriora ſunt adamāte. qui tamē a calidi hirci frangitur ſanguīe. Itē iſtū clamorem audierūt ſepulchra mortuorum et aperta ſunt. In cuius ſignū debemus corda noſtra aperire et mundare per purā et integrā confeſſionem contritōnem et ſatiſfactōnem ne in cōſpectu dei fetidiores ſimus ſepulchris mortuorum. Unde Bern. Qui ad Chriſti fletū nō turbatur. qui ad eius clamorem nō excitatur. qui ad eius mortem nō cōcutitur. grauior eſt terra. durior petra. fetidior ſepulchro. Cōpaſſio enim illarū creaturatū inſenſibiliū videlicet ſolis. terre. petrarum ac ſepulchrorum magnā nobis preſtat materiam cōtemplādi. cordis noſtri duriciā in confuſionē noſtrā quia ille creature nos dūt precellere in noſtri redemptoris cōpaſſiōe. Quapropter ipſe creature nos in extremo iudicio de ingratitudinis vicio et dei bñficiorum obliuione crudeliter accuſabūt. ¶ Quarto et vltimo cōtemplare quomō Chriſtus dū expirauit mox eius anima deitate vnita ad inferos deſcendit. Cūq; tenebrarum terminum quaſi quidam depredator ſplendidius et terribilis attigiſſet. aſpicientes eum tartaree legiones ac infernorum ianitores ceperūt inquirere. Quis namq; eſt iſte tam

terribilis. Tam fortis et preclarus et niueo ſplendore cho=
ruſcãs. Nam mũd⁹ qui nobis eſt ſubiectus nunq̃ȝ talẽ no
bis mortuũ miſit. Quis eſt ergo iſte. qui fines noſtros tã in
trepide ingredit᷑. ⁊ nõ ſolum noſtra ſupplicia non veretur
ſed etiam alios a vinculis ſoluere conat᷑. O nũq̃ȝ talem no
ſter ſuſcepit infernus. Inuaſor eſt iſte nõ debitor Certe vide
mus iudicem non ſupplicē. Venit nobiſcũ pugnare ſed uõ
ſuccũbere. eripere ⁊ uõ manere. Ubi nãqȝ putatis noſtri prĩ
cipes fuerũt dũ bellator iſte clauſtra noſtra vexabat Iſte
ſi reus eſſet taȝ audax nõ eſſet. Nã ſi deus quid tunc corp⁹
eius in patibulo crucis facit. Si vero homo eſt cur intãtuȝ
preſumit. ſed vere deus et homo eſt. Heu q̃ȝ miſerabiliter ꝑ
iſtum Iheſum nazarenũ decepti ſum⁹. Heu quomõ perit
poteſtas noſtra cunctis populis ſemper formidanda. Poſt
iſtas cruentarũ beſtiarũ voces. mox in ipſos aciem dirigit
per angelos ſuos quĩ euȝ comitabant᷑ dicens. Tollite por
tas principes veſtras ⁊ eleuamĩ porte eternales ⁊ introibit
rex glorie. Quo contra ipi crudelib⁹ vocib⁹ intonãt. Quis
es iſte rex glorie. Contra aiunt angeli. Domin⁹ fortis ⁊ po
tens. dominus potens in ꝑlio. Dominus virtutũ ipe eſt rex
glorie. Tunc ad imperiũ domini omnes porte ſunt ꝯfracte
Et introiuit domin⁹ cũ multitudine angelorum ad limbũ
ſanctorũ patrum. qui mox genubus eius prouoluti iocun=
da voce dicebant. Aduenisti deſiderabilis quem expectaba
mus in tenebris. Deſcendiſti ꝓ nobis ad inferos noli de no=
bis eſſe cũ reuerſus fueris ad ſuperos. Hinc cõtemplare duo
te quantã leticiã ſancti patres cũ dñõ ⁊ angelis eius in lim
bo vſqȝ in diem reſurrectõis habuerunt. Dic ergo in mag
na deuotõe et cordis tui contricione ¶ O domine iheſu chri
ſte inſunde obſecro mihi peccatori multitudinem tue carita
tis. vt nihil terrenum. nihil carnale deſiderẽ. ſed te ſolũ ſuper
omnia diligã vt penit⁹ rẽnuat cõſolari anima mea niſi in
te deo meo dulciſſimo. Scribe digito tuo in tabulis cordis

mei memoriā eoꝝ que pro me ꝑtuliſti nulla vnq̄ꝫ obliuione
deleā da vt ea ſp̄ p̄ oculis habeā et delecter.nō ſolū illa cogita
re ſ₃ etiā ſi neceſſe fuerit ꝑ modulo meo tollerare.⁊dulceſcat
mihi nō ſolū tibi ex oīb⁹ virib⁹ obſeq̄.ſed etiā ꝓpter te ꝯtu=
melijs affici aut certe morte turpiſſiā ſi neceſſe fuerit ꝯdēna
ri Alia contemplatio de maxima caritate quam nobis de
us oſtendit in nobiliſſimo euchariſtie sacrō.Feria quinta

CAro mea vere eſt cibus.⁊ ſanguis meus vere eſt
potus.Qua ꝓpter amantiſſime anime que credi
tis in me.Uenite comedite panem meum ⁊ bibi=
te vinum.i.ſanguinem meū quod miſcui vobis
Hic cōtemplare in deuotione cordis tui et dic intra teipſum
Quis ſum ego vt manducem dominū meum. Cum tamē
Augu.dicat.q̄ peccator nō eſt dignus pane materiali ⁊ cū
ſciam me eſſe peccatorem indignū.quō auſus ſum mandu
care panem angelorum qui deus meus eſt.Deinde cōtem=
plare ſi piā ⁊ humilē habes animaꝫ qualiter Johēs bap=
tiſta oculos apertos habuit ad ip̄m Chriſtū qui tractaṫ in
hoc ſacramēto.qui licꝫ ſanctiſſimus hominū eſſet ⁊ tam pu
rus q̄ inter natos mulierū ſanctior eo nō ſurrexit. Tameꝫ
ad ſoluendū ſuoꝝ corrigiam calciamentoꝝ et ad tangēduꝫ
ei⁹ verticem īdignū ſe reputauit.Unī ſcriptū ē Baptiſta tre
muit ⁊ nō audet tāgere ſctm̄ dn̄i verticeꝫ.De quo Jero. O
iohānes quem cherubin et ſeraphin vix audēt inſpicere tu
audes tangere.ſic ſil'r modo cuilibet celebrāti vel ꝯmūicāti
poteſt dici. O ſacerdos quē cherubin ⁊ ſeraphin vix audēt
iſpicere eundē tu audes tractare ⁊ māducare. Sic dic in de
uotōe magna mentis tue cū beato Jero.qui inextremis ſu=
is cū ſibi corpus Chriſti portabaṫ dixit. Tu es deus meus
qui pro me paſſus es. Cur te domine intantū hūilias vt pa
tiaris ad hominēꝫ deſcendere publicanum et peccatorem.et
nō ſolū vis cum illo manducare.ſed te ip̄m ab ip̄o mandu

¶ Capitulum

cari iubes. nō ſum domine dignus vt intres ſubtectū meū
Huius rationem ponit beatus Augu. dicens. Horreſcit īfer
nus cōtremiſcit dyabol⁹. ſtupet terra. reueret̄ ꝗ̄ plurimum
āgelica celſitudo. ꝙ idē creator qui creauit te ſine te. ſi phas
eſt dicere creatur mediāte te. O mi deus ꝗ̄ magna ſunt iſta
operra. O ꝗ̄ gratus fuiſſem ſi aliqn̄ guttam vnam taȝ p̄ci
oſi ſanguinis de dilecti mei corpore apertis vulnerib⁹ in os
meum recipere meruiſſem. Nūc aūt diligentiſſima ꝯſidera
tione incipio aduertere ꝙ nō ſolum vnam guttā aut duas
recipio. quinimo totū ſanguinē ipi⁹ pluries ſumſi. ⁊ corp⁹
eius corꝑi meo ſepi⁹ ſociatū ē et etiā ꝯiūctū. O gaudiū ⁊ ex=
ultatō mea immēſa de tā ineffabili gracia mihi ꝑſtita. Be=
ne itaqȝ appellat̄ hoc ſacramentuȝ Euchariſtie. i. ſacramē
tum amoris et dilectōes, quoniā ē ꝯiunctio dilecti cuȝ dilec
to familiaris. Quid ergo ampli⁹ ſcire vis o aīa mea. quid
amplius requiris aut deſideras de tuo dilecto. Certiſſime et
abſqȝ omni dubitatōe ipſum in hoc ſacramēto habes prin
cipaliter ꝗ̄uis inuiſibiliter O cū quāta formidine merito ac
cedendū eſt ad hoc ſacramētum ſanctiſſimum ne forte hoc
quod tibi cedere deberet ad veniam cedat tibi ad ruinā Cer
te omnes veteris teſtamēti ſacerdotes nō tantum dereliq̄ue
runt in eoruȝ ſacrificijs ſicut vnus ſacerdos noui teſtamēti
in vna miſſa poterit peccare. Cuius hec eſt ratio q2 illi in ſa
crificijs eoꝝ mactauerunt vaccas vitulos hircos ⁊c̄. Nos
autem verū deum ⁊ hominem Marie filium immolamus
Jeſum Chriſtum ¶ O quāta eſt diſtantia inter iſta ſacrifi=
cia videlicȝ veteris ⁊ noui teſtamēti. Immo tāta quāta eſt
inter creaturā irracionalē ⁊ deū ⁊ hoīem Jeſum chriſtum
Ach quid dicam ego miſerabilis. q2 nec in venio ī toto mū
do in quo plus offendat̄ deus ⁊ tam frequentius ſicut in
hoc ſacramēto. ab in digne ſumentib⁹. Unde ait Apoſtol⁹
Quicūq2 mādncauerit hunc panem vel biberit calicē do=
mini in digne re⁹ erit corporis et ſanguinis domi. ¶ Et hoc

exponit beatus Ambro. dicens. Qui indigne christū ſumit
idem eſt ac ſi ipm interficeret. Augu. ait. Indignus ſacer=
dos vt eſt cōcubinarius. ſymoniacus. proprietarius. ebrio=
ſus ⁊c̄. quot verba in canone recitat. tociēs in faciem ſalua
toris ſpuit. dum illum leuat tunc impio pugno verberat. dū
diuidit crucifigit. dū vero ſumit in cloacā imundiſſimi ⁊ in
digniſſimi corporis ſui pꝛicit. Hec ille. Qua ppt̄ Scot⁹ dt̄ Miſ
ſa boni ſacerdotis infinite melior eſt q̄ȝ miſſa mali ſacerdo
tis quāuis ſacrificium vtrolibet ſit equale. Ob hoc audi beā
Auguſtinum dicentē. Mallem ſuſtinere penā herodis cay
phe ⁊c̄. vt ſupra habuiſti. Sed miſer quid dicā. Ecce tot ſi=
moniaci inter preſbiteros ſeculares. ⁊ canonicos Tot ppri=
etarij inter clauſtrales. Tot cōcubinarij inter paſtores quo
rum nō eſt numerus. De alijs taceo peccatis multiplicibus
quibus ſacer ordo clericoꝝ obfuſcatur. Horrendum eſt igi=
tur ad ſacerdotium conuolare. niſi quis velit caſte ⁊ ſancte
viuere quod fecerunt āntiqui ſancti patres qui fuerūt ad ſa
cerdotium valde difficiles. Legimus enim in vitaſpatrum
pluſq̄ȝ ducentos monachos fuiſſe ī vno clauſtro. ⁊ vix tres
aut quattuor ex ipſis fuiſſe preſbiteros. Et ſanctus Marc⁹
euangeliſta ſibi pollicem amputaſſe legitur vt ineptus eſſet
ſacerdotio. tantū eñ verebatur corporis domini conſecratio
nem. nuſq̄ȝ legitur de eo q̄ fuerit ſacerdos. ſimiliter de ſanc=
to Franciſco. Quis ſcit ſi predictis patrib⁹ ſanctis timoreȝ
incuſſerit beatus Johānes baptiſta qui inuitatus a domi
no vt eum baptiſtizaret. Ipſe añt timebat ſolū tangere ver
ticem eius. Quanto nos timere debemus cum verū corpus
eius totaliter tractamus ⁊ manducam⁹. Quis eñ noſtrū
fratres cariſſimi nō ingemiſcat et dicat intra ſe. O clemen=
tiſſime deus et veriſſime animarum noſtrarum amator Je
ſu chriſte. quid aut quomodo niſi cogitaſti. q̄ tā magna et
mirabilia opera nobiſcuȝ facere voluiſti. et teipſum totum
ſicut reſides ad dexteram patris in cibum dares noſtraruȝ

animarũ. Dans inſuper nobis tantam poteſtatẽ quaz nec
angelis tradidiſti. O bone Jeſu cur noſtraz preſentẽ ingra
titudinẽ irreuerentiamqz magnam quã tibi in hoc ſacra
mento cõcubinarij proprietarij ſymoniaci cunctiqz crimio
ſi preſbiteri impendunt nõ curaſti. Eſtimo domie q nimia
caritas quã ad nos habuiſti iſta te cõſiderari nõ permiſit
Nam omnia feciſti que debuiſti et potuiſti. vt nos ſoluz ad
tuum amorem accenderes. 7 nihil eorum obmiſiſti. O duri
7 indurati filij. Eue quos nõ emollit tãta caritas omnipo
tentis dei. O plorate 7 lachrimas effundite oculi mei 7 nolĩ
te ceſſare. qm̃ qui me creauit et inſuper ſua morte redemit.
Nũc tã duro corde ſepius tractaui. 7 ignoro numerũ. O mĩ
deus cur te in tantũ humiliaſti. Omnis em̃ creatura ammĩ
ratur de tua humilitate q te in vterũ. ſanctiſſime virginis
incluſiſti que tamen eſt digniſſima omnium creaturarum
Quanto magis ad mirandu eſt q ad me viliſſimũ petõrẽ
te inclinaſti. Quis ergo ego ſum. vt manducem dominũ 7
creatorem meum. O cherubin 7 ſeraphin principat⁹ et po=
teſtates quem vos taz pure cognoſcitis et tã ardẽter ama
tis 7 quẽ nũqȝ offendiſtis. ſed et ſine intermiſſione ſeruitis
Eundem vero ego infirmus peccator totiẽs offendi q neſcio
numerũ petõrum meorum. et tamẽ tam pacienter me tolle=
rauit. 7 ſe a me tractari atqz manducari permiſit. O immẽ
ſe humilitatis et in exhauſte caritatis aſcenſio. Ubi altiſſi=
mus inclinat ſe ad infimum. omnipotens ad vermiculuz
Utinam haberem perfectionem omnium angelorũ 7 ſanc=
torum vt poſſem digne referre graciarumactiões deo meo
altiſſimo. Sed quia nõ licet mihi tacere. ideo dulciſſime mĩ
redeptor Jeſu chriſte immẽſas ac infinitas grãrumactões
referã tibi p tua paterna ſanctiſſima gracia 7 refectõne q
me ĩ digniſſimũ petõrem ſagwine tuo refeciſti et p alijs in=
numeris beneficijs mihi a te collatis. Tibi laus 7 gloria 7
graciarumactio per eterna ſecula ſeculorũ. Amen.

¶ Alia contemplacio de ſeptem effuſionibus ſanguinis
Chriſti multum deuota Feria ſexta meditanda.

Septies xp̄s effudit ſuū ſanguinē ob noſtrā redē-
ptōem. Et hoc contra ſeptē pctā mortalia. ⁊ iſtas
ſeptem ſanguinis effuſioes cū magno dolore cor-
dis tui decet te qualibet feria ſexta mēorare ¶ Pri
mo ergo effudit ſanguinē ſuū ex magna hūilitate contra
ſupbiā ⁊ hoc incircūciſiōe vbi habes ꝯtēplare quātū te di-
lexit. Vix eīn in hāc vallē miſerie ꝑdiīt ſtatim ad viā noſtre
ſalutis currere cepit. qr puer tm̄ octo dieꝝ erat Ipe domin⁹
legis. ſe legi circūciſiōis ſubiecit. q̄ ꝓ hominib⁹ naſcētib⁹ in
peccatis dedit. Hic cōtemplare cur domin⁹ ſit circūciſus. Et
illius ſunt plures cauſe. ¶ Pria vt ꝓbaretur veritatem ſue
vere humanitatis ꝯtra fantaſticā que eſt vmbra ⁊ que nō
cōtinet in ſe ſaguinē. ¶ Secunda vt oſtenderet ſe de ſemine
Abrahe eſſe cui data eſt circūciſio et facta eſt repromiſſio in
ſemine tuo. id eſt in domino noſtro Jeſu chriſto benedicēt
omnes gentes. ¶ Tercia vt daret nobis occaſionē obedien
di ſuis preceptis ad que tenemur. qm̄ ipſe obediuit propter
nos legi circūciſionis ad quaꝫ nō tenebatur ¶ Quarta vt
dyabolo miſterium ſue incarnacōis celaret ¶ Quita vt iu
deis excuſationem eum nō audiendi tolleret ne dicerēt. Diſ
ſimilis es patribus. quia incircūciſus et legem nō obſeruas
ideo te nō audiemus. Hic etiam contemplandum eſt ꝙ ille
guttule ſanguinis. immo vna ſola ſuffeciſſet. vt dicit Bern
pro tocius generis humani ſalute. ⁊ hoc ꝓpter diuinuꝫ ſup
poſitum. ſed ipſi domino nō ſuffecit. quia nos maxime ad
amauit. Et ideo ꝓ nobis aliunde ſaguinem ſuum effunde-
re voluit. ſicut et fecit. quatenus pater celeſtis viceuerſa ſup
nos copioſiſſime miſcdiaꝫ funderet ⁊ grāꝫ In quib⁹ ſupra
modū neceſſarij ſum⁹ ꝓpter pronitatem ad maluꝫ ⁊ tardi
tateꝫ ad bonum, quod vtiqꝫ celeſtis pater optime cognoſcit

¶ Capitulum

¶ Immenſas igit̃ tibi refero graciarũ actiões benigniſſi-
me dñe Jeſu xpe ꝑ iſta prima effuſiõe ſanguinis. Et rogo
te ꝓpter illã quaten⁹ velis me ſpũaliter circũcidere. vꝫ cogi
tatões malas de corde. verbaqꝫ criminoſa ⁊ mala de ore. et
de quinqꝫ ſenſib⁹ meis oĩa opera mala. vt ſic ſpũali circum
ciſione purificatus tibi ſim placens.

¶ Secunda Effuſio.

Secundo effudit ſanguinẽ ſuũ ex magna carita-
te contra inuidiã. Et hoc in monte oliueti. Appro
pinquante enim hora paſſionis ſue factus eſt in
agonia. i. in certamine mortis. Humanitas enim
quã aſſumpſit vehemẽter mortẽ et penã eius abhoruit. Sꝫ
ita fortiter Chriſtus cũ humana infirmitate pugnauit ꝙ
fact⁹ eſt ſudor eius ſaguineus decurrẽs in terram Bern̄. ait
Tã copioſe fuiſſe effuſũꝫ talẽ ſudorẽ vt etiã terrã rigaret et
veſtimẽta. vt ſic nõ ſolũ oculis. ſed oĩbus mẽbris vidert la-
chrimaſſe. vt videlicꝫ ſuis lachrimis oĩa mẽbra lauarꝫ eccle
ſie. Hic ſta et in dolore cordis tui cõtemplare amariſſimam
ſaguinis effuſionẽ. que inter omnes penas fuit acerbiſſima
⁊ atrociſſima. eo ꝙ fuit ſupnaturalis. Nam ſudare ſanguĩ
nẽ pre anguſtia ⁊ anxietate. eſt ſup naturam hominis. Vix
eñ eſſet credibile alicui homĩ ſub celo viuẽti quales ãguſti-
as ⁊ tam vehemẽtes et terribiles mortis preſſuras pateret
natura delicata mortem horrẽdo ⁊ preuidendo. et tunc ſen-
ſerit eur hoc. q꞉ ipẽ erat deus ⁊ homo. ideo omnia mala que
erant ſup eum futura ſingulariſſime ⁊ principaliter ſciuit
Et humanitas ei⁹ cepit pauere ⁊ tedere ꝓpter ĩfinitã ⁊ ma-
gnam mortis ei⁹ penã. Hic contẽplare ꝙꝫ amara ⁊ penalis
fuit mors ei⁹ in ſe. ex q̃ ſola p̄meditatio mortis ei⁹ ipm coe-
git ſudare ſanguinẽ ex omni pte corpis ſui ex medullis oſſi
uꝫ ſuoꝝ cõtra omnẽ humanã naturam. Nam ſi vnus ma
leſactor ducit̃ ad rotandum. ipſe ignorat ꝙꝫ amara eſt ſua
pena. Jſte autem ieſus chriſtus deus ⁊ homo preſciuit om-

nem penam et magnitudinem ⁊ profunditatem vulneruꝫ
et numerum eorum ſm diuinitatem quā infirma humani
tas pro nobis aſſumpſit ⁊ ſupra modum abhorruit. Sed
caritas nimia qua nos dilexit in eo maior fuit que illaꝫ hu
manam infirmitateꝫ ſuperauit ſm ꝙ ad diſcipulos ſuos di
xit. Spiritus quidem promptus eſt. Caro autem infirma.
Heu me miſerum peccatoreꝫ vbi ſunt lachrime mee de ocu
lis meis fluentes cum tu domīe deus meus lachrimas fun
dis ſanguineas de toto corpore tuo O mi deus peto te vt cor
meuꝫ duriꝰ adamāte ad lachrimas vberrimas velis mol
lificare. Eſt em̄ verecundia mihi nō modica dominū deuꝫ
meū pro me ſudore ſanguineo perfuſum videre et me viliſſi
mum peccatorem ſine lachrimis oculorum meorum ꝑ tran
ſire. Qua propter dic ī deuotōne cordis tui. ¶ O mi domine
Jeſu chriſte rogo te vt per hanc acerrimam ⁊ ſupnatura=
lem penam tuam concedas mihi ſemꝑ pre oculis meis ha
bere. cū magna et ſufficienti ꝯtritōe omnia mala que geſſi
bona que obmiſi ⁊ benefacere potui. penam inferni quam
incurri. ⁊ gaudia celeſtia que amiſi. qm̄ te dominū deū me
um ſepiſſime grauiter offendi. vt poſſim flere et tecum cōtri
ſtari. meaqꝫ mala penitere ⁊ te mihi reconciliari. vt tecū in
eterna beatitudine gaudeam ſine fine. Amen.

¶ Tercia Effuſio.

TErcio effudit chriſtus ſaguinē ſuum ex magna
pietate contra iram. Et hoc in flagellatione Juſ
ſit enim Pilatus dominū a miniſtris nuduꝫ ad
ſtatuam vnam grandē ligari. Et eū cū nodatis
virgis ⁊ atrociſſimis flagellis ſatis amariſſime flagellari
Hic cōtemplare quomodo rex glorie vulneratur ꝓpter pec
cata noſtra in dorſo in lateribꝰ innumeris plagis. Et pote
rat tunc dominus dicere lamentabiliter illᵭ Pſal. Supra
dorſum meū fabricauerūt peccatores vͣgis ⁊ flagellis atro
ciſſimis prolongauerūt iniquitates ſuas. qꝛ ſaguis deitate

plenius defluebat et confluebat sup terrã in maximũ peccatũ eorũ. Et hoc in omni paciencia et caritate suſtinuit. qz nec verbum nec aliquod ſignũ inpaciencie aduerſus illos maledictos canes oſtendit. Bern. ait. Fons iuſticie flagellatᷓ ꝑ iniquis ab iniquis vt oſtendat magnitudinẽ ſue caritatis qz vulnerũ ſtigmata ſunt ſumme dilectõis ſigna. O ꝙ habũde ille precioſus ſanguis ꝓfluxit per dorſuz et ſacra latera innocentis filij dei. in quo nullius reatꝰ oĩno potuit inueniri Propter qd̓ ꝓpheta ait. Sine cauſa flagellis ceciderũt me. Voluit aũt dominꝰ flagellari. vt ſua nos flagellatõe a flagellis demonũ liberaret ꝑpetuis. Diſce ergo o homo pacienter ſufferre flagella dei. que tibi ꝑ ſe vel ſuos miniſtros infligere curat. Et conſidera qꝫ hic ſine flagellis de mundo non exiuit deus tuus Jeſus Chriſtus qui ſine peccato fuit Clamabis ergo lacrimoſis oculis ad dominum deum tuũ dicens. ¶ O beninniſſime Jeſu vt mihi tẽpore iuſticie parcere poſſis. hic tpe gratie et miſericordie peto me flagellare velis. Et clama cũ beato Augu. Hic vre hic ſeca quatenꝰ ĩ eternum mihi parcas. et hoc in miſericordia et miſeratõibꝰ tuis multis. et nõ intres in iudiciũ cum ſeruo tuo. quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.

¶ Quarta Effuſio.

Quarto igitur effudit ſanguinem ſuum ex magna ſobrietate contra Gulam. et hoc in Coronatione. Nam in flagellatione pepercerunt forſitan capiti. Ne ergo caput ſine afflictione pertranſiret cogitabant quomodo etiam caput ſuum vulnerarent. Et hoc ſic fecerũt. Nam primo induebant eum antiqua purpurea. quia dixit ſe eſſe regem. Secũdo locant eũ ſup regale cathedrã. Tercio plectẽtes coronã nõ de auro vl̓ argẽto aut gẽmis ꝓcioſis. ſed de ſpinis marinis. q̃rum aculei ſunt accuti duri et penetratiui poſuerũt illã ſup caput eiꝰ ꝓ dyademate regali. totũ caput tegentẽ ꝑter faciẽ. Et hoc nõ ſo-

lum ad confuſionem ⁊ deriſionē. ſed capiti eius in maximā
penam. Quarto offerunt ſibi arundinem pro ceptro regio
in manu ſua. et flectētes genua ſua coram ipo. yronice ſalu
tabant eum. Aue rex iudeorū. quaſi dicerent regnare volu-
iſti. ſed nō potuiſti. Quinto dantes ſibi alapas. ſpuebant in
faciem ei⁹ tanq̄ȝ in contemptibilem ⁊ vilem perſonaȝ. Sex
to furibunde reaccipientes harundinem de manu ſua cuȝ
ea venerandum caput crudeliter feriūt ſpineam coronam
fortiter eius. capiti imprimētes. ſic q̄ ſpine iſte inter cutem ⁊
cerebri teſtam tranſierunt. immo alique per ipſam teſtam
vſq̄ȝ ad viuū cerbrum in penam maximam. Bernh. enim
ait. q̄ teſta cerebri ſit per tales ſpinas marinas bene pfora
ta. ſed non ſit confracta. ita vt ſanguis flueret p frontē col
lum ⁊ genas ex vna parte. ſputū vero iniquorū ex alia pte
Et ſic vidimus eum nō habentem ſpeciem. ¶ Ecce ſi delis
anima. quomodo ſponſus tuus ſpecioſa forma pre filijs ho
minū crudelibus ſpinis coronatus ē. quibus coronauit euȝ
impia mater ſynagoga ſua. Et quomō pro te quaſi lepro
ſus. et nouiſſim⁹ virorum eſtimatus eſt. Ut te ab eterna eri
peret cōfuſione. Dic ergo in deuotione cordis tui. ¶ O do-
mine Jeſu Chriſte tibi graciarum actiōes pro iſta ſangui-
nis effuſione offero inmenſas. Et rogo te quatenus velis
me in hac vita gracia tua coronare. vt ſit mecū in omnib⁹
agendis. Retrahēdo me a malis. et dirigendo me in viam
ſalutis. Ut tandem venire poſſim ad glorie coronam in ce
leſti patria promerendam. Amen.

¶ Quinta Effuſio.

Quinto effudit Chriſt⁹ ſanguinē ſuū ex magna
pauptate ↄtra auariciā. ⁊ hoc ī exuēdo veſtimēta
ſua in loco caluarie. Ibi. n. oībus videntib⁹ expoli
at ſuis veſtib⁹ cū maxio dolore. q2 veſtis iterior ei
maxime ad herebat in vulnerib⁹ flagellatōis. Hic cōtēpla
re q̄ illa veſtiū expoliatō fuit vna de magnis xpi paſſiōib⁹

Nā veſtis illa interior nimis innixa fuit vulneribꝰ flagel=
lorum. Unde quando dominꝰ illa tunica violēter fuit ex
ſpoliatus. mox in eo renouata ſunt omnia vulnera. Et hec
fuit grauior cruciatio ꝙ̄ actualis flagellatō. Uerbi gracia
ſi em̄ modica lana aut panniculus in recēti vulnere conge
latur ⁊ inde violenter extrahitur. longe maior quā in pria
vulneratōe dolor ſentitur. Sʒ cogita quanti fuerint dolo=
res cum tunicam iſtam ex multis vulneribꝰ vehemēter ex
traxerunt illi immites ribaldi ⁊ crudeliſſimi viri. O anima
mea ꝑpende ꝙ ille qui omnia que in celis et ī terra ſunt ve
ſtit et decorat coram omni populo pro te nudꝰ ſtat. nō hn̄s
quo ſolum locū nature tegat. Cui ſua meſtiſſima mater pe
plum de capite creditur porrexiſſe. quo circūdati ſunt lumbi
eiꝰ. Et differt iſta d̄nudatio a prima in pretorio facta. quia
ibi denudabat̄ coram preſide et ſuis militibus. hic aūt corā
omni populo viris et mulieribus. paganis et iudeis. ami=
cis et inimicis. Alibi exuebat̄ ad flagellandū. Hic autē ad
crucifigendū. Hic deuota mente quere a domino cuʒ beato
Bern̄. et dic. O bone Jeſu quare nō peperciſti tibi. cum vtri=
qʒ potuiſſes quia omnipotēs. et te decuiſſet quia celeſtis re=
gis filius. Et reſpondet Bern̄. in ꝑſona ipiꝰ dicēs. Amoris
magnitudo hoc me facere nō ꝑmiſit. Flamma em̄ carita=
tis ad redimendū genus humanū intantum me exarſit ꝙ
in nullis potui mihi parcere nec condeſcendere. O mi deus
ſi hec ita ſe habent vbi tūc eſt mea caritas reciproca qua te
diligam viceuerſa. tu in nullis tibi ꝓpter me pepciſti. ⁊ ego
aduerſa nulla ꝓpter te volo tollerare. nō ē iſta via equa. ſed
omnino iniuſta. Qua ꝓpter o domine Jeſu chriſte tuā im
menſam rogo clementiā quatenus ignem diuini amoris ī
me accendas. vt omnia aſpera et aduerſa ꝓpter te ſuſcipiā
paciētiſſime. Et ſicut tu vlteriꝰ inueſtimenta tua non re=
diſti. ſed nudus et dilaceratꝰ ad crucem affixus fuiſti. Sic
precor te vt ꝑ gratiā tuā velis me cuſtodire ne in priſtinū

ſtatum cōuerſatōis humane ac vite criminoſe redeam. Sz
in ſancta et deuota vita ſtabilis. et de die in diem in bono p̄
ficiens vſq; in finem pſeuerare valeam. Amen.

¶ Sexta Effuſio

Sexto effudit Chriſt' ſanguinē ſuum ex magna
amicitia et concordia contra odiū. Et hoc in cru
cis affixione. Nam crux in terra iacuit ⁊ domi'
nudus et dilaceratus ſine omni miſericordia ſup
crucem p̄icitur. ⁊ mox clauus primus per ſiniſtrā manum
cū magnis dolorib' incutitur. Deinde aliud brachium ad
foramen extendit et ſecundus clauus per dexteram manū
cum multis maiorib' cruciatibus q̄ʒ primum immittitur.
Deinde tercio funē ambobus pedibus iniciunt ⁊ totuz cor
pus quantum potuerunt deorſuz trahunt ⁊ duob' pedib'
ſuper inuicem complicatis. tercium clauū p ambos pedes
cum valde magnis dolorib' crudeliſſime mittūt cum max
imis tormentis ⁊ cruciatibus infinitis. Et ſic conſequenter
vulnera eius que in exuēdis veſtimento ꝛ ſuoꝝ prius fue-
runt renouata vt patuit ſupra. Hic in tali omniū mēbroꝝ
ſuorum maxima extenſiōe fuerunt ampliata. Naz nos ad
experiētiam videmus ſi cutis aut pellis foramen paruū ha
bens in latum extenditur mox foramē ampliat. Sic indu
bitanter hic cōtemplare q̄ post talem corporis Chriſti cru-
deliſſimam extenſionez omnia vulnera fuerūt amariſſime
āpliata cuz dolorib' maximis ⁊ effuſione ſanguinis. Hic
cōtēplare Chriſtū citheraz dauidis fore que fugat demo
nia. Nam capiamus lignum crucis loco cithare et Chriſti
corpus vice cordarū. et cantemus iugiter in hac cithara ſo
num dulciſſimū quem meruit audire latro cū Chriſto pen
dens in cruce. videlicet Amen dico tibi hodie mecum eris in
paradiſo. O q̄ʒ ſonus dulciſſimus fuit ipſi latroni. Dic ergo
in deuotōe cordis tui. ¶ O domine Iheſu chriſte peto te vt
non ſim tibi vilior q̄ʒ latro iſte. quod em̄ ille pendēs adhuc

in infirmitate carnis in cruce dixiſti. Mi deꝰ nūc de celo dic
mihi. Amē dico tibi. hodie. i. in pn̄ti vita eris mecū in para
diſo. i. in gratia mea. ⁊ in futuro in gl'ia. Et ſufficit mihi mi
deꝰ hic ſonꝰ dulcis ſup oēs huiꝰ mūdi honores et diuicias
Deinde cōtemplare dn̄o deo tuo ſic cruci affixo eiꝰ eleuatio
nē a terra cū magnis clamoribꝰ ⁊ laboribꝰ eſſe factā. ⁊ hoc
ꝓpter corpis eiꝰ pōderoſitatē. ⁊ eo affixo mittūt crucē cadere
in foueam. ita ꝙ oīa mēbra eius ſunt ꝯcuſſa ⁊ vulnera eiꝰ
iterū ampliata. ⁊ ſanguis eiꝰ cepit fluere ex oībus vulnribꝰ
eius vſqȝ ad terram. Dic ergo in deuotōe tua cū magnis ⁊
multis lachrimis. ¶ O mi domine Jeſu chriſte. tuas conſi
derās amaritudines in me deficio quare talem feciſti ꝯmu
tationem. vt ꝑ morte dares vitam. ⁊ ꝑ miſeria gloriā. Ue
re dn̄e in hoc tue apparuit immēſitas pietatis. Nō em̄ aliā
video in te cauſam mortis niſi erga nos miſeros habūdan
tiam immenſe caritatis. De iſta igit̄ penali ſanguinis effu
ſione Jeſu benigniſſime immenſas tibi refero gratiarum
actiones rogās te humiliter quatenꝰ oīa membra mea ac
corpis ⁊ anime vires cruci tecum affiges ſic ꝙ nihil quicqȝ
ſenſibꝰ atqȝ cū omnibus membris meis die ac nocte faciā
niſi quod tibi deo crucifixo placeat. Amen.

¶ Septima Effuſio.

SEptimo et vltimo effudit Chriſtꝰ ſanguinem ſu
um ex magna aſperitate cōtra luxuriam. ⁊ hoc ī
lateris aperitōe. Cūqȝ milites eius crura nō fran
gentes ꝑtereūt. qꝛ mortuū illū iā viderunt. venit
Longinꝰ cū ſeruis ſuis ꝑ mediū ppl'i ad crucem. quē Ma
ria vidēs putans eū venire in adiutoriū ſibi ad deponēdū
de cruce corpꝰ mortuū. poſtq̄ haſtam ſuam acutiſſimā in
filij ſui latꝰ miſerabiliter defixerat. ⁊ ꝑcioſiſſimꝰ ſanguis ha
būdāter effluxerat. oīa viſcera eiꝰ ſunt ꝯmota. ⁊ q̄tominꝰ
eiꝰ filiꝰ in tali lateris aperitōe eſt paſſus. qꝛ mortuū ⁊ in ſen
ſibile erat eius corpus. tantomagis mater eius pleniſſima

ſuit omnibꝰ doloribus. Et tunc ad deum patrem dicere po-
terat oculis lachrimoſis. O mi deus ⁊ celeſtis pater cur nō
diſpoſuiſti ꝙ ille iudeus inanimatꝰ ⁊ inſenſatꝰ haſtā illam
in corpus meum defixiſſet. immo cū gaudio eam ſuſcepiſſez
et ſic periſſent dolores mei cū doloribus filij mei. Inſuper
ad iudeos dicere poterat. Cur mihi dolorem augetis cū taz
crudeliter in corpus mortuū ſeuitis. Nulli eñ latronū legi-
tur factum fuiſſe qđ filio meo facitis. Ecce milites gētiles
eum mortuum videntes nō fregerunt eiꝰ crura. vos autez
nō ſicut homines agitis circa meum filium. ſed ſicut canes
rabidiſſimi et lupi rapaciſſimi circa agnum māſuetiſſimū
quem viuum ab extra crudeliſſime laceraſtis. illū iaz mor-
tuuz ꝑ lancee infixonem ab intra circa cor ⁊ alia inteſtina
abhominabiliter dilaniatis. O anima mea cōtemplare ma
trem chriſti maiorem penā tolleraſſe in ſuo corde ꝙȝ aliquā
matrem in ſuo corpore. O ꝙȝ care ſumus redempti et ꝙȝ pre
cioſe loci. Et ideo ſumme cauendum ē nobis a ſeruitio pec-
cati. Nā ait euāgeliſta. Et cōtinuo exiuit ſanguis ⁊ aqua
Sanguis quidem effuſus ē in remiſſionē omnium pecca-
torum noſtroꝝ. Aqua vero in noſtre regeneratōis lauacrū
Et ideo dauid dicit. Et copioſa apud eū redēptio. Et ve-
re multū copioſe. qꝛ omnem ſanguinem ſuū qui erat in om
nibꝰ venis ⁊ in omnibꝰ partibus corporis ⁊ qui fuit cōgre
gatus circa cor qđ ē primum viuens ⁊ vltimū moriens ꝓ
nobis integraliter effudit. Aperto enim latere circa cor om
nis ſanguis effluxit qui ibidem congregatus fuit tā copio
ſe ⁊ integre ꝙ etiam aqua effluxit. ¶ De quo tibi benigniſſi
me Jeſu immenſas gratiarū refero actiones. deprecans te
ex toto corde meo. vt cor meū durum ⁊ conpunctum tui ia-
culo amoris vulnerare digneris. vt te ⁊ matrem tuā dilec-
tiſſimā ſuper omnia ⁊ pre omnibus diligaz quatenus pa-
radiſi ianuam que mihi per Longini lanceaz aperta ē me-
rear introire. Qui cum deo patre ⁊c̄.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Alia contemplatio ſabatho de quinqꝫ gladiis glorioſe vir
ginis que cum magna mentis deuotōe debet meditari.

Dies ſabati beate Marie virgini ꝓpter certas cau
ſas ſpecialiter conſecrat⁹ eſt ac deputatus. Ideo
qꝫ eodem die ſi nō habueris inpedimentum dec
te in eiuſdem matris laude miſſam celebrare. Sē
per tamē memoria quinqꝫ gladiorum pmiſſa quos ſic me
morare poteris ¶ Primum em̄ doloris gladiū virgo Ma
ria recepit in illoꝝ gladiorū ꝓphecia. quando in feſto puri
ficatōis ꝓprijs in vlnis puerum eius Jeſum in iheruſaleꝫ
ad offerendū eum in templo deo patri ſm̄ legeꝫ moyſi por
tauit. Simeon vir iuſtus ⁊ timorat⁹ ſpūſancto repletus di
uina reuelatōe mundi ſaluatorem eſſe cognouit. quem diu
multis ſuſpirijs priuſq̄ꝫ mortem guſtaret videre deſiderauit
Ideoqꝫ ei coram omni populo honorabile teſtimoniū pre
buit dicens. Nūc dimittis ſeruum tuū domine ⁊c. Et hoc
totum Marie fuit gaudioſum. Sed expecta parump. et ex
trema hui⁹ gaudij luctus occupabit. Nā dū ſimeon ſibi fi
liū ei⁹ reddidit ꝓpheciā ei ſatis amarā ſubiūxit dicēs. Et tu
aꝫ ipi⁹ animam pertranſibit gladi⁹. Et ecce ad ſtatī dolor
magn⁹ cor Marie percuſſerat qꝛ eodeꝫ ſpiritu qui in ſimeo
ne loquebat̄ Maria repleta erat. ⁊ adſtatī intellexit. qꝛ ad
mortem crudelem eū generauit Ideoqꝫ lachrimoſis oculis
Simeonem inſpexit et apud ſemetipſam dicere potuit. O ſi-
meon ego ſcio te iuſtum et ſpiritu ſancto repletum. ex quo fi
lium meum ſaluatorem mūdi eſſe ꝯgnouiſti. Sed heu mi
hi matri ei⁹ miſerere ſatis ꝓphetizas amara. videlicꝫ vt ani
mam meī ꝑpīus debeat pertrāſire gladius doloris ⁊ amari
tudinis Ex quibus habeo vtiqꝫ intelligere quoniaꝫ ipſum
ad multas paſſiones ac morteꝫ turpiſſimā genui. heu heu
Simeon quid feciſti mihi. Omne gaudiū qđ de eius natiui
tate et de aduentu triuꝫ regū habui mihi abſtuliſti. ⁊ omnē

amaritudine me repleſti. Nã ſingulis horis ⁊ momẽtis ha
beo expectare impletõnez illi⁹ tue ꝓphetie. O que mater poſ=
ſet eſſe tã dura inculta ⁊ pagana que ſolũ vnicũ filiũ habe
ret quẽ ꝓ certo in ei⁹ oculis mala morte perire ſciret etiaz ſi
fili⁹ meruiſſet. Nõne quociẽs eũ inſpiceret fleret. ſuſpitarz ⁊
gemeret. Et ego miſerrima mater ſciẽs ꝓcerto ex tali ꝓphe
tia vnicũ filiũ meũ dilectiſſimũ deũ verũ ⁊ hominẽ turpiſſi
ma moriturũ morte. q̇ venit oẽs ſaluos facere. quõ poſſum
gaudere in hac valle miſerie! Hic cõtẽplare. quõ iſte doloris
gladius nõ ſolũ vna die duob⁹ vl' trib⁹ vt alij gladij cru=
ciabat ſed ꝑ triginta tres annos vſqz ad reſurrectõis diem
eã ſine intermiſſione miſerabiliter inpugnabat. Et notãter
quãdo ipa mẽbra ipi⁹ tractabat lauabat oſculabatᷣ tange
bat aut ſolũ inſpiciebat. Et dicere poterat. Heu heu quãdo
iſtorum ſanctiſſimoꝝ membroꝝ cõtritõne videbo putas ne
cum in preſenti vita durabo. Eia fortaſſis deus me⁹ ⁊ vni
c⁹ fili⁹ meus faciet mecũ miſediam ⁊ auffert a me animaz
meã. ne oculis meis corporeis cogar videre inmẽſuz cordis
mei dolorẽ eius. videlicz turpiſſimã mortẽ, immo p̄ cunctis
hui⁹ mũdi honorib⁹ ⁊ delicijs ſi tibi placidũ eſſet meã mortẽ
ante eius paſſionẽ ⁊ mortem deſiderarem.

¶ Gladius Secundus

Secundum gladium doloris Maria virgo recepit
in amiſſione filij eius per triduum in iheruſalem
Quem ſic contemplare decet. Cum enĩ Jeſus ve
niſſet de egipto in nazareth vbi nutritus eſt. Et
eſſet iam annoꝝ duodecim ⁊ obedirz' Marie ⁊ ioſeph. Illis
ad diem feſtũ paſce in Jeruſalem aſcẽdentib⁹ puer Jeſus
aſcendit cũ eis quot valde gaudioſum eſt. ⁊ letabundũ erat
Marie ꝙ rex regum ⁊ domin⁹ dominanciũ cũ ea tranſirz
Sed expecta pauliſꝑ ⁊ extrema hui⁹ gaudij luct⁹ occupa=
bat. Nã finitis feſtiuitatũ dieb⁹ ⁊ quilibet ad ꝓpria remea
ret receſſerunt et parentes Jeſu Maria videlicet ⁊ Joſeph

Puer autem nō parentum negligentia ſed ordinatōe ⁊ vo
luntate diuina permanſit in iheruſalem ipſis ignorātibus
Nā Joſeph ibat cū viris q̄ ſeorſum tranſibant. Maria au
tem cū mulieribus que ſimiliter ſequeſtratim a viris ambu
labant. ſic enim erat moris antiquitus propter conſeruan=
dam acquiſitam deuotōem. Pueri aūt cum vtroqꝫ paren=
tum poterant tranſire. Sed cum pertranſiſſent vnam die
tam ⁊ in ſimul conueniſſent cognoſcentes quia puer in ihe
ruſalem permanſerat commota ſunt oīa viſcera eoꝝ plꝰ
q̄ꝫ aliquis poteſt cogitare de tanti theſauri amiſſiōe. Et nō
immerito dicere poterant. O q̄ꝫ male nobis accidit. heu heu
heu quomō potuimus ab ipſo oculos noſtros auertere i q̄
eſt omnis noſtra paſſio ⁊ omnis noſtra dulcedo. O quātuꝫ
theſaurum nobis pater celeſtis commiſit videlicet filium cō
ſubſtancialem ſibi. ac coeternum. ⁊ nos illum taꝫ negligen
ter amiſimus. Reuertamur ergo cito in iheruſalē et illum
cum magno dolore ⁊ fletu queramus quē ſic improuide a
miſimus. Qui reuertentes et in conſolabiliter plorantes ve
nerunt in iheruſalem in hoſpicium vbi per dies morem tra
xerunt feſtiuitatum. ⁊ ibidem. eum nō inuenientes corda eo
rum cōtremuerunt ſupra modum. nec aliquis in eadē vbi
eſſet dicere eis poterat Tercia vero die mane ſurgētes ⁊ euꝫ
inter omnes cognatos et notos querētes nuſq̄ꝫ eum pote=
rant inuenire. O doloreꝫ iſtorum martiruꝫ Marie videlicꝫ
et Joſeph quis enarrabit. Vere eſtimo ꝙ nec cibum nec po
tum nec ſomnū capere poterāt pre nimio dolore. Quis in
ſuper cogitare poteſt quā varie ⁊ diuerſe cogitacōnes ineo
rum aſcenderunt cordibus cum tamen pro certo ſcirent euꝫ
eſſe omnipotentem deum ⁊ hominem. ⁊ ꝙ nihil fieri poſſet
in celo ⁊ in terra quod ipſe nō faceret nec permitteret. Po=
terat tunc Maria dicere. O mi fili vbi es oſtēde te nobis ceſ
ſet indignatio tua erga nos. Auſer a nobis quos ꝑ te habe
mꝰ tribulatōes. dolores ⁊ amaritudines ſicut tu ſcis amā=

tiſſime fili. ¶ Deinde poſt triduū. id eſt quarta die poſtq̃ fi
crucē bene tribulati et in amaritudine ſicut electi dei bene de
cocti. dedit eis in mentem ut quererent eum in patris ſui do
mo. videlicet in templo. qui mox in templum domini feſti-
nauerunt. ⁊ eum viuū et incolumem inuenerūt ſedere ī me
dio doctoꝝ et legiſperitoꝝ quos in iſta puerilitate audiuit ⁊
interrogauit quos poſtmodum in perfecta etate docuit. at
q̃ ad ſalutem conuertit. Maria vero ait. O fili mi quid feciſti
nobis ſic. Ecce pater tuus. ſ. putatiuꝰ et ego vera mater. tu
a dolentes querebamus te. Quibus reſpondit. Quid eſt ꝙ
me querebatis. ac ſi diceret. Non eſt neceſſe me querere. ego
non poſſum amitti. Nam vbicumq̃ ſum ſiue in celo ſiue in
terra ſiue in mari ſiue in inferno ⁊c̄. Ubiq̄ ſum deus qui cū
cta creaui ex nihilo. Illis vero ſcilicet Maria et Joſeph non
acquieſcentibus cunctipotens deus templum ⁊ legiſdocto
res dimiſit. Et ſe vni mulieri et fabro lignario ſubiecit. ⁊ cū
illis in Nazareth deſcendit ⁊ ſubditus illis fuit nobis in ex
emplum. vt quandoq̄ opera maiora que ſunt bōa dimitta
mꝰ. et opera minora ꝓpter obedientiam perficiamus. Cum
ingratum ſit ſpirituiſancto quicquid ex ꝓpria volūtate fe
ceris quantumcūq̄ bonū ⁊ magnū ſit neglecto eo ad qḋ
per obedienciam teneris quāuis paruum bonū ſit. Ex his
omnibus elige tibi pacientiā pro amica. Si eīm chriſtus ſu
os parentes iuſtos ⁊ ſanctos intantū tribulauit ad noſtrā
vtiq̄ erudicionē hoc fecit vt cū nos ꝓpter plurima pctā ꝑ
varias tribulatōes. aduerſitates ⁊ īfirmitates tanq̄ filios
ſuos quos amat ſic ꝓbauerit diſcamus habere patientiam
in noſtrarum animarum ſalutem.

¶ Tercius Gladius

Terciū gladiū recepit maria ī filij ſui captōe. Sic
contēplare. Nam ad augmentandum tibi deuoti
onē cogitare potes q̄tenꝰ btūs Johānes dū ſociū
ſuū Petrū ter negantem dominū dimiſit. Et ipſe

ne ſibi talia aut maiora mala euenirẽt a domo Cayphe re
ceſſit ⁊ nocte in domũ ſuã venit in q̃ fortaſſis Maria mater
cũ matre iohãnis que ex ꝑte matris ſoror eius erat ꝑmãſit.
Ad quã Johãnes cũ magno fletu ait O dña mea ⁊ oẽ gau
diũ meum. O amica mea dilecta quid cogitas. aut quid fa
cis. aut quid ſpũſſctũs quo tu plena es tibi dat ĩtelligere de
his que circa filiũ tuũ ſunt facta. O ꝗ̃ durꝰ tibi habeo renũ
ciare rumores quos tibi nullatenꝰ nũciarẽ. ſed amor tuꝰ ⁊
amor dñi ⁊ mgr̃i mei neceſſitaſq; me ad hoc ꝯpellit. Tũc
ĩpa ſtupefacta iterrogauit ſtatim q̃d dicere haberet et cur
tã amare ploraret. Eſt ne aliquid dilectiſſimo filio meo de
q̃ plꝰ ꝗ̃ de oĩ mũdi re curo. Cui Johãnes. O dña mea cau
ſa eſt magna dolor magnus tribulatõ tibi erit maria. Cui
ĩpa O iohãnes cariſſime dic ne detineas me diutiꝰ. Cui ille
O dña mea dulciſſima ſtatim cũ dixero factũ. tũc eris ama
riſſima ⁊ oĩ dolore plena. Ueni cito ad filiũ tuũ ⁊ dñm meũ
amãtiſſimũ. quẽ iudei iam tenẽt captũ. tractãtes quõ occi
dãt eum. Judas aũt ſcarioth vnꝰ ex nobis duodeci eũ iu
deis ſuis inimicis p. xxx. ſolũmõ argenteis vẽdidit qui iſta
nocte cũ multitudine armatoꝝ venit ⁊ eũ in manꝰ inimi
coꝝ ſuoꝝ peſſime tradidit. Ueni ſcito ſi ſaltez eũ iuenire po
terimꝰ viuũ. Hec illa audiens ⁊ quaſi exanimis ſuꝑ terraz
declinãs cadens in ſimeonis gladiũ quẽ tot annis expecta
uit tũc cũ nimio dolore ⁊ amaritudine recepit. Que tũc ab
ĩpo Johãne ⁊ ſororibꝰ ſuis eleuat. ⁊ induta pallio ꝑ ciuita
tẽ iheruſalẽ inceſſanter plorãs ad filiũ dulciſſimũ duceba
tur dicens. Heu heu vbi te inueniam dilectiſſime fili ⁊ qua
re te mihi abſtulerũt benigniſſime fili. Cuz aũt ad domum
Cayphe veniſſent. O ꝗ̃ libenter euz vidiſſet. ⁊ cũ eo locuta
fuiſſet. Sz quia ꝓpter ꝯmunis populi metũ qui diligebãt ⁊
credebãt in dominũ domus erat clauſa. ⁊ nõ eſt intromiſ
ſa. ſed mater dei regina celi dña mũdi ſtare an̄ domũ eſt co
acta. nec intrare ad filium a iudeis eſt permiſſa. quia non

tantū dominū ſed ⁊ omnes qui in eum crediderūt et qui ei
ſeruierūt in maximo odio habuerunt. ſicut et hodie adhuc
faciunt. Nā ſi oēs nos ꝗ credim⁹ in eū interficere poſſent vti
qꝫ facerent. ⁊ ſe in hoc pſtare deo obſequiū eſtimarēt. Etiā
ꝑ totā ciuitatē auditur. ꝙ iſte detentus habeat̄ ⁊ ſcē̄ mulie
res que a galilea eū ſunt ſecute miniſtrātes ei occurrebant
et dolores Marie vehemēter augmentabant. Etiā duz vi
dit iudeos armatos intrare domū ⁊ exire in mitiſſimū ag=
nū ꝗ tollit peccata mūdi oēs ſeuientes tanqꝫ lupi rapaces
ex hoc dolor eius vehemēter multiplicabatur. Tūc nō ime
rito meſtiſſima mater beatū Johannē interrogare poterat
dicēs. O amice Johānes quis eſt ſecum vbi petrus vel alij
diſcipuli. Cui iohānes. O dūa mea amātiſſima noli me iter
rogare. qꝛ nō habeo tibi dicere q̄d aliquā tibi poſſit ꝯſolatō
nem inducere. ſed ſolum id quod dolorē habet augmentare
Nonne prius tibi dixi. Judas eum vēdidit ⁊ tradidit. Pe
trus vero iſta nocte ter eum negauit. ⁊ ꝙ nunqꝫ eū cogno=
uiſſet. iuramēto firmauit. Inſuꝑ omnes alij diſcipuli ab
eo fugierūt p̄ pudore ⁊ iudeoꝝ timore. ⁊ ipe inter inimicos
ſuos crudeliſſimos ſol⁹ ē derelict⁹. Cū hec audiuiſſꝫ Maria
ꝯmota ſunt omnia ei⁹ viſcera ⁊ poterat dicere. Heu heu di
lectiſſime fili quāta mala tā ſubito inte currerūt. Si eñ
diſcipuli tui quos tu tibi ex hominib⁹ oībus huius mundi
ſpecialit̄ elegiſti. ⁊ eos ad tua ſecreta admiſiſti ⁊ multa alia
beneficia eis ꝯtuliſti. In te tā male fecerūt. quid in te facient
ſeuiſſimi tui inimici qui te ſp̄ oderūt ⁊ omnia dicta ⁊ facta
tua etiā diuina ad malū interpretando peruerterūt. O mi
fili quis mihi vltra ꝯſiliū vel auxiliū preſtabit. In te eñ
vnico habui omnia que mea deſiderabat anima. Nūc pe=
to animam meā a me auferri. ne cogar viuere immēſuꝫ do
lorē cordis mei. Cum hec et ſimilia Maria mater apud ſe
cogitaret. mox dom⁹ porte aperitur et Jeſus filius eius ma
nibus poſt tergum ligatis tanqꝫ fur et latro morte dignus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ducitur in medio armatoꝝ quos ante ⁊ retro a dextris ⁊
a ſiniſtris habebat iterū ꝓpter ꝓpl'i cōis metū quē ſummus
pōtifex ⁊ alij iudei timebāt pl⁹ ꝙ̄ filium dei omnipotentis
quē vinctū ⁊ ligatū ducebāt Hic ↄtemplare an chriſt⁹ ſuā
meſtiſſimā matreꝫ quā ſciuit ibi ī dolorib⁹ maximis ſtareꝫ
reſpexit aut ei locut⁹ fuerit. Et vere eſtimo ꝙ nō. Vultū em̄
ſuum illa tota nocte iudeorum ſputis maculatum ſe oſten
dere nolebat. ne ei dolorem augmentaretur. Et ideo creden
dum eſt vultum ſuum ad aliam partem auertiſſe. Quod
vtiqꝫ ei non fuit ſine dolore.

¶ Quartus Gladius

Quartū gladiū doloris meſtiſſima mater Maria
accepit dū ſm̄ Euāgeliſtā iuxta crucē ſtetit. Ma
ture em̄ conſilio ↄcepto dicebat Maria in corde
ſuo. Stabo ⁊ exſpectabo ſententiā quā Pilatus
feret in dilectum vnigenitū meū. Sequar a tergo egredien
tē de iheruſalem aſpiciā lachrimoſis oculis quo ducat̄. quō
expoliet̄. quomō manus ⁊ pedes eius perforentur. ⁊ quō in
ligno erigatur ⁊ cum per actum fuerit amplius nō appro
pinquātes ꝓcul ſteterint tanꝙ̄ maledictō ei in cruce pendē
ti tunc ego ꝓpius accedā ⁊ ſtabo iuxta filij mei crucem Et
quia mihi cū eo mori nō licet figam tamē oculos filio meo
in ſuſpenſo. ⁊ aſpiciam quomodo de hoc ſeculo exeat. quo=
niā ſola vtiqꝫ noui quō in hunc mundū intrauerat. non de
ſeram morientē quem nunꝙ̄ dereliqui viuentem. Hic ſta et
cōtemplare in cordis tui dolore et dic. O mūdi dn̄a quid hic
ſtas quid hic agis. quis te huc adduxit. quid tibi ⁊ patibu=
lo. Quis vnꝙ̄ te reginam celi ⁊ angeloꝝ. ⁊ dn̄am mundi
eſſe hic cognouiſſet. Aut quis preſumere vel cogitare auſus
fuiſſet. ꝙ hec iuxta patibulum ſtaret. an habes aliquid ī pa
tibulo qđ debes aſpicere vel cui merito debes ſocietatē exhi
re. Et ipa vtiqꝫ habeo. Et quid eſt hoc obſecro. habeo certe
ibi omne ſolaciū meū. videlicꝫ filiū meū vnigenitū ⁊ dn̄um

¶ Folium

meū Jheſum chriſtū. Eia imo amātiſſima dn̄a in cruce cū
filio tuo ſtetiſti. Ipſe em̄ in corpe ſuo vulnera habuit. Tu
autem in aīa habuiſti omnia vulnera ei⁹ vnita Ibi domi
na mūdi cor tuū eſt lāceatum ibi clauatum. ibi ſpinis coro
natū. ibi illuſum et exꝓbratum. ibi aceto ⁊ felle potatum O
dolores inexplicabiles. O ineffabilē ſcīi amoris reciprocati
onē. Nam fili⁹ valde paciebatur. ⁊ mater eius nimis ꝯpa=
ciebat̄. Ubi adimpletū eſt qd̓ in eccleſiaſtico ſcribitur. Ad
locum vnde exeunt flumīa reuertentur. ⁊ iterū fluāt. O ma
terna viſcera quāta fuit inter vos ꝯmotio cū extenderetur
illa ſacratiſſima caro que īter vos taȝ dulciter fuit cōpacta
cum etiam ad ſolam mortis ymaginatōnem viſcera ma=
tris illi⁹ cuius filium Salomon ſcindi iuſſerat. cōtremue=
runt vt exclamaret puerum integrum debere ſeruari. ⁊ po
ti⁹ alteri que mater ei⁹ nō fuerit iuſſit dari. q꞉ cōmota ſūt
viſcera illi⁹ ſuper filio ſuo. Tu aūt ſi clamares in celum vt
īteger ſeruaretur filius tuus amantiſſim⁹ quid ꝓfeciſſet
cum vniuerſi in eū deſeuiſſent. O meſtiſſima mater cogita
cum olim in nuptijs rogaſti vt de aqua vinū faceret. ipſe
reſpondit tibi. O mulier quid mihi ⁊ tibi eſt non dum venit
hora mea vt tibi oſtendam quid ad te habeā. vȝ illā huma
nitatez in qua tantū patitur habet a te. Conſidera diligen=
ter an iſta fecerit in nupcijs vinū ex aqua. vere nō. ſed latet
anguis ſub herbis. id eſt diuinitas ſub humāitate. que pa=
ti non poteſt. hec fecit ex aqua vinū in nupcijs. Hanc aūt
carnis infirmitatē in qua filius dei ⁊ tu⁹ patitur ſibi dediſti.
merito ergo compateris ei. Hic contemplare quō duo dolo
res pugnauerūt in corde meſtiſſime matris Marie. Prim⁹
erat quem habuit in filij ſui morte. Secund⁹ dolor quē ha
buit de toci⁹ hūani generis ꝑditōe et dyabolica captiuita
te in qua totū gen⁹ humanū fuit captiuū. Ita ꝙ ſuperabat
dolorem quem habuit de filij ſui turpiſſima morte. Unde
dicere poterat illd̓ apl̄i. Mihi viuere chriſt⁹ eſt et mori lu=

erum. Ac ſi diceret. Vita filij mei eſt vita cordis mei. Mors
ſua eſt lucrum humani generis. quia liberator a captiuita
te dyabolica ⁊ a morte ſempiterna. Qua ꝓpter merito redi
ligere debemꝰ Chriſtū dominuz ⁊ deū noſtrum quia plus
dilexit nos q̃z ſeipm̄. quia ſe voluntarie pro nobis in morte
obtulit vt ſecum viueremꝰ ineternū Merito etiam dilige=
re tenemur Mariam matrem eius ⁊ noſtram qꝛ plus dile
xit nos et noſtrā ſalutem q̃z proprium filiū Jeſum chriſtū
deū ⁊ dominuz noſtrum. quia nuſq̃z legimꝰ ꝙ ei nunq̃z de
ſuaſerit ne ꝓ nobis moreretur quāuis vtiqz preſciret veriſſi
me eam oportere multa pati in filij ipſius morte. O infelix
vtiqz homo et eterna dānatōne dignus qui nō reamat vſ=
qz ad mortem etiā incluſiue. tales qui ipſum plus q̃z ſeipſos
dilexierunt. Vt eſt Jeſus chriſtus deꝰ noſter et eiꝰ amantiſ
ſima mater. Sed hec omnes martires vtriuſqz ſexus fece=
rūt. qui ſe libētiſſime mira caritate ad diuerſas pēas ⁊ mor
tez amarā ꝓ chriſti noīe ⁊ eius fide ⁊ honore reddiderunt et
ideo nunc in celeſti patria p̄mia eterna ſecum poſſiderūt.

Quintus Gladius

Quintum doloris gladium tunc mater ſenſit. quā
do filij ſui corpus mortuuz de cruce poſitum fuit.
Et tanquā vile cadauer tractatū. licz ꝓpter deita
tem chriſti ipi corpi vnitam in veritate cadauer
nō fuit. Joſeph aūt mercatꝰ eſt ſyndonē quā ſup terraz ex
pandit et corpus mortuū de ſup poſuit. O meſtiſſima mater
que tuo materno amore ipm̄ cernebas. et faciē eius lachri=
mis rigabas ⁊ ſcēcia vulnera frequētiꝰ oſculis ſigebas Ju
ſtam et ſctām faciem ſuā ſepiꝰ inter manus tuas accipiēs
Sed heu vidiſti ꝙ vita omniū viuētiū horribile morte ma
nibꝰ pedibꝰ et latere ꝑforatis et totus in corpore laceratus
coram te ꝓpria morte miſerabiliter iacebat. imo amirarer
ꝙ cūcti angeli qui p̄ſentes tūc fuerunt nō flerent cum crea
torem et deuz eoꝝ coram ꝓpria matre tam miſerabiliter in

terra iacere videret. Et ideo dicit ꝓpheta. Angeli pacis ama
re flebant. id ē ad mortem flentium ſe habebant. O q̄ȝ indu
ratum eſt cor illi⁹ q̇ tibi ex intimis non compatitur. O q̄ȝ fri
gidū pectus quod nō gemit ex his. Videns autem. Johēs
et Nicodemus vehementiſſimum dolorem matris quem
habuit ⁊ viſu filij ſui mortui corporis timuerūt valde ma=
trem cum filio perdere. et ideo feſtinabant corpus illud mor
tuum ab oculis matris abſcondere. Nicodemus vero cen=
tū libras nobiliſſimi vngenti apportauerat ⁊ more iudeoꝝ
corpus illud cōtra putrefactōem vngebat ¶ Hic cōtempla
re ꝙ vere Nicodemus et Joſeph et multi alij ex diſcipulis
eius etiā non ꝑfecte crediderūt ꝙ ipſe verus eſſet de⁹ prop=
ter eius mortem quam eſt paſſus. ſed bene crediderūt ꝙ eſſꝫ
vir ſanctus et iuſtus a deo miſſus. Nam ſi Nicodemus ꝑ
fecte crediдиſſet ꝙ ipſe verus deus eſſet. tunc vtiqꝫ de vnctō
ne ſua non indiguiſſet. quia ſcriptum eſt. Non dabis ſanc=
tum tuū videre corruptōnem. Nam ſi illud corpus ad cen
tum annos in fecibus terre iacuiſſet propter vnitatēȝ deita
tis nunq̄ȝ corruptum fuiſſet. Hic iterū contemplare ꝙ poſt
q̄ȝ Maria vidit tā corpus inunctū ſyndone inuolutum et
ad ſepeliendū diſpoſitū in corde eius noua ſurrexit tribula
tio. vt cogitarꝫ vbi eum ſepelire vellet ex quo ipſa pauper
mulier ꝓpriam domum. agrum aut ortuȝ. aut aliquē aliū
ſepulture locum nō haberet. Nec tam ſanctū corp⁹ in feti=
bus terre ſepelire deceret. Et ſic quocūqꝫ diuerteret ſe fuerūt
ei anguſtie vndiqꝫ. Tu aūt in tua contemplatōe eaȝ con=
ſolare tanq̄ȝ preſens eſſes. ⁊ dic ad eam. O mater triſtiſſima
conſolare ⁊ cogita quia filius tuus gigas eſt duplicis ſub
ſtancie diuine videlicet ⁊ humane. Qui ſ̄m humanā natu
raȝ vere eſt mortuus. ſed ſ̄m diuinam viuit vere ⁊ immor
talis eſt ſ̄m quam regit omnia que in celo ⁊ que ſunt ī ter
ra Ideo ante mundi ɔſtitutōem ipe ſibi prouidit de ſepeltu
ra. naȝ Joſeph vir nobilis de centurio ⁊ diues ibi nō lōge a

loco caluarie vbi dñs mortuꝰ iacebat ortū habebat ī q̄ ſibi
ꝓ ſua ꝑſona ſepulchrū nō in terra ſed exciſū in petra facie
bat deꝰ aut q̄ oīm hoīm corda in poteſtate ſua habȝ in cor
ioſeph dedit. vt eū ibidē ī ſuo ſepelirȝ ſepulchro. q̄ mox diuīe
īſpiratōe obediēs fuit. et corpꝰ mortuū īuolutū poſt ipſum
portare iuſſit. Et meſtiſſima mater ſequēs cū alijs quāplu=
ribꝰ ꝑſonis honeſtis honeſtiſſime receſſit quouſqȝ ad locuȝ
ſepulture venit. Que cū ſepulchrū nouū ī petra exciſuȝ vi=
debat tūc ſpūs eiꝰ paululū viuebat. et ipi Joſeph de iſta ſe
pultura grāꝶ accōes referebat. Illi cū in ſepulchro pōebāt
ſed mater ipm ad ſe trahebat dicēs. Miſeremī mei miſere=
mī mei ſaltē vos amici mei. Sinite vt faciē eiꝰ adhuc pau=
lulū amoto velamīe valeā ꝯtēplare et aliq̄ntulū ꝯſolari. da
te illū matri ſue miſere. vt habeam illū ſaltē defunctū quē ñ
potui ꝯſiderare viuū. et ſi nūc vellitis illū ſepelire facite me
miſerā ſil' ſecū in ſepulchrū trāſire. ne abſqȝ eo viuēs valeā
miſerrime perire. Ve mihi vbi gaudiū ꝙ mihi ꝑ Gabrieleȝ
eſt nūctiatū. Heu in maximā dolorē mihi eſt verſum. Ipſe
eīm mihi dixit Gracia plēa dñs tecū. O mi fili cū tu vita aīe
mee ſis quare me ſic dolore perimis. fac nūc me tecū mori.
que ad mortē te genui. dulciꝰ eſt mihi miſere mori q̄ꝫ mor=
tis ducere vitā. Sed mors optata recedit. Nā Maria pre
oībꝰ delicijs et gaudijs huiꝰ mundi mortē pecijt. et hoc pro
pter tria. Primo vt eiꝰ corpꝰ cū filij ſui corpore ſepultū fuiſ
ſet. Sedo vt ſuos dolores cū doloribus filij ſui terminaſſet.
Tercio vt anima eiꝰ cum anima filij ſui in ſinum abrahe
hoc eſt in limbo ſanctoꝝ patrum cum gaudio deſcendiſſet
Sed eis nō eſt ꝯceſſum. qȝ eam poſt filij aſcenſionem eſſe
in mundo propter plures cauſas fuit neceſſarium. Et ſic fu
it chriſtus per illos corpore ſepultus et lapis magnus ad
hoſtiū monumenti reuolutus. Maria autē mater Jeſu
libentiſſime die noctuqȝ apud ſepulchrum māſiſſet quuſqȝ
eius filius a morte reſurrexiſſet. ſed non eſt per miſſa quia a.

sancto Johãne eius custode cum ceteris sanctis mulieribꝰ
a sepulchro est reducta. O ꝙ pluries mestissima mater Ma
ria retrorsum respexerat cuiꝰ amor filij memoriaꝫ cõtinue
pulsauerat. Vñ Augu. Aĩa plꝰ est vbi amat ꝙ vbi aĩmat
Et ẜm hoc dictũ anima eiꝰ plꝰ fuit cũ corpe qđ in sepulcro
iacuit ꝙ quod inhabitauit. O ꝙ cũ quãto luctu in iherusa
lem ieiuna rediit cuius cena erant lachrime cũ lamento. O
filia syon magna est velud mare contricio tua. qꝛ quem cũ
gaudio concepisti et peperisti. nũc illum cũ tristicia et ama
ritudine amisisti. Cum igitur sic plorãs in iherusalem duce
tur multe femine. immo et populus vtriusqꝫ sexus vidẽtes
eam taꝫ amare plorantẽ sup illiꝰ dolore ex pietate mote cõ
uertebant᷑ ad luctum. quis eñ possit se a lachrimis cõtinere
cũ videret Mariam matrẽ dei taꝫ amare flere. Ecce sic plo
rãs a plorantibꝰ est ducta quousqꝫ ad domuꝫ Johannis
est peruenta. ibi permansit ⁊ eaꝫ Johannes tenuit et supra
ꝓpriaꝫ matrẽ dignissime honorauit. et ipaꝫ cõsolari voluit
sed ipsa cõsolari nõ potuit ex omnibꝰ caris eius. qꝛ cõsola=
tor eiꝰ verus est mortuus et iacebat in sepulchro defunctus
Sꝫ cũ nullꝰ hoĩm mũdi in corde suo tantũ doloreꝫ senserit
sicut maria in morte amãtissimi filij sui sensit. Amirari pos
ses cur nõ est mortua pre nimio dolore Huiꝰ deuota mente
cõtemplare tres causas fuisse. Prima fuit certitudo resurre
ctionis filij sui post triduũ que multũ eã ne deficeret ꝯforta
uit. Scđa fuit redẽptõ totiꝰ gñis hũani đ captiuitate dia=
boli ꝑ morteꝫ filij sui. Tercia fuit potissima. videlicet spiri=
tussancti obumbratio qui eam vt dei filiũ cõcipere obum=
brauit et ne in tot tollerabilibꝰ tribulatõibꝰ deficeret ꝯforta
uit. Qui vtiqꝫ naturaliter in vita nõ ꝑstetisset nisi eã in tã
tis doloribꝰ ꝯseruasset. Et hec de gladijs Marie.

HAs igit᷑ cõtẽplatões tibi scripsi amãtissime Ger
mane ẜm desideriũ tuũ ex fraterna caritate. vt
mei memor sis cũ has lachrimose cõtemplaueris

quatenus in celeſti iheruſalez nos mutuo cōtemplamur cū iocunditate. Et ꝑ finali cōcluſione ſcribaz tibi duas orōes deuotas vnam ante ⁊ aliaz poſt miſſam dicendas. ⁊ quas ego quocienſcūqz celebro orare conſueui.

¶ Oratio bona ante miſſam.

O Rex angelorū ⁊ hominum ad tui dulciſſimi conuiuiū menſaz ego indignus ⁊ infelix peccator acceſſurus vereor et cōtremiſco repletus viciis ⁊ ſparſus maculis multis. linguam habēs min⁹ cautā ⁊ mentē nō pure ſeruatam. Et quidem cōſciencie mee libruz reuoluo et tunicam innocencie mee inciſſaz grauiter inuenio. Unde miſer inter anguſtias deprehenſus anxior et quid eligā penit⁹ ignoro. Scio enī dn̄e et recordor verbor tuorum tue reuerende veritatis quibus nos exhortaris dicens. Niſi manducaueritis carnez filii hominis ⁊ biberitis eius ſanguinem nō habebitis vitam in vobis. Sed propter graues et multiplices exceſſus meos exterrēt me verba apoſtoli tui quib⁹ cōminatus eſt nobis dicens. Qui mādu cat carnem et biberit ſanguinem domini indigne iudiciuz ſibi manducat ⁊ bibit. Si igitur nō acceſſero vitā fugio ⁊ ſi indigne me ingeſſero damnatōem mihi acq̄ro. vereor ex inobediencia condemnari. ſi dimitto vereor iudicium ſumere ſi accedo attrahor per gratiam tuam retrahor per culpam meam. Impedit me carnis fragilitas quē tāti miſterii delectat caritas. Scio domine oculos tue maieſtatis ī preſenti me cōtemplari omnib⁹ horis ⁊ ſanctū angeluz tuū adhoc ſacrum miſteriū aſſiſtere. ⁊ qua fiducia ego miſerrim⁹ preſummo ad hoc accedere qui plurib⁹ ſordeſco viciis. aut quomodo cū ſim vermis et materia carnalis audeam participare miſteria tante dignitatis. O ſumma deitas. O reuerenda maieſtas. O pia miſeratio. immo ineffabilis. immo inexcogitabilis et inſcrutabilis ſanctitas quo ibo a ſpiritu tuo et quo a facie tua fugiā ad te piū ſamaritanum. et infirmi

tatis humane ſingulare medicum ſanādus feſtino.⁊ ad te
ſontem miſericordie lauandus curro. Ad te Jeſu bōe cōfu
gio.⁊ quez diſtrictū iudicē ibi ſuſtinere nō valeo ſaluatorē
hic aſpiro. video em̄ pctā mea eſſe multa et magna ⁊ timeo
Uideo inſuꝑ ſuauitates miſericordie tue quarū nō eſt nu=
merus ⁊ ſperare audeo. Reſpice ieſu chriſte. reſpice rex bone
reſpice homo crucifixe virgineaȝ carnē tuā pro me clauis
affixam. lancea ꝑforatam.⁊ mł'tis vulneribꝰ afflictaȝ. Hec
oīa ⁊ multo plura memēto ꝓpter me te ſuſtinuiſſe. Illa em̄
pietas ⁊ bonitas que te traxit ⁊ vicit vt in ſtatera ſctē cru=
cis peccata huiꝰ mundi liberares. Illa te cogat ⁊ moneat
vt mihi ſacerdoti indigno peccatis ⁊ miſerijs pleno miſere
aris. ¶ Tu fons pietatis et miſericordie tuā rogo maieſtatez
quatenꝰ meā digneris ſanare īfirmitatē. lauare fetiditatē
illūīnare cecitatē. ditare pauptatē. veſtire nuditatez. vt te
panē angeloꝝ regē regū ⁊ dominū dominantiū tāta ſuſci=
piam reuerentia ⁊ tremore tāta ꝯtricōne ⁊ amore tāta fide
et puritate. tali ꝓpoſito ⁊ humilitate ſicut te decet ⁊ expedit
ſaluti aīe mee. Da mihi illius queſo dn̄ici corporis ⁊ ſangui
nis nō ſolū ſuſcipere ſacramentū ſed etiā virtutē ſacramen
ti reple animam meā clemētiſſime deus. Da mihi indigno
ſacerdoti hodie de ꝓcioſo ſanguine tuo potuz ſummere ſalu
tis eterne nō quia ſum iuſtus. ſed qꝛ peccator. nō eſt em̄ opꝰ
ſanis medicus ſed male habentibꝰ. O vera caritas ī qua eſt
eterna felecitas. Tu es ſpes mea vnica. ¶ In te ſit requies mea
Tu es meū gaudiū. Te diligat cor meum. imple deſiderium
meū quod in me fieri miſiſti vt tuipſe voluiſti. Tuꝰ ſuz ego
noli me dimittere alieno. gracia tua ſemper in me maneat
⁊ me ab omni malo defendat. Ueni dn̄e cui peccaui. veni ⁊
obliuiſcere pctm̄ meū ꝑ qd̄ effudiſti ſanguinē tuū. Ueni ¶ Je=
ſu dulciſſime da mihi cibū ſalutis eterne. veni ⁊ me libera
ꝺ morte eterna. Ueni īfirmoꝝ medicus ieiunantiū cibꝰ. Et
ecce ad te venio in quē ſpero. quem toto corde deſidero. quem

tota mētis intētōe ſumo. Cui⁹ corpus ſctiſſimū ⁊ ſanguinē
ſuauiſſimū accipere cupio. vt vltra ī me maneas ⁊ me vſq̄z
ī finem nō deſeras nec a me recedas in ſecula ſeculoꝝ. Amē

¶ Oratio bona poſt miſſam.

Gracias ago tibi dn̄e ſancte pater oīpotēs eterne
deus qui me indignū peccōrē ꝑ gracia tuā nullis
meis meritis exigētib⁹ reficere ⁊ saciare dignat⁹
es corpe ⁊ ſanguine dilectiſſimi filii tui Jeſu xp̄i
Et ꝓcor te vt hec ꝯmunio ſalutaris nō ſit mihi reat⁹ ad pe
nā ſed interceſſio ſalutaris ad veniā. ⁊ ſit mihi armatura
fidei ⁊ ſcutū bone voluntatis. Sit mihi peccoꝝ meoꝝ euacuatō
ꝯcupiſcētie ⁊ libidīs exterminatio. fidei ſpei caritatis paciētie
⁊ humilitatis caſtitatis et obediētie ꝯſtācie. pacis facundie
ſapiētie diſcretōis oīmq̄z virtutū ac tocius ſctītatis ⁊ ſani
tatis aucto. In te dn̄e ſit mihi firma adheſio atq̄z finis me
ī felix ꝯſumatō. Et ꝓcor te mitiſſime de⁹ vt mihi ꝑcere ve
lis omia errata mea īdigno ſacerdoti. ⁊ q̄ ad celebrādū ſa
cratiſſima altaris tui miſteria tā īdigne ⁊ tā īpudēter ac
ceſſi. Remitte mihi dulciſſīe de⁹ q̄ ſctiſſimū corp⁹ ⁊ ſaguinē
tuū tā indeuote ⁊ tā irreuerēcialiter tractaui. Oēm īdigni
tatē ⁊ inprudētiā. oēm īdeuotōē ⁊ irreuerētiā. oēm in cas
tōem ⁊ negligētiā. oēm ingratitudinē ⁊ indecētiā meā cir
ca tuū ſacratiſſimū ſctm̄ commiſſuꝫ parce mihi. ignoſce mi
hi ꝓ tua pietate ineternū. Et tu virgo ſereniſſima nobiliſſi
ma caſtiſſima ſctiſſima mater dn̄i noſtri Jeſu chriſti. que
eundē creatorē oīm creaturaꝝ ī tuo vtero ſacratiſſimo por
tare digna fuiſti cui⁹ veraciſſimū ⁊ ſacroſctm̄ corp⁹ ⁊ ſan
guinē ego miſer ⁊ indign⁹ peccōr tractare ⁊ ſumere ꝑſump
ſi ꝓ me miſero peccōre ad eundē precor digneris intercedere
Et tu ſcte Johānes eiuſdē dn̄i noſtri ꝑcurſor ⁊ amice ꝓ me
orare dignare. q̄ īter materna viſcera poſit⁹ exultās ipm
adeſſe mirabiliter cognouiſti. tandēq̄z mūdo ſua tollentez
peccā veraciter oſtendiſti. atq̄z ipm in iordane baptizās vir

illud tremendū atq; caput glorioſiſſimū auſus tāgere exti-
tiſti. Que totū tāgere ac ſumere ego immund⁹ ⁊ indign⁹
nō expaui. Et vos oēs ſcti ⁊ electe dei qui aſſidue ei⁹ viſio
ne fruimini atq; fruentes reficimī ad cui⁹ menſaʒ non for
midaui tā impparat⁹ accedere. ⁊ tā ingrat⁹ recedere. Ve-
ſtrum omniū inquā ſupplico clementiā. Et depoſco vt ipſi
deo ⁊ dn̄o noſtro Jeſu chriſto qui me licet immeritū penit⁹
⁊ indignū ad ipam ſacratiſſimā menſam hodie miſcditer
inuitare dignat⁹ eſt. dignemī ꝓ me q̄ ad hoc nihil ſufficio
gracias exhibere de tāto beneficio eiuq; deprecari vt quic-
quid in hoc effabili ſacrificio ignorāter vel negligēter vel
accidētaliter cōmiſi admiſi vel obmiſi digneť mihi miſero
pctōri veſtris ſanctiſſimis meritis et pcib⁹ ac ſua ineffabili
bonitate et miſcdia inenarrabili miſericorditer indulgere
meq; ad illud ſacroſctm̄ corpus ſuū melius cum ſibi placu
erit ꝑ amplius doceat ac concedat ꝑparare. atq; poſtremo
me miſerū et indignum peccatorē vnacum omnibus mihi
ꝯmiſſis benefactoribus amicis familiaribus cognatis. Ac
cūctis fidelib⁹ ab omnib⁹ malis et ab inimicis viſibilib⁹ et
inuiſibilib⁹ tueri. et in gratia ſua digneť cōſeruare. Et hac
vita feliciter termiata ad eternā beatitudinem concedat fe
liciter ꝑuenire. et in cōſpectu ſuo iocūdiſſimo faciat vobiſ-
cū eternalr̄ ꝯregnare et gaudere. Qui cum deo patre et ſpū
ſctō viuit et regnat de⁹ in ſecula ſeculoꝝ benedictus. Amen

¶ Explicit Lauacrum conſcientie.

Incipit regiſtrū huius opoſculi ſuper Lauacrum cõſciencie oim̄ ſacerdotum. Rogo oēs materiā iſtā legentes vt ob miſericordiaȝ dei et aīaꝝ ſuaꝝ ſalutē ab incepto nō deſiſtāt donec ad finē ipſius ꝑueniēt. Et omnia in eo ꝯtenta diligētiſſime cordi ſuo iprimāt. ⁊ deuote ꝯſeruēt. Diuidit aūt hoc opuſculū in .xx. capitula. Et ſub q̄libet capitulo reperiūt exempla ⁊ ꝯtemplacões ipam materiam concernentia. Que omnia inuenies ſm numerum foliorum.

¶ In ꝓhemio huius libri legit̄ de duob⁹ fratribus quoꝝ vnus erat fatuus. alter vero ſapiens ¶ Folio.ij
¶ Capitulū primū De ornamētis ſacerdotū ¶ fo.iij
De Comitiſſa que fuit dānata ꝓpter ornatū veſtium. fo.iiij
¶ Capitulū Secundū De honeſta ſumptõe victualialiuȝ et largitõne elemoſinarum folio.v
Quidā religioſus fuit in epm̄ electus ⁊ noluit acceptare. v
De duob⁹ plebāis vno exiſtēte deuoto altero ꝟo crimioſ. vij
Qualr̄ inoleuit vt dicāt hec ꝟba Requieſcat ī ſctā pace fo.ix
¶ Capitulū Terciū de labore ⁊ orõne ſacerdotū ¶ fo.ix.
De Johāne damaſceno ⁊ beata virgine Maria .xi.
¶ Capitulū quartū De vicio luxurie et alijs vicijs .xij.
De duobus ſacerdotibus ⁊ magiſtris in artibus .xiiij.
De plebano cõcubinario et Caupõe adultero in vna villa exiſtentibus .xviij.
¶ Capitulū quintū De magna dignitate ſacerdotū quare ꝓpter merito debent eſſe ſancti ¶ Folio.xix
De preſbitero ignaro ⁊ tamē ꝯſcienciaſo ⁊ ꝟbo xxij.
De ſacerdote ſciēte ſolū legere officiū Salue ſctā pa. xxij.
De magno mgr̄o parienſi ⁊ dānato xxiij.
¶ Capitulū ſextum De ſacerdotibus curatis neſcientibus predicare. Et ſi ſciunt nolunt .xxiij.
De magno philoſopho ⁊ de his verbis. Et mortu⁹ eſt xxv.
De q̄daȝ audiēte aiaȝ vnius dānati plangenteȝ .xxv.
De quodā crimino ſo intrāte religioneȝ queȝ impugnabat

¶ dyabolus cum ſua forma hoꝛibili ¶ Fo.xxvi
De filio comitis itrāte religionē ad vitā dū penā iſer.xxvij
De quodā milite qui extaſi poſitꝰ vidit penā infernalem ⁊
¶ reuerſus duxit vitam nimis aſperā xxvij.
De Fulcane qui factꝰ eſt monachus ⁊ poſtea epūs xxvij.
De Lucrecia romana xxx.
De magno doctoꝛe qui pꝰ moꝛtē ꝓclamauit ſe accuſatū iu
¶ dicatū ⁊ ꝯdēnatū vñ oꝛtū habet oꝛdo chartuſiēſiū. xxxij.
¶ Capitulū ſeptimū De his qui peruerſa intentōne acqui-
¶ runt ſibi beneficia eccleſiaſtica xxxiij.
De q̄dā fugiēte epatū hꝰ mūdi quē fecit deꝰ epm pa.xxxiiij
De quodā qui intrauit epiſcopatuz vt vulpis.regnauit vt
¶ leo.exiuit vt canis xxxiiij.
¶ Capitulum octauū De pluralitate beneficioꝝ xxxv.
De Mauricio epo qui fuit largiſſimꝰ in donatōne elemo
¶ ſinarum ⁊ alias multū partus xxxv.
De Philippo cōcellario pariſienſi ⁊ dānato xxxvi.
¶ Ca.nonū nō lz hr̄e bñficiū q̄ hz ſufficiēs p̄rimo. xxxvij.
De quodā prioꝛe qui liberauit aīam cuiuſdā fratris de pe-
¶ narum purgatorij.xv.annoꝝ in vna tāta miſſa xxxvij.
De adiutorio animarū in purgatorio exiſtentiū xxxviij.
¶ Ca.x.De his q̄ redditꝰ bñficioꝝ dāt nō īdigētibꝰ xxxix.
De duobus canonicis q̄rū vnꝰ fuerat dānatꝰ ⁊ poꝛtabat
¶ alteri epiſtolam miſſaz a principe tenebrarū xxxix.
¶ Capitulū vndecimū De duplici abuſione clericoꝝ .xl.
De elemoſina que recepi dz de rebꝰ bene acquiſitis .xl.
De diuite qui multū amabat religioſos fo.xli.
De ſtudēte pariſiēſi q̄ die ac nocte ſtudebat in artibꝰ xliiij.
De Alexandro magno rege grecoꝝ xliiij.
¶ Capitulū duodecimū De quadruplici domo dei xliiij.
De duabꝰ mulieribꝰ que euellebāt vni preſbitero crines.xlvi
De quodā ſene ſancto in extremis laboꝛante .xlvi.
De muliere mercatoris decepta per vetulam folio.xlvij

De Honorato epiſcopo et crucifixo xlviij.
De epo Helia ripenſis dioceſis lubrico xlix.
De Milite intrante religionem .l.
¶ Capitulum tredecimum. Queritur vtrū conueniens ſit
talis increpatio ſacerdotū ſiue correptio .li.
De ſacerdote qui ſacra nocte natalis dn̄i fornicacionem
perpetrauit folio .lij.
De q̄dā canonico patauien̄ſi q̄ vidit in āgulo q̄ndā mulierē
pulcherrimā ab an̄.ſed poſt tergū plenū vermibꝰ .liij.
¶ Capitulum.xiiij. De diffrencia inter ſacerdotium noui
et veteris teſtamēti liiij.
De quodam laico qui feſtiuis diebꝰ nō intrauit ecc̄liā .lv.
¶ Capitulum.xv. An publicis crimino ſis ſacerdotibus
ſit reuerencia exhibenda lvi.
De Vdone epiſcopo maydeburgenſi infeliciſſimo lviij
De Brunone capellano predicti vdonis lx.
Reſponſio fratris ad fratrem valde ↄpuncta lxv
De p̄ſbitero horribili q̄ ep̄s ꝓlōgauit ad itrādū reli. lxviij
¶ Capitulum.xvij. Plebanus concubinarius
noluit fieri religioſus lxix.
De quodaz layco in ſilua habitante qui rogabat dn̄m vt
oſtenderet ſibi in quo ope deo magis placeret lxxij.
¶ Capitulum.xviij. Sacerdos celebraturus ad locum
ſecretum vadat ⁊ ibi ſe recolligendo diſponat lxxij.
De quodam fratre in heremo habitante qui ſatis auſterā
vitam duxit folio lxxiij.
¶ Capitulum xix. Plebanꝰ neſciēs habere chriſti paſſiōez
memoriā petit a fratre religioſo informari lxxiij.
¶ Ca.xx. Deuota iſtructio de habēda memoria paſſionis
xpi ⁊ ↄtēplatōibꝰ diuerſꝫ die dn̄ica habēda.⁊ pria lxxiiij
Feria ſcd̄a Contemplatio multū deuota de ſeptē cauſis
acerrime paſſionis dn̄i noſtri Jeſu chriſti lxxv.

Feria tercia contemplatio de ſeptem verbis que Chri-
ſtꝰ dixit in cruce folio lxxvi.
Secundum verbum lxxvij
Tercium verbum lxxviij
Quartum verbum lxxviij
Quintum verbum folio.lxxix
Sextum verbum lxxx
Septimum verbum lxxx
Feria quarta Contemplacio De penali expiratione
domini noſtri Jeſu chriſti folio lxxxi.
Feria quita de maxia caritate quā nobis deꝰ oſtēdit in no
biliſſimo euchariſtie ſacrō eſt habenda lxxxiiij
Feria ſexta Contemplatio de ſeptez effuſionibꝰ ſanguinis
Chriſti multum deuota lxxxvi
Secunda effuſio folio lxxxvi.
Tercia effuſio folio lxxxvi.
Quarta effuſio lxxxvij
Quinta effuſio lxxxviij
Sexta effuſio .xc.
Septima effuſio .xc.
Sabato ꝯtemplatio de quinqꝫ gladijs gl'oſe ꝟginis que
cum magna mentis deuotōe debet meditari .xci.
Gladius ſecundus .xcij
Tercius gladius .xciij
Quartus gladius .xciiij
Quintus gladius .xcv
Oratio bona ante miſſam .xcvij
Oratio bona poſt miſſam Folio xc viii

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN